

Alla la Kitabu Seniman

God's Holy Book in Sankaran

This Bible is copyrighted by Pioneer Bible Translators (pbt.org) and is produced at cost by the Digital Bible Society (dbs.org). This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

This Bible, and many others, are available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

A Damira	4
Luka	43
Kalatikailu	73
Yakuba.....	78

A Damira

A Damira

Kitabu Nin ye a Nan Fɔ Kuma Damira

Kitabu ɲen ye Tariku le ri men farini Nabi Musa la, ni a di fɔ a ma A Damira. Suran biloolu le ye a kɔndɔ. Suran biloolu wo di se a la talanan sidijama naanin.

Ka damira suran fɔlɔna, ka ta se sura tan ni kelen ma wo ye dunuɲa dan ɲa le ri. Alla ka dunuɲa dan. Adama ni Hawa wo kera a la danni fen na ban de ri. A ka alu dan ka alu jamari waati taminnin kɔkɔ alu ka Alla la tɔn tɲan. Ka damira wo waati ma, adamadenilu ka tɔkɔya damira. Kebi wo waati adamaden na ko bɛɛ kera a juuman de. Adamadenilu la kojuu danna taminda, alu ka hake tɔkɔn Alla la. Alla ka a lateɛ ko a ri dunuɲa tɲan sancɪ ba la. Miriya wo kɔni Alla seniman de ɔ. Julumun bɔyani Alla ye ka a dan natamin. Kɔni Alla la kininkinin kɔkɔ a ma tɔn adamaden bɛɛ halaki la. Wo ɔ, a ka Nabi Nuhan a ni sobo su bɛɛ ladon kulunba kɔndɔ ka alu kisi halaki ma. Ka kɔ suran tan ni fila ma ka se suran muwan ni loolu ma, tariku le ri men farani Nabi Iburahima la. Alla ka Nabi Iburahima suwandi ka a ke mɔkɔ ri men di se adamaden bɛɛ madonnala. A ka baraka don a la ko ɔ, a ri ke jama siyaman benba ri. A ka lahidi ta a ye. A ka Kanaan jamana lahidi Isirayeli ni a kɔkɔn le ye. Kɔni lahidi wo ti se mafala fo Iburahima wa dence tɔkɔn waati men na. Iburahima muso Saran wa yen ko a ti se den tɔkɔnna tuma men na, a ka a la jɔnmuso Hajara di a la ce ma. Wo ka Isumayila tɔkɔn Iburahima ye. Kɔni Alla ma tɔn Isumayila ye ke a cetala ri. A ka Isiyaka di Iburahima ni Saran ma ala mɔkɔbaya waati le ɔ. A ka lahidi kelen wo ta Isiyaka ye, a ka men ta Iburahima ye.

Ka kɔ suran muwan ni tɔkɔn ka se suran bisawa ni tɔkɔn, wo tariku le ri farani Nabi Isiyaka ni Nabi Yakuba la. Rebeka ka filani tɔkɔn Isiyaka ye. Alla sɔnda Yakuba, men tɔkɔnda to la, wo ri a kɔkɔce Esawu ceta a bolo. Esawu ka wo lɔn men ke, a loo tere ye a la ka a dooce Yakuba faa. Wo fanan ka a bori a kɔkɔ ka wa a barince wara, a na kɔkɔce tɔkɔn. A tora ye, a ka Leya ni Rasayeli furu. Alu ka dence mɔkɔ tan ni fila tɔkɔn a ye. Dence mɔkɔ tan ni fila woilu kera kabila tan ni fila le benba ri men kɔni Isirayelika ɔ.

Ka kɔ suran bisawa a ni tɔkɔnka fila ma ka se suran biloolu ma, wo ye Nabi Yusufu la tariku le ri. Yakuba dence Yusufu tere ma di a kɔkɔceilu ye. Ka ben Alla la kibaro men la Yusufu ɲa ma a tere ye kekɔkɔ alu la mansa ri. Wo bolo ma alu ka a majiira janya ɔ Misirrankailu ma. Kɔni Alla sɔnda Yusufu la ko ma ko a ye ke Misiran tɔkɔnba ri. Alla ka a yiraka a ye ko a ri dunuɲa bɛɛ kisi kɔkɔkɔba ma, kɔkɔ men dontɔ. San tɔkɔnwula tamin kɔkɔ, kɔkɔba a ri dunuɲa bɛɛ mira. Kɔkɔ ti don na Misiran kelen pe le ɔ, ka a ben Yusufu la ko ma. Ni Yakuba ka a denceilu lawa Misiran balo ɲinin diya, woilu ri Yusufu yen jamana wo kɔndɔ. Yusufu ka a la mɔkɔilu lana Misiran ka alu kisi kɔkɔkɔba ma.

An di hankili tɔkɔn kitabu ɲin ma. Alla ya a jere yirakala tariku ɲin de ɔ. Alla la fanka ka bon fen bɛɛ ri. A ye a fe adamadenilu ye latelenbaya ke. Julumun bɔyani Alla ye ka a dan natamin. Alla ye julumun tiilu kiti la alu la julumun de la. Kɔni a ti tɔn ka adamadenilu halaki. Adamaden duman a ye. A ye a fe ka alu demem ka alu tubi ka alu kisi, ka a ben a la kaninteya ma. Sila ɲin yirakani Alla la kitabu fɔlɔ le ɔ.

Alla ye an demen an ye wo bɛɛ lɔn. An di se kɛla a dupɔkɔn bere ri ɲa men ma. Allama wo kera. Amina.

Alla ka dunuɲa dan ɲa men ma

¹ Fɔlɔfɔlɔ, Alla ka sankolo dan ka duukolo dan, ² kɔni duu rajani tere te waati wo ɔ. Fen fen tere sa a kan. Ji dunba le tere a kɔkɔ bɛɛ ɔ, a ni dibi. Alla la Ni tere ye taa ni seyi kɛla ji kunna san ma. ³ Alla ka a fɔ ko: «Kene ye kɔ!» Kene bɔra. ⁴ Alla ka a yen ko kene ka ɲi. A ka kene ni dibi fara i tɔkɔn na. ⁵ A ka kene kili ko tele, ka

dibi kili ko su. Nba, su kora ka kene kɔ. Wo kera lon fɔlɔ ri.

⁶ Alla kumara iko ko: «Dan ye ke jilu tema, ka alu fara i tɔkɔn na.» ⁷ Wo kera. Ji men tere san ma, a ni men tere duu ma, a ka woilu fara i tɔkɔn na, ka kenegbe ladan alu tema. Alla ka a fɔ ɲa men ma, a kera ten. ⁸ A ka kenegbe kili ko san. Nba, su kora ka kene kɔ. Wo kera lon filana ri.

⁹Alla kumara iko ko: «Ji men ye san kɔkɔ, wo bɛɛ ye laden yɔkɔ kelen dɔ, kosa gbelemala ri bɔ gbɛ ma.» A ka a fɔ na men ma, a kɛra ten. ¹⁰A ka gbelemala wo kili ko duu, ka ji ladenni kili ko kɔkɔji. Alla ka a yen ko wo ka ni.

¹¹Nba, a ka a fɔ ko: «Binilu ni sumanilu ye feren duu kan ka alu kiseilu labɔ ka kɛ si ri. Jiri denta su bɛɛ fanan ye bɔ, men ye kise ni kolo kɛla alu den dɔ.» Alla ka a fɔ na men ma, a kɛra ten. ¹²Duu ka bin su bɛɛ labɔ, men ye kise kɛla. Jiri denta su bɛɛ fanan bɔra, men ye kise ni kolo kɛla alu den dɔ. Alla ka a yen ko wo ka ni. ¹³Nba, su kora ka kɛnɛ bɔ. Wo kɛra lon sawana ri.

¹⁴Alla kumara iko ko: «Kɛnɛbɔlan ye bɔ san dɔ, ka tele ni su fara i kɔkɔ na. Woilu ye sali lonilu yiraka, a ni lon damira ni san damira. ¹⁵Woilu ye kɛ san dɔ, ka kɛnɛ labɔ duu kan.» Alla ka a fɔ na men ma, a kɛra ten. ¹⁶Alla ka kɛnɛbɔlan belebele fila rabɛn, tele ni karo. Woilu rɔ bonba ba, tele kɔnin, Alla ka wo lasii lon kun na. Men dooman, karo kɔnin, a ka wo lasii su kun na. A ka loloilu fanan dan. ¹⁷A ka kɛnɛbɔlan woilu kɛ san dɔ, kosa alu ri kɛnɛ labɔ duu kan. ¹⁸A ka alu lasii tele ni su kun na, ka kɛnɛ ni dibi fara i kɔkɔ na. Alla ka a yen ko wo ka ni. ¹⁹Nba, su kora ka kɛnɛ bɔ. Wo kɛra lon naaninna ri.

²⁰Alla kumara iko ko: «Nimafen ye kɛ ji rɔ ka siyaya kosebɛ. Kɔkɔilu ye alu gban san ni duu tɛ.» ²¹A ka ji rɔ nimafen belebelebailu dan, a ni ji rɔ nimafen tɔ bɛɛ. Fen woilu bɛɛ kɛra ji rɔ ka siyaya, a bɛɛ ni a su. A ka kɔkɔ su bɛɛ fanan dan. Alla ka a yen ko wo ka ni. ²²A kumara ka baraka don alu rɔ. A ka a fɔ ko: «Ai ye jiri ka siyaya kɔkɔji fan bɛɛ rɔ.» A ka a fɔ kɔkɔilu ye ko: «Ai ye jiri ka siyaya duukolo kan.» ²³Nba, su kora ka kɛnɛ bɔ. Wo kɛra lon looluna ri.

²⁴Alla kumara iko ko: «Nimafen su bɛɛ ye kɛ duu kan, so kɔkɔ kolofenilu wo, waa rɔ soboilu wo, ni nimafen misen men ye taamala duu ma, a bɛɛ ni a su!» A ka a fɔ na men ma, a kɛra ten. ²⁵Waa rɔ sobo ni so kɔkɔ kolofen ni nimafen misen men ye taamala duu ma, a ka woilu su bɛɛ dan. Alla ka a yen ko wo ka ni.

²⁶Wo kɔ, Alla ka a fɔ ko: «An di adamaden dan ka a kɛ an munɔna ri, ka a su sudunya an kɔkɔ na. Alu ri alu sii duu bɛɛ kun na, ka alu sii jɛɛ kun na, a ni kɔkɔilu ni kolofenilu ni nimafen misen men ye taamala duu ma.» ²⁷Nba, Alla ka adamaden dan ka a kɛ a jɛɛ munɔna le ri. Wo rɔ, a ka cɛ dan, ka muso fanan dan. A ka adamaden dan ten de. ²⁸Alla kumara ka baraka don alu rɔ. A ka a fɔ ko: «Ai ye jiri ka jensen duu fan bɛɛ rɔ, ka ai la fanka sii duu kan. Ai ye ai sii jɛɛ ni kɔkɔilu ni nimafen tɔilu bɛɛ kun na.»

²⁹A ka a fɔ alu ye ko: «Duu suman su su, n da wo bɛɛ di ai ma. Ka a la wo kan, jiri denta fen fen ye duu kan, n da wo fanan bɛɛ di ai ma, men ye kise ni kolo kɛla alu denilu rɔ. Wo bɛɛ ri kɛ ai balo ri. ³⁰So kɔkɔ kolofenilu ni waa rɔ soboilu ni kɔkɔilu ni nimafen misen men ye taamala duu ma, nimafen bɛɛ kɔnin, n da bin ni fira bɛɛ di woilu ma ka kɛ alu balo ri.» Nba, a ka a fɔ na

men ma, a kɛra ten. ³¹Alla ka dalifen men dan, a ka a yen ko wo ka ni bakɛ. Nba, su kora ka kɛnɛ bɔ. Wo kɛra lon kɔkɔna ri.

2 Nba, sankolo ni duukolo ni ie kɔkɔfen bɛɛ danda na men ma, wo le wo ri. ²Tele wɔkɔnwulana sera ka a tɛren Alla ra ban baarala. A ka a la baara bɛɛ ban tele wɔkɔ wo le kɔkɔ. Tele wɔkɔnwulana lon, a ka kɔkɔ wo lon. ³Alla ka tele wɔkɔnwulana bonya ka a bɔ lon tɔilu ma, ka a masɔkɔ a ma baara si kɛ wo lon.

Alla ka cɛ dan na men ma

⁴Nba, Alla ka sankolo ni duukolo dan na men ma, wo le ye nin di. Allabatala Alla ka sankolo ni duukolo dan tuma men na, ⁵bin ni jiri tun tɛ duukolo kan fɔkɔ, baa Allabatala Alla tun ma sancɛ lana duu kan fɔkɔ. Mɔkɔ si tun tɛ ye fɔkɔ ka duu sɛnɛ fanan. ⁶Ji le tɛrɛ bɔla duu kɔkɔ ka duu kɔkɔ bɛɛ kɔ.

⁷Allabatala Alla ka duu buuri ta ka adamaden dabɛn wo la. A ka jɛnɛmaya fɔkɔ fɛ adamaden nunwo rɔ. Wo rɔ, adamaden wo kɛra nima ri.

Edeni jamana nako numa

⁸Nba, Allabatala Alla ka nako labɔ Edeni jamana rɔ, men ye telebɔ fan fɛ. A tun ka adamaden men dan, a ka wo bila nako wo kɔkɔ. ⁹Allabatala Alla ka jiri su bɛɛ laferɛn kɔkɔ wo rɔ, jiri menilu ka ni kosebɛ. Alu den duman. A ka jiri su fila gbɛrɛ laferɛn nako tɛma. Kelen tɛrɛ jɛnɛmaya jiri ri. A tɔ kelen tɛrɛ mɔkɔ labɔnnɔnala kɔnɔma ni kojuu faranfaasi la.

¹⁰Ba do tɛrɛ kɔni Edeni jamana rɔ ka latamin nako wo rɔ, men ye a kɔkɔ bɛɛ kɔla ji la. A bɔ men keni nako wo rɔ, a farara ka kɛ ba bolo naanin di. ¹¹Ba fɔkɔ kɔkɔ ko Pɔkɔ. Wo ye woyenna ka Habila jamana laminin. Sanin ye bɔla jamana wo rɔ. ¹²Sanin wo ye sanin jɛrɛwolo le ri. Jiri kasila latikɔkɔnnaman fanan ye ye. Kaba do fanan ye bɔla ye, men tɔkɔ ko onikisi. ¹³Ba filana kɔkɔ ko Kiyɔn. Wo le ye woyenna ka Kusi kɔkɔnɔ na jamana bɛɛ laminin. ¹⁴Ba sawana kɔkɔ ko Tikire. Wo le ye woyenna ka wa Asiri so telebɔ fan fɛ. Ba naaninna kɔkɔ ko Efirati.

¹⁵Nba, Allabatala Alla ka adamaden bila Edeni nako numa rɔ, ko a ye a sɛnɛ ka a janto a rɔ. ¹⁶Allabatala Alla ka a fɔ a ye ko, «Jiriden damunta fen fen ye yan, i ye wo bɛɛ damun. ¹⁷Kɔni, jiri men ye mɔkɔ labɔnnɔnala kɔnɔma ni kojuu faranfaasi la, i kana wo den damun de! Ni i ka a damun lon men na, i ri faa.»

Allabatala Alla ka muso dan na men ma

¹⁸Wo kɔ, Allabatala Alla ka a fɔ ko, «Ka cɛ to a kelen na, wo ma ni. N di a demɛnba rabɛn, men di ben a ma.»

¹⁹Wo rɔ, Allabatala Alla ka sobo su bɛɛ ni kɔkɔ su bɛɛ dan duu buuri la, ka alu bɛɛ lana cɛ ma, kosa a ri alu kelen kelenna bɛɛ tɔkɔ la. A ka kɔkɔ menilu fɔ, woilu kɛra alu tɔkɔlu ri. ²⁰Cɛ ka kɔkɔ la so kɔkɔ kolofen ni kɔkɔilu,

ni waa ɔ soboilu bɛɛ la. Kɔni a demenba ma sɔɔn woilu ɔ, men benni a ma kɔnin.

²¹ Wo ɔ Allabatala Alla ka sunoo ba don cɛ ɲa ɔ. A sunoora. Ka a to sunoo ɔ, Allabatala Alla ka barasa kolo kelen ta cɛ fari ɔ, ka sobo bila wo ɔ ɔ ka a da tuun wo la. ²² Allabatala Alla ka barasa kolo wo ta ka muso rabɛn, ka na muso di cɛ ma. ²³ Cɛ kan ko: «A koloilu bɔni n koloilu le ɔ. A fari bɔni n fari le ɔ. N di a tɔɔ la ko muso, ka a masɔɔn a bɔni cɛ le ɔ.»

²⁴ Wo le kosɔn, cɛ ri mataa a fa ni a na la, ka to a muso fɛ. A fila ri kɛ mɔɔ kelen di.

²⁵ Nba, wo tuma cɛ ni a muso fila bɛɛ fari makolon de tɛɛ, kɔni fari makolontɔya maleya tun tɛ alu la.

Cɛ ni muso ka Alla la tɔn tɔjan

3 Nba, Allabatala Alla ka waa ɔ sobo mɛnilu dan, duuma sa le kiwoyani tɛɛ wo tɔ bɛɛ ri. Lon do ɔ, sa ka a fɔ muso yɛ ko: «Tɔɲa le, Alla ka a fɔ ko, «Ai kana nakɔ ɲuma jiriden si damun?»² Muso ka a jabi: «A sɔnni an ye nakɔ ɲuma jiriden damun. ³ Kɔni jiri men ye nakɔ ɲuma tɛma, Alla ka a fɔ an ye ko, «Ai kana wo le den damun. Ai kana ai maa a la. Ni ai ka ai maa a la, ai ri faa.»⁴ Sa ka a fɔ muso yɛ ko: «Tɔɲa tɛ wo ɔ. Ai tɛ faa fɛwu!»⁵ Alla ka lɔn ko ai wa jiriden wo damun lon mɛn na, ai ri kɛ hankilimailu ri. Ai ri kɛ iko Alla, ka kɔɲuma ni kojuu faranfaasi lɔn.»

⁶ Muso ka a yen ko jiriden wo ka ɲi, a duman kosebe. A ka a yen fanan ko jiriden wo ri mɔɔ kɛ hankilima ri. Wo ɔ, muso ka do kadi ka a damun, ka do di a cɛ ma, mɛn lɔni a tɔɔfɛ. Wo ka a ta ka a damun. ⁷ Alu banni a damunna, alu ka hankili sɔɔn ka alu jɛɛ yen ɲa gɛɛɛ ma. Alu ka a yen ko alu fari makolon de. Alu ka toro firailu kara iɲɔɔn na ka alu kɛ feriyabɔ ri ka alu jɛɛ sutura.

⁸ Nba, wura fɛ, Allabatala Alla tɛɛ ye a mataamala nakɔ ɲuma ɔ, fɔɲ ri tɛɛ dooni dooni waati mɛn na. Cɛ ni a muso ka a natɔla kan mɛn ka ibori a kɔɔ ka wa alu dokon Alla ma jirilu tɛma. ⁹ Allabatala Alla ka a kan nabɔ cɛ ma ko: «I ye mi?»¹⁰ Cɛ ka a jabi: «N ka i natɔla kan mɛn nakɔ ɲuma ɔ tuma mɛn na, n silanda, baa n fari makolon de. Wo le kosɔn, n ka n dokon.»¹¹ Allabatala Alla kan ko: «Yon de ka a fɔ i ye ko i fari makolon de? N ka tɔn sii jiri mɛn na, i ra wo le den damun wa?»¹² Cɛ kan ko: «I ka muso mɛn di n ma, wo le ka jiriden wo di n ma. N ka a damun.»¹³ Allabatala Alla ka a fɔ muso yɛ ko: «I ka nfen kɛ ɲin di?» Muso kan ko: «Sa le ka n manɛɛn ka n loo a damunna.»

Allabatala Alla ka kɔnɔ la mɔɔilulu kan

¹⁴ Allabatala Alla ka a fɔ sa yɛ ko: «I ra wo kɛ. Wo le kosɔn, n di tɔɔɔya la i kan ka tamin kolofen ni waa ɔ sobo bɛɛ kan. Sisen i ri i kɔɔn i kɔn kan, ka buuri damun i la dunɔɲaratɛɛ bɛɛ ɔ. ¹⁵ N di juuya bila i ni muso tɛ, ka a bila i bɔnɔn ni a bɔnɔn tɛ. A ri i kun gbasi. I fanan di a sen tintiri gbasi.»

¹⁶ Allabatala Alla ka a fɔ muso yɛ ko: «N di do la i la tin tɔɔɔya kan. I ri i la kɔnɔmaya bɛɛ kɛ dun ba ɔ. A loo ri kɛ i la, ka sii i cɛ kun na, kɔni i ri to a fanka kɔɔ.»

¹⁷ Allabatala Alla ka a fɔ Adama yɛ ko: «I ra i muso kan lamɛn ka jiriden damun, n ka tɔn sii mɛn na ko i kana a damun. Wo ɔ, n di duu tɔɲan ile kosɔn. Duu tɛ sɔn ka i balo di i ma fo i wa baara siyaman kɛ. A ri kɛ wo ɲa i la dunɔɲaratɛɛ bɛɛ ɔ. ¹⁸ Tiriwonin ni bin juu ri fɛɛn duukolo kan kɔni i balo ri kɛ sɛnɛsumanilu ri. ¹⁹ I tɛ balo sɔɔn ni i ma wasi. A ri kɛ wo ɲa haan i wa i kɔseyi duu ɔ, i dann duu mɛn dɔ kɔnin. I kɔseyitɔ buuri wo le ɔ, baa i bɔni buuri le ɔ.»

²⁰ Nba, Adama ka a muso tɔɔ la ko Hawa, baa ale le kera mɔɔ bɛɛ na ri. ²¹ Allabatala Alla ka gbolo doilu ladan ka woilu kɛ durukibailu ri ka alu bila Adama ni a muso kan na. ²² Allabatala Alla kan ko: «Awa, cɛ ra kɛ iko an do le, ka kɔɲuma ni kojuu lɔn. A kana a bolo rasɔɔn ma ɲɛnɛmaya jiri ma ka a den kadi ka a damun. Ni a ka a damun a ri to ɲɛnɛma ɔ habadan.»²³ Wo ɔ, Allabatala Alla ka alu labɔ Eɛni nakɔ ɲuma ɔ, ko alu ye wa duu sɛnɛ, Alla ka alu dan duu mɛn dɔ. ²⁴ Nba, Allabatala Alla ka Adama ni Hawa gbɛn ɲa wo le ma. A ka mɛlɛkailu labɔ nakɔ ɲuma donda la telebɔ fan fɛ. A ka fanmuru fanan bila ye, ta ye mɛnɛnna mɛn na. Fanmuru tama wo ye mininmininna tuma bɛɛ. A ka woilu bila le ye, kosa mɔɔ si kana tamin ka wa ɲɛnɛmaya jiri ma.

Kabila ni Abila

4 Nba, nbenba Adama ni a muso nma Hawa dɛnda. Nma Hawa ka kɔnɔ ta ka Kabila sɔɔn. A kan ko: «Allabatala da n demɛn ka dɛncɛ sɔɔn.»² Wo ɔ, a ka kɔnɔ ta iko tuun ka Kabila doocɛ Abila sɔɔn. Abila kɛra kolofɛngbɛngbɛnna ri. Kabila kɛra sɛnɛkɛla ri.

³ Lon do ɔ, Kabila ka a la sɛnɛsuman doilu ta ka na a la sɔ ka na woilu di Allabatala ma. ⁴ Abila fanan ka a la saa doilu di Allabatala ma. Saa woilu tɛɛ alu na den fɔlɔ le ri. Abila ka alu kannatɛɛ ka Allabatala sɔ alu ken dɔ. Abila ni a la saraka diyara Allabatala yɛ. ⁵ Kɔni Kabila ni a la saraka ma diya Allabatala yɛ. Kabila mɔnɛra wo ɔ kojuuuya, ka a ɲa wulɛn kosebe!

⁶ Allabatala ka a fɔ Kabila yɛ ko: «Nfenna i ye mɔnɛla foo ka i ɲa wulɛn ten? ⁷ Ni i ka kɔɲuma kɛ, n di n ban i ɔ wa? Ni i ma kɔɲuma kɛ, kojuu a ri kɛ ikomin wara, mɛn ye i makɔnɔla i la bon da la. A loo ri kɛ a la, ka sii i kun na, kɔni i kana sɔn a ɔ le, fo i ye se a la le.»

⁸ Nba, Kabila ka a fɔ a doocɛ Abila yɛ ko: «An ye wa waa ɔ.» Alu sera ye tuma mɛn na Kabila bɛra a doocɛ kan ka a faa.

⁹ Allabatala ka a fɔ Kabila yɛ ko: «I doocɛ Abila ye mi?» Kabila kan ko: «N ma a diya lɔn. Nde le a kɔnɔɔbenba ri wa?»¹⁰ Allabatala kan ko: «I ka nfen kɛ ɲin? I doocɛ jeli bɔɔla kule kan bɔra duu ma ka se n ma yan, ko ka a ta sara i la. ¹¹ Sisen, n di tɔɔɔya la i kan. I wa fen fen sɛnɛ, a tɛ sɔn butun, baa i ra i doocɛ jeli le bɔ ka kɛ

duu wo kan. ¹² I wa duu sene, i te suman foyi kɔkɔ a ɔ. I ri ke kɔkɔ ri, sii kɔkɔ kelen te men bolo.» ¹³ Kabila ka a fɔ Allabatala ye ko: «I ra n jahadi men la n kan, wo ka bon ka tamin. N ti se wo kɔkɔ. ¹⁴ A ragbe! I ra n gben ka bo duu kan bi. Fo n ye wa n dokon ka n bo i ɔkɔkɔ, ka ke kɔkɔ ri, sii kɔkɔ kelen te men bolo. Men wa n kɔkɔ wo ri n faa.» ¹⁵ Allabatala ka a fɔ Kabila ye ko: «Ni kɔkɔ ka Kabila faa, n di i jeli sara wo la sɔɔa kɔkɔwula.» Allabatala ka a fɔ masere la Kabila kan, sa kɔkɔ men wa a yen, wo kana a faa.

¹⁶ Wo ɔ, Kabila kɔra Allabatala ɔkɔkɔ ka wa i sii Nodi jamana ɔ, men ye Edeni jamana telebo fan fe.

Kabila kɔkɔ

¹⁷ Nba, Kabila ni a muso denda. A muso ka kɔkɔ ta ka dence kɔkɔ. A ka wo kɔkɔ la ko Enoki. Wo kɔkɔ kɔ, Kabila ka so do sii ka wo kɔkɔ la a dence Enoki la. ¹⁸ Enoki ka Iradi kɔkɔ. Iradi ka Metujayeli kɔkɔ. Metujayeli ka Metusayeli kɔkɔ. Metusayeli ka Lemeki kɔkɔ.

¹⁹ Lemeki ka muso fila ta. Kelen kɔkɔ ko Ada. A kɔkɔ kelen kɔkɔ ko Tisila. ²⁰ Ada ka dence kɔkɔ ka wo kɔkɔ la ko Jabali. Mo menilu ye alu siila faaninbonilu la ka alu la kolofenilu kɔkɔ, Jabali kera wo be benba ri. ²¹ Jabali dooce le Jubali ri. Wo le kera korafɔla ni fulefɔla be benba ri. ²² Tisila fanan ka dence kɔkɔ ka wo kɔkɔ la ko Tubali Kabila. Wo kera numun di. A tere ye sula ni neefin nadanna. Tubali Kabila doomuso kɔkɔ ko Nama.

²³ Lon do ɔ, Lemeki ka a fɔ a musoilu ye ko:

«Ada ni Tisila, ai ye n kan namen.

Ai, Lemeki musoilu, ai ye ai tolo mal n na kuma la.

Ce men ka n madimin, n da wo faa.

Kanberen men sera n ma, n da wo faa.

²⁴ A fɔra ko ni kɔkɔ men ka Kabila faa, a julu ri sara wo tii la sɔɔa kɔkɔwula.

Kɔni Lemeki la julu ri sara foo sɔɔa biwɔkɔwula ni sɔɔa kɔkɔwula.»

Seti ni Enosi

²⁵ Nba, Adama ni a muso denda. A muso ka kɔkɔ ta ka dence kɔkɔ iko tuun. A ka wo kɔkɔ la ko Seti, baa a kan ko: «Alla ra dence gbere di n ma Abila kɔkɔ, Kabila ka men faa kɔkɔ.»

²⁶ Nba, Seti fanan ka dence kɔkɔ. A ka wo kɔkɔ la ko Enosi. Moilu ka Allabatala tara damira Enosi tele le ɔ, ko a ye alu demen.

Adama kɔkɔ

5 Adama kɔkɔ le sebeni pin di.

Alla ka kɔkɔ dan lon men na, a ka a dan ka a ke a jere munya le ri. ² A ka alu dan ka alu ke ce ni muso ri. A banni alu danna, a kumara ka baraka don alu ɔ ka alu kɔkɔ la ko kɔkɔ.

³ Adama kɔkɔ ka san keme ni san bisawa bo tuma men na, a ka dence kɔkɔ, men kera a la munya ri. Adama ni a dence tere su kelen de ri. A ka a kɔkɔ la ko

Seti. ⁴ Seti kɔkɔ, Adama ka san keme seyin de ke, ka dence ni denmusoilu kɔkɔ. ⁵ A si san be ladenni kera san keme kɔkɔ ni san bisawa le ri. Wo dafanin, a sara.

⁶ Seti si ka san keme ni san loolu bo tuma men na, a ka dence kɔkɔ. A ka wo kɔkɔ la ko Enosi. ⁷ Enosi kɔkɔ, Seti ka san keme seyin ni san wɔkɔwula le ke, ka dence ni denmusoilu kɔkɔ. ⁸ Seti si san be ladenni kera san keme kɔkɔ ni san tan ni fila le ri. Wo dafanin, a sara.

⁹ Enosi si ka san bikɔkɔ bo tuma men na, a ka dence kɔkɔ. A ka wo kɔkɔ la ko Kenan. ¹⁰ Kenan kɔkɔ, Enosi ka san keme seyin ni san tan ni loolu le ke, ka dence ni denmusoilu kɔkɔ. ¹¹ Enosi si san be ladenni kera san keme kɔkɔ ni san loolu le ri. Wo dafanin, a sara.

¹² Kenan si ka san biwɔkɔwula bo tuma men na, a ka dence kɔkɔ. A ka wo kɔkɔ la ko Malaleli. ¹³ Malaleli kɔkɔ, Kenan ka san keme seyin ni san binaanin de ke, ka dence ni denmusoilu kɔkɔ. ¹⁴ Kenan si san be ladenni kera san keme kɔkɔ ni san tan de ri. Wo dafanin, a sara.

¹⁵ Malaleli si ka san biwɔkɔ ni san loolu bo tuma men na, a ka dence kɔkɔ. A ka wo kɔkɔ la ko Yeredi. ¹⁶ Yeredi kɔkɔ, Malaleli ka san keme seyin ni san bisawa le ke, ka dence ni denmusoilu kɔkɔ. ¹⁷ Malaleli si san be ladenni kera san keme seyin ni san bikɔkɔ ni san loolu le ri. Wo dafanin, a sara.

¹⁸ Yeredi si ka san keme ni san biwɔkɔ ni san fila bo tuma men na, a ka dence kɔkɔ. A ka wo kɔkɔ la ko Enoki. ¹⁹ Enoki kɔkɔ, Yeredi ka san keme seyin de ke, ka dence ni denmusoilu kɔkɔ. ²⁰ Yeredi si san be ladenni kera san keme kɔkɔ ni san biwɔkɔ ni san fila le ri. Wo dafanin, a sara.

²¹ Enoki si ka san biwɔkɔ ni san loolu bo tuma men na, a ka dence kɔkɔ. A ka wo kɔkɔ la ko Metusalemu. ²² Metusalemu kɔkɔ, Enoki ka san keme sawa le ke Alla la den do, ka dence ni denmusoilu kɔkɔ. ²³ Enoki si san be ladenni kera san keme sawa ni san biwɔkɔ ni san loolu le ri. ²⁴ Enoki menda Alla la den do. A tunura ka a masɔkɔ Alla ka a ta ka wa a ri.

²⁵ Metusalemu si ka san keme ni san biseyin ni san wɔkɔwula bo tuma men na, a ka dence kɔkɔ. A ka wo kɔkɔ la ko Lemeki. ²⁶ Lemeki kɔkɔ, Metusalemu ka san keme kɔkɔwula ni san biseyin ni san fila le ke, ka dence ni denmusoilu kɔkɔ. ²⁷ Metusalemu si be ladenni kera san keme kɔkɔ ni san biwɔkɔ ni san kɔkɔ le ri. Wo dafanin, a sara.

²⁸ Lemeki si ka san keme ni san biseyin ni san fila bo tuma men na, a ka dence kɔkɔ. ²⁹ A ka wo kɔkɔ la ko Nuhan. A ka a fɔ ko: «Allabatala ka duu tɔɔan ka an bila baara gbelen do. Kɔni ce pin de keto an masabarila baara gbelen jusukasi kɔkɔ.» ³⁰ Nuhan kɔkɔ, Lemeki ka san keme loolu ni san bikɔkɔ ni san loolu le ke, ka dence ni denmusoilu kɔkɔ. ³¹ Lemeki si be

ladenni kera san keme warkwula ni san biwarkwula ni san warkwula le ri. Wo dafanin, a sara.

³² Nuhan ka san keme loolu sarkn tuma men na, a ka Semu ni Kamu ni Jafeti sarkn.

Alla ka adamadenilu halaki alu la kojuu koskn

6 Nba, mackilu tere ye siyaya la duukolo kan tuma men na, alu ka denmusoilu sarkn. ² Wo keni, Alla denceilu ka alu na la denmuso wilu rɔ ka a yen ko wilu keni kosebe. Menilu diyara alu ye, alu ka wilu ta ka alu ke alu musoilu ri. ³ Wo le rɔ, Allabatala kan ko: «N ka n na ni don mackilu rɔ, kni n te sɔn a ye men alu rɔ foo habadan, baa alu te foyi ri fo fari banku, fen banta knin. Alu si san bee ladenni te tamin san keme ni san muwan kan.»

⁴ Alla denceilu sera mackilu denmusoilu ma tuma men na, wilu ka kɔn ta ka deni sarkn. Den wilu kera mackilu jan belebele ri, menilu kɔ ko Nefilimu. Kɛbi waati taminni, wilu kera ce fadiyani ri. Alu tɔkilu bɔra kosebe.

⁵ Allabatala ka a yen ko adamadenilu kɔnkɔnjuuya ra wara dunɔra rɔ. A ka a yen ko fen si tɔ adamadenilu jusu rɔ fo miriyajuu tuma bee. ⁶ Allabatala nimisara adamadenilu dan ko rɔ duukolo kan. A sewani tun te. ⁷ A kan ko: «N da mɔk menilu dan, n di wilu halaki ka alu bɔ duukolo kan. Adamadenilu wo, kolofenilu wo, waa rɔ soboilu wo, kɔnkilu wo, ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, n di wo bee halaki ka a masarkn n da nimisa alu dan ko rɔ.» ⁸ Kɔni Nuhan diyara Allabatala ye.

⁹ Nuhan bɔnkɔn de pin di. Nuhan de tere mɔk telenni ri. A kelen de ma kojuu ke a la waati rɔ. A menda Alla la den dɔ. ¹⁰ A ka dence sawa sarkn, Semu ni Kamu ni Jafeti.

¹¹ Wo tuma, juuya warani fan bee Alla pakɔrɔ duukolo kan. Mackilu karagbeleman tere i kɔnk na fan bee rɔ.

¹² Alla ka a yen ko duukolo ra tɔjan juuya la. Mɔk bee kewali ra juuya foo ka a dan natamin. ¹³ Wo rɔ, Alla ka a fɔ Nuhan ye ko: «N da a latee ko mackilu bee ri halaki n bolo, baa karagbeleya ra jensen alu bolo foo ka duukolo fa. N ketɔ alu bee ni duukolo halakila i kɔnk fe le.

¹⁴ Wa jiri puma pinin ka kulunba raben i jere ye. I ye a kɔnkɔ ratala ka a ke bonkɔnkɔkilu ri, ka ban ka a kɔnkɔla ni a kɔkanna bee mamun tulubɔ fasani la. ¹⁵ I ye a rabenna na men ma, wo le ye pin di. I ye a janyan ke nkɔnk na keme sawa ri, ka a kɔnkɔ ke nkɔnk na biloolu ri, ka a la ke nkɔnk na bisawa ri. ¹⁶ I ye fɔnkɔ don kɔrɔ bɔ a san fe, ka wo la ke nkɔnk na kelen di. I ye donda bɔ kulunba fan kelen fe, ka kulunba ke ikomin sankaso, ka a ke duuma bon ni tema bon ni san ma bon di. ¹⁷ N jere ketɔ ji dunba lanala duu kan. Fen fen ye a nilakilila san kɔrɔ, wo bee ri halaki. Fen bee ri faa duu kan. ¹⁸ Kɔni n di teriya ta i ye ka i kisi. I ri don kulunba kɔnkɔ, i ni i denceilu, a ni i muso ni i denceilu musoilu. ¹⁹ I ye nimafen su bee fila fila ladon i fe kulun-

ba kɔnkɔ, ceman ni musoman, sa wilu ri to nimaya rɔ. ²⁰ Kɔnkɔilu wo, kolofenilu wo, waa rɔ soboilu wo, ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, a su bee fila fila ri na i ma sa alu ri to nimaya rɔ. ²¹ I ye damunun fen su bee do ta ka a lamara i fe kulunba kɔnkɔ. Wo ri ke balo ri ile ni wilu ye.» ²² Nba, Alla ka Nuhan jamari ko ko la, Nuhan ka wo bee ke iko a fɔra a ye na men ma.

Nuhan donda kulunba kɔnkɔ

7 Nba, Allabatala ka a fɔ Nuhan ye ko: «I ye don kulunba kɔnkɔ, i ni i la denbaya. N da a yen ko i kelen pe le telenni n pakɔrɔ adamaden bee tema. ² I ye sobo seniman su bee ta i fe, a ceman warkwula ni a musoman warkwula. Sobo men seniman te, i ye wo su bee fanan ta, ceman kelen ni musoman kelen. ³ I ye kɔnkɔ su bee fanan ta, ceman warkwula ni musoman warkwula, sa alu siya kana tunu duukolo kan. ⁴ A ra to tele warkwula ma. Wo wa dafa, n di sancɔ lana duukolo kan. Sancɔ wo ri tele binaanin ni su binaanin ke nali la. Wo ri ke sababu ri. Fen menilu dannɔ n bolo, wo bee ri halaki ka bɔ duu kan.» ⁵ Allabatala ka Nuhan jamari ko ko la, a ka wo bee ke.

⁶ Nba, ka a teren Nuhan sarkn da san keme kɔnkɔ bɔ, ji dunba nara duukolo kan. ⁷ Nuhan ni a denceilu ni a muso ni a denceilu musoilu, alu bee donda kulunba kɔnkɔ kosa alu ri kisi ji dunba ma. ⁸ Wo lon, sobo menilu seniman a ni menilu seniman te, a ni kɔnkɔlu ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, ⁹ wo bee fila fila nara Nuhan ma, a ceman ni a musoman. Alu bee donda kulunba kɔnkɔ, iko Alla ka Nuhan jamari na men ma. ¹⁰ A tele warkwulana, sancɔ nara duukolo kan.

¹¹ Nuhan sarkn san keme kɔnkɔna, wo karo filana tele tan ni warkwulana, ji bondon men ye duu kɔrɔ, wo tera ka ji kɔn duu kan. Sankolo ji bondon fanan da lakara. ¹² Wo rɔ, sancɔ ba nara duu kan. A ka tele binaanin ni su binaanin ke, a ma tee. ¹³ Sancɔ nara lon men, wo lon kelen Nuhan ni a denceilu donda kulunba kɔnkɔ. A denceilu le tere Semu ni Kamu ni Jafeti ri. Nuhan muso donda alu fe, a ni a denceilu muso sawa. ¹⁴ Nimafen su bee donda kulunba kɔnkɔ alu fe. Waa rɔ soboilu wo, kolofenilu wo, nimafen misen menilu ye taamala duu ma, a ni kɔnkɔlu wo, kawa ye fen fen na, wilu su bee donda. ¹⁵ Nba, fen fen ye a nilakilila, wo bee fila fila donda kulunba kɔnkɔ Nuhan fe. ¹⁶ Nimafen su bee donda, ceman ni musoman, ikomin Alla ka jamarili ke na men ma. Alu bee donda tuma men na, Allabatala ka kulunba da tuun Nuhan ma.

¹⁷ Nba, sancɔ ka tele binaanin ke, a ye nala duukolo kan. Ji siyayara ka ke ji dunba ri, ka kulunba kɔrɔta ka bɔ duu ma. ¹⁸ Ji yelera ka siyaya kosebe. Kulunba funda ji kan ka wa. ¹⁹ Ji tora yelela kojuuya foo ka koyinke bee latunun fan bee san kɔrɔ. ²⁰ Ji yelera koyinke wilu kun na ka se fo nkɔnk na tan ni loolu, ka koyinke latunun

fewu! ²¹ Nimafen bɛɛ faara duukolo kan. Kɔɔɔɔɔɔ wo, kolofenilu wo, waa ɔ soboilu wo, nimafen misenilu wo, menilu ye taamala duu ma, mɔɔɔɔɔɔ wo, alu bɛɛ faara. ²² Fen fen ye duukolo kan, ni a ye a nilakilila, wo bɛɛ faara. ²³ Allabatala ka duukolo nimafen bɛɛ halaki wo ɲa le ma. Mɔɔɔɔɔɔ wo, soboilu wo, kɔɔɔɔɔɔ wo, ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, alu bɛɛ halakira ka ɔ duukolo kan. A tora Nuhan dɔɔɔɔ de ma, a ni menilu tɛɛ a kun kulunba kɔɔɔɔ. ²⁴ Ji ka tele kɛmɛ ni biloolu ke duukolo kan, a ma majii.

Alla ka sancɛ ba labɛ

8 Kɔni Alla hankili tora Nuhan dɔ, a ni waa ɔ soboilu ni so kɔɔɔɔ kolofenilu, menilu tɛɛ a kun kulunba kɔɔɔɔ. Wo ɔ, Alla ka fɔɔɔɔ lawuli ka a tɛɛ duu kan ka ji majii. ² Duukolo ji bondon da tuunda, a ni sankolo ji bondon. Sancɛ tɛɛra. ³ Ji tora majiila dooni dooni duukolo kan. Tele kɛmɛ ni tele biloolu taminda tuma mɛn na, ji madooyara. ⁴ A karo wɔɔɔɔwulana tele tan ni wɔɔɔɔwulana, kulunba nara i sii Arara jamana koyinkɛ do kan. ⁵ Ji tora madooyala foo ka se karo tanna ma. Wo karo tele fɔɔɔ, koyinkeilu kunilu bɔɔɔ.

⁶ Tele binaanin taminda tuma mɛn na, Nuhan ka fɔɔɔ don da laka, a tun ka mɛn ɔ kulunba la. ⁷ A ka ɲaɲasi-la do bila. Wo bɔɔɔ ka taa ni seyi kɛ haan ji jara duukolo kan tuma mɛn na. ⁸ Wo ɔ, a ka kanba do bila ka a kɔɔɔɔ ni ji ra dooya duukolo kan. ⁹ Kanba wo ɔ mɛn keni, a ma sii kɔɔɔ kɔɔɔ. A ka a kɔɔɔɔ ka na Nuhan ma kulunba kɔɔɔɔ, baa ji tɛɛ ye duukolo kɔɔɔ bɛɛ kan fɔɔɔ. Nuhan ka a bolo labɔ ka kanba mira ka a ladon a fɛ kulunba kɔɔɔɔ. ¹⁰ Nuhan ka a to tele wɔɔɔɔwula ye tamin ikɔ tuun, ka ban ka kanba bila ikɔ. ¹¹ Wura fɛ, kanba ka a kɔɔɔɔ Nuhan ma. Olibiye fira kɛndɛ ye a da la. Nuhan ka a lɔn wo le ɔ ko ji ra fɔɔ madooyala duukolo kan kɔɔɔɔɔ. ¹² A ka a to tele wɔɔɔɔwula ye tamin ikɔ, ka ban ka kanba bila. Kanba wa mɛn keni, a ma a kɔɔɔɔ Nuhan ma wo ɔ. ¹³ Nuhan kɔɔɔ san kɛmɛ kɔɔɔ ni kelen, wo karo fɔɔɔ tele fɔɔɔ, ji tun tɛ duukolo kan butun. Nuhan ka kulunba kunnafen waranka ka a yen ko duu ra fɔɔɔ jala. ¹⁴ A karo filana tele muwan ni wɔɔɔɔwulana sera ka a tɛɛn duu ra ja fewu!

Nuhan bɔɔɔ kulunba kɔɔɔ

¹⁵ Nba, Alla kumara Nuhan fɛ ko: ¹⁶ «I ye ɔ kulunba kɔɔɔ sisen, i ni i muso ni i denceilu ni alu musoilu. ¹⁷ I ye nimafen bɛɛ labɔ. Kɔɔɔɔ wo, waa ɔ soboilu wo, so kɔɔɔ kolofenilu wo, ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, i ye alu bɛɛ labɔ, sa alu ri jiri ka siyaya duukolo fan bɛɛ ɔ.»

¹⁸ Wo ɔ, Nuhan bɔɔɔ kulunba kɔɔɔ, a ni a denceilu ni a muso ni a denceilu musoilu. ¹⁹ Nimafen bɛɛ bɔɔɔ. Waa ɔ soboilu wo, so kɔɔɔ kolofenilu wo, kɔɔɔ wo, ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, bɛɛ ni a la siya bɔɔɔ kulunba kɔɔɔ.

²⁰ Nuhan ka Alla saraka ɔ diya do lɔ ka Allabatala ba-to kanma. A ka sobo seniman ni kɔɔɔ seniman su bɛɛ do ta ka Allabatala ɔ alu ɔ. A ka alu janin Alla saraka ɔ diya wo kan, ka alu kɛ buuri ri. ²¹ Saraka wo suma diyara Allabatala ye. Allabatala ka a lateɛ ko: «N tɛ duu danka adamaden kɔɔɔ butun. N ka a lɔn ko ka ɔ alu denmisɛnya waati ma foo ka na se alu la mɔɔɔ laban ma, alu miriya benni kojuu le ma. Hali wo, n tɛ ɔɔɔ ni nimafen bɛɛ halaki butun, iko n ka a kɛ ɲa mɛn ma fɔɔ. ²² Ka ɔ bi ma ka wa haan dunuɲa laban, si foyi tuma ni suman ka tuma, nɛnɛ tuma ni tara tuma, sanma ni telema, su ni tele, wo si tɛ ban.»

Alla ni Nuhan na teriya

9 Alla kumara ka baraka don Nuhan ni a denceilu ɔ. A ka a fɔ alu ye ko: «Ai ye jiri ka siyaya duukolo fan bɛɛ ɔ ka a fa. ² Nimafen bɛɛ ri silan ai ye kɔɔɔɔ. Waa ɔ soboilu wo, so kɔɔɔ kolofenilu wo, kɔɔɔ wo, jɛɛilu wo, ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, wo bɛɛ ri silan ai ye. Alu bɛɛ ri kɛ ai la fanka kɔɔɔ. ³ Nimafen bɛɛ ri kɛ balo ri ai ye. N ka suman di ai ma ɲa mɛn ma, n ye nimafenilu fanan dila ai ma ɲa kelen wo le ma. ⁴ Kɔni ai kana sobo ni a jeli damun muumɛ! Baa a nimaya ye a jeli le ɔ. ⁵ Ni sobo do ka kɔɔ jeli labɔ ka a faa, sobo wo ka kan ka faa. Ni kɔɔ do ka a kɔɔɔ faa, wo fanan di faa. ⁶ Nde Alla ka kɔɔ dan ka a kɛ n jɛɛ munuɲa le ri. Wo ɔ, kɔɔ wa a kɔɔɔ jeli labɔ ka a faa, kɔɔ ri wo fanan jeli labɔ ka a faa. ⁷ Nba, ai kɔɔɔ, ai ye jiri ka siyaya. Ai ye sɛɛɛ ka siyaya duukolo fan bɛɛ ɔ ka a fa.»

⁸ Alla ka a fɔ Nuhan ni a denceilu ye ko: ⁹ «Sisen teriya ri tɔ nde ni aile tɛma, a ni ai kɔɔ mɛn ye nala ai kɔ ¹⁰ a ni duukolo nimafen, mɛn bɛɛ tɛɛ ai kun, fen fen bɔɔ ai fɛ kulunba kɔɔɔ, kɔɔ wo, so kɔɔ kolofenilu wo, waa ɔ soboilu wo. ¹¹ Teriya ɲin ye tɔɔ n ni duukolo nimafen bɛɛ tɛma. Ji dunba tɛ nimafen bɛɛ halaki butun. Ji dunba tɛ kɛ butun ka duukolo bɛɛ tɲan.»

¹² Alla ka a fɔ ikɔ ko: «N ye teriya mɛn tala ai ye a ni ai kɔɔ bɛɛ ni nimafen bɛɛ fo habadan, wo kɔɔ masere le ɲin di. ¹³ N di nincinankan labɔ san fɛ bandafin kɔɔ. Nincinankan wo le n na teriya kɔɔ masere le ri, n ye teriya mɛn tala dunuɲa bɛɛ ye. ¹⁴ Tuma tuma, ni n ka bandafin naden duukolo kun na, ni nincinankan fanan bɔɔ, ¹⁵ wo ɔ, n di n hankili bila n na teriya ɔ, n ka mɛn ta ai ni nimafen su bɛɛ ye. N tɛ ji siyaya ka a kɛ ji dunba ri butun ka nimafen bɛɛ halaki. ¹⁶ Nincinankan wa ɔ bandafin kɔɔ, n di wo yen ka n hankili bila n na teriya banbali ɔ, n ka mɛn ta duukolo nimafen su bɛɛ ye.»

¹⁷ Alla ka a fɔ Nuhan ye ko: «N da teriya mɛn ta duukolo nimafen bɛɛ ye, wo kɔɔ masere le wo ri.»

Nuhan dence sawa la ko

¹⁸⁻¹⁹ Nba, Nuhan dence mɛnlu bɔɔ a fɛ kulunba kɔɔɔ, woilu le tɛɛ Semu ni Kamu ni Jafeti ri. Nuhan

dence sawa le woilu ri. Woilu le bɔnɔn jensenda ka se duukolo fan bɛɛ ɔ. Wo ɔ, Kanaan fa le tɛɛ Kamu ri. ²⁰ Nba, Nuhan ka sɛnɛ damira. Ale le fɔɔ ka rɛsɛn fɛ sɛnɛ. ²¹ Lon do ɔ, Nuhan ka rɛsɛnji do min ka a ɲa laminin. A fari makolon lani tɛɛ a la faaninbon kɔndɔ. ²² Kanaan fa Kamu ka a fa Nuhan fari makolon yen, ka wa wo fɔ a badenma fila ye lu ma. ²³ Sɛmu ni Jafeti ka durukiba ta ka a la alu kamannakun kan ka don alu kɔnkɔma alu fa la faaninbon na ka alu fa sutura. Alu ma sɔn alu ɲa yen na alu fa kan, kosa alu kana a fari makolon yen fewu.

²⁴ Nba, rɛsɛnji ka Nuhan bila tumana mɛn na, a dence doomani Kamu ka ko mɛn kɛ a la, wo fɔra a ye. ²⁵ Wo ɔ, Nuhan kan ko:

«Alla ma tɔɔɔɔ lara Kamu dence Kanaan kan. Ka a kɛ a kɔɔɔɔle la jɔntajɔn di, Alla ma wo kɛra.»

²⁶ Nuhan kan ko:

«N di Allabatala tando, Sɛmu Maari Alla kɔnin. Alla ma Kanaan kɛ Sɛmu la jɔn di, Alla ma wo kɛra. ²⁷ Alla ma Jafeti bonyara, Ka a bɔnɔn sii Sɛmu bɔnɔn fɛ, Alla ma wo kɛra. Alla ma Kanaan kɛ alu la jɔn di, Alla ma wo kɛra.»

²⁸ Nba, ji dunba tamin kɔ, Nuhan ka san kɛmɛ sawa ni san biloolu le kɛ. ²⁹ A si bɛɛ ladenni kɛra san kɛmɛ kɔnkɔndɔ ni san biloolu le ri. Wo bɛɛ taminni, a sara.

Nuhan denceilu la bɔnɔn

10 Ji dunba tamin kɔ, Nuhan denceilu Sɛmu ni Kamu ni Jafeti ka denceilu sɔɔɔɔ. Alu bɔnɔn le ɲin di.

² Jafeti denceilu le ten: Komɛri, Makɔki, Madayi, Jaban, Tubali, Mesɛki a ni Tirasi. ³ Komɛri denceilu le Asikenasi, ni Rifati ni Tokarima ri. ⁴ Jaban denceilu le ten: Elisiya, Tarisisi, Kitimu a ni Dodanimu. ⁵ Jaban bɔnɔn jensenda ka wa i sii kɔkɔji da la, a bɛɛ ni a la duu, a bɛɛ ni a la kumakan, a bɛɛ ni a mɔkɔilu, a bɛɛ ni a la jamana.

⁶ Kamu denceilu le ten: Kusi, Misiran, Puti a ni Kanaan. ⁷ Kusi denceilu le ten: Saba, Habila, Sabita, Rayema a ni Sabiteka. Rayema denceilu le Seba ni Dedan di. ⁸ Kusi dence do le Namurudu ri. Wo le fɔɔ kɛra fankatii ri duukolo kan. ⁹ A kɛra donso fadimanba ri Allabatala ɲana. Wo ɔ a ye fɔɔ doilu ma ko: «A keni donso fadimanba le ri, Allabatala ɲakɔɔ iko Namurudu tɛɛ ɲa mɛn ma.» ¹⁰ Namurudu kɛra faama ri. A fɔɔma le ka a sii Babeli ni Ereki ni Akadi soilu kun na. So sawa wo bɛɛ tɛɛ Sineyari jamana le ɔ. ¹¹ A bɔra jamana wo ɔ ka wa Asiri jamana ɔ. A ka Ninibe ni Rehobotiri ni Kalasi ¹² ni Reseni soilu sii ka alu ɔ. Reseni ye Ninibe ni Kalasi so fila le tɛ. So ba le wo ri.

¹³ Misiran kɛra mɛnilu benba ri, woilu le ten: Ludi bɔnɔn, Anamu bɔnɔn, Lehabi bɔnɔn, Nafitu bɔnɔn, ¹⁴ Paturusi bɔnɔn, Kafitori bɔnɔn a ni Kasiluhi bɔnɔn. Filisitilu bɔra Kasiluhi bɔnɔn le ɔ.

¹⁵ Kanaan dence fɔɔ le tɛɛ Sidɔn di, ka Hɛti tuun wo la. ¹⁶⁻¹⁸ Mɔkɔ mɛnilu fanan bɔra Kanaan ɔ, woilu le ten: Jebusikailu, Amɔrikailu, Kirikasikailu, Hifikailu, Arikailu, Sinikailu, Arifadikailu, Semarikailu a ni Hamarikailu.

Kanaan bɔnɔn jensenda. ¹⁹ Alu la jamana ye damirala Sidɔn de ka wa Kerari fan fɛ, ka wa se foo Kasa. A ye wala Sɔɔmɔ ni Kɔmɔri ni Adima ni Seboyimu fan fɛ, ka wa se foo Lesa. ²⁰ Kamu bɔnɔn de woilu ri, a bɛɛ ni a la mɔkɔilu, a bɛɛ ni a kumakan, a bɛɛ ni a la duu, a bɛɛ ni a la jamana.

²¹ Jafeti kɔkɔɔ Sɛmu fanan ka denceilu sɔɔɔɔ. Sɛmu wo le kɛra Heberɛ bɔnɔn bɛɛ benba ri. ²² Sɛmu denceilu le ten: Elamu, Asuri, Aripasadi, Ludi a ni Aramu. ²³ Aramu denceilu le ten: Usi, Huli, Ketari a ni Masi. ²⁴ Aripasadi wo ka Selasi sɔɔɔɔ. Selasi ka Heberɛ sɔɔɔɔ. ²⁵ Heberɛ ka dence fila sɔɔɔɔ. Kelen tɔkɔ ko Peleji ka a masɔɔɔ duukolo ratalara a tele le ɔ. A dooɔ tɔkɔ ko Jokitan. ²⁶⁻²⁹ Jokitan denceilu le ten: Alimodadi, Selɛfu, Hasamawɛti, Jeraki, Hadoramu, Usali, Dikila, Obali, Abimayeli, Seba, Ofiri, Habila a ni Jobabu. Nba, woilu bɛɛ tɛɛ Jokitan denceilu le ri. ³⁰ Duu mɛn ye Mesa ni Sefari tɛ, alu ta le tɛɛ wo bɛɛ ri. Yɔɔ wo ye koyinkɛilu kɔkɔ telebɔ fan fɛ. ³¹ Nba woilu bɛɛ kɛra Sɛmu deni le ri, a bɛɛ ni a la mɔkɔilu, a bɛɛ ni a la kumakan, a bɛɛ ni a la duu, a bɛɛ ni a la jamana.

³² Nba, Nuhan denceilu bɔnɔn de woilu ri, a bɛɛ ni a bɔnɔn, a bɛɛ ni a jamana. Mɔkɔ woilu le jensenda ka kɛ jamana siyaman di duukolo kan ji dunba kɔ.

Babeli sankaso jan na ko

11 Dunuɲa mɔkɔilu bɛɛ tɛɛ ye kan kelen de menna. Alu bɛɛ tɛɛ ye i kɔkɔ famunna. ² Alu bɔra telebɔ fan ɔ, ka wa gbɛkannan ba do tɛɛn Sineyari jamana ɔ. Alu ka i sii dinkira wo ɔ. ³ Lon do ɔ, alu ka a fɔ i kɔkɔ ye ko: «An ye birikilu gbasi ka alu janin kɔsɛɛ.» Alu ma kabakurun ta fo biriki. Alu ma boro fanan ta, fo tulubɔ fasani. ⁴ Alu kan ko: «An ye so ɔ an jɛɛ ye, ka sankaso jan ɔ a kɔndɔ. Wo ɔ ye se haan sankolo ma, sa an di tɔkɔ sɔɔɔɔ. Ni an ma wo kɛ, an di jensen duukolo fan bɛɛ fɛ.»

⁵ Allabatala jiira ka so ni sankaso jan dagbɛ, adamadenilu ka mɛn ɔ. ⁶ A kan ko: «A ragbɛ. Alu bɛɛ ye siya kelen de ri, alu bɛɛ ye kan kelen de menna. Alu ye baara mɛn kan ɲin, alu la baara fɔɔ le wo ri. A tɛ mɛn bakɛ, alu wa alu miri fen fen ma, alu ri se wo kɛla. ⁷ An ye jii ka alu kan basan, sa alu kana se i kɔkɔ kan menna butun.»

⁸ Wo ɔ, Allabatala ka alu farafara ka alu ɔ dinkira wo ɔ, ka alu jensen duukolo fan bɛɛ ɔ. Alu la so ɔ ko ra dan wo ɔ. ⁹ Wo le kɔkɔ, dinkira wo tɔkɔ lara ko

Babeli, baa Allabatala ka dunuƴa mƴƴilu bɛɛ kumakan basan ye le, ka ban ka alu jensen duukolo fan bɛɛ rɔ.

Sɛmu ɔɔɔɔɔ

¹⁰ Nba, Sɛmu ɔɔɔɔɔ de pin di.

Sɛmu ɔɔɔɔɔ ka san kɛmɛ bɔ tuma mɛn na, a ka Ari-pasadi ɔɔɔɔɔ. Wo kɛra san fila ji dunba kɔ. ¹¹ Aripasadi ɔɔɔɔɔ kɔɔɔ, Sɛmu ka san kɛmɛ loolu le kɛ, ka dence ni denmusoilu ɔɔɔɔɔ.

¹² Aripasadi ɔɔɔɔɔ ka san bisawa ni san loolu bɔ tuma mɛn na, a ka Selasi ɔɔɔɔɔ. ¹³ Selasi ɔɔɔɔɔ kɔɔɔ, Aripasadi ka san kɛmɛ naanin ni san sawa le kɛ, ka dence ni denmusoilu ɔɔɔɔɔ.

¹⁴ Selasi ɔɔɔɔɔ ka san bisawa bɔ tuma mɛn na, a ka Heberɪ ɔɔɔɔɔ. ¹⁵ Heberɪ ɔɔɔɔɔ kɔɔɔ, Selasi ka san kɛmɛ naanin ni san sawa le kɛ, ka dence ni denmusoilu ɔɔɔɔɔ.

¹⁶ Heberɪ ɔɔɔɔɔ ka san bisawa ni san naanin bɔ tuma mɛn na, a ka Peleji ɔɔɔɔɔ. ¹⁷ Peleji ɔɔɔɔɔ kɔɔɔ, Heberɪ ka san kɛmɛ naanin ni san bisawa le kɛ, ka dence ni denmusoilu ɔɔɔɔɔ.

¹⁸ Peleji ɔɔɔɔɔ ka san bisawa bɔ tuma mɛn na, a ka Eruhu ɔɔɔɔɔ. ¹⁹ Eruhu ɔɔɔɔɔ kɔɔɔ, Peleji ka san kɛmɛ fila ni san ɔɔɔɔɔ le kɛ, ka dence ni denmusoilu ɔɔɔɔɔ.

²⁰ Eruhu ɔɔɔɔɔ ka san bisawa ni san fila bɔ tuma mɛn na, a ka Seruki ɔɔɔɔɔ. ²¹ Seruki ɔɔɔɔɔ kɔɔɔ, Eruhu ka san kɛmɛ fila ni san ɔɔɔɔɔwula le kɛ, ka dence ni denmusoilu ɔɔɔɔɔ.

²² Seruki ɔɔɔɔɔ ka san bisawa bɔ tuma mɛn na, a ka Nakrɪ ɔɔɔɔɔ. ²³ Nakrɪ ɔɔɔɔɔ kɔɔɔ, Seruki ka san kɛmɛ fila le kɛ, ka dence ni denmusoilu ɔɔɔɔɔ.

²⁴ Nakrɪ ɔɔɔɔɔ ka san muwan ni san ɔɔɔɔɔ bɔ tuma mɛn na, a ka Teraki ɔɔɔɔɔ. ²⁵ Teraki ɔɔɔɔɔ kɔɔɔ, Nakrɪ ka san kɛmɛ ni san tan ni ɔɔɔɔɔ le kɛ, ka dence ni denmusoilu ɔɔɔɔɔ.

²⁶ Teraki ɔɔɔɔɔ ka san biwɔɔɔɔwula bɔ tuma mɛn na, a ka Iburama ni Nakrɪ ni Haran ɔɔɔɔɔ.

²⁷ Teraki ɔɔɔɔɔ de pin di. A ka Iburama ni Nakrɪ ni Haran ɔɔɔɔɔ. Haran ka Luti ɔɔɔɔɔ. ²⁸ Haran sara ka a fa kende to. A la saya kɛra a ɔɔɔɔɔ jamana le rɔ, Kalide jamana ɔɔɔɔɔ. A sara Uri so le ɔɔɔɔɔ. ²⁹ Iburama ni Nakrɪ ka furu kɛ. Iburama muso ɔɔɔ le tɛrɛ ko Sarayi. Nakrɪ ka Haran denmuso do furu, mɛn ɔɔɔ ko Milika. Haran denmuso do fanan ɔɔɔ ko Sisika. ³⁰ Sarayi tɛrɛ densɔɔɔɔɔbali le ri. Den tun tɛ a bolo.

³¹ Nba, Teraki ka a dence Iburama ni a mamarencɛ Luti ta ka wa Kanaan ɔɔɔɔɔ na jamana rɔ. Luti ye Haran den de ri. Teraki ka a biranmusoni Sarayi fanan ta, mɛn ye Iburama muso ri. Alu bɛɛ ɔɔɔ Uri so la ka Kanaan ɔɔɔɔɔ na jamana sila mira. Uri wo ye Kalide jamana le rɔ. Kɔni alu se mɛn keni Haran, alu ka i sii ye. ³² Teraki si bɛɛ ladɛnni kɛra san kɛmɛ fila ni san loolu le ri. A sara Haran ye.

Alla kumara Iburama ye

¹² Nba, Allabatala kumara Iburama ye ko: «Iburama, i ye bɔ i la jamana rɔ, ka bɔ i badenmailu tɛma, ka bɔ i fa la lu ma. I ye wa jamana do rɔ, n ketɔ mɛn yirakala i la. ² N di i ɔɔɔɔɔ kɛ jamana ba ri ye. N di baraka don i rɔ, ka i ɔɔɔ bonya. Mƴƴilu ri baraka ɔɔɔɔɔ i la sababu rɔ. ³ Mƴƴ mɛn ba duwa i ye ka i miri kopuma, n di ɔɔɔmaya kɛ wo tii ye. Mƴƴ mɛn ba i danka, n di ɔɔɔɔɔ la wo kan. I ri kɛ sababu ri, siyailu bɛɛ ri baraka ɔɔɔɔɔ n bolo.»

⁴ Iburama wulira ka wa ikomin Allabatala ka a fɔ a ye ɔɔɔ mɛn ma. Luti taara a fɛ. Iburama ɔɔɔ Haran ka wa, ka a tɛrɛn a ɔɔɔɔɔ da san biwɔɔɔwula ni san loolu bɔ. ⁵ Iburama ka a muso Sarayi ta a ni a ɔɔɔɔɔ dence Luti a ni a ɔɔɔɔɔ a ni a bolofen bɛɛ. A tun ka fen fen ɔɔɔɔɔ Haran, a ka wo bɛɛ ta. Alu ɔɔɔ wo ɔɔɔ le ma ka wa Kanaan jamana rɔ.

Iburama ni a la mƴƴilu seni ye, ⁶ alu ka jamana ratɛɛ ka wa Sikemu, More la jiriju ba lɔni dinkira mɛn dɔ. Wo tuma, Kanaan ɔɔɔɔɔ tɛrɛ jamana wo rɔ ye ɔɔɔɔɔ.

⁷ Awa Allabatala ka a jɛrɛ yiraka Iburama la, ka a fɔ a ye ko: «N di duu pin bɛɛ di i ɔɔɔɔɔ ma.» Wo le rɔ, Iburama ka saraka bɔ diya lɔ Allabatala bato kanma, Allabatala mɛn ka a jɛrɛ yiraka a la.

⁸ Iburama ɔɔɔ ye ka wa koyinkeilu fan fɛ, mɛnilu ye Beteli so telebɔ fan fɛ. A ka a la faaninbon lɔ ye, ka Beteli to a telebe fan fɛ, ka Ayi to a telebɔ fan. A ka saraka bɔ diya lɔ Allabatala bato kanma ye ka a tara. ⁹ Iburama ɔɔɔ ye ka jamana wo rataama ka wa Nekebi mara.

¹⁰ Nba, wo tuma ɔɔɔ ba ra don jamana ɔɔɔɔɔ. Wo juuyara kosebɛ. Wo rɔ, Iburama wara Misiran jamana rɔ ka mɛn ye. ¹¹ Alu dontɔɔ Misiran, Iburama ka a fɔ a muso Sarayi ye ko: «N ka a lɔn ko i kɛni ba le. ¹² Ni Misirankailu ka i yen, alu ri a lɔn ko n muso le i ri. Wo rɔ, alu ri n faa ka i kende to. ¹³ I jaandi, ni an sera ye, i ye a fɔ ko n doomuso le i ri, sa alu ri n damira kopuma ka n to i la ko ɔɔɔ.»

¹⁴ Iburama ni a muso sera Misiran tuma mɛn na, Misirankailu ka a yen ko Sarayi kɛni kosebɛ. ¹⁵ Misiran mansa Ferawuna †la mƴƴbailu ka Sarayi yen tuma mɛn na, alu wara a mankutun fɔ Ferawuna ye. A ka wo mɛn ka mƴƴilu lɔ Sarayi tala ka na a ri a wara. ¹⁶ A ka Iburama mira kopuma Sarayi la ko ɔɔɔ, ka kolofen su bɛɛ di Iburama ma: saailu wo, bailu wo, nisilu wo, ɔɔɔmɛilu wo, falilu wo, a ni ɔɔɔ.

¹⁷ Kɔni Allabatala ka yankaro juuilu bila Ferawuna ni a la bonkɔɔɔmƴƴilu la Iburama muso Sarayi la ko ɔɔɔ. ¹⁸ Wo rɔ, Ferawuna ka Iburama kili ka a fɔ a ye ko: «I ra nfen kɛ n na ten? Nfenna i ma a fɔ n ye ko i muso le? ¹⁹ Nfenna i ka a fɔ ko i doomuso le? Wo le ka a kɛ, nde ka a ta ko n ye a kela n muso ri. Hen, i muso le pin de. A mira, i ye wa a ri!»

† Misirankailu alu a fɔla alu la mansa ma le ko Ferawuna.

²⁰ Ferawuna ka a fɔ a la mɔɔɔilu ye ko alu ye Iburama ni a muso labɔ Misiran, a ni alu bolofenilu bɛɛ.

Luti ni Iburama farara

13 Iburama ni a muso bɔra Misiran ka wa Nekebi. A wara a bolofenilu bɛɛ ri. Luti wara a fɛ. ² Iburama tun da ke fentii ba ri. Kolofen ni wodigbe ni sanin tere a bolo a na ma. ³ A bɔra Nekebi ka wa Beteli. A tun ka a la faaninbon lɔ dinkira men dɔ kɔɔman, a sera ye. Dinkira wo tere Beteli ni Ayi soilu te le, ⁴ Iburama tun ka Alla saraka bɔ diya lɔ dinkira men dɔ. A se men keni ye, a ka Allabatala matara.

⁵ Kolofenilu ni mɔɔɔilu tun ka siya Luti fanan bolo, men tere ye taamala Iburama fɛ. ⁶ Wo le kosɔn, dinkira wo dooyara alu fila bolo, baa alu bolofenilu ka siya kosebe. Alu fila tun ti se tola dinkira kelen dɔ. ⁷ Lon do rɔ, keɛ wulira Iburama la kolofen kɔɔmadenilu ni Luti la kolofen kɔɔmadenilu te. Wo tuma, Kanaan bɔnsɔn ni Feresikailu fanan siini jamana wo rɔ ye.

⁸ Wo rɔ, Iburama ka a fɔ Luti ye ko: «An kana sɔn keɛ ye wuli ile ni nde te ma, wala ile la kolofen kɔɔmadenilu ni nde la kolofen kɔɔmadenilu te ma. An ye badenma le ri. ⁹ I ye jamana mafene. Nin bɛɛ te dinkira le ri wa? An ye fara. Ni bolomaran yan fan fɛ la le duman i ye, i ye wo ta. Nde ri to bolokinin yan fan fɛ. Ni bolokinin yan fan fɛ la le duman i ye, i ye wo ta. Nde ri to bolomaran yan fan fɛ.»

¹⁰ Luti ka a na lɔ ka Juriden ba lee bɛɛ ragbe. A ka a yen ko ji kɔ kɔɔman dinkira wo rɔ, ikomin a kɔɔman Allabatala la nakɔ puma rɔ na men ma, wala ikomin Misiran ye na men ma ji ko rɔ. A tere wo na haan Sowari so. Dinkira wo ka ni tere fɔlɔ. Tuma wo, Allabatala tun ma sɔɔɔmu ni Kɔɔmri soilu halaki fɔlɔ.

¹¹ Nba, Luti ka wo yen ka Juriden ba lee bɛɛ nanatɔnɔn ka a ke a ta ri. Wo rɔ, a bɔra Iburama fɛ ka wa telebɔ fan fɛ. Badenma fila wo farara wo na le ma. ¹² Iburama ka i sii Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. Luti wara i sii ba lee soilu fan fɛ, ka a la faaninbonilu lɔ sɔɔɔmu so donda la. ¹³ Sɔɔɔmukailu tun ka juu kosebe, ka kojuu siyaman ke, ka Allabatala hake ta.

¹⁴ Luti ni Iburama farani kɔ rɔ, Allabatala ka a fɔ Iburama ye ko: «Iburama, i na lɔ. Ka bɔ i lɔ dinkira ye i na lawa tele kankan bolo maran fan fɛ, a ni tele kankan bolo kinin fan fɛ, telebɔ fan fɛ a ni telebe fan fɛ. ¹⁵ I na ye jamana men bɛɛ la nin, n di wo bɛɛ di i ni i bɔnsɔn ma, ka a ke ai ta ri kadawu! ¹⁶ N di i bɔnsɔn siyaya ka alu ke ikomin dununna kije. Ni kɔɔ ri se dununna kije jatela, i bɔnsɔn fanan di se jatela. ¹⁷ I wuli ka jamana rataama, ka a janyan ni a bonya ragbe, baa n ye a bɛɛ dila ile le ma.»

¹⁸ Iburama ka a la faaninbonilu bɔ, ka wa i sii Mamere la jirijuilu kɔɔ. Dinkira wo ye Heburɔn so da la. A ka saraka bɔ diya wɔse raben Allabatala ye.

Luti mirara

14 Wo tuma, Amurafeli ye Sineyari jamana mansaya la. Ariyɔki ye Elasari jamana mansaya la. Kedorilameri ye Elamu jamana mansaya la. Tidali ye Koyimu jamana mansaya la. ² Mansa naanin woilu ka alu laden ka wa mansa Bera keɛ, a ni mansa Birisa ni mansa Sineyabu ni mansa Semeberi ni mansa men siini Bela so kun na. Bela tɔɔ fanan ko Sowari. Bera siini tere sɔɔɔmu so kun na. Birisa siini tere Kɔɔmri so kun na. Sineyabu siini tere Adima so kun na. Semeberi siini tere Seboyimu so kun na. ³ Mansa loolu woilu wara i laden Sidimu kenegbe rɔ, Dalaba Kɔɔjilama ye dinkira men dɔ bi. ⁴ Alu tun da san tan ni fila ke, alu ye mansa Kedorilameri la fanka kɔɔ. A san tan ni sawana, alu muruntira a ma. ⁵ A san tan ni naaninna, Kedorilameri ni a fɛ mansailu wulira ka na, ka mansa menilu keɛ; Refayikailu menilu siini Asiterɔti Karinayimu so la, Sisikailu menilu siini Hamu so la, Emukailu menilu siini Sawe Kiriyatimu so la, ka ye mɔɔɔilu keɛ ka alu se woilu la. ⁶ Alu wara Horilu keɛ woilu bara, koyinkema dinkira do rɔ, Seyiri la jamana rɔ, ka se woilu la. Alu ka alu gben haan Heliparan, so men ye wula kɔɔdɔ. ⁷ Wo kɔ, Kedorilameri ni a dafɔɔkɔɔɔilu ka ie kɔseyi ka na Enimisi-pa, men tɔɔ ko Kadesi. Mɔɔ menilu tere ye Amaleki bɔnsɔn na jamana rɔ, alu ka woilu keɛ ye, ka se woilu la ka ai la jamana bɛɛ ta. Alu sera Amɔrikailu fanan na, menilu siini tere Asarɔn Tamari so la.

⁸ Wo rɔ, sɔɔɔmu mansa bɔra, a ni Kɔɔmri mansa ni Adima mansa ni Seboyimu mansa ni Bela mansa. Bela wo tɔɔ fanan ko Sowari. Mansa woilu bɔra ka wa keɛ diya Sidimu kenegbe rɔ. ⁹ Alu wara ka Elamu mansa Kedorilameri keɛ, a ni Koyimu mansa Tidali ni Sineyari mansa Amurafeli ni Elasari mansa Ariyɔki. Mansa loolu woilu ka mansa naanin keɛ. ¹⁰ Nba, sɔɔɔmu mansa ni Kɔɔmri mansa ni alu la mɔɔɔilu ka i bori alu juuile te. Alu siyaman borimantɔ bera tulubɔ fasani denkailu rɔ, baa wo ka siya tere Sidimu kenegbe rɔ. Menilu ma be denka rɔ, woilu ka i bori foo tindilu kan. ¹¹ Wo rɔ, Kedorilameri ni a la mɔɔɔilu wara ka sɔɔɔmu ni Kɔɔmri nanfulu bɛɛ ta, a ni alu la damunun fenilu bɛɛ. Alu ka wo bɛɛ ta ka wa a ri. ¹² Alu ka Iburama badenma Luti fanan mira ka wa a ri, a ni a bolofen bɛɛ, baa ale fanan siini tere sɔɔɔmu so le kɔɔdɔ.

Iburama ka Luti kisi

¹³ Mɔɔ do borimantɔ nara ka wo bɛɛ nafo Iburama ye, a ye fɔla men ma ko Heburu ce. Wo tuma, Iburama siini tere Mamere la jirijuilu tɔɔfɛ. Mamere wo tere Amɔrika mɔɔ do le ri. A badenmailu le Esikoli ni Aneri ri. Wo bɛɛ tere Iburama denkuruilu le ri. ¹⁴ Iburama badenma mira ko fɔra a ye tuma men na, a ka a la mɔɔɔilu kili, menilu kusan keɛle. Ce farinman mɔɔ keme sawa ni mɔɔ tan ni seyin men bɛɛ sɔɔɔnni Iburama wara woilu bɔra, ka mansailu kɔsaran foo Daan so la.

¹⁵ Su ƙ, Iburama ka a la makkilu ratala ka be mansailu kan. Iburama ka alu keƙe ka se alu la, ka alu gben haan Hobā. So wo ye Damasi so tele kankan bolo maran fan fela. ¹⁶ Mansailu tere ra nanfulu men beƙe ta, Iburama ka wo beƙe mira alu la ka na a ri. A nara a badenma Luti fanan di, a ni Luti bolofenilu beƙe ni muso menilu mirani tere wo ni makk tɔilu beƙe.

Melikisedeki ka Iburama kunben

¹⁷ Nba, Iburama ka mansa Kedorilameri ni a mansa jɔnkɔnilu keƙe ka se alu la, ka ban ka i kɔseyi. A kɔseyitɔ, Sɔɔɔmu mansa wara a kunben Sawe kenegbe ƙ, makkilu ye a fɔla men ma ko mansa la kenegbe.

¹⁸ Salemu so mansa Melikisedeki nara Iburama kunben ka sɔ buru ni resenji a ƙ. Alla Ƙɔɔɔtaniba sarakalasela le wo ri. ¹⁹ A duwara Iburama ye ko: «Alla ye jumaya ke Iburama ye, Alla Ƙɔɔɔtaniba, men ka san dan ka duu dan. ²⁰ An ye Alla Ƙɔɔɔtaniba tando, men ka i juuilu di i ma.» Iburama ka menilu sɔɔɔɔ keƙe ƙ, a ka wo beƙe ja bɔ ka a di Melikisedeki ma.

²¹ Sɔɔɔmu mansa ka a fɔ Iburama ye ko: «N na makkilu laseyi n ma. Ƙɔni i ka nanfulu men mira, i ye wo ta.»

²² Iburama ka a jabi: «N da n bolo ƙɔɔɔta ka n kali Allabatala la, Alla Ƙɔɔɔtaniba, men ka san dan ka duu dan. ²³ N da n kali wo la ko n te i bolofen si tala, hali jisikari, wala sanbara julu. N te a foyi ta, sa i kana a fɔ ko ile le ka Iburama ke nanfulutii ri. ²⁴ N te foyi tala fo n na makkilu ka men ke alu balo ri. Ƙɔni menilu wara n kɔfe, Aneri wo, Esikoli wo, Mamere wo, fen menilu sɔɔɔɔnda keƙe ƙ woilu ri alu nin bɔ wo ƙ.»

Alla ni Iburama la teriya

15 Wo waati taminni ƙ ƙ, Iburama ka Allabatala kumakan men kibarɔ misaliya ƙ. A kan ko: «Iburama i kana silan. N di i lantanka fen beƙe ma ka i sara kosebe.» ² Iburama ka a jabi: «N Tii Allabatala, den te n bolo. I ri nfen de di n ma wo ƙ? Damasika men tɔɔ ko Eliyeseri, wo le ketɔ n na bon cetala ri.» ³ Iburama kan ko: «I ma den si di n ma. Wo ƙ, n na jɔn, men ye n wara yan, wo le ketɔ n cetala ri.»

⁴ Iburama ka Allabatala kumakan men jabili ƙ ko: «Wo kuma te. Ce wo te kela i cetala ri, fo i jere den, i ketɔ men sɔɔɔɔna. Wo le ketɔ i cetala.»

⁵ Allabatala ka Iburama labɔ kenema ka a fɔ a ye ko: «Iburama, i na la san dɔ, ka lolo beƙe jate, ni i ri se wo dan lonna.» Allabatala kan ko: «Loloilu siyaman na men ma, i bɔnɔɔni di siyaya wo na.»

⁶ Ibrahima lara Allabatala la kuma la, wo ƙ Allabatala ka a jate makk telenni ri.

⁷ Allabatala ka a fɔ a ye ko: «Nde le Allabatala ri, men ka la i jɔn ƙ ka i labɔ Uri so kɔndɔ Kalide jamana ƙ. N ka i lana yan de, ka jamana nin di i ma ka a ke i ta ri.»

⁸ Ƙɔni Iburama ka a jabi: «N tii Allabatala, n di se a lonna di ko jamana nin di ke n ta ri?» ⁹ Allabatala kan ko: «Nisi muso kelen mira ka na a di n ma, a ni ba muso

kelen ni saaji kelen. Wo beƙe ye ke san sawa sawa ri. I ye kanba kelen fanan mira, a ni sɔkɔndɔkanbanin kelen.»

¹⁰ Iburama nara woilu beƙe di a ma, ka alu faa ka kolofenilu sensen a tema fila ri, ƙɔni a ma makkilu sensen. A ka kunkurun woilu bilabila ka alu jaben i jɔn na. ¹¹ Duwailu jiira soboilu ma tuma men na, Iburama ka alu gben.

¹² Nba, tele be tumana, sunɔɔ ba donda Iburama na ƙ. Ka a teren a ye sunɔɔ ƙ, silan juu ni dibi ba sera a ma. ¹³ Allabatala ka a fɔ a ye ko: «Iburama, i ye a lon ko i bɔnɔɔni di ke lonɔɔnilu ri jamana gberɔ ƙ. Alu ri ke jɔnɔɔni ri, ka tɔɔ kojuuya haan san keme naanin wa dafa. ¹⁴ Ƙɔni jamana men ketɔ alu bilala jɔnya ƙ, n di kititeƙe jamana wo kan. Kiti wa ke, i bɔnɔɔni di bɔ jamana wo ƙ nanfulu siyaman di. ¹⁵ Ile ƙɔni di i la ƙɔɔɔɔ diya bɔ, ka sa here ƙ. Alu ri i suu don. ¹⁶ I denilu bɔnɔɔni naaninna ri alu kɔseyi yan, baa yan makkilu, ni woilu ye Amɔrikailu le ri, alu la kojuu ma dan natamin fɔlɔ ka se alu gben ma.»

¹⁷ Nba, tele bera ka dibi don tuma men na, sinkɔn sisima ni kala melen taminda sobo kunkurunilu tema. ¹⁸ Wo lon jere ƙ, teriya donda Allabatala ni Iburama te ma. A ka a fɔ a ye ko: «N di duu nin di i bɔnɔɔni ma, ka bɔ Misiran ba ma, ka wa haan ba belebele ba ma, men ye Efirati ba ri ƙɔnin. ¹⁹ Dinkira wo ye Kenikailu bolo, a ni Kenisikailu ni Kadimonikailu ²⁰ ni Hetikailu ni Feresikailu ni Refayikailu ²¹ ni Amɔrikailu ni Kanaan bɔnɔɔni ni Kirikasikakailu ni Jebusikailu.»

Isumayila sɔɔɔɔ ko

16 Iburama muso Sarayi tun ma den sɔɔɔɔ a ye. Wo tuma, Misiranka sunkurun do tere Sarayi bolo jɔnya la, men tɔɔ ko Hajara. ² Lon do ƙ, Sarayi ka a fɔ Iburama ye ko: «N ce, Allabatala ma sɔn n ye den sɔɔɔɔ. I ye wa i la n na jɔn sunkurun Hajara fe. Ni Alla sɔnda, a ri den sɔɔɔɔ n ye.»

Iburama sɔnda Sarayi la kuma ma. ³ Wo ƙ, a muso Sarayi ka a la jɔn Misiranka sunkurun di a ma ka a ke a muso ri, wo ka a teren Iburama ra san tan ke Kanaan jamana ƙ. ⁴ Iburama wara a la Hajara fe. Hajara ka ƙɔɔ ta. Hajara ka a yen tuma men na ko a ƙɔɔ ma le, a ma a tii Sarayi jii foyi le ri, fo ka a dooya. ⁵ Wo ƙ, Sarayi ka a fɔ Iburama ye ko: «Ko men ye kela n na, wo bɔni ile le ƙ. N ka n na jɔn di i ma ka a ke i muso ri. Ƙɔni a ka a yen tuma men na ko a ƙɔɔ ma le, a ma n jii foyi le ri. Allabatala, a ye wo kititeƙe nde ni ile tema!»

⁶ Iburama ka Sarayi jabi: «Ale le wo ri. I la jɔn ye i la fanka le ƙɔɔ. Men wa i diya, i ye wo ke a la.» Wo ƙ, Sarayi ka Hajara tɔɔ kojuuya, foo Hajara ka i bori a ƙɔɔ ka wa.

⁷ Allabatala la meleka ka Hajara yen ƙ do ƙ wula kɔndɔ. Ƙ wo ye Suri sila dafe. ⁸ Meleka ka a fɔ a ye ko: «Ile, Hajara, Sarayi la jɔnmuso, i bɔni mi? I watɔ mi?» Hajara ka a jabi: «N borini n tii Sarayi le ƙɔɔ.» ⁹ Allabatala la meleka ka a fɔ a ye ko: «I kɔseyi i tii wara, ka

wa i fanmajii a ye ka a kan mira.»¹⁰ Meleka kan ko: «N di i hɔnɔnɔn siyaya a na ma, foo kɔn tɛ wo jate lɔn muume!»¹¹ Habadan Mansala la meleka ka a fɔ a ye iko tuun ko: «I na lɔ. I kɔn ma le, i ri dence sɔnɔn. I ye wo tɔn la ko Isumayila, baa Allabatata da i la jusukasi kan namɛn.»¹² Den wo ri ke iko waa rɔ sofali, mɛn bilani a jere ma. A ti se a la yala a badenma tɛma. A ni a badenmailu tɛ bɛn.»

¹³ Hajara kan ko: «Allabatata na yen n na», wo rɔ a ka tɔn do la ko: «Alla mɛn kɔnɔnɔnɔn na yen n na.»

¹⁴ Wo le rɔ, kɔkun mɛn ye Kadɛsi so ni Berɛdi so tɛ, mɔkɔnɔn ye wo kilila ko Lasayi Rɔyi.

¹⁵ Wo taminni kɔ, Hajara ka dence sɔnɔn Iburama ye. Iburama ka den tɔn la ko Isumayila.¹⁶ Hajara ka Isumayila sɔnɔn tuma mɛn na, Iburama sɔnɔn tun da san biseyin ni san kɔnɔnɔn.

Alla ni Iburama la teriya tɔnɔnɔn

17 Iburama sɔnɔn ka san bikɔnɔnɔnɔn ni san kɔnɔnɔnɔn tɔn tuma mɛn na, Allabatata ka a jere yiraka a la ka a fɔ a ye ko: «Nde le Alla Sebɛtɛii ri. I ye n na sila taama ka ke kɔn telenni ba ri.² Wo wa ke, n di an na teriya mafa i ye ka i kɔnɔnɔn siyaya kosebɛ.»

³ Iburama ka wo mɛn ka a jakɔnɔn bɛn duu ma. Alla kumara a ye ko: ⁴ «An ye teriya mɛn tala, wo le ye jin di. Jamana siyaman di kɔ i rɔ.⁵ A tɛ fɔ i ma butun ko Iburama. I kilitɔ le sisen ko Iburahima, baa n di i ke jamana siyaman benba ri.⁶ N di i jiri kosebɛ. I kɔnɔn di siyaya ka ke jamanailu ri. Mansailu ri kɔ i kɔnɔnɔn dɔ.⁷ An na teriya wo ri tɔn an tɛma a ni i kɔnɔnɔnɔn fanan, mɛnilu bɛɛ natɔ i kɔ. Teriya wo tɛ banna habadan. N di ke i Maari Alla ri, a ni i kɔnɔnɔn ta.⁸ I ye lɔndanya la jamana mɛn dɔ bi, n di jamana wo di ile ni i kɔnɔnɔn bɛɛ ma. Kanaan jamana wo ri ke ile ni i kɔnɔnɔn ta ri habadan. N di ke i kɔnɔnɔn na Maari Alla ri.»

⁹⁻¹⁰ Alla ka a fɔ Iburahima ye ko: «I ni i kɔnɔnɔn bɛɛ ye an na teriya sila taama ka n kan mira. Ai ka kan ka diyagboya ko mɛn ke, wo le ye jin di. Ai cɛ kelen kelen na bɛɛ ye faaninta ke.¹¹ Ai wa faaninta ke, wo ri ke an na teriya tɔnɔnɔn ri nde ni aile tɛma.¹² Ka kɔ bi ma haan ka wa, denceilu bɛɛ ye faaninta ke alu sɔnɔn tele seyɛn ma. Hali jɔnɔnɔn. Jɔn fen fen wa sɔnɔn i wara, i ye a faaninta ke wo na le ma. I wa jɔn fen fen san wodi la siya gbɛɛilu ma, wo fanan ye faaninta ke na kelen wo ma.¹³ Ni a sɔnɔnɔnɔn i wara, ni i ka a san i la wodigbɛ la, a bɛɛ ye faaninta ke. Wo le rɔ, n na teriya tɔnɔnɔn ri ke ai fari ma, ka a yiraka ko teriya wo ri mɛn kadawu.¹⁴ Ni cɛ mɛn ma faaninta ke ka wo kɔ ke a fari ma, wo ye fara a badenmailu la, baa n kan mɛn diyagboya le, a ma wo ke. Wo rɔ, a ra n na teriya sila bila.»

¹⁵ Nba, Alla ka a fɔ Iburahima ye ko: «I kana a fɔ i muso ma butun ko Sarayi. A tɔn le sisen ko Saran.¹⁶ N di baraka don a rɔ. N di a ke, a ri dence sɔnɔn i ye. N di baraka don Saran na kɔ rɔ ka a ke siyailu ma ri. Mansailu ri kɔ a kɔnɔnɔn dɔ.»

¹⁷ Iburahima ka a jakɔnɔn bɛn duu ma. Kɔni a ka Alla la kuma mɛn a yɛlɛra ka a fɔ a jere kɔnɔnɔn ko: «Cɛ mɛn sɔnɔn da san kɛmɛ kɔ, wo kɛtɔ den sɔnɔnɔnɔn di? Saran fanan da san bikɔnɔnɔnɔn sɔnɔn. Wo ri se moyila den na wa?»¹⁸ A ka Alla madiya ko: «I jaandi. I ye baraka don Isumayila la ko rɔ, ka i janto a rɔ.»

¹⁹ Alla ka a jabi: «Wo kuma tɛ, kɔni i muso Saran di dence sɔnɔn i ye. I ri a tɔn la ko Isiyaka. Teriya ri don n ni Isiyaka tɛma, a ni a kɔnɔnɔn mɛnilu natɔ a kɔ. Teriya wo ri mɛn kadawu.²⁰ Mɛn lɔni Isumayila la ko ma, i ka mɛn dali n fɛ, n di wo ke. N di baraka don a la ko rɔ ka den siyaman di a ma, ka a kɔnɔnɔn siyaya kosebɛ. A ri faama tan ni fila sɔnɔn. N di jamana ba do kɔ a rɔ.

²¹ Kɔni n na teriya ri tɔn ni Saran dence Isiyaka le tɛma, mɛn Saran di sɔnɔn i ye jin tuma sandɔ.»²² Alla banda kumala Iburahima ye tumana mɛn na, a bɔra Iburahima fɛ.

²³ Wo lon kelen dɔ, Iburahima ka Isumayi la faaninta ke, ka a la jɔn bɛɛ fanan faaninta ke, mɛnilu sɔnɔnɔn a wara a ni mɛnilu sanni a bolo. Cɛman kelen kelenna mɛn bɛɛ tɛrɛ a wara, Iburahima ka wo bɛɛ faaninta ke ikomin Alla ka a fɔ a ye na mɛn ma.²⁴ Iburahima jere ka faaninta ke ka a tɛrɛn a sɔnɔn da san bikɔnɔnɔnɔn ni san kɔnɔnɔnɔn kɔ.²⁵ A dence Isumayila ka faaninta ke ka a tɛrɛn a sɔnɔn da san tan ni sawa kɔ.²⁶ Wo lon kelen dɔ, Iburahima ni a dence Isumayila fila bɛɛ ka faaninta ke,²⁷ a ni cɛman mɛnilu bɛɛ tɛrɛ Iburahima wara. Jɔn mɛnilu sɔnɔnɔn a wara, a ni mɛnilu sanni a bolo siya gbɛɛilu ma, woilu bɛɛ ka faaninta ke a fɛ.

Isiyaka sɔnɔnɔn

18 Lon do rɔ, Allabatata ka a jere yiraka Iburahima la Mamere la jirijuilu kɔnɔn. Wo ka Iburahima siini tɛrɛ a la faaninbon da la tele kunna rɔ.² Iburahima ka a na lɔ ka cɛ sawa lɔni yen. Alu tun ma jan a la. A ka alu yen tuma mɛn na, a borimantɔ bɔra a la faaninbon da la ka wa alu labɛn, ka a majii bɛɛ ka alu fo.³ A ka a fɔ alu ye ko: «N tiilu, ai jaandi, ai kana tamin n wara ten.⁴ Ko ji ye na ka ai sen mako, ka ban ka ai kɔnɔnɔn lulen na.⁵ N ye wa damunun fen niinin a ye damunun ke. Baa, ai ra na ai la baraden wara. Ai ti se bɔla yan wo na a ma damunun ke. A wa banda damununna a ri sila mira ka wa.» Alu ka Iburahima jabi: «Ale le wo ri, wo tɛ baasi ri.»

⁶ Iburahima borimantɔ donda a la faaninbon na ka a fɔ Saran ye ko: «I kaliya ka fareni muu nɔma sumanifɛn na sawa suman, ka a gbasi ka a ke buru ri.»⁷ Iburahima ka a bori ka wa nisi ware rɔ, ka nisiden tɔnɔnɔn do mira, mɛn sobo duman. A ka wo don a la jɔn do bolo. Jɔn wo ka a kaliya ka nisiden kannatɛɛ ka a sobo tibi.⁸ Iburahima ka kɔnɔn sunɔnɔn ni kɔnɔn kɛndɛ ta, ka nisiden sobo tibini la woilu kan ka wa wo bɛɛ sii lɔndan sawa kɔnɔn. Alu tɛrɛ ye damununna tuma mɛn na, Iburahima ka a lɔ alu dafɛ jiri kɔnɔn.

⁹ Alu ka Iburahima mapininka ko: «I muso Saran ye mi?» A kan ko: «A ye faaninbon na.»

¹⁰ Kelen kan ko: «N di na bo i fe jin tuma sanda. Wo ri a teren i muso Saran da dence sarko.»

Saran siini tere londance wo kafe faaninbon da la, ka a tolo mal a la. ¹¹ Wo tuma, Iburahima ni Saran da karko kosebe. Den sarko waati ra tamin Saran kan.

¹² Saran ka kuma wo men tuma men na, a yelera a jere ma, ka a fa ko: «Nde karko ba le. N ce fanan da cemkoya kosebe. N di se den sarko na wo ro, ka sewa wo ro wa?»

¹³ Wo ro, Allabatata ka a fa Iburahima ye ko: «Nfenna Saran ye yelera ka sika a den sarko ko ro a karko waati? ¹⁴ Allabatata se kapala fen su puman de kela? Nin tuma sanda, n di na bo i fe yan. Wo ri a teren i la muso Saran da dence sarko.»

¹⁵ Saran silanda ka wuya fa ko: «Nde ma yele de!» Koni Allabatata kan ko: «I yelera le j!»

Iburahima ka Alla tara Sada mukailu ye

¹⁶ Nba, londan woilu wuli men keni ka wa, Iburahima wara alu bilasila. Alu sera tindi do kan ka alu na lo Sada mu so fan fe lala. ¹⁷ Allabatata ka a fa a jere ma ko: «N keto men kela, n di wo dokon Iburahima ma wa?»

¹⁸ Baa a ri ke jamatii ba ri, fanka ye men na. Iburahima ri ke sababu ri, siya bee ri baraka sarko n bolo. ¹⁹ N da a penematarko, kosa a ri a denilu ni a bontarko bee jamari ko alu ye n na sila taama telenbaya ro. Ni alu ka wo ke, n di n na teriya mafa, n ka men ta Iburahima ye.»

²⁰ Nba, Allabatata ka a fa Iburahima ye ko: «Sadamukailu ni Karmikailu jalakili kan da siyaya. Alu la ko haramunnin a ra wara kosebe. ²¹ Wo ro, n wato alu ragbela, sa n di a lon ni alu ra kojuu ke ikomin a fra n jana na men ma.»

²² Ce woilu kora Iburahima tarko ka wa Sada mu fan fe. Koni Iburahima lona tora Allabatata jarko. ²³ A ka a madon a la ka a fa a ye ko: «Allabatata, i ri jahadi la karko telenilu ni karko telenbalilu bee karko kan wa? ²⁴ Ni i ka karko telenni biloolu teren so karko ye, i ri jahadi la so karko karko biloolu bee kan wa? I ti se so karko karko tola ye karko telenni biloolu woilu la ko karko wa? ²⁵ Ka karko telenilu faa karko telenbalilu fe, i te ko su wo kela fewu. I te karko ka karko teleni ni karko telenbalilu jate kelen di ka jahadi la alu bee kan. I te ko su wo kela fewu! Ile le dununa bee kititela ri, men ye kojuu ni kopuma faranfaasila.»

²⁶ Allabatata ka Iburahima jabi: «Ni n ka karko telenni biloolu teren Sada mu, n di so karko karko bee to ye karko juma biloolu woilu la ko karko.»

²⁷ Iburahima ka a fa a ye iko tuun ko: «Maari, i ye dijne. N te foyi ri fo banku, karko n ye n dajala ka kuma i ye. ²⁸ Ni i ka a teren karko telenni te karko biloolu ko don? Ni karko loolu karko ka karko biloolu jan, i ri jahadi la so bee kan karko loolu woilu la ko karko wa?» Allabatata ka

a jabi: «Ni n ka karko telenni binaanin ni loolu teren so karko, n te jahadi la so kan.» ²⁹ Iburahima kumara a ye iko ko: «Ni karko telenni ma tamin karko binaanin kan don?» Allabatata kan ko: «Karko binaanin woilu la ko karko, n te jahadi la so kan.» ³⁰ Iburahima kan ko: «Maari, i jaandi, i kana diminya n ma, karko n ye kumala iko. Ni i ka karko telenni bisawa karko teren so karko don?» Allabatata kan ko: «Ni n ka karko telenni bisawa teren ye, n te jahadi la so kan.» ³¹ Iburahima kan ko: «Maari, ye n dijne. N ye n dajala ka kuma i ye iko. Ni i ka a teren ko karko telenni te tamin karko muwan kan don?» Allabatata ka a jabi: «N te jahadi la so kan karko muwan woilu la ko karko.» ³² Iburahima kan ko: «Maari, i kana diminya n ma. N na kuma dan de jin di. Ni karko telenni muume kera karko tan di don?» Allabatata kan ko: «N te jahadi la so kan karko tan woilu la ko karko.»

³³ Allabatata banni kumala Iburahima fe, a wara. Iburahima ka i koseyi ka wa a wara.

Sadamu ni Karmori soilu Jahadi na

19 Nba, meleka fila wo sera Sada mu wura fe. Luti tere siini so donda la. A ka alu yen tuma men na, a wulira ka wa alu laben ka majii bake ka alu tuwa. ² A kan ko: «N tiilu, ai jaandi, ai ye dijne ka na jiya n wara. Ai ye ai sen mako ka sii yan. Sarko jona, n di sila di ai ma, sa ai ri wa ai la taama ro.» Melekailu ka Luti jabi: «Een. An di sii kenema yan.» ³ Koni Luti kumara alu ye ka a magbeleya, foo alu sarda ka wa jiya a wara. A la maku ka buru fununbali ni damunun ba raben. Luti ka wo bee sii a la londanilu karko. Alu ka damunun ke.

⁴ Ka a teren alu ma i la fola, Sadamukailu kora fan bee ro ka na bon naminin. Kamarenilu wo, karko bakarko ilu wo, alu bee nara. ⁵ Alu ka alu kan nabko Luti ma ko: «Ce men nani i wara yan su jin do, alu ye mi? I ye alu lana an ma. An ye a fe ka an la alu fe.»

⁶ Luti kora bon na, ka bon da tuun londanilu ma. ⁷ A ka fa: «N badenmailu. Ai jaandi, ai kana kojuu jin ke. ⁸ N denmuso fila ye yan, wo si ma ce lon fola. N di woilu lana ai ma ka alu di ai ma. Fen fen wa diya ai ye, ai ye wo ke alu la. Koni ai kana foyi ke ce jinilu la, baa alu nani londanya le la n wara.»

⁹ So karko karko ilu ka a fa i karko ye ko: «Ce jin te foyi le ri fo londan, karko sisen a ye a fe ka ke an na kuntii ri.» Alu ka a fa Luti ye ko: «I bo sila la an tema. Ni i ma i bo an karko, an di men ke i la, wo ri juuya i la londanilu ta ri.» Alu ka Luti tuntun fanka la ka sudunya bon na sa alu ri da kadi ka don. ¹⁰ Koni ce fila woilu ka da laka ka alu boloolu labo ka Luti mira. Alu ka a ladon bon na ka da karko tuma men na, ¹¹ alu ka karko ilu bee na fuyenya bon da karko. Fen fen tere don ko ro bon na, woilu bee na fuyenyara, kanberen wo, karko bakarko wo, woilu bee. Wo ro, alu ka bon da jinin ka kapa.

¹² Ce fila wo ka a fa Luti ye ko: «I la karko doilu ye so karko yan wa? I ye a bee labo so karko. I biran wo, i denceilu wo, i denmuso ilu wo, i la karko bee labo, ¹³ baa

an keṭso so nin bɛɛ halakila le. Alu jalakili kan da siyaya Allabatata pana. Wo ɾɔ, ale le ka an ɓɔ alu halakila.»

¹⁴ Nba, Luti bɔra ka wa kuma a biranilu yɛ, menilu ka a denmusoilu mamira. A ka a fɔ alu yɛ ko: «Ai ye wuli. An ye an bori ka bɔ so kɔndɔ. Allabatata keṭso halakila le!» Kɔni, Luti biranilu ka a kuma jate yelemako le ri.

¹⁵ Sɔɔma da la, meɛka woilu ka a fɔ Luti yɛ ka a magbeɛya a yɛ ko: «I kaliya! I ye i muso ni i demuso fila ta ka wa. Ni wo tɛ, ai ri halaki so jahadi ɾɔ.» ¹⁶ Kɔni, Luti ka a la sumaya. Wo ɾɔ, alu ka a mira a bolo ma, a ni a muso ni a denmuso fila ka wa alu ri so kɔkan. Allabatata kinikinira alu ma wo ja le ma. ¹⁷ Alu bɔ men keni so kɔndɔ, meɛka kelen ka a fɔ alu yɛ ko: «Ai ye ai bori ka wa ka ai jɛɛ kisi. Ai kana ai kɔfɛnɛ. Ai kana ai ɓɔ kenegbe yɔɾɔ si ɾɔ. Ai ye i bori ka wa koyinke kan, sa ai kana halaki.»

¹⁸ Luti ka fɔ: «ɛɛ, n tii. I jaandi. ¹⁹ I ra ban ka n kisi, kɔni n ti se n borila foo koyinke kan. Sani n ye se ye, n di jahadi sɔɔɔni. ²⁰ I ja bɔ. I ma so wo yen, men ma jan yan na. So wo ka doo. N di se wo sɔɔɔnna. N tii, i jaandi. N ye n bori ka wa so misen wo la, sa n di kisi.»

²¹ Meɛka kan ko: «Ale le wo ri. N da diɲɛ wo ma. I kan so men ma wo ri, n tɛ jahadi la wo kan. ²² Kɔni ai ye i kaliya ka wa don ye. Ni ai ma se ye, n ti se foyi kɛla.» So men Luti ka a fɔ a ma ko a dooman, so wo tɔɔ lara ko Sowari.

²³ Luti donda Sowari so kɔndɔ ka a tɛren tele ra yeɛ. ²⁴ Wo tuma, Allabatata ka ta tinbiriki lama lajii Sɔɔɔmu ni Kɔmɔri kan ikomin sancɛ kise. Allabatata jɛɛ le ka wo lajii ka bɔ sankolo ɾɔ. ²⁵ Wo ɾɔ, Allabatata ka so woilu bɛɛ janin, a ni kenegbe bɛɛ. Mɔɔilu bɛɛ halakira, a ni jiri ni bin bɛɛ. ²⁶ Alu watɔla, Luti muso ka kɔfɛnɛ dinkira men dɔ, a yelemanda ka kɛ kɔɔ kaba ri.

²⁷ Wo sɔɔma da la jona, Ibrahima wara kuma diya wo ɾɔ, a ni Allabatata tun kumara i kɔɔn fɛ dinkira men kɔɔn. ²⁸ A ka a ja ɓɔ ka Sɔɔɔmu ni Kɔmɔri soilu ragbe, a ni kenegbe bɛɛ. A ka sisi wulitɔla yen. Sisi bɔra ikomin ta wa jiri mira furu kɔndɔ.

²⁹ Nba, Alla ka kenegbe so bɛɛ halaki tuma men na, a ka a miri Ibrahima ma ka Luti kisi ta la halakili ma. Ta wo ka so bɛɛ halaki, Luti siini tɛɛ dinkira men dɔ.

Luti ni a denmuso fila la ko

³⁰ Luti ma sɔn ka to Sowari ka a masɔɔn a silanni. Wo ɾɔ, a ka a denmuso fila ta ka wa alu ri koyinke kan. Alu ka alu sii falan na ye. ³¹ Lon do ɾɔ a denmuso kɔɔmamɔɔ ka a fɔ a doomuso yɛ ko: «An fa ra kɔɔya. Cɛ fanan tɛ yan, men di an furu, ikomin a ye kɛla dunupa fan bɛɛ ɾɔ ja men ma. ³² An ye dɔɔ di an fa ma. A wa a min ka a ja laminin, an di an la a fɛ, sa an di den sɔɔni, sa an fa bɔɔni kana tunun dunupa ma.» ³³ Alu ka dɔɔ di alu fa ma su wo ɾɔ. A ka a min foo ka a ja laminin. A denmuso kɔɔmamɔɔ wara a la a fɛ. Luti ma a la tumana ɓɔn. A ma a wuli tumana fanan ɓɔn.

³⁴ Wo sɔɔma da la, Luti denmuso kɔɔmamɔɔ ka a fɔ a doomuso yɛ ko: «Su ɾɔ, n ka n la n fa fɛ. Su ba ko, an ye dɔɔ di a ma ikɔ. A wa a min ka a ja laminin, ile ri wa i la a fɛ, sa an fa bɔɔni kana tunun dunupa ma.» ³⁵ Alu ka dɔɔ di alu fa ma su wo ɾɔ ikɔ. A ka a min foo ka a ja laminin. A denmuso doomamɔɔ wara a la a fɛ. Luti ma a la tumana ɓɔn. A ma a wuli tumana fanan ɓɔn.

³⁶ Nba, Luti denmuso fila bɛɛ ka kɔɔn ta Luti fɛ ja wo le ma. ³⁷ A denmuso kɔɔmamɔɔ ka dence sɔɔni ka a tɔɔ la ko Mowabu. Mowabu bɔɔni men ye ye bi, wo benba le wo ri. ³⁸ A doomuso fanan ka dence sɔɔni, ka a tɔɔ la kɔ Benami. Amoni bɔɔni men ye ye bi, wo benba le wo ri.

Ko men taminda Ibrahima ni Abimeleki tema

20 Nba, Ibrahima bɔra Mamere ka wa Nɛkɛbi, ka taa i sii Kadɛsi a ni Suri so fila tema. Ka a tɛren a ye Kerari, ² Ibrahima ka a fɔ ye mɔɔilu ye Saran na ko ɾɔ ko: «N doomuso le.» Wo le ɾɔ, Kerari mansa Abimeleki ka a la mɔɔilu ɓɔ Saran mirala kosa a ri a kɛ a la muso ri. ³ Kɔni su do ɾɔ, Alla ka a jɛɛ yiraka Abimeleki la sibo ɾɔ, ka a fɔ a ye ko: «Abimeleki i ja ɓɔ. A tɛ men i ri faa dɛ, baa i nɔ muso men mirala nin di, a furunin dɛ.»

⁴ Wo ka a tɛren, Abimeleki tun ma a la Saran fɛ ɓɔɓ. Wo ɾɔ, a ka Alla jabi: «Faama, i ri se n na jamana halakila hali an ma kojuu kɛ wa? ⁵ A cɛ le ma a fɔ n ye ko a doomuso le nin di wa? Muso fanan ma a fɔ ko ale kɔɔɔ le wa? N kɔɔn ka ko nin kɛ jusu gbɛya le la. N ma kojuu kɛ.»

⁶ Alla ka Abimeleki jabi sibo kelen wo ɾɔ ko: «N ka a ɓɔn ko i ka ko nin kɛ jusu gbɛya le ɾɔ. Wo le ɾɔ, nde le ka a kɛ, i ma i la a fɛ ɓɔɓ ka ko haramunnin kɛ. ⁷ Nba, cɛ wo muso laseyi a ma. N na nabɔnɔma de a ri. A ri madiyali kɛ i ye sa i kana faa. Ni i ma a muso laseyi a ma, i ye la a la ko i ri faa fewu, i ni i la kɔɔ bɛɛ!»

⁸ Sɔɔma da la jona, Abimeleki ka a la mɔɔilu kili ka ko wo bɛɛ nafo alu ye. Alu ka wo men ka silan kojuu. ⁹ Abimeleki ka Ibrahima kili ka a fɔ a ye ko: «Cɛ, i ka nfen kɛ an na nin de ten? N na kojuu su numan kɛla i la fo i ra kojuu nin kɔɔn nase nde ni n na jamana mɔɔilu ma? I ra men kɛla n na nin, mɔɔ ma kan ka wo kɛ i kɔɔɔ na habadan! ¹⁰ I ka ko nin kɛ nfenna?»

¹¹ Ibrahima ka a jabi: «N tɛɛ ye n mirila le ko n tɛ mɔɔni jamana nin dɔ, men silanni Alla ye. N ko yan mɔɔilu ri n faa n na muso kosɔn. Wo le ɾɔ, n ka a fɔ i ye ko n doomuso le. ¹² Wo bɛɛ ni a ta, n doomuso bɛɛ bɛɛ le a ri. An bɛɛ ye fa kelen de la, kɔni an tɛ na kelen na. N ka a furu ka a kɛ n muso ri. ¹³ Alla ka n nabɔn fa wara tuma men na n ka wa taama ɾɔ, n ka a fɔ Saran ye ko: «I ka kan ka nɔɔya men kɛ n ye wo ɾɔ, wo le ye nin di. An wa wa kɔɔ, i ye a fɔ ye mɔɔilu ye ko «N kɔɔ le a ri.»»

¹⁴ Abimeleki ka Ibrahima muso Saran naseyi a ma, ka saailu ni bailu ni nisiilu la a kan, a ni jɔnilu. ¹⁵ A ka a

fɔ Iburahima yɛ ko: «N na jamana ragbɛ. A yɔrɔ mɛn wa diya i yɛ, i ye wa i sii ye.»

¹⁶ A ka a fɔ Saran yɛ ko: «A ragbɛ! N da wodigbɛ waa kelen di i kɔrɔcɛ ma ka a yiraka ai wara mɔɔ bɛɛ la ko i ma kojuu kɛ. Mɔɔ bɛɛ ri a lɔn ko i ra jɔ sɔrɔɔ.»

¹⁷ Iburahima ka Alla tara Abimeleki yɛ. Wo rɔ, Alla ka Abimeleki lakendeya, a ni a la muso ni a la jɔnmuso bɛɛ, wo le rɔ ai ri se den sɔrɔɔ iko tuun ¹⁸ baa Allabatala tun da densɔrɔɔnbaliya jankarɔ le bila Abimeleki muso bɛɛ la Iburahima muso Saran mira kosɔn.

Isiyaka sɔrɔɔ ko

21 Allabatala hinara Saran na ikomin a tun ka a fɔ na mɛn ma. A ka lahide mɛn ta a yɛ fɔlɔ, a ka wo mafa. ² Wo rɔ, Iburahima la cɛmɔɔbaya waati rɔ, Saran ka kɔnɔ ta ka dence sɔrɔɔ a yɛ, waati mɛn fɔni Alla bolo kɔrɔmanna. ³ Saran ka dence mɛn sɔrɔɔ, Iburahima ka wo tɔɔ la ko Isiyaka †. ⁴ Isiyaka sɔrɔɔ tele seyin, Iburahima ka a faaninta kɛ, ikomin Alla ka a jamari a yɛ na mɛn ma fɔlɔ. ⁵ Isiyaka sɔrɔɔnda ka a tɛrɛn Iburahima sɔrɔɔ da san kɛmɛ kɔ. ⁶ Saran kan ko: «Ɛ! Alla ra n nasewa foo n da jalɛn ka yɛlɛ baka. Ko pin ba fɔ mɔɔ mɛn yɛ, wo fanan di sewa ka yɛlɛ n fɛ.» ⁷ Saran kumara iko ko: «Yon tun di a fɔ Iburahima yɛ ko Saran di sin di den ma wa? Kɔni n da dence sɔrɔɔ a yɛ, ka a tɛrɛn a ra cɛmɔɔkya kosebɛ.»

Hajara ni a den gbɛnda

⁸ Nba, den bonyara. Ie ka a da bɔ sin na lon mɛn dɔ, Iburahima ka tolɔn ba kɛ. ⁹ Misiranka muso Hajara ka dence mɛn sɔrɔɔ Iburahima yɛ, wo tɛrɛ yɛ Isiyaka mayɛlɛla. Saran ka wo yen ¹⁰ ka a fɔ Iburahima yɛ ko: «I ye jɔnmuso wo ni a dence gbɛn. N dence Isiyaka le dɔrɔɔ di kɛ i cɛtala ri. A dence tɛ kɛ i cɛtala ri fewu!»

¹¹ Saran na kuma wo gbara Iburahima la kosebɛ, ka a masɔrɔɔ Isumayila fanan ye a den de ri. ¹² Kɔni Alla ka a fɔ a yɛ ko: «Iburahima, wo kana gba i la i dence ni i la jɔnmuso la ko. Saran ba fen fen pinin i fɛ, i ye wo kɛ a yɛ, baa n ka bɔnsɔn mɛn lahide ta i yɛ, bɔnsɔn wo bɔɔ Isiyaka le rɔ. ¹³ Kɔni n di i la jɔnmuso dence bɔnsɔn fanan siyaya ka a kɛ jamatii ri ka a masɔrɔɔ a bɔra ile le rɔ.»

¹⁴ Wo duu sa gbɛni, Iburahima ka buru ta ka a di Hajara ma, ka ji kɛ jikefen gbololama kɔndɔ ka wo fanan di a ma. A ka a den di a ma ko alu ye wa. Hajara bɔra Iburahima wara wo rɔ ka wa a mataama wula kɔndɔ, Beri Seba so kɔkan. ¹⁵ Alu ka alu mataama wula kɔndɔ haan ji banda jikefen kɔndɔ. Ji banda tuma mɛn na, Hajara ka a den to jirinɔn do lulɛn na. ¹⁶ A ka a mabɔ a den na ko bijnɛ sɔmɔɔndiya ko kelen jatɛla ka a sii, baa a ka a miri ko a tɛ a fɛ ka a den faatɔla yen. A ka a sii ye ka kasi kojuuya. ¹⁷ Kɔni Alla ka den kasi kan mɛn. Wo rɔ, Alla la melekɛ ka a kan nabɔ Hajara ma ka bɔ sankolo rɔ. A kan ko: «Hajara, nfen kɛni? I kana silan. Alla ra i

† Isiyaka kɔrɔ ye le ko a ye yɛlɛla

den kasi kan mɛn. ¹⁸ I wuli ka wa den bolo mira. N di a bɔnsɔn siyaya ka a kɛ jamana ba ri.»

¹⁹ Alla ka Hajara na laka. A ka kɔlɔn do yen. A wara jikefen nafa ji rɔ ka na a di den ma. Den ka ji min. ²⁰ Alla tora den fɛ. A kunbayara, ka a sii wula kɔndɔ ka a kɛ bijnɛfilila ri. ²¹ A siini tɛrɛ Paran wula kɔndɔ. A na ka Misiranka muso do furu ka wo di a ma.

Iburahima ni Abimeleki la teriya

²² Nba, lon do rɔ Abimeleki ka a la kɛlɛden kuntii Pikɔli ta ka wa Iburahima wara. A ka a fɔ Iburahima yɛ ko: «Alla ye i fɛ i la ko bɛɛ rɔ. ²³ Wo rɔ, n ye a fɛ i ye i kali Alla la yan bi, ko nde ni n denilu, a ni n mamarenilu, ko i tɛ an si janfa. I ye lɔndan de ri n na jamana rɔ yan. N ka numaya mɛn kɛ i ye wo rɔ, n da wo kɛ. Wo na kelen ma, i ka kan ka numaya wo kɛ n yɛ, i ye wo kɛ. I ye an na jamana mɛn dɔ bi, i ka kan ka numaya mɛn kɛ wo la mɔɔkilu yɛ, i ye wo fanan kɛ.» ²⁴ Iburahima kan ko: «Ale le wo ri, n da n kali wo la.» ²⁵ Kɔni Iburahima ka Abimeleki jalaki kɔlɔn do la ko rɔ, baa Abimeleki la jɔnilu tun da wo mira fanka la. ²⁶ Abimeleki ka Iburahima jabi: «N ma a lɔn n na jɔn mɛn ka kɔlɔn mira. Ile ma foyi fɔ n yɛ. N ma a lɔn fo bi.»

²⁷ Iburahima ka a la saa doilu bɔ, a ni a la bailu a ni a la nisilu bɔ ka a di Abimeleki ma, alu la teriya rɔ. ²⁸ Iburahima ka saadeni musoman wɔrɔɔnwula gbɛrɛ fanan bɔ a la saa kuru rɔ. ²⁹ Abimeleki ka a mapininka ko: «I ka saadeni musoman wɔrɔɔnwula pin bɔ nfenna ko rɔ?» ³⁰ Iburahima kan ko: «Saadeni wɔrɔɔnwula pin mira. Alu ye kɛ an sere ri ka a yiraka ko nde le ka kɔlɔn pin sen.» ³¹ Wo le rɔ, alu ka dinkira wo tɔɔ la ko Beri Seba ††, baa Iburahima ni Abimeleki ka alu kali alu jɔnɔn yɛ dinkira wo le rɔ.

³² Alu ka alu kali alu jɔnɔn yɛ tuma mɛn na, Abimeleki ni a la kɛlɛden kuntii Pikɔli ka alu kɔseyi alu wara Filisiti jamana rɔ.

³³ Iburahima ka tamarisi ju turu Beri Seba ka Allabatala bato, Maari mɛn tɛ banna kɔnin.

³⁴ Iburahima mɛnda Filisiti jamana wo rɔ ka waati jan kɛ ye.

Alla ka Iburahima kɔrɔɔ a dence la ko rɔ

22 Nba, waati wo taminni kɔ rɔ, Alla ka Iburahima kɔrɔɔ. A ka a kili ko: «Iburahima.» Iburahima kan ko: «Naamun.» ² Alla kan ko: «I ye Isiyaka ta, i dence kelen pe, mɛn duman i yɛ. I ye wa a ri Morija mara rɔ. N di koyinkɛ do yiraka i la ye. I ye wa koyinkɛ wo kan ka Isiyaka kɛ saraka ri ka n sɔ a la ye. I ye a faa ka a janin ka a kɛ buuri ri.»

³ Wo Duusa gbɛni, Iburahima wulira jona ka lɔɔ tɛɛ Alla sɔlifɛn janin kanma ka a la fali rabɛn. A ka a la jɔncɛ fila kili, a ni a dence Isiyaka. Alu bɛɛ ka sila mira ka wa. Alla ka dinkira mɛn ko fɔ a yɛ, alu wara ye. ⁴ Alu ka tele sawa kɛ taaman na. Iburahima ka a na lɔ wula

†† Beri Seba kɔrɔ ye le ko Teriya Kɔlɔn

jan na ka dinkira wo yen. ⁵ Iburahima ka a fɔ a la jɔnɪlu ye ko: «N ni n dence watɔ koyike wo kan ka Alla bato. Ai ye an makɔɔ fali dafɛ yan. An natɔ.»

⁶ Iburahima ka Alla sɔlifen janin ɔɔ sii a dence Isiyaka kun ma, ka a la muru ta, a ni takise. Alu fila wara alu jɔɔɔ fɛ. ⁷ Isiyaka ka a fɔ a fa ye ko: «N fa.» Iburahima kan ko: «Naamun.» Isiyaka kan ko: «Takise ye an bolo, ɔɔ fanan ye an bolo. Saadennin ye mi, an ye men kela saraka ri ka a di Alla ma?» ⁸ Iburahima ka a jabi: «N den, Alla ri an mako ja ka saadenin ko janabɔ.» Alu fila tora wa la i jɔɔɔ fɛ.

⁹ Dinkira men ko fɔni a ye Alla bolo, alu sera ye. Iburahima ka saraka ɔɔ diya ɔɔ ka ɔɔ la wo kan. Wo kenɪ, a ka a dence Isiyaka sidi ka a lala saraka ɔɔ diya kan ɔɔ kun na. ¹⁰ A ka a la muru ta ko a ye a dence kannateɛla.

¹¹ Kɔni Allabatata la meleka tora sankolo ɔɔ ka a kan nabɔ Iburahima ma ko: «Iburahima, Iburahima!» Iburahima kan ko: «Naamun.» ¹² Meleka kan ko: «I kana i bolo lase i den ma de! I kana foyi ke a la. N da a ɔɔn sisen ko i silanni Alla ye, ka a masɔɔɔn i ma i ban ka i dence kelen pe di Alla ma.»

¹³ Iburahima ka a ja ɔɔ ka saaji do yen. A mirani a kere ma tunin do ɔɔ. Iburahima wara saaji wo mira ka a ke saraka ri Allabatata ɔɔ kanma a dence ɔɔ ɔɔ. A ka a faa ka a janin ka a ke buuri ri. ¹⁴ Iburahima ka dinkira wo ɔɔ la ko: «Allabatata di ɔɔɔ mako ja.» Wo le ɔɔ, mɔɔɔɔɔ ye a fɔla bi ko: «Allabatata di ɔɔɔ mako ja a la koyinke kan.»

¹⁵ Allabatata la meleka tora sankolo ɔɔ ka Iburahima kili a sɪna filana ɔɔ, ¹⁶ ka a fɔ a ye ko: «Allabatata kan ko: «I ma i ban i dence kelen pe faala ka a ke saraka ri ka a di n ma. Ikomin i ra wo ke, n da n kali n jere ɔɔ la, ko ¹⁷ i ri baraka. N di i ɔɔɔɔɔ siyaya iko lolo ye sankolo ɔɔ ja men ma, wala ɔɔɔɔ da la kɪje siyaman ye ja men ɔɔ. I ɔɔɔɔɔ di se alu juuilu la, foo ka woilu la soilu mira alu la. ¹⁸ Wo ri ke sababu ri, siya bɛɛ ri baraka ɔɔɔɔ n bolo i ɔɔɔɔɔ fɛ, baa i ra n kan mira ka a ke.»

¹⁹ Nba, Iburahima ni a dence ka alu kɔseyi ka wa a la jɔnɪlu teren ye. Alu bɛɛ ka sila mira ka wa Beri Seba. Iburahima ka a sii ye le ka men.

²⁰ Waati wo taminni, a fɔra Iburahima ye ko a badenma ɛ Nakɔri muso Milika fanan da denceilu ɔɔɔɔ. ²¹ A dence fɔɔɔɔ ɔɔ ko Usi. A dence filana ɔɔ ko Busi. A dence sawana ɔɔ ko Kemuheli. Kemuheli wo ye Aramu fa le ri. ²² Milika dence naaninna ɔɔ ko Kesedi, ka Haso tuun wo la, ka Pilidasi tuun wo la, ka Yidilafe tuun wo la, ka ban ka Betuweli tuun wo la. ²³ Betuweli wo le denmuso le Rebeka ri. Milika ka dence seyin wo le ɔɔɔɔ Iburahima badenma ɛ Nakɔri ye. ²⁴ Nakɔri muso filana, men ɔɔ ko Rehuma, wo fanan ka denceilu ɔɔɔɔ a ye. Wo denceilu ɔɔ le ten: Tebaki, Kahamu, Tahasi a ni Mahaka.

Saran na saya

23 Saran ka san keme ni san muwan ni san muwan wula ɔɔ tuma men na, ² a sara Kanaan jamana Kiriyati Ariba so ɔɔɔɔ, men ɔɔ bi ko Heburɔn. Iburahima ka a sii Saran suu kun na a ka kasi.

³ Iburahima ɔɔra a muso Saran suu dafɛ, ka wa kuma Hetika ye, ⁴ a kan ko: «Nde ye ɔɔndan de ri ai wara yan. Ai ye dinkira do san n ma, sa n di a ke kaburu so ri ka n muso suu don ye.»

⁵ Hetika ka Iburahima jabi: ⁶ «An fa, i tolo malɔ an kan na. Ile ye Alla la faamaden de ri an tema yan. An na kaburu so dinkira men ba diya i ye, i ye i la suu don ye. An si te an ban wo ma ka an na duu di i ma. I ye i muso suu don.»

⁷ Iburahima ka a wuli ka a majii Hetikailu pana. ⁸ A ka a fɔ alu ye ko: «Nba, ni ai ɔɔnda n ye n muso sutura, ai jaandi, ai ye Sokari dence Efurɔn madiya n ye. ⁹ Falan men ye a bolo Makipela, a la sene ɔɔɔɔ fɛ ɔɔnɪn, a ye wo san n ma. A sankɔ wa ke wodi men di, n di wo di a ma ai ɔɔɔɔ yan, sa dinkira wo ri ke n na kaburu so ri.»

¹⁰ Wo ka a teren Efurɔn jere siini Hetika tema so donda la ye, baa ale fanan teren Hetika de ri. A ka Iburahima jabi jama bɛɛ pana ko, ¹¹ «An fa, i tolo malɔ n kan na. N di sene ni falan bɛɛ di i ma ka a la a jɔɔɔ kan. N ye a bɛɛ dila i ma ka n badenmailu ke a sere ri. Wa, i muso suu don.» ¹² Iburahima ka a majii so ɔɔɔɔ ɔɔ bɛɛ pana. ¹³ A ka a fɔ Efurɔn ye wo bɛɛ ɔɔɔɔ ko: «I jaandi, i tolo malɔ n na. N di sene pin sankɔ di i ma. I ye a mira, sa n di wa n muso suu don ye.» ¹⁴ Efurɔn ka a fɔ Iburahima ye ko: ¹⁵ «N na faama, i tolo malɔ n na. Sene pin sankɔ te tamin wodigbe kilo naanin a ni tala la. Wo ri nfen ja nde ni ile tema? Wa i muso suu don.»

¹⁶ Efurɔn ka sene sankɔ men fɔ, Iburahima ɔɔnda wo ma. A ka wodigbe wo suman Hetika bɛɛ pana ka a di Efurɔn ma, wodigbe kilo naanin a ni tala la, ka ben julailu la sumanni ja ma.

¹⁷ Wo ɔɔ, Iburahima ka Efurɔn na sene san a ma, sene men teren Makipela, Mamere fan fɛ. Sene wo ni a falan ni a jiri bɛɛ haan ka wa se sene dan na, ¹⁸ wo bɛɛ kera Iburahima ta ri. Hetika men bɛɛ siini teren laden ɔɔ so donda la ye, woilu kera alu sere ri.

¹⁹ Iburahima ɔɔra ye ka a wa a muso Saran suu don falan na Makipela, Mamere fan fɛ Kanaan jamana. Mamere wo ɔɔ le fanan ko Heburɔn. ²⁰ Wo le ɔɔɔɔ, sene wo ni a falan bɛɛ kera Iburahima ta ri, ka a ke a la kaburu so ri. A ka wo san Hetika de ma.

Isiyaka ka Rebeka furu

24 Nba, Iburahima kɔɔyara kosebe, Allabatata tun ka baraka don a la ko bɛɛ ɔɔ. ² Lon do ɔɔ, a ka a demenba kili, men ye a la nanfulu kunnasiila ri, a ka a fɔ a ye ko: «I bolo la n woro ɔɔɔ ka lahidi ta n ye ka i kali. ³ An siini Kanaan ɔɔɔɔ de tema yan, ɔɔni n ye a

ƒe i ye i kali Allabatala כַּכּ רַ, men ye sankolo ni duukolo tii ri, ko i ƒe Kanaan בְּנֵי כְנָעַן denmuso si furu ka a di n dence ma. ⁴I ye i kali ko i ri wa n fa jamana רַ, ka wa denmuso do furu n dence Isiyaka ye n badenmailu wara.»

⁵Demenba wo kan ko: «Ni denmuso ma sɔn ka na nde kɔƒe yan don? N ye wa i dence ri i fa jamana רַ wa?»

⁶Ibrahimah kan ko: «Ɛen de! I kana wa n dence ri ye fewu! ⁷Allabatala Alla, men ye sankolo tii ri, wo ka n nabɔ n fa so la, ka n nabɔ n sɔn jamana רַ. A kumara ka a kali n ye ko a ri jamana pin di n bɔnɔn ma. Ale le jere ketɔ a la meleka bilala i ƒe ka wa n fa jamana רַ, sa i ri muso do sɔn n dence ye ye. ⁸Ni muso ma sɔn ka na i kɔƒe, wo kalili kunko ri bɔ i ma, kɔni i kana wa n dence ri de!» ⁹A demenba ka a bolo la a tii Ibrahimah woro kɔn ka a kali ko a ri wo bɛe ke.

¹⁰Wo רַ, Ibrahimah la demenba ka kɔn tan ta a tii la kɔn ma. ¹¹A se men keni ye, a ka kɔn lala kɔn da la so kɔn. A donda wura da le ƒe, musoilu ye wala ji ta diya kɔn da la waati men dɔ.

¹²A ka Alla tara ko: «Allabatala, n tii Ibrahimah Maari Alla, i jaandi, i ye n na sila diya n na bi. I ye numaya ke n tii Ibrahimah ye. ¹³N lɔni kɔn da la yan, so kɔn sunkurunilu ri na ji ta diya yan sisen. ¹⁴N ba a ƒ sunkurun men ye ko: «I la jitaƒen najii ka n sɔ ji רַ, n ye n min», ni wo ka n sɔ, ka ban ka n na kɔn fanan namin, nba sunkurun wo ye ke i la baarden Isiyaka muso ri, i jere ka men nateɛ a ma. Ni wo bɛe kera, n di a lɔn ko i ra numaya ke n tii ye ka a masɔn i ra ke a Maari Alla ri.»

¹⁵Sani a ye ban Alla matarala, Rebeka nara ka a ƒen a la jitaƒen ye a kamannakun kan. Rebeka ye Betuweli denmuso le ri. Betuweli ye Milika dence le ri. Milika ye Nakri la muso le ri, Ibrahimah kɔnɔn. ¹⁶Sunkurun wo kepi kosebe. A ma ce lɔn kɔn. A wara ji ta diya, ka a la jitaƒen nafa ka a koseyi. ¹⁷Ibrahimah demenba ka i bori ka wa a laben, ka a ƒ a ye ko: «N na, i jaandi, i ye n sɔ ji רַ, n ye n min.»

¹⁸Sunkurun ka a kaliya ka a la jitaƒen majii, ka ce wo jabi: «N fa, i min.» A ka a la jitaƒen mira a bolo la ka ce sɔ ji רַ. ¹⁹A banni ji minna, sunkurun kan ko: «I lɔ, n di wa ji ta ka i la kɔn fanan sɔ ji רַ. A bɛe ye alu min ka wasa.» ²⁰A ka i kaliya ka a la jitaƒen najii ka ji ke kolofen na jiminfen kɔn ka i bori ka wa ji ta ikɔ. A to-ra ji tala ka na haan kɔn bɛe banda alu minna. ²¹A ƒen ye baara wo kan tuma men na, ce wo ka a lɔ ka a mafene. A ma foyi ƒ. A ka sunkurun kɔn ka a lɔn ni Allabatala da a la sila diyala.

²²Nba bɛe banda ji minna tuma men na, ce ka nundɔlafen sanin do labɔ, men sumannin di karamun loolu bɔ. A ka bololafen sanin fila fanan nabɔ, men sumannin di karamun keme a ni karamun tan ni loolu bɔ. ²³A ka sunkurun mapininka ko: «Hake to, yon den-

muso ye ile ri? I fa ri sɔn ka nde ni n taamanɔnulu jiya a wara wa?» ²⁴Rebeka ka a jabi: «Nakri ni Milika dence Betuweli, wo denmuso le nde ri. ²⁵Ai ri jiya diya sɔn an wara. Bin ni fira siyaman ye an bolo fanan ka a di i la kɔn ma.»

²⁶Ce ka wo men ka a tin birin ka Allabatala bato. ²⁷A kan ko: «N di Allabatala tando, n tii Ibrahimah Maari Alla, a ma ban a la kaninteya ma. Allabatala le ka a lɔ n kɔn ka n na n di n tii Ibrahimah badenmailu ma yan.»

²⁸Sunkurun ka a bori ka wa a bɛe nafa kɔn ye a na wara. ²⁹Wo ka Rebeka kɔnɔn do ƒen ye, men kɔn ko Laban. Wo ka wo bɛe men tuma men na, a bɔn ka a bori ka wa ce wo kɔn da la, ³⁰baa Laban tun ka nundɔlafen ni bololafen yen a doomuso bolo la. Rebeka ka a dantɛli men ke, Laban tolo ƒen ye wo bɛe la. A sera kɔn da la, ka ce lɔn ƒen a la kɔn dafɛ.

³¹Laban ka a ƒ a ye ko: «N fa, ile, Allabatala ka baraka don ile men na kɔn, nfenna i lɔn kɔn yan? An ye wa lu ma. N da dinkira raben i ye, ka dinkira fanan daben i la kɔn ye.»

³²Wo רַ, ce wara Laban kɔn lu ma. Alu sisen ye, Laban ka kɔn la donin bɛe lajii, ka bin ni fira di alu ma. A nara ji di ce ni a taamanɔnulu ma. Alu ka alu sen mako. ³³A ka damunun sii alu kɔn. Kɔni ce kan ko: «N ƒe damunun kela kɔn, fo n ye dantɛli ke kɔn.» Laban ka a jabi: «Ale le wo ri. I ye dantɛli kɔn ke.»

³⁴Ce kan ko: «N ye Ibrahimah demenba le ri. ³⁵Allabatala ka baraka don n tii la wo רַ kosebe ka a ke nan-fulutii ri. A ra saa ni ba ni nisiilu di a ma, a ni wodigbe ni sanin, a ni kɔn, a ni kɔn ni falilu. ³⁶N tii Ibrahimah muso Saran ka dence sɔn a ye a la musokɔnɔnɔn waati רַ. N tii ra a bolofen bɛe di a dence wo le ma. ³⁷Nba, lon do רַ, n tii ka a ƒ n ye ko n ye n kali a ye ko a siini Kanaan בְּנֵי כְנָעַן wara men dɔ pin, ko n kana sɔn ka wo denmuso si furu a dence ye. ³⁸Ko n ye wa a fa jamana רַ ka muso pinin a dence ye a badenmailu wara. ³⁹N ka a mapininka ko ni denmuso ma a sɔn ka na n kɔn don? ⁴⁰A ka n jabi a ye taamala ka ben Allabatala men kan ma, wo jere ri a la meleka bila n ƒe ka n na sila diya n na, kosa n di muso furu a dence ye a badenmailu wara a fa jamana רַ. ⁴¹N tii kan ko n ba se a fa la jamana רַ, ko ni a badenmailu ka i ban muso dila n ma, ko n na kalili kunko ri bɔ n ma wo רַ. Ko kalili kunko wo ƒe bɔ n ma ƒa gberɛ si ma fo wo ba ke.

⁴²«Nba, n se men keni kɔn da la bi, n ka Alla matara ko: «Allabatala, n tii Ibrahimah Maari Alla, i jaandi, i ye n na sila diya n na. ⁴³N lɔni kɔn da la yan. Sunkurun men ba na ji ta diya yan, ni n ka a ƒ wo ye ko: «Na, i ye i la jitaƒen najii ka n sɔ ji רַ,» ⁴⁴ni a ka n jabi: «Do min, n ye wa do fanan ta ka na a di i la kɔn ma,» nba sunkurun wo ye ke n tii la dence la muso ri, Allabatala jere ka men nateɛ a ma.» ⁴⁵Nba, sani n ye ban madiyali kela n kɔn, n ka Rebeka natɔla yen. A la jitaƒen ye a kamannakun kan. A wara jitaƒen wo lafa. N ka a ƒ a ye ko: «N na, n sɔ ji רַ.» ⁴⁶A ka a kaliya ka jitaƒen majii a ka-

mannakun na ka a fɔ ko: «I min. N di i la ɔmɛilu fanan sɔ ji rɔ.» Wo rɔ, n ka n min. N banni n minna, a ka n na ɔmɛilu fanan sɔ ji rɔ. ⁴⁷ N ka a mapininka ko: «Yon denmuso ye ile ri?» A kan ko: «Nakɔri ni Milika dence Betuweli denmuso le nde ri.» N ka nundɔlafen don a nun dɔ, ka a bololafen bila a bolo la. ⁴⁸ N ka n tin birin ka Allabatata bato, n tii Iburahima Maari Alla kɔnin. N ka wo tando ka a masɔkɔn a ka a lɔ n kɔkɔ ka na n di n tii Iburahima badenmailu wara, ka alu denmuso sɔkɔn n tii dence ye. ⁴⁹ Nba, ni alu ye a fe ka kaninteya yirika n tii la, ai ye wo fɔ n ye. Ni ai fanan ti se wo kela, ai ye wo fɔ n ye, kosa n ka kan ka men ke, n ye wo ke.»

⁵⁰ Laban ni Betuweli ka a jabili ke ko: «Ko nin kɔni Allabatata jere le rɔ. An ti se wo masɔkɔla. ⁵¹ Rebeka le nin di. A ta, i ye wa a ri. A ye ke i tii dence la muso ri, iko Allabatata a ra a lateɛ na men ma.» ⁵² Iburahima demenba ka jabili wo men tuma men na, a ka a nakɔrɔ ben duu ma ka Allabatata bato. ⁵³ A ka wodigbe masidilifen ni sanin masidilifen labɔ ka woilu di Rebeka ma, a ni faanin. A ka fen numa bailu di a kɔkɔce ni a na fanan ma.

⁵⁴ Wo rɔ, kuma wo banni, ce ni a taamaɔkɔkɔnilu ka damunun ke, ka alu min, ka su si. Alu kununni sɔkɔma da la, ce ka a fɔ Rebeka la mɔkɔlu ye ko, «Ai ye sila di n ma sa n di n kɔseyi n tii wara.» ⁵⁵ Rebeka kɔkɔce ni a na ka jabili ke ko: «A to sunkurun ye tele tan kɔkɔ ke an fe yan fɔlɔ. Wo ba tamin, a ri wa.» ⁵⁶ Ce kan ko: «Ai jaandi, ai kana n nanɔkɔ butun, baa Allabatata a ra n na sila diya n na. Ai ye a to n ye kɔseyi n tii wara jona.» ⁵⁷ Alu ka a jabi: «Nba, an ye sunkurun kili ka a mapininka.» ⁵⁸ Alu ka Rebeka kili ka a mapininka ko: «I ri taa ce nin kɔfe sisen wa?» A kan ko: «N di wa.»

⁵⁹ Wo rɔ, alu ka alu badenma muso Rebeka bila ka wa Iburahima demenba ni a taamaɔkɔkɔnilu kɔfe. ɔnmuso men ka a mamira, wo wara Rebeka malɔ. ⁶⁰ Alu watɔla, Rebeka wara mɔkɔlu duwara a ye. Alu kan ko: «An badenma muso, Alla ye i kɔnsɔn siyaya ka a ke mɔkɔ waa siyaman siyaman di, Alla ma wo kera. Alla ye alu se alu juuilu la, Alla ma wo kera.» ⁶¹ Rebeka ni a la ɔnmusoilu ka alu raben ka yeɛ ɔmɛilu kan, ka alu bila Iburahima demenba kɔfe. A wara Rebeka ri wo na le ma.

⁶² Wo ka a teren, Isiyaka ra bɔ Beri Lasayi Rɔyi fan fe, Nekebi mara rɔ. ⁶³ Lon do rɔ, Isiyaka wara a mataamala diya wula kɔndɔ wura da fe. A ka a na lɔ ka ɔmɛilu natɔla yen. ⁶⁴ Rebeka ka a na lɔ ka Isiyaka yen tuma men na, a jiira ka bɔ a la ɔmɛkan. ⁶⁵ A ka Iburahima demenba mapininka ko: «Men kɔkɔ wula rɔ ka na an kunben nin, yon de wo ri?» Ce kan ko: «N tii le wo ri.» Wo rɔ, Rebeka ka a la kunnabirin ke a kun na.

⁶⁶ Nba, ce tun ka fen fen ke a la taama rɔ, a ka wo bɛɛ nafɔ Isiyaka ye. ⁶⁷ Isiyaka wara Rebeka ri a na Saran na faaninbon na, ka a furu ka a ke a muso ri. Isiyaka ka Rebeka kanin kosebe, a diyara a ye. Wo rɔ, Isiyaka jusu sumara a na la saya ko rɔ.

Iburahima la saya

25 Nba, Iburahima ka muso gberɛ furu, men kɔkɔ ko Ketura. ² Wo ka denceilu sɔkɔn Iburahima ye:

Simiran, Jokisan, Medan, Madiyan, Sisibaki a ni Suwahi. ³ Iburahima dence Jokisan fanan ka dence fila sɔkɔn: Seba ni Dedan. Dedan denceilu kera Asirikailu ni Letusikailu ni Lemikailu le ri. ⁴ Iburahima dence Madiyan denceilu le ten: Efa, Eferi, Henɔki, Abida a ni Elida. Wo bɛɛ ye Ketura kɔnsɔn de ri.

⁵ Iburahima ka a ceɛ bɛɛ di Isiyaka le ma, ⁶ kɔni a ka a muso tɔilu denceilu fanan sɔ fen doilu rɔ. Sani a ye sa, Iburahima ka woilu lawa telebɔ jamana rɔ, ka alu mabɔ a dence Isiyaka la.

⁷ Iburahima si san bɛɛ ladenni kera san kemɛ ni san biwɔkɔnwula ni san loolu le ri. ⁸ A ka a la kɔkɔya diya bɔ kosebe ka sa ka la a benbailu kan. ⁹ A dence fila, menilu ye Isiyaka ni Isumayila ri, woilu ka a suu don Makipela falan na, Mamere fan fe. Dinkira wo tere ye Hetika Sokari dence Efurɔn bolo kɔkɔman na, ¹⁰ kɔni Iburahima ka wo le san a ma. A ni a muso Saran suu donda ye.

¹¹ Iburahima sani kɔ rɔ, Alla ka baraka don a dence Isiyaka la kɔ rɔ. Isiyaka siini tere Beri Lasayi Rɔyi le la.

Isumayila kɔnsɔn

¹² Nba, Iburahima dence Isumayila kɔnsɔn de nin di, Saran na ɔnmuso Misiranka Hajara a ka men kɔkɔn Iburahima ye. ¹³ Isumayila denceilu kɔkɔ le nin di, ka ben alu kɔkɔn waati ma. A dence fɔlɔ kɔkɔ ko Nebayɔti, ka Kedari tuun wo la, ka Adibeli tuun wo la, ka Mibisamu tuun wo la, ¹⁴ ka Misima tuun wo la, ka Duma tuun wo la, ka Masa tuun wo la, ¹⁵ ka Hadadi tuun wo la, ka Tema tuun wo la, ka Seturi tuun wo la, ka Nafisi tuun wo la, ka Kedima tuun wo la.

¹⁶ Isumayila denceilu le wo ri, menilu kera faama tan ni fila le ri, ka alu sii kabila tan ni fila kun na, bɛɛ ni alu la so. ¹⁷ Isumayila ka san kemɛ ni san bisawa ni san wɔkɔnwula le kɔkɔn, ka sa ka la a benbailu kan. ¹⁸ A kɔnsɔn siini tere Asiri so sila la, Misiran telebɔ fan fe, Habila ni Suri soilu tema. Alu ni alu badenma tere ma i sii i kɔkɔn fe.

¹⁹ Nba, Iburahima dence Isiyaka kɔnsɔn de nin di. Iburahima ka Isiyaka kɔkɔn. ²⁰ Isiyaka kɔkɔn ka san binnaanin kɔ tuma men na, a ka Rebeka furu. Rebeka fa le tere Betuweli ri. Betuweli ye Aramu kɔnsɔn do le ri ka bɔ Padani Aramu. Rebeka kɔkɔce le tere Aramu kɔnsɔn Laban di. ²¹ Isiyaka ka Allabatata matara a muso ye ka a masɔkɔn a tere densɔkɔnbali le ri. Allabatata ka a la tarali kan mira, Rebeka ka filani kɔkɔn ta. ²² Ka a teren alu ma kɔkɔn fɔlɔ, denilu bilara i kɔkɔn na alu na kɔkɔn rɔ. Rebeka kan ko: «Nfenna nin ye kela n na?» A wara Allabatata mapininka ko wo ma. ²³ Allabatata ka a jabi:

«Jamana fila le ye i kɔkɔn.
Jamana fila ri bɔ i kɔkɔn rɔ.

Kelen fanka ri bonya kelen ta ri.

Karɔmamɔri ke doomamɔri la baaraden de ri.»

²⁴ Nba, Rebeka moyi lon seni, a moyira filani le la.

²⁵ Men fɔlɔmɔri karɔnda, wo wulenni de tere, si le tere ye a fari ma. Wo rɔ alu ka wo tɔ la ko Esawu. ²⁶ Wo kɔ rɔ, a dooce nara, a karɔce sen tintiri mirani a bolo. Alu ka wo tɔ la ko Yakuba. Rebeka ka alu karɔka a teren Isiyaka karɔka da san biwɔka bɔ.

²⁷ Denilu bonyara ka ke kanberen di. Esawu kera donso fadiman di, waa rɔ taama diyara a ye. Kɔni, Yakuba kera mɔmɔri masumanin di, a tun te a mabɔla faaninbon na kosebe. ²⁸ Esawu duman tere Isiyaka ye, ka a masɔka a tere ye sobo karɔnna Esawu le sababu le rɔ. Yakuba duman tere Rebeka ye.

²⁹ Lon do rɔ, Yakuba tere ye karɔka tibila. Esawu karɔka ba nara ka bɔ wula karɔka. ³⁰ A ka a fɔ Yakuba ye ko: «Karɔka ba le n na nin. I jaandi, i ye n sɔ i la karɔka wulen dɔ. N ye a damun.» Nba, kuma wo kera sababu ri, mɔnilu ka a fɔ Esawu ma ko Edɔmu †.

³¹ Yakuba ka a jabi: «Ni i ka i la karɔkamamɔri di n ma fɔlɔ, n di i karɔ.» ³² Esawu kan ko: «Karɔka ketɔ n faala. Karɔkamamɔri ye nfen nala n ma?» ³³ Yakuba ka a jabi: «I kali Alla la fɔlɔ.» Esawu ka a kali a ye, ka a la karɔkamamɔri falen Yakuba ma wo nala le ma. ³⁴ Wo rɔ Yakuba ka a sɔ karɔka ni buru rɔ. Esawu ka a damun ka ji min ka a wuli ka wa.

Nba, a kera ten de. Esawu ma a la karɔkamamɔri jate foyi ri.

Isiyaka wara Filisitilu la jamana rɔ

26 Nba, wo beɛ taminni kɔ rɔ, karɔka donda jamana karɔka. Kɔni karɔka men donda Iburahima la waati rɔ, wo ni nin te kelen di. Isiyaka wara Filisitilu la mansa Abimeleki wara, Kerari so la. ² Allabatata bɔra gbe rɔ Isiyaka ye, ka a fɔ a ye ko: «I kana wa Misiran! N ketɔ jamana men yirakala i la, i ye wa i sii ye. ³ I ye men jamana wo rɔ fɔlɔ. N di to i fe, ka baraka don i la ko rɔ, ka yɔrɔ nin beɛ di i ni i karɔka ma. Wo rɔ n di n na lahidi mafa, n ka men ta i fa Iburahima ye. ⁴ Ko lolo ka siya nala men ma, n di i karɔka siyaya wo nala ma, ka duu nin beɛ di alu ma. Siyailu beɛ ri baraka karɔka n bolo i karɔka na sababu rɔ. ⁵ N di baraka don i la ko rɔ, ka a masɔka Iburahima ka n kan mira ka a ke. N ka men fɔ a ye, a ka wo beɛ ke. A ka n na jamarili ni n na sariya beɛ latelen.» ⁶ Wo rɔ, Isiyaka ka a sii Kerari ye.

⁷ Ye ceilu tun ba Isiyaka mapininka a muso la ko ma, a ri a fɔ ko a doomuso le. A silanni tere a fɔla alu ye ko a muso le, sa alu kana a faa ka Rebeka ta, baa Rebeka keɓi ba le tere.

⁸ Nba, Isiyaka menda Kerari. Lon do rɔ, Filisiti la mansa Abimeleki ka a nala labɔ a la bon na ka Isiyaka ni a muso Rebeka yen. Alu ye tolɔn kela i karɔka fe.

⁹ Abimeleki ka Isiyaka kili ka a fɔ a ye ko: «I muso le nin di jɔ! Nfenna i ka a fɔ an ye ko i doomuso le?» Isiyaka

† Edɔmu karɔka ye le ko wuleman

ka a jabi: «N ka a fɔ ka a masɔka a tere n karɔka ko ai ri n faa ka a ta.» ¹⁰ Abimeleki kan ko: «I ka nfen ko ke an na nin de ten? Ni n na jamana karɔka do tun ka a la i muso fe wo rɔ don? Ni wo tun kera, i tun di an bɔ ko harammunnin kela ri!»

¹¹ Abimeleki ka a jasere mala a la karɔka beɛ ye ko: «Mɔmen ba a maa Isiyaka la, wala a muso la, n di wo tii faa.»

¹² Nba, wo san kelen Isiyaka ka suman sene jamana wo rɔ. A la suman karɔka kosebe, a ka suman si men foyi, a ka wo karɔka keme karɔka, baa Allabatata ka baraka don a la suman dɔ. ¹³ Isiyaka bolofen siyayara, foo ka a ke nanfulutii ba ri. ¹⁴ Saa ni ba ni nisi ni jonilu tere a bolo. Wo rɔ, a la ko pangboya ka Filisitilu karɔka. ¹⁵ Wo bolo ma, alu ka karɔka ke a la karɔka beɛ karɔka fo ka alu ja. A fa Iburahima la jonilu le tun ka karɔka woilu sen a la tele rɔ.

¹⁶ Abimeleki ka Isiyaka kili ka a fɔ a ye ko: «I ye bɔ an wara yan. I fanka ka bon an ta ri.»

Filisiti lu ka Isiyaka kele a la karɔka nilu fe

¹⁷ Wo rɔ, Isiyaka karɔka ye ka wa a la faaninbon bɔ Kerari kenegbe rɔ, ka a sii dinkira wo rɔ. ¹⁸ A fa Iburahima tun ka karɔka menilu sen dinkira wo rɔ a tele rɔ, Filisitilu nara ka woilu beɛ lafa a la saya kɔ rɔ. Isiyaka ka karɔka wo beɛ rabɔ ko kura. A fa tun ka karɔka men la karɔka nilu la, Isiyaka ka karɔka kelen kelenna karɔka nilu la alu la.

¹⁹ Lon do rɔ, Isiyaka la jonilu ka karɔka do sen kenegbe rɔ ka se ji ma. ²⁰ Kerari kolofen karɔkamadenilu nara ka Isiyaka la kolofen karɔkamadenilu kele, ka a fɔ ko: «Karɔka nin ye an ta le ri.» Isiyaka ka karɔka wo karɔka la ko Eteki, ka a masɔka alu kelera a fe. ²¹ Isiyaka la jonilu ka a karɔka dɔgberɛ sen. Kɔni Kerarikailu nara ka alu kele wo fanan fe. Isiyaka ka wo karɔka la ko Sitina. ²² A ka karɔka wo bila ka wa karɔka gberɛ, ka karɔka gberɛ sen ye iko. Mɔsi ma alu kelela wo fe. Wo rɔ, Isiyaka ka wo karɔka la ko Rehoboti. A kan ko: «Sisen Allabatata da dinkira di an ma. An di sabati jamana nin karɔka.»

²³ Isiyaka karɔka ye ka wa Beri Seba. ²⁴ Su wo rɔ, Allabatata bɔra gbe rɔ a ye, ka a fɔ a ye ko: «Nde ye i fa Iburahima Maari Alla le ri. I kana silan, baa n ye i fe. N di numaya ke i ye ka i karɔka siyaya n na baaraden Iburahima la ko karɔka.»

²⁵ Isiyaka ka Alla saraka bɔ diya bɔ ye Allabatata bato kanma. A ka a la faaninbon bɔ dinkira wo rɔ. A la jonilu ka karɔka gberɛ sen.

Abimeleki ni Isiyaka ka lahidi sidi

²⁶ Lon do rɔ, mansa Abimeleki ni a lalila Ahusati ni a la kelɛden kuntii Pikɔli bɔra Kerari ka na Isiyaka wara. ²⁷ Isiyaka ka alu mapininka ko: «Waati taminni, ai ka n karɔka ka n gben ka n nabɔ ai la jamana rɔ. Nfenna ai nani n wara yan sisen?» ²⁸ Alu ka a jabi: «An da a yen ko Allabatata ye i fe. An ye teriya sidi an karɔka tema, ka ben kan kelen ma. ²⁹ Ikommin an ma kojuu ke i la, i

fanan tɛ kojuu kɛ an na. An ka kojuma le kɛ i yɛ. I bɔra an tɔɔfɛ hɛrɛ le rɔ. An da a yen sisen ko Allabatala ra baraka don i la ko rɔ.»³⁰ Isiyaka ka tibili ba kɛ alu yɛ. Alu ka damunun kɛ ka alu min.

³¹ Wo duusa gbɛ jona, alu ka alu kali i kɔkɔ yɛ ko alu tɛ kojuu kɛ i kɔkɔ na. Wo banni, Isiyaka ka sila di alu ma. Alu bɔra hɛrɛ le rɔ ka wa.

³² Nba, wo lon kelen, Isiyaka la jɔnilu bɔra kɔkɔ sen diya ka na a fɔ a yɛ ko: «An da kɔkɔ sen ka se ji ma.»

³³ Isiyaka ka kɔkɔ wo tɔkɔ la ko Seba. Wo le ka a kɛ, so wo tɔkɔ lara ko Bɛri Seba haan bi.

Esawu musoilu

³⁴ Nba, Esawu sɔkɔ ka san binaanin bɔ tuma men na, a ka Hetika sunkurun fila furu. Kelen tɔkɔ ko Yuditɛ. Wo fa tɛrɛ Bɛrɛ le ri. A tɔ kelen tɔkɔ ko Basimati. Wo fa tɛrɛ Elɔn de ri.³⁵ Muso woilu la ko ka Isiyaka ni Rebeka jusu tɔkɔ kɔsɛbɛ.

Isiyaka Duwara Yakuba yɛ

27 Nba, Isiyaka kɔkɔra kɔsɛbɛ. A ɲa tɛrɛ tɛ fen na sa la wula rɔ. Lon do rɔ, a ka a dence fɔlɔ Esawu kili ko: «N dence.» Esawu ka a jabi: «Naamun.»² Isiyaka kan ko: «A ragbɛ, n da kɔkɔ. N ma n sa waati lɔn.»³ I ye i la donsoya muran ta, i la biɲekala ni i la biɲɛ, ka wa sobo ɲinin wula kɔndɔ. I ye na sobo di n ma.⁴ Suman men duman n yɛ, i ye wo tibi ka a sii n kɔkɔ. N di wo damun ka duwa i yɛ sani n ye sa waati men dɔ.»

⁵ Jaa, Isiyaka ka men fɔ a dence Esawu yɛ, Rebeka tolo tɛrɛ ye wo bɛɛ la. Esawu bɔra ka wa sobo ɲinin diya wula kɔndɔ tuma men na,⁶ Rebeka ka a fɔ a dence Yakuba yɛ ko: «N da i fa kumakan men. A ra a fɔ i kɔkɔɛ Esawu yɛ ko: ⁷ «i ye na sobo ri. Ko suman men duman n yɛ, ko i ye wo tibi ka a sii n kɔkɔ. Ko n di wo damun ka duwa i yɛ Allabatala ɲana sani n ye sa waati men dɔ.»⁸ Rebeka kan ko: «Nba, n dence, i tolo malɔ. N ye men fɔla i yɛ, i ye wo kɛ.⁹ Wa badennin ɲuma fila mira ba kuru rɔ ka na alu ri. Suman men duman i fa yɛ, n di wo tibi.¹⁰ N ba ban wo tibila, i ri wa a di i fa ma. A ri wo damun ka duwa i yɛ sani a ye sa waati men dɔ.»

¹¹ Yakuba ka a na jabi: «Kɔni i ka a lɔn ko n kɔkɔɛ Esawu fari fan bɛɛ ye si le ri. Si don tɛ nde ma.¹² Ni n fa ka a maa n na don? Ni wo kɛra, a ri n jate janfate ri. N tɛ duwa si sɔkɔ, fo danka.»¹³ A na kan ko: «N dence, Alla ye a kɛ danka wo kana i mira fo nde. N ka men fɔ, i ye wo kɛ dɔkɔ. Wa bailu mira ka na alu ri.»

¹⁴ Yakuba wara ba fila mira ka na alu di a na ma. A na ka a fa diyana tibili kɛ.¹⁵ Esawu la faanin ɲuma tɛrɛ ye a na bolo bon na. Rebeka ka faanin wo ta ka wo don a dence doomani Yakuba bolo. A ka a bila a ma.¹⁶ Rebeka ka ba gbolo ta ka Yakuba bolokailu masidi. A ka a kan fanan masidi, si tun tɛ a fan menilu ma.¹⁷ A ka suman tibini wo don Yakuba bolo, ka buru la a kan, a tun ka men gbasi.

¹⁸ Yakuba wara wo ri a fa wara, ka a fa kili ko: «N fa.» Isiyaka kan ko: «Naamun. N dence ɲuman de kan?»

¹⁹ Yakuba ka a fa jabi: «I dence fɔlɔ Esawu le kan. I ka men fɔ n yɛ, n da wo kɛ. I wuli ka i sii ka n na sobo damun, sa i ri duwa n yɛ.»²⁰ Isiyaka ka a fɔ a dence ye ko: «ɛɛ, n dence! I ra kaliya. I ka sobo sɔkɔ jona di?» Yakuba kan ko: «Allabatala, i Maari Alla, wo le ka n har-ijee fulen.»²¹ Isiyaka kan ko: «N dence, i madon n na yan. N ye n bolo maa i la ka a lɔn ni Esawu le ile ri.»²² Yakuba ka a madon a fa la. A fa ka a maa a la ka a fɔ ko: «I kan bɔni Yakuba kan na, kɔni i boloilu ye Esawu boloilu le ri.»²³ Isiyaka filira Yakuba ma, ka a masɔkɔn si tɛrɛ ye a boloilu ma iko Esawu boloilu tɛrɛ ye ɲa men ma, wo bolo ma a duwara a yɛ.

²⁴ Isiyaka ka Yakuba maɲininka ko: «Tɲa le wa, ko n dence Esawu le ile ri?» Yakuba ka a jabi «Nde le.»

²⁵ Isiyaka kan ko: «Suman di n ma. N di i la sobo damun ka duwa i yɛ.» Yakuba ka suman sii a kɔkɔ. A ka damunun kɛ. Yakuba nara resenji fanan di. A ka wo min.²⁶ Isiyaka banda damununna ka a fɔ a yɛ ko: «N den, i madon n na ka n sunbu.»²⁷ Yakuba ka a madon a la ka a sunbu. Isiyaka ka a la faanin suma men tuma men na, a ka a duwa a yɛ ko: «N dence suma ye ikomin sene suma duman ɲa men ma, Allabatala ka baraka don sene men dɔ.

²⁸ N dence, Alla ma i la seneke duu ɲumaya ka sancɛ ɲuma lana a kan,

Alla ma wo kɛra.

Ka i la suman ni i la resenji siyaya kɔsɛbɛ,

Alla ma wo kɛra.

²⁹ Ka mɔkɔilu bila i la fanka kɔkɔ,

Alla ma wo kɛra.

Ka siyailu lana ka alu majii i kɔkɔ,

Alla ma wo kɛra.

Ka i lasii i badenmailu kun na,

Alla ma wo kɛra.

Ka i na la den bɛɛ lana ka alu majii i kɔkɔ,

Alla ma wo kɛra.

Mɔkɔ men ba i danka,

Alla ma tɔkɔya lara wo kan.

Mɔkɔ men ba duwa i yɛ,

Alla ma ɲumaya kɛra wo yɛ.»

Esawu kan ko Isiyaka ye duwa a fanan ye

³⁰ Nba, Isiyaka banni duwala Yakuba yɛ, Yakuba bɔra a fa tɔɔfɛ. A ma men bake wo kɔ rɔ, a kɔkɔɛ Esawu nara ka bɔ donsoya diya wula kɔndɔ.³¹ A ka suman duman tibi, ka wa a di a fa ma. A ka a fɔ a fa yɛ ko: «N fa, i ye i wuli. I ye i dence la sobo damun, ka duwa n yɛ.»

³² A fa kan ko: «Yon de kan?» A ka a jabi: «Nde le kan, i dence fɔlɔ Esawu.»³³ Isiyaka yerɛyerɛra kojuyɛ. A kan ko: «Yon wara sobo faa ka wo tibi ka na a sii n kɔkɔ? N ka wo damun ka duwa a tii ye sani i ye na. N da duwa a yɛ, n ti se wo yelemanna butun.»

³⁴ Nba, Esawu ka a fa la kuma wo men tuma men na, a jusu kasira. A kulera kojuuya ka a fɔ a fa ye ko: «N fa, i ye duwa n fanan ye!» ³⁵ Isiyaka ka a jabi: «I dooce le nara janfa ɔ ka i la duwawu ɔɔɔɔ.»

³⁶ Esawu kan ko: «Men ka a ɔɔ la ko Yakuba †, jo ye wo fe, baa a ra janfa don n ma sija fila. A ɔɔ benni a ma fewu! A ka n na ɔɔɔɔmamaɔɔɔɔ mira n na ka wo ke a ta ri. A ra n na duwawu fanan ta. N fa, i ma duwa si bila n ye wa?» ³⁷ Isiyaka ka a jabi: «A ragbe! N da a lasii i kun na, ka a badenma ɔ be ke a la baarden di. N da suman ni resenji siyaman baraka don a la ko ɔ. N dence, n ye nfen ke i ye?» ³⁸ Esawu ka a fa madiya iko tuun ko: «N fa, duwa kelen pe wo le teren i bolo wa? I ye duwa n fanan ye.» Esawu kulera ka woyo ka kasi kosebe. ³⁹ A fa ka a fɔ a ye ko: «Duu numa ye ɔɔɔ men ɔ, sancu numa ye na la a kan, i ri janyan wo la. ⁴⁰ I ri i balo ɔɔɔ i la fanmuru le la. I ri ke i dooce la baarden de ri, ɔɔni i ba murunti tuma men na, i ri i jere ɔ a la fanka ɔɔɔ.»

Yakuba ka i bori ka wa a barince wara

⁴¹ Nba, Isiyaka ka duwawu men ke Yakuba ye, wo kera sababu ri, Yakuba gboyara Esawu ye. Esawu ka a miri ko: «N fa la sa waati a ra sudunya. Ni a sara, an ba ban a suu don na, n di n dooce Yakuba faa.»

⁴² Esawu miri tere ye men di, wo fɔra Rebeka ye. Wo ɔ, a ka a dence Yakuba kili ka a fɔ a ye ko: «I tolo malɔ. A loo ye i ɔɔɔɔ Esawu la ka i faa ka a la ma ɔ ɔ ɔ. ⁴³ N den, i ye n kan mira ka a ke. I bori sisen ka wa n ɔɔɔɔ Laban wara Haran. ⁴⁴ I ye men a wara ye dooni, foo i ɔɔɔɔ jusu ye ban sumala. ⁴⁵ I ɔɔɔɔ la diminya ba mala, i ka men ke a la, a ri pina wo ɔ ɔ. Wo ba ke, n di kela di i ma ko i ye na. Ni wo te n kana ɔɔɔ ai fila be la ko ɔ lon kelen ɔ.»

⁴⁶ Nba Rebeka ka a fɔ Isiyaka ye ko: «N ɔɔ, Esawu ka Hetika sunkurun menilu furu nin, woilu ra n see kojuuya, foo ka dununa loo ɔ n na. Ni Yakuba fanan ka Hetika sunkurun do ta, men ye woilu ɔɔɔ di, wo ri n ɔɔ wo na jere jere ma. Saya ka fisa wo ri paan!»

28 Wo ɔ, Isiyaka ka Yakuba kili ka duwa a ye, ka a fɔ a ye ko: «I kana muso ta Kanaan ɔɔɔɔ denmusoilu ɔ de! ² Wa i benba Betuweli wara Padami Aramu, ka i barince Laban denmuso do furu. ³ Alla Seebeetii ye baraka don i la ko ɔ ka i jiri ka i ɔɔɔɔ siyaya. Alla ye jama siyaman ɔ ɔ. ⁴ Alla ka baraka men ke i benba Iburahima la ko ɔ, a ye baraka wo ɔɔ ke i ni i ɔɔɔ na ko ɔ, kosa jamana nin di ke i ta ri, i ɔɔ men ɔ nin di i ye ɔɔɔ de ri haan bi, baa Alla ka jamana nin di Iburahima le ma.»

⁵ Isiyaka ka Yakuba lawa Padani Aramu, ko a ye wa Laban wara, men ye Aramu ɔɔɔ Betuweli dence ri. Laban de Yakuba ni Esawu na Rebeka ɔɔɔ ri.

Esawu ka muso gberɛ furu

⁶ Nba, Esawu ka a yen ko Isiyaka ra duwa Yakuba ye ka a lawa Padani Aramu, ko a ye muso do ta ye. A ka a yen fanan ko a fa ra duwa Yakuba ye tuma men na, a ka a fɔ a ye ko a kana muso ta Kanaan ɔɔɔ denmusoilu ɔ de! ⁷ Esawu ka a yen fanan ko Yakuba ka a fa ni a na kan mira ka wa Padani Aramu. ⁸ Esawu ka a ɔɔ wo le ɔ ko Kanaan ɔɔɔ sunkurun ma di a fa Isiyaka ye. ⁹ Wo ɔ, a wara Isumayila wara, men ye Iburahima dence ri. A ka wo denmuso do furu ka a la a musoilu kan. Sunkurun wo ɔɔ le ko Mahalati. A ɔɔɔ ɔɔ ko Nebayoti.

Yakuba sibora

¹⁰ Nba, Yakuba ɔɔa Beri Seba ka wa Haran. ¹¹ A ye sila kan tuma men na, a sera dinkira do ɔ ka si ye, baa su tun da ko a ma. A ka a la, ka kabakurun do ta ka a don a kun ɔɔ a sunɔɔ. ¹² Ka a ɔ sun ɔ ɔ a ka sankale do yen sibo ɔ. Wo ɔni duu ma, a kun seni foo bandakolo ma. Alla la melekailu ye jii ni ye la sankale wo ma. ¹³ Allabatala jere kan ko: «Nde le Allabatala ri, i benba Iburahima ni i fa Isiyaka Maari Alla. I lani duu men kan nin de, n di wo di i ni i ɔɔɔ ma. ¹⁴ I ɔɔɔ di siyaya iko duukolo kije, ka jensen ka wa tele ɔ ni telebe ɔ, ka wa tele kankan bolo maran ni tele kankan bolo kinin ɔ. I ni i ɔɔɔ di ke sababu ri, siyailu be i baraka ɔɔɔ n bolo. ¹⁵ I tolo malɔ. N ye i fe tuma be ɔ. I wa ke wa la ɔɔ ɔɔ ɔ, n di i latanka kojuu ma. N di i koseyi ka i lana jamana nin ɔ iko. N te ɔ i fe haan n da n lahidi mafa, men n da ta i ye.»

¹⁶ Yakuba kunura sun ɔ tuma men na, a ka a fɔ ko: «Allabatala ye dinkira nin ɔ yan. N tun ma a ɔ.»

¹⁷ Yakuba silanda. A kan ko: «Dinkira masilannin de nin di de! Dinkira nin te foyi di fo Alla la bon! Sankolo don dinkira ri teren yan.» ¹⁸ Yakuba wulira ɔɔɔ da la jona. A tun ka kabakurun men don a kun ɔɔ, a ka wo ta ka a lal ka a ke ɔɔɔ masere ri ka tulu ke a kan. ¹⁹ A ka dinkira wo ɔ la ko Beteli. A ɔɔ ɔ le tere ko Lusi.

²⁰ Yakuba ka dakan ta Alla ye ko: «Ni Alla tora n fe ka n natanka n na taama nin ɔ, ka suman ni firiyab ɔ di n ma, ²¹ sa n di n koseyi here ɔ ka na n fa so la, ni i ka wo be ke ten, Allabatala ri ke n Maari Alla ri. ²² N da kabakurun men nal ka a ke ɔɔɔ masere ri yan, wo ri ke Alla la bon di. I wa fen fen di n ma, n di wo ja di i ma.»

Yakuba sera a barince Laban wara

29 Yakuba ka sila mira ka wa tele ɔ jamana ɔ. ² A seni ɔɔ do ɔ, a ka ɔɔ do yen wula ɔ. Saa kuru sawa lani tere ɔɔ da la. Wo ye laminna ɔɔ wo le ɔ. ɔɔ wo da tuunni kabakurun men na, wo ka bon tere kosebe.

³ Kolofen ɔɔɔmadenilu alu wa alu la saa be laden tuma men na, alu ri kabakurun makurukuru ka a labo ɔɔ da la, ka saa ie lamin. Saa wa ban alu minna tu-

† Yakuba ɔɔ ye le ko sen tintiri a fɔ na gberɛ ye ko janfate

ma men na, alu ri kabakurun makurukuru ka kolon da latunun a la iko.

⁴ Yakuba ka kolofen kankamadenilu mapininka ko: «N badenmailu, ai koni mi?» Alu ka a jabi: «An koni Haran de.» ⁵ Yakuba kan ko: «Ai ka Laban kon wa, Nakori maren?» Alu ka a jabi: «An ka a kon.» ⁶ Yakuba ka alu mapininka ko: «Tana te a la ye?» Alu kan ko: «Tana si te a la ye. I ma a denmuso Raseli yen? A natola a la saailu ri.»

⁷ Yakuba kan ko: «Ai na lo. Tele ka jan folo, saailu laden waati ma se folo. Ai ye saailu lamin ka wa alu ri bin damun diya.» ⁸ Kolofen kankamadenilu ka a jabi: «An ti se wo kela, foo saa bee wa ban nala folo. Alu wa na, an di kabakurun makurukuru ka a kolon da la ka saailu lamin.»

⁹ Yakuba ye kumala kolofen kankamadenilu fe tuma men na, Raseli nara a fa la saailu ri. Ale le tere ie kankamaden de.

¹⁰ Yakuba ka a barince Laban denmuso Raseli ni a la saailu yen tuma men na, a wara kabakurun makurukuru ka a kolon da la, ka a barince la saailu lamin.

¹¹ Yakuba ka Raseli sunbu ka sewa kosebe fo ka kasi.

¹² A ka a fo Raseli ye ko, a ye a fa doomuso Rebeka den de ri. Raseli borimant wara wo fo a fa ye. ¹³ Laban ka a doomuso dence Yakuba la ko men tuma men na, a ka a bori ka wa a kofe. A seni a kofe, a ka a bolo minin-minin a kan ma ka a sunbu, ka wa a ri lu ma. Yakuba ka danteeli ke Laban ye. ¹⁴ Laban ka kuma wo men tuma men na, a ka a jabi: «An bee ye buruju kelen de ri jk!» Yakuba ka karo kelen ke Laban kofe.

¹⁵ Lon do ro, Laban ka a fo Yakuba ye ko: «N badenma le i ri fewu, koni wo bee ni a ta, i ma kan ka baara ke n ye ni n ma i sara. I sara ka kan ka ke men di, i ye wo fo n ye.»

¹⁶ Wo ka a teren, denmuso fila ye Laban bolo. Kankamamamam ko Laya. A doomuso ko Raseli. ¹⁷ Laya nakise tere ye kepi, koni Raseli kepi na bee ma. ¹⁸ Raseli diyara Yakuba ye kosebe. Wo ro, a ka Laban jabi: «N di san wankwula ke baara la i ye yan, kosa i ri i denmuso filana Raseli di n ma.» ¹⁹ Laban kan ko: «N wa a di ile ma, wo ka fisa a dini ri kankwula ma. To n kofe yan.»

²⁰ Wo ro, Yakuba ka san wankwula ke baara la Raseli sanka kanma, koni Raseli ladiyane kosan san wankwula wo kera a pana iko tele dandoo

²¹ San wankwula dafanin, Yakuba ka a fo Laban ye ko: «N muso di n ma sisen. Waati men koni, wo ra dafa. N ye a fe an ye den.»

²² Nba, Laban ka a siijankwula bee kili ka tibili ba ke, ²³ koni su wo ro, a ka a denmuso Laya ta ka wa a di Yakuba ma. Yakuba ni Laya denda. ²⁴ Laban ka a la jankwula do di Laya ma ka a ke a la jankwula. Jankwula wo ko Silipa. ²⁵ Duu sa gbeni, Yakuba ka Laya le yen ye! A wara a fo Laban ye ko: «I kon nfen de kela n na jin ten? N ka baara ke i ye Raseli le sanka ko ro. Nfenna i ra n janfa?» ²⁶ Laban ka a jabi: «Ka doomamam furu kankwula, wo te kela an wara yan. ²⁷ I sabari ka lookun jin

dafa Laya la kankwula bon na. Wo wa tamin, n di Raseli fanan di i ma. Wo ro, i ri san wankwula gbera ke n ye.»

²⁸ Yakuba sanka wo ma. A ka lookun wo dafa Laya fe. Wo taminni, Laban ka a denmuso Raseli fanan di a ma. ²⁹ Laban ka a la jankwula Bilaha di Raseli ma ka a ke a la jankwula ri. ³⁰ Yakuba ni Raseli denda. Raseli diyara a ye ka tamin Laya kan. Yakuba ka san wankwula ke baarala Laban ye iko tuunni.

³¹ Allabatala ka a yen ko Laya ma duman Yakuba ye kosebe, tuma men na, a ka den sanka kanya Laya ye, koni Raseli tere ye densankwala le ri.

³² Laya ka kankwula ta ka dence sanka. A kan ko: «Allabatala ra n na sanka yen. N di diya n ce ye sisen.» Wo le ro, a ka den ko la ko Ruben †. ³³ A ka kankwula ta iko tuunni ka dence sanka. A kan ko: «Allabatala ra a men ko n ma duman n ce ye. Wo ro, a ra den jin fanan di n ma.» Wo le ro, a ka den wo ko la ko Simeyan ††.

³⁴ Laya ka kankwula ta iko tuunni ka dence sanka. A kan ko: «Sisen koni, n ce ri i fasa n ma, ka a masanka n da dence sawa sanka a ye.» Wo le ro, a ka den wo ko la ko Lebi ‡.

³⁵ A ka kankwula ta iko tuunni ka dence sanka. A kan ko: «Sisen, n di Allabatala tando.» Wo le ro, a ka den wo ko la ko Yahuda ††. Wo ro, a ka den sanka madooya.

Yakuba den tulu

30 Nba, Raseli ka a yen tuma men na ko a ma den sanka Yakuba ye, a kankwula la keleya ka a mira. A ka a fo Yakuba ye ko: «I ye den di n fanan ma. Ni wo te n di faa.» ² Yakuba jusu kora. A ka a fo a ye ko: «N ye Alla le sanka jala wo ro wa? Ale le ma i lakanya den sanka wa?» ³ Raseli kan ko: «Nba, n na jankwula Bilaha ta, i ye si a fe, sa a ri den sanka n ye, sa n fanan di ke denbatii ri.»

⁴ Wo ro, Raseli ka a la jankwula Bilaha di Yakuba ma, ka a ke a muso ri. Yakuba ni wo sira. ⁵ Bilaha ka kankwula ta Yakuba la, ka dence sanka a ye. ⁶ Raseli kan ko: «Alla ra jo di n ma. N ka men fo, a ra wo men ka n ko dence la.» Wo le ro, Raseli ka den wo ko la ko Daan ††.

⁷ Raseli la jankwula Bilaha ka kankwula ta Yakuba la iko, ka a dence filanan sanka a ye. ⁸ Raseli kan ko: «Nde ni n kankwula bilani tere an sanka na kojuuya. Sisen, n konin da se a la.» Wo le ro, a ka den wo ko la ko Nefitali †††.

⁹ Nba, Laya ka a yen tuma men na ko a te kankwula ta la butun, a ka a la jankwula Silipa ta ka a di Yakuba ma ka a ke a muso ri. ¹⁰ Silipa ka kankwula ta. A ka dence sanka Yakuba ye tuma men na, ¹¹ Laya kan ko: «N da kunkwula nadiya.» Wo le ro, a ka den wo ko la ko Kadi †††.

¹² Silipa ka kankwula ta iko tuunni. A ka a dence filanan sanka Yakuba ye tuma men na, ¹³ Laya kan ko: «Ee, n da sewa kosebe. Musoilu ri a fo n ma sisen ko kankwula nalenni le n di.» Wo le ro, a ka den wo ko la ko Aseri §.

† Ruben kora ye le ko «i na lo, dence le» †† Simeyan kora ye le ko Alla ye n kan menna ‡ Lebi kora ye le ko masidi ††† Yahuda kora ye le ko bato †† Daan kora ye le ko n da jo sanka ††† Nefitali kora ye le

¹⁴ Suman ka waati, Ruben wara jiri lulu doilu teren sene ɔ. A ka lulu woilu bo ka na alu di a na ma. Raseli ka jiri lulu woilu yen Leya bolo tuma men na, a kan ko: «I jaandi, i ye n so i dence la panman basi jiri lulu doilu ɔ.»

¹⁵ Koni Leya ka a jabi: «I ra n ce bo n bolo koni wo ma i wasa, ko di? I ri n dence la panman basi jiri lulu fanan bo n bolo wa?» Raseli kan ko: «Ale le wo ri. Ni i ka n so i dence la panman basi jiri lulu ɔ, n na ce Yakuba ri si i fe su nin do.» Leya sonda wo ma.

¹⁶ Wura fe, Yakuba nara ka bo sene ɔ. Leya ka i bori ka wa a kunben, ka a fo a ye ko: «I sito nde le wara bi. N da i soko n dence la panman basi jiri lulu la.» Yakuba sira Leya fe su wo ɔ. ¹⁷ Alla tolo tere ye Leya la tarali kan na. Wo ɔ, Leya ka koto ta ka a dence looluna soko Yakuba ye. ¹⁸ Leya kan ko: «Alla ra n sara ka a masoko n ka n na jnmuso di n ce ma.» Wo le ɔ, a ka dence wo to la ko Isakari †.

¹⁹ Leya ka koto ta iko tuunni ka a dence koto soko Yakuba ye. ²⁰ A kan ko: «Alla ra ko ba ke n ye. N ce ri n bonya sisen, ka a masoko n da dence koto soko a ye.» Wo le ɔ, a ka den wo to la ko Sabulun ††.

²¹ Wo ko ɔ, a ka denmuso fanan soko, ka wo to la ko Dina.

²² Nba, Alla hankili tora Raseli la ko ko, ka a la tarali kan namen, ka den ko koto a ye. ²³ Wo ɔ, a ka koto ta ka dence soko. A kan ko: «Alla ra maloya bo n na. ²⁴ Al-labatala ye dence gbera la nin kan.» Wo le ɔ, a ka den wo to la ko Yusufu ‡.

Yakuba kera nanfulutii ri.

²⁵ Nba, Raseli ka Yusufu soko tuma men na, Yakuba ka a fo Laban ye ko: «Sila di n ma. N ye n koseyi n wara. ²⁶ I ye n musoilu ni n denilu di n ma. N ka baara ke i ye, woilu le la ko ɔ. I ye alu di n ma, sa n di wa. N da baara men ke i ye, i jere ka wo kon.» ²⁷ Laban ka a jabi: «N fa, i sabari. N da panininnin ke ka a yen ko Allabatala ka baraka don n ko ɔ ile le la ko kosoko. ²⁸ Wo ɔ, i sara ka kan ka ben men na, i ye wo fo n ye. N di wo di i ma.» ²⁹ Yakuba ka a jabi: «Nde ka baara ke i ye na men ma, i jere ka wo kon. I la kolofenilu siyayara na men ma nde bolo, i ka wo fanan kon. ³⁰ N nara kolofen men teren i bolo, woilu ma siya tere, koni sisen, alu ra siyaya ka ke kolofen kuru ba ri. Allabatala ka baraka don i la ko ɔ nde le la ko kosoko. Wo ɔ, n te baara ke n jere ye sisen, ka n na denbaya balo wa?»

³¹ Laban kan ko: «N ye nfen di i ma ka a ke i sara ri?»

Yakuba ka a jabi: «I kana foyi di nde ma, koni ni i ka ko kelen pe nin ke n ye, n di to yan ka i la saailu gben ka alu kanda. ³² I ye dije, n ye wa i la kolofen bee koto bi. N wa kolofen finman menilu yen, n di woilu bo a ɔ, a ni kolofen mannenman. Woilu ri ke n sara ri. ³³ Lon do nato, ni i ka n na kolofen koto si i ri a kon ni n telenni

ko n da seendon ††† Kadi koro ye le ko kunnadiya § Aseri koro ye le ko sewa † Isakari koro ye le ko sara †† Sabulun koro ye le ko bonya ‡ Yusufu koro ye le ko ka do la a kan

wala n telenni te. Ni i ka ba do yen n bolo, men mannenman te, i ri a kon ko n da wo sonya ile ma. Ni i ka saa do yen n bolo, men finni te, i ri a kon ko n da wo sonya ile ma.» ³⁴ Laban kan ko: «Ale le wo ri. I ka a fo na men ma, a ri ke wo na ma.»

³⁵ Wo lon kelen, Laban wara bakoto mannenman ni bamuso mannenman bee bo a la kolofenilu ɔ. Fen fen, ni gbe ye a ɔ, a ka wo bee bo alu ɔ. A ka saa finilu la woilu kan ka a bee karifa a denceilu la. ³⁶ Alu ka tele sawa taama ke kolofen woilu ri ka alu mabo Yakuba la fewu! Yakuba tora Laban na kolofenilu gbenna ka alu lakanda.

³⁷ Nba, Yakuba ka jiribolo kende doilu tee jiri su sawa la, pepiliye, amande ††, a ni pilatani. A ka jiribolo kende woilu fara doilu bo alu ma ka jiribolo woilu mannen.

³⁸ A ka jiribolo kende mannenin woilu bilabila bailu la jiminfen koto, sa bailu wa na alu min diya, alu ri jiribolo mannenilu yen, baa bailu ye yelela i koto kan i min waati le. ³⁹ Alu wa yele i koto kan jiribolo woilu ne, alu ri den mannenilu soko.

⁴⁰ Yakuba ka saamusoiu bo kolofen tolu ɔ, ka alu bila Laban na saa mannenilu ni finmanilu nakoto, sa alu ri Laban na saa woilu yen. Wo ɔ, Yakuba la saa woilu ka den mannenman ni den finmanilu soko. Wo bolo ma, Yakuba ka kolofen kuru soko a jere ye. A ma soko a ta ni Laban ta ye basan.

⁴¹ Ni kolofen tokoninilu nara ka i min, Yakuba ri jiribolo mannenilu bila jiminfen koto alu nakoto. Wo ɔ, alu ri yele i koto kan jiribolo dafa, ⁴² koni ni kolofen baraninilu nara ka i min, Yakuba te jiribolo bila jiminfen koto alu nakoto. Wo bolo ma, kolofen baranin denilu kera Laban ta ri, koni kolofen tokonni denilu kera Yakuba ta ri.

⁴³ Nba, Yakuba kera fentii ri wo na le ma. A ka kolofen misen siyaman soko. A ka jonilu fanan soko, a ni jomailu ni falilu.

Yakuba ka a dokon ka bo Laban wara

31 Laban denceilu tere ye a fo la ko: «Yakuba ra an fala nanfulu bee ta. A ra a jere ke fentii ri wo ɔ an fa bolofen do.» Wo kuma fo ra Yakuba ye. ² Yakuba ka Laban nakoto ka a yen ko Laban tere ye a mirila a ma na men ma fo la, a te a mirila a ma wo na ma butun.

³ Lon do ɔ, Allabatala ka a fo Yakuba ye ko: «I koseyi i fa so la, ka wa i badenmailu tema. N di to i fe.» ⁴ Wo ɔ, Yakuba ka kela di Raseli ni Leya ma ko alu ye na a teren wala koto, a la kolofen ye koto men. ⁵ Alu seni ye, Yakuba ka a fo alu ye ko: «N da a yen ai fa na ɔ ko a tere ye mirila n ma na men ma fo la, a te mirila n ma wo na ma butun, koni n fa Maari Alla ra to n fe. ⁶ Ai jere ka a kon ko n da baara ke ai fa ye n fanka bee la. ⁷ Hali wo, ai fa ka n janfa, ka do bo n sara la ko tan, koni Alla ma soko a ye kojuu ke n na. ⁸ Ni ai fa ka a fo ko finman ni gbeman ye kolofen menilu ɔ, ko woilu ri ke n sara ri,

†† Amande ye jiriden damunta le ri.

nba, kolofen bæ ra ke finman ni gbeman di. Ni a ka a fɔ ko kolofen menilu manɲɛnnin, ko woilu ri ke n ta ri, nba, kolofen bæ ri manɲɛn. ⁹Alla le ka ai fa la kolofenilu bɔ a bolo ka alu di nde ma.»

¹⁰Yakuba ka a fɔ a musoilu ye iko tuun ko: «Kolofen ye yeɛla i ɲɲɲ kan waati men na, n sibora. N ka a yen sibo rɔ ko bakɔɲɲ menilu ye yeɛla bamusoilu kan, wo bæ manɲɛnnin de. ¹¹Wo waati rɔ, Alla la meɛka ka a fɔ n ye ko: «Yakuba.» N kan ko: «Naamun.» ¹²A kan ko: «Bakɔɲɲ menilu ye yeɛla bamusoilu kan, i ye woilu kɔɲsi. A bæ manɲɛnnin de. A ye wo ɲa le ka a masɔɲɲ Laban ka fen fen ke i la, n ka wo bæ yen.» ¹³A kan ko: «Alla le nde ri, men ka a jere yiraka i la Beteli. I ka tulu ke kabakurun kan dinkira men dɔ ka a ke tɔɔ-masere ri, ka i dakan ta n ye. Nba, sisen, i wuli ka bɔ jamana nin dɔ, ka i kɔseyi i fa so la.»

¹⁴Raseli ni Leya ka a jabi: «An tɛ foyi ɲɔɲɲna yan an fa la cɛɛrɔ a la saya kɔɲ. ¹⁵An fa jere tɛ an jatela foyi ri sisen fo siya gbere mɔɔ. A ra an san, ka an furu fen bæ damunun ka a ban.» ¹⁶Alu kan ko: «Alla ra nanfulu men bæ mira an fa la ka a di i ma, an ta le wo bæ ri, a ni an denilu. Nba, Alla ka men fɔ i ye, i ye wo ke fasayi.»

¹⁷Wo rɔ, Yakuba wulira ka a musoilu ni a denilu layeɛ ɲɲɲɛilu kan, ka sila mira ka wa. ¹⁸A ka a la kolofen bæ bila a ɲɛ ka wa a fa Isiyaka wara, Kanaan jamana rɔ. A ka a la kolofenilu ni a bolofen bæ ta, a tun ka fen fen ɲɔɲɲ Padani Aramu.

¹⁹Alu watɔla, Raseli ka a fa Laban na jooilu sonya ka wa alu ri a bolo. A ka woilu sonya a fa kɔ ma, baa Laban wani tere a la saailu si mali diya.

²⁰Yakuba ka Aramu ɲɔɲɲ Laban janfa wo ɲa le ma. A ma a sara a la fo ka a dokon a ma ka wa. ²¹A ka a bolofen bæ ta ka a bori. A ka Efirati ba tɛɛ, ka wa Kiliyadi koyinke jamana fan fɛ.

Laban ka Yakuba kɔsaran

²²Yakuba wa tele sawanan lon, a fɔra Laban ye ko Yakuba ra a bori.

²³Laban ka a badenmailu laden ka wa Yakuba kɔ. Alu ka tele ɲɔɲɲwula ke a kɔsaranna. Alu ka Yakuba teren Kiliyadi koyinke kɔɲ rɔ, ²⁴kɔni sani alu ye i ɲɲɲ yen, Alla ka a jere yiraka Aramu ɲɔɲɲ Laban na sibo rɔ, ka a fɔ a ye ko: «Laban, i ye a ke kɔɲuma. I kana Yakuba danka, i kana duwawu ke a ye!»

²⁵Nba, Laban wara Yakuba teren tumana men na, Yakuba tun da a la faaninbonilu kɔ koyinke do le kan. Laban ni a badenmailu ka alu la faaninbonilu kɔ Kiliyadi koyinkeilu kɔɲ. ²⁶Laban wara ka a fɔ Yakuba ye ko: «I ka nfen de ko ke n na nin ten? I ra janfa don n ma ka n denmusoilu ta ikomin ɲɲ ye mirala keɛ rɔ ɲa men ma. ²⁷Nfenna i ka i dooko n ma ka i bori? I ma i sara n na fo ka n janfa. Ni wo tɛ, n tun di tolon ba ke i ye. An tun di sewa ka donkilila, ka dundun fɔ, ka kora fɔ ka i bilasila. ²⁸Hali ka n denmusoilu ni n mamarenilu kɔɲɲ, i ma wo fere di n ma. I na nfen nalonmaya ko kela nin

di? ²⁹An ye ɲɔɲ men dɔ nin, a se ye n ye ka kojuu ke i la, kɔni su taminni, i fa Maari Alla kumara n ye sibo rɔ. A kan ko: «Laban, i ye a ke kɔɲuma. I kana Yakuba danka, i kana duwawu ke a ye.» ³⁰Nba, n ka a lon ko i kɔɲ-fani ba le tere ka wa i fa so la, kɔni nfenna i ka n na jooilu sonya?» ³¹Yakuba ka Laban jabi: «N ka n bori ka a masɔɲɲ n silanni tere i ɲɛ. A tere ye n kɔndɔ ko i ri i denmusoilu bɔ n bolo fanka la ³²kɔni i la jooilu ta fan fɛ, ni i ka woilu teren mɔɔ men bolo yan, wo tii ri faa de! An badenmailu siini yan ka ke an sereilu ri. Wa i ɲalankalan an na dinkira bæ rɔ. Ni i ka i la fen do yen, i ye a ta.» Yakuba tun ma a lon ko Raseli le ka a fa Laban na jooilu sonya.

³³Laban wara a ɲalankalan Yakuba la faaninbon na, ka bɔ ye ka wa a ɲalankalan Leya la faaninbon na, ka bɔ ye ka wa a ɲalankalan ɲɲɲmuso fila la faaninbonilu la. A ma fen si yen ye. A bɔra ye ka wa a ɲalankalan Raseli la faaninbon na. ³⁴Jaa, Raseli le tun ka a fa la jooilu dookoma ɲɲɲɛ siifen kɔɲ, ka a sii a kan. Laban ka a ɲalankalan fan bæ rɔ bon na, kɔni a ma foyi yen. ³⁵Raseli ka a fɔ a ye ko: «N fa, i ri hake to. N ye musoilu la landa kɔɲyen na bi. Wo rɔ, n ti se n wulila.» Laban ka a la jooilu pinin fan bæ rɔ, kɔni a ma alu yen.

³⁶Wo rɔ, Yakuba jusu bɔra Laban kanma fo ka a kele loo tere ye a la. A ka a fɔ a ye ko: «I ra n kɔsaran ten nfenna? N ka kojuu su ɲuman de ke i la? N ka hake su ɲuman ta i la? ³⁷Nba, i ra i ɲalankalan ka n bolofen bæ mafene sisen, i ka i la fen su ɲuman yen? I ka men yen, wo labɔ an badenma bæ ɲana yan, sa alu ri kititeɛ an tema. ³⁸Nde ka san muwan ke i wara. I la saamusoiilu ni i la bamusoilu fen fen kɔɲ ma tɲan. N ma i la saaji si mafaa ka a damun. ³⁹Wara wa men mira ka wo faa, n tɛ wo yiraka i la. N jere ri wo ɲɲɲ sara. Men wa sonya su rɔ, a ni men wa sonya tele rɔ, i ri a fɔ ko n ye wa wo ɲɲɲ ninin. ⁴⁰Tara gbara n na tele rɔ. Nene ka n mira su rɔ. N ma se sunoola. ⁴¹N ka san muwan ke i wara. N ka san tan ni naanin ke baarala i ye i denmuso fila ko kɔɲɲ. N ka san kɔɲɲ ke baarala ka kolofen doilu kɔɲ, kɔni i ka do bɔ n sara la siɲa tan. ⁴²N benba Iburahima Maari Alla, n fa silanni Maari Alla men ye kɔɲnin, ni wo tun ma ke n fɛ, sa i ra n bolokolon gben a to, kɔni Alla ka n na ɲɔɲya le yen. N ka baara men ke, ale le ka wo lon. Wo le kɔɲɲ, a ka kititeɛ ile ni nde tɛ su taminni nin dɔ.»

⁴³Laban ka Yakuba jabi: «Muso ɲin ye n denmusoilu le ri. Alu den ye n mamaren de ri. Kolofen ɲin ye n na kolofen de ri. I ɲa yen fen fen na nin, n ta le wo bæ ri, kɔni n ti se n denmusoilu ni n mamarenilu kɔɲ i bolo butun. ⁴⁴Wo rɔ, an ye ben kan kelen ma an ni i ɲɲɲ tɛma, sa sereya ri ke nde ni ile tɛma.»

⁴⁵Yakuba ka kabakurun do ta ka a labɔ ka a ke tɔɔ-masere ri. ⁴⁶A ka a fɔ a badenmailu ye ko: «Ai ye na kabakurun di.» Alu ka kabakurun ta ka a ton i ɲɲɲ kan. Wo keni, alu bæ ka i laden ka damunun ke kabakurun ton ɲɔɲɲɛ. ⁴⁷Laban ka kabakurun ton wo tɔɔ la ko Sekari Sahaduta. Yakuba ka a tɔɔ la ko Kaledi.

⁴⁸ Laban kan ko: «Kabakurun ton men ye sereya le ri nde ni ile tema bi.» Wo le koson yon wo tɔɔ lara ko Kaledi. ⁴⁹ A ye kilila fanan ko Misipa, ka a masɔɔn Laban ka a fɔ Yakuba ye ko: «An wa fara, Allabatala ye an fila bɛɛ kɔɔsi. ⁵⁰ Ni i ka kojuu ke n denmusoilu la, ni i ka muso gberɛilu ta, hali n ma ko lɔn a ɔ, Alla na yen an fila bɛɛ la. I kana pina wo kɔ ɔ.»

⁵¹ Laban ka a fɔ Yakuba ye ko: «I na lɔ kabakurun ton jin dɔ, ka i na lɔ kabakurun jin dɔ, n ka men lɔ ka a ke tɔɔmasere ri. ⁵² Kabakurun ton jin di ke sereya ri. Kabakurun lɔni jin fanan di ke sereya ri. Wo ɔ, n kana tamin alu la ka wa i keɛ. I fanan kana tamin alu la ka na n keɛ. ⁵³ I benba Iburahima ni n benba Nakɔri a ni alu failu Maari ri kitiɛɛ nde ni ile tema.»

Yakuba ka a kali Alla la, a fa Isiyaka silanni men ye. ⁵⁴ Yakuba ka kolofen do faa ka Alla ɔ wo ɔ koyinke kan ye, ka a janin ka a badenma bɛɛ kili ko alu ye na damunun ke. Alu ka damunun ke ka si koyinke kan ye.

Yakuba ka kela lawa Esawu ma

32 Wo ɔɔma da la jona, Laban wulira ka a denmusoilu ni a mamarenilu kɔndɔn ka duwa alu ye, ka ban ka sila mira ka a kɔseyi a wara.

² Yakuba ni a la mɔɔilu ka sila mira ka wa. Alu watɔla, Alla la meɛka doilu nara ben Yakuba la. ³ A ka alu yen waati men na, a kan ko: «Dinkira jin ye Alla la daa make diya le ri.» Wo ɔ, a ka dinkira wo tɔɔ la ko Mahanimu.

⁴ Yakuba ka keladenilu lawa a ne a kɔɔɔ Esawu ma Seyiri la jamana ɔ, Edɔmu mara ɔ kɔnin. ⁵ A ka alu kelaya ko: «Ai ye wa a fɔ n tii Esawu ye ko a la jɔnɔɔ Yakuba kan ko n wani tere Laban wara. Ko n tun da men ye, kɔni sisen n da n kɔseyi. ⁶ Ko nisi ye n bolo, a ni fali, a ni saa, a ni ba, a ni jɔnilu. Ko n ye kela la wala a ma, sa n na ko ri diya n tii Esawu ye.» ⁷ Keladenilu wara kela wo fɔ Esawu ye. Alu ban men keni kela fɔla, alu ka alu kɔseyi Yakuba ma ka a fɔ a ye ko: «An wara i kɔɔɔ Esawu teren ye. A natɔ i labenna. Ce keme naanin ye a bolo.»

⁸ Yakuba silanda kojuyaya foo ka a kɔɔ rakaliya. A ka a la mɔɔilu ratala ka alu ke kuru fila ri, ka a la saa a ni ba a ni nisi a ni mɔɔmɛilu fanan data la wo na ma. ⁹ A tere ye a mirila ko: «Ni Esawu nara be kuru kelen kan, a tɔ kelen di i bori ka bɔ a bolo.»

¹⁰ A ka Alla tara ko: «Eɛ Allabatala, n benba Iburahima ni n fa Isiyaka Maari, ile le ka a fɔ n ye ko n ye n kɔseyi n fa so la, ka wa n badenmailu tema. I kan ko i ri here ke n ye ye. ¹¹ I la kaninteya ka bon nde ma. N ka Juriden ba tɛɛ fɔlɔman, foyi tere te n bolo, fo n na taa ma gbeleke dɔɔn, kɔni bi, n na mɔɔilu ra siyaya kosebe, foo ka ke kuru fila ri. ¹² I jaandi, i ye n bɔ n kɔɔɔ Esawu bolo. N silanni a ne. A kana na be n kan, ka n na denilu ni ie nailu faa. ¹³ I jere le ka a fɔ ko i ri here ke n ye ka n kɔɔn siyaya iko kɔɔji kije, kɔɔ te wo men dan lɔna.»

¹⁴ Yakuba banda Alla matarala ka su si dinkira wo ɔ. A ka a la kolofen doilu nenematɔɔn, ka alu sanba a kɔɔɔ Esawu ma. ¹⁵ A ka bamuso keme fila ni bakɔɔn muwan bɔ, ka saamusu keme fila ni saaji muwan la woilu kan. ¹⁶ A ka kɔɔmemuso bisawa ni woilu sinmin-denilu fanan bɔ. Ka la woilu bɛɛ kan, a ka nisimusu binaanin ni tora tan fanan bɔ, a ni falimusu muwan ni falice tan. ¹⁷ A ka kolofen woilu ke kuru doilu ri, bɛɛ ni a ta. A ka kuru kelen kelenna bɛɛ karifa a la jɔn kelen kelenna la. A ka a fɔ alu ye ko: «Alu ye wa n ne, ka tɛɛ ladon kolofen kuruilu tema.» ¹⁸ A ka a fɔ jɔn fɔlɔ ye ko: «I wa n kɔɔɔ Esawu yen, a ri i mapininka ko: «I tii ye yon di? I watɔ mi ten? Kolofen jinilu ye yon ta ri?» ¹⁹ A wa pininkali ke ten, i ye a jabi: «I la jɔnɔɔ Yakuba ta le. A ka alu lana ile le ma, ko ka a tii Esawu sanba. A jere natɔ kɔ fe.»

²⁰ Yakuba ka kuma kelen wo fɔ jɔn filanan ye, a ni jɔn sawanan, a ni a tɔ bɛɛ, kolofen kuruilu karifani menilu la. A ka a fɔ alu ye ko: «Ai wa n kɔɔɔ Esawu yen, ai ye jabili kelen wo di a ma. ²¹ Ai ye a fɔ a ye fanan ko a la jɔnɔɔ Yakuba natɔ le jin di.» Yakuba ye a mirila ko: «Ni n ka a ladiya kolofenilu la fɔlɔ, a jusu ri suma. Wo ɔ, an wa an jɔnɔɔ yen, n na ko ri diya a ye.» ²² Nba, Yakuba ka sanba fen woilu lawa a ne, kɔni ale jere ka su si dinkira wo ɔ ye.

Yakuba ka sɛɛdon

²³ Su kelen wo ɔ, Yakuba wulira. A ka a muso fila ni a la jɔnmuso fila, a ni a dence tan ni kelen, natamin Jabɔki ba kɔma. ²⁴ A ka alu latamin ba kɔ, ka ban ka a bolofenilu bɛɛ fanan natamin. ²⁵ Yakuba kelen pe tora ba fan kelen wo fe. Su wo ɔ, ce do nara be Yakuba kan. Alu ka sɛɛdon foo ka kene bɔ. ²⁶ Ce wo ka a yen ko a ti na lasela Yakuba la waati men na, a ka Yakuba gbasi a worokudu ɔ. Wo ɔ, Yakuba woro kolo mukara. ²⁷ Ce kan ko: «I ye n bila. Kene bɔɔ le.» Yakuba ka a jabi: «N te! Ni i ma baraka don n dɔ, n te i bila fewu!» ²⁸ Ce kan ko: «I kɔ di?» A ka a jabi: «N kɔ le Yakuba.» ²⁹ Ce kan ko: «I kɔ te wo ri butun. I kɔ le sisen ko Isirayeli, ka a masɔɔn i ni Alla ra sɛɛdon, i ni mɔɔilu ra sɛɛdon, wo bɛɛ ɔ fanka ye i bolo.»

³⁰ Yakuba ka a fɔ a ye ko: «I jaandi, i kɔ fɔ n ye.» Ce kan ko: «Nfenna i ye n kɔ mapininkala?» A ka baraka don Yakuba la ko ɔ. ³¹ Yakuba ka wo dinkira tɔɔ la ko Penuyeli. Wo kɔɔ le ko: «N da Alla yen na ni na, kɔni n ma faa.»

³² Yakuba bɔra Penuyeli telebɔ waati. A tere ye taa mala ka jii a sen kelen ma ka a masɔɔn a sen da muka. ³³ Nba, Yakuba gbasira a worokudu le ɔ wo na le ma. Wo le ka a ke, Isirayelika te kolofen worokudu fasa damunna, haan bi.

Yakuba ni Esawu ka i jɔnɔɔ ben

33 Nba, Yakuba ka a na lɔ ka Esawu natɔla yen. Ce mɔɔ keme naanin ye a kɔfe. Wo ɔ, Yakuba ka a

denilu ratala Raseli ni Leya tema, a ni jɔnmuso fila te-
ma, bee ni a na. ² A ka jɔnmusoilu ni alu den bila ne fe,
ka Leya ni a denilu tuun woilu la, ka Raseli ni Yusufu bi-
la ko fe. ³ A jere taminda ne fe. A wara ka i majii bake
sija wɔwɔnwula, ka i madon a kɔwɔe Esawu la. ⁴ Esawu
ka i bori ka na a laben. A ka a to a kan ka a sunbu. Alu
fila bee kasira. ⁵ Esawu ka a na la ka Yakuba musoilu ni
a denilu yen. A kan ko: «Menilu nani i fe pin di, yon de
woilu ri?» Yakuba kan ko: «N tii, Alla kininkininda n ma
ka den menilu di n ma, woilu le ten.»

⁶ Jɔnmusoilu ni alu deni ka ai madon ka ai majii ka a
fo. ⁷ Leya ni a denilu fanan nara ka alu majii. A laban,
Raseli ni Yusufu nara ka alu majii.

⁸ Esawu ka Yakuba mapininka ko: «N benda kolofen
kuru siyaman di. Wo kɔwɔ ye nfen di?» Yakuba ka a jabi:
«N tii, n ka alu lawa i ma, kosa n na ko ri diya i ye.»

⁹ Esawu kan ko: «N doo, fen siyaman ye nde fanan bo-
lo. I bolofenilu ye to i bolo.» ¹⁰ Kɔni Yakuba kan ko: «I
jaandi. Ni n na ko ra diya i ye, i ye woilu mira. N na la i
kan sisen, wo le iko n da n na la Alla kan ka a masɔwɔn i
ra n damira koɔɔma. ¹¹ I jaandi. N ka i sanba fen
menilu la, i sabari ka woilu mira. Alla ra kininkinin n
ma. N bolofen ka siya, n deseni te foyi la.» Yakuba ka
wo magbeleya kosebe foo Esawu dijera wo ma.

¹² Esawu ka a fa ye ko: «An ye wa. N di wa i malɔ.»
¹³ Yakuba ka a jabi: «N tii, i jere ka a lon ko denilu la ko
ka gbelen. Fanka te alu la. Kolofenilu ni alu sinminde-
nilu ye n bolo fanan. N kana nina woilu ko. Ni n ka taa-
ma lakaliya tele kelen kɔwɔ kɔwɔ, wo te ben. Kolofenilu
ri faa. ¹⁴ N tii, i ye wa n ne sisen. N di wa dooni dooni,
ka ben kolofenilu ni denilu taama na ma. N di i teren
Seyiri la jamana ko.» ¹⁵ Esawu kan ko: «Ale le wo ri. N
na kɔwɔ doilu ri to n ko ka i malɔ.» Yakuba kan ko: «N tii,
i kana i jere kɔwɔ butun. Ni n diyara i ye, wo ri n wasa.»

¹⁶ Wo ko, Esawu ka sila mira wo lon kelen ka wa Seyiri
la jamana ko.

¹⁷ Kɔni Yakuba wara Sukoti. A ka a la bon la ye, ka gba
la la kolofenilu ye. Wo le kosɔn, alu ka dinkira wo kɔwɔ
la ko Sukoti.

Yakuba sera Sikemu so kɔwɔ

¹⁸ Yakuba bɔra Padani Aramu ka wa. A nɔma donda
Sikemu so kɔwɔ, men ye Kanaan jamana ko. A seni ye,
a ka a la faaninbon la so kɔkan. ¹⁹ A la faaninbon loni
dinkira men, a ka wo dinkira san Sikemu fa Hamɔri
bɔnɔn de ma. A ka a san wodigbe kemɛ le la. ²⁰ A ka
Alla saraka ko diya la dinkira wo ko, ka wo kɔwɔ la ko Alla
ye Isirayeli Maari le ri.

Dina ni Sikemu la ko

34 Nba, Leya ka denmuso men kɔwɔ Yakuba ye,
wo kɔwɔ le tere ko Dina. Lon do ko, Dina wara ko
diya sunkurunilu fe so kɔwɔ. ² Kanberen do tere ye,
men kɔwɔ ko Sikemu. Wo fa le Hifika Hamɔri ri, men ye

jamanatiiya la. Sikemu ka Dina yen waati men na, a ka
a mira fanka la ka a la a fe ka a ratijan.

³ Yakuba denmuso Dina diyara Sikemu ye kosebe. A
ka a kanin. Wo ko, Sikemu kumara a ye koɔɔma, kosa a
la ko ri diya sunkurun ye. ⁴ Sikemu ka a fa a fa Hamɔri
ye ko: «I ye sunkurun pin furu n ye.»

⁵ A fra Yakuba ye ko Sikemu ra a denmuso ratijan.
Wo tuma, a denceilu ye kolofen dafe wula kɔwɔ. Wo
ko, Yakuba ma foyi fa fo ka alu makɔwɔ.

⁶ Sikemu fa Hamɔri nara ko Yakuba fe, ka na kuma a
ye. ⁷ Yakuba denceilu nara ka ko wula kɔwɔ. A fra alu
ye tuma men na ko Sikemu ra alu doomuso ratijan,
alu dunyara ka mɔne kojuuya, baa Sikemu na men kela,
kojuu ba le wo ri Isirayeli la mɔwɔwɔ wara. Mɔwɔ te wo
kela muume! ⁸ Hamɔri ka a fa Yakuba ye ko: «I denmu-
so duman n dence Sikemu ye kosebe. N ye ai madiyala,
ai ye a di n ma, a ye ke a muso ri. ⁹ An ye ke furuɔwɔn-
mailu ri. Ai ye ai denmusoilu di an ma. An fanan di an
denmusoilu di ai ma. ¹⁰ Ai di to an fe an wara yan. Ja-
mana bee labilani ai ye. Ai ye i sii yan ka a julaya ke. Ai
ye duu san ka a ke ai ta ri.»

¹¹ Sikemu ka a fa Dina fa ni a kɔwɔeilu ye ko: «Ai jaan-
di, ai ye hina n na. Ai ye dijɛ n ye. Ai wa fen fen pinin n
fe, n di wo ko ka a di ai ma. ¹² Ai ye furu nanfulu ba ni
wodi siyaman ko. N di wo bee ko ikomin ai ka a fa na
men ma, sa ai ri denmuso di n ma ka a ke n muso ri.»

¹³ Ikomin Sikemu tun da ban alu doomuso ratijanna,
Yakuba denceilu ka Sikemu ni a fa Hamɔri jabi janfa ku-
ma la. ¹⁴ Alu kan ko: «Ka an doomuso di kojiibali ma,
wo te ben. Maloya ko ba le wo ri an wara. ¹⁵ An te sɔn
wo ma foo ai ceman bee ye a wara foo wo bee wa faan-
inta ke ikomin an bee faaninta keni na men ma. ¹⁶ Ni
wo kera, an di an denmusoilu di ai ma. An fanan di ai
denmusoilu furu. An di an sii ai tema yan ka ke kɔwɔ ke-
len di. ¹⁷ Ni ai kɔnin ma sɔn faaninta ke ko ma, an di an
denmuso mira ka wa a ri.»

¹⁸ Kuma wo diyara Hamɔri ni a dence Sikemu ye.
¹⁹ Sikemu bɔra ye i kɔwɔ ka wa ko wo raben, baa Yakuba
denmuso duman a ye kosebe. Sikemu wo bonyani tere
ka tamin kɔwɔ bee kan a fa wara. ²⁰ Hamɔri ni a dence
Sikemu wara laden diya so donda la ka kuma so kɔwɔ
mɔwɔwɔ ye. ²¹ Alu kan ko: «Mɔwɔ men ye an dupɔwɔnlu le
ri. An ye dijɛ alu ye to an na jamana kɔwɔ ka julaya ke
an na jamana ko, baa an na jamana ka bon, an bee ri
kun a kɔwɔ. An di alu denmusoilu furu ka an denmu-
soilu di alu ma. ²² Kɔni ko do ye an tema. Ni ce bee ma
sɔn ka faaninta ke, iko alu bee faaninta keni na men
ma, alu te sɔn ka alu sii an tema ka an ke kɔwɔ kelen di.
²³ Ni alu ka alu sii an tema yan, alu la kolofen ni alu
bolofen bee te ke an ta ri wa? An ye sɔn faaninta ke ko
wo ma, sa alu ri to an tema yan.»

²⁴ So kɔwɔ mɔwɔwɔ bee sɔnda Hamɔri ni a dence Sike-
mu la kuma wo ma. Wo ko, ce menilu tere ye so kɔwɔ,
wo bee faanintara.

²⁵ Nba, alu la faaninta ke tele sawana lon, ka dimin to
alu kan, Yakuba dence fila, Simeyɔn ni Lebi kɔnin,

menilu ni Dina ye fa kelen ni na kelen na, woilu ka alu la fanmuruilu ta ka na be so kɔndɔ mɔɔkilu kan, mɔɔkilu men hankili te keɛ wo ma. Alu nara don so kɔndɔ mɔɔkilu ɲenama, ka ɛɛilu bɛɛ faa. ²⁶ Alu ka Hamɔri ni a dence Sikemu fanan faa, ka alu doomuso Dina ta Sikemu la bon na ka wa a ri.

²⁷ Yakuba dence tɔɔilu nara fureilu lani tɛren ye tuma men na, alu ka so kɔndɔ mɔɔkilu bolofen bɛɛ ta, ka a masɔɔɔn Sikemu ka alu doomuso ratipan. ²⁸ Alu ka saa ni ba ni nisi ni falilu ta. Alu ka fen menilu yen so kɔndɔ a ni sɛnɛɛilu ɔ, alu ka wo bɛɛ ta. ²⁹ Alu ka nanfulu bɛɛ mira, ka musoɔlu ni denilu bɛɛ mira. Fen fen tɛrɛ ye bon na so kɔndɔ, alu wara wo bɛɛ ri.

³⁰ Yakuba ka a fɔ Simeyɔn ni Lebi ye ko: «Ai ka men ke ɲin di, wo ri ke ko ba ri n kun na. Ai ra n gboya yan mɔɔkilu ye, Kanaan bɔnɔnɔn ni Feresikailu kɔnin. N na mɔɔkilu ma siya. Ni yan mɔɔkilu ka alu laden ka be an kan, n ni n na denbaya bɛɛ ri faa.» ³¹ Alu ka a jabi: «A ka an doomuso jate iko sunkurunba. Wo benni wa?»

Yakuba wara Beteli

35 Lon do ɔ, Alla ka a fɔ Yakuba ye ko: «I ye wa i sii Beteli. I wa se ye, i ye saraka bɔ diya do ɔ Alla ye, men ka a jɛrɛ yiraka i la wo lon ka a tɛren i boritɔ i kɔɔɔɔ Esawu kɔɔɔ.»

² Wo ɔ, Yakuba ka a fɔ a la denbaya ni a la mɔɔkilu bɛɛ ye ko: «Joo menilu ye ai bolo, ai ye wo bɛɛ lafili. Ai ye ai jɛrɛ seniya, ka ai la faanin senimanilu bila ai kan na.

³ An bɔɔɔ yan ka wa Beteli. N watɔ saraka bɔ diya do ɔla Alla ye ye, men ka n na tarali lamɛn ka n demɛn n na tɔɔɔɔ waati ɔ. A ra to n fɛ n na taama bɛɛ ɔ.»

⁴ Joo menilu tɛrɛ ye alu bolo, alu nara wo bɛɛ di Yakuba ma, a ni tololafen menilu tɛrɛ ye alu tolo la. Yakuba ka denka sen jiriju do kɔɔɔ Sikemu so dafɛ, ka wo fen bɛɛ dokon. ⁵ Alu wulira ka wa tuma men na, Alla ka silan ba bila ye mɔɔkilu la so bɛɛ kɔndɔ. Wo le ka a ke, mɔɔ si ma bɔ ka bila Yakuba ni a denceɛilu ɔ.

⁶ Yakuba ni a la mɔɔkilu sera Lusi, so men tɔɔ bi ko Beteli. Wo ye Kanaan de ɔ. ⁷ Yakuba ka saraka bɔ diya ɔ Alla ye ye, ka a tɔɔ la ko Beteli, baa a ka a bori a kɔɔɔɔ Esawu ɲɛ tuma men na, Alla ka a jɛrɛ yiraka a la dinkira wo le ɔ.

⁸ Wo tuma, Debora sara, men tun ka Rebeka lamɔ. Alu ka wo suu don jiriju do kɔɔɔ Beteli so dafɛ, ka jiri wo tɔɔ la ko An Ye Kasila Jiri ɲin Kɔɔ.

⁹ Yakuba nara Beteli ka bɔ Padani Aramu tuma men na, Alla ka a jɛrɛ yiraka a la iko tuunni, ka kuma ka baraka don a la ko ɔ. ¹⁰ Alla ka a fɔ a ye ko: «I tɔɔ le tɛrɛ ko Yakuba, kɔni i tɔɔ te ten butun ko Yakuba. I tɔɔ le sisen ko Isirayeli.» Alla ka a tɔɔ la ko Isirayeli wo ɲa le ma. ¹¹ Alla ka a fɔ a ye iko tuunni ko: «Alla Sebeɛtii le nde ri. I ye jiri ka siyaya. Jamana siyaman di bɔ i ɔ. I bɔnɔnɔn doilu ri ke mansailu ri. ¹² N ka duu men di Iburahima ni Isiyaka ma, n di wo di i ma. I bɔnɔnɔn menilu natɔ i kɔ, n di a di woilu fanan ma.»

¹³ Alla kumara Yakuba ye dinkira men na, a wara.

¹⁴ Yakuba ka tɔɔmasere kabakurun do ɔ dinkira wo ɔ, Alla kumara a ye dinkira men ɔ kɔnin. A ka rɛsɛnɛji labɔn kabakurun wo kan, ka Alla ɔ wo ɔ. A ka tulu fanan nabɔn a kan. ¹⁵ Alla kumara a ye dinkira men na, Yakuba ka wo dinkira tɔɔ la ko Beteli.

Raseli la saya ko

¹⁶ Alu bɔra Beteli ka wa. Alu tun ma sudunya Efirata la tuma men na, Raseli moyi lon sera. A la tin gbeɛyara koseɛɛ. ¹⁷ A ye tin kan tuma men na, tinkɔɔɔsilali ka a fɔ a ye ko: «I kana silan, i ra dence kura kɔɔɔ.»

¹⁸ Kɔni Raseli ma bɔ a ɔ. A satɔla ka a den tɔɔ la ko Benoni †. A sanin kɔɔɔ, Yakuba ka den tɔɔ la ko Beniyaminu ††.

¹⁹ Nba, Raseli sara. Alu ka a suu don Efirata sila da la. Efirata wo tɔɔ le bi ko Betilehemu. ²⁰ Yakuba ka tɔɔmasere kabakurun do ɔ Raseli kaburu kan. Kabakurun wo ɔni ye haan bi.

Yakuba denceɛilu

²¹ Isirayeli ni a la mɔɔkilu bɔra ye ka wa ai la faanin-bonilu ɔ Mikidali Eɛri kɔma.

²² Ai siini ye tuma men na, Ruben ka i la Bilaha fɛ, men ye a fa Isirayeli muso do ri. Ruben ka men ke, wo fɔra a fa Isirayeli ye.

Yakuba denceɛilu tɛrɛ mɔɔ tan ni fila le ri. ²³ Leya ka Ruben de fɔla kɔɔɔ, ka Simeyɔn tuun wo la, ka Lebi tuun wo la, ka Yahuda tuun wo la, ka Isakari tuun wo la, ka Sabulɔn tuun wo la. Ruben tɛrɛ Yakuba den fɔla le ri.

²⁴ Raseli denceɛilu tɛrɛ ye Yusufu ni Beniyaminu ri.

²⁵ Raseli la jɔnmuso Bilaha ka Daan ni Nefitali kɔɔɔ.

²⁶ Leya la jɔnmuso Silipa ka Kadi ni Aseri kɔɔɔ. Nba, woilu le Yakuba denceɛilu le ri, a musoɔlu ka men kɔɔɔ a ye Padani Aramu.

Isiyaka la saya ko

²⁷ Nba, Yakuba sera a fa Isiyaka wara Mamere, Kiriyati Ariba so da la. Bi, mɔɔkilu ye a fɔla Kiriyati Ariba le ma ko Heburɔn. Iburahima siini tɛrɛ dinkira wo le ɔ. Isiyaka fanan siini tɛrɛ ye le. ²⁸ Isiyaka kɔɔɔ ka san kɛmɛ ni san biseyin bɔ tuma men na, ²⁹ a sara ka la a benbailu kan. A kɔɔra ka a la kɔɔɔɔ diya bɔ. A dence fila Esawu ni Yakuba ka a suu don.

Esawu ka i mabɔ Yakuba la

36 Esawu bɔnɔnɔn de ɲin di. Mɔɔkilu ye a fɔla Esawu le ma ko Edɔmu. ² Esawu ka Kanaan bɔnɔnɔn sunkurun doilu furu. Do tɔɔ ko Ada, men tɛrɛ Hetika Elɔn denmuso le ri. Do fanan tɔɔ ko Olibama, men tɛrɛ Ana denmuso le ri. A benba tɛrɛ Hifi do le ri, men tɔɔ ko Sibeyɔn. ³ Esawu ka Basimati fanan furu, Isumayila denmuso kɔnin. Basimati kɔɔɔ tɔɔ ko Nebayɔti.

† Benoni kɔɔɔ ye le ko «tɔɔɔ dence» †† Beniyaminu kɔɔɔ ye le ko «bolokinima dence»

⁴ Ada ka Elifasi sɔɔn Esawu yɛ. Basimati ka Reweli sɔɔn a yɛ. ⁵ Olibama ka Jesi ni Jalamu ni Kore sɔɔn. Esawu denceilu le woilu ri, a musoilu ka menilu sɔɔn a yɛ Kanaan jamana ɔ.

⁶ Nba, lon do ɔ, Esawu wara jamana gbɛɛ ɔ ka a mabɔ a dooce Yakuba la. A ka a musoilu ta, a ni a denceilu ni a denmusoilu a ni a la kɔɔn ɔ. A ka a la kolofen ni a bolofen fanan bɛɛ ta, a tun ka mɛn bɛɛ sɔɔn Kanaan jamana ɔ. A ka wo bɛɛ mira ka wa yɔɔn gbɛɛ ɔ, ⁷ baa a ni a dooce Yakuba bolofenilu ka siya tɛɛ kosebɛ. Wo kɛra sababu ri alu fila ma se tola i kɔɔn kan yɔɔn kelen ɔ. Alu siini tɛɛ jamana mɛn ɔ, wo dooman tɛɛ alu fila bolo ka a masɔɔn alu la kolofenilu wara kojuuya. ⁸ Wo ɔ, Esawu bɔra ye ka wa i sii koyinkɛma yɔɔn do ɔ, Seyiri la jamana ɔ. Mɔɔn yɛ a fɔla Esawu ma ko Edɔmu.

⁹ Esawu le kɛra Edɔmu bɔnsɔɔn bɛɛ benba ri, menilu siini Seyiri la koyinkɛma jamana ɔ. A bɔnsɔɔn de nin di. ¹⁰ Esawu denceilu le ten: Elifasi, Esawu muso Ada dence. Reweli, Esawu muso Basimati dence.

¹¹ Esawu dence Elifasi denceilu le ten: Teman, Omar, Sefo, Katamu a ni Kenasi.

¹² Esawu dence Elifasi ka jɔɔnmuso do fanan ta. Wo tɔɔ ko Tima. Ale le ka Amaleki sɔɔn a yɛ. Esawu muso Ada bɔnsɔɔn de woilu ri.

¹³ Esawu dence Reweli denceilu le ten: Nahati ni Seraki ni Sama ni Misa ri. Esawu muso Basimati bɔnsɔɔn de woilu ri. ¹⁴ Esawu muso Olibama, wo tɛɛ Ana denmuso le ri. A benba tɛɛ Sibeyɔɔn de ri. Olibama ka dence menilu sɔɔn Esawu yɛ, woilu le tɛɛ Jesi ni Jalamu ni Kore ri.

¹⁵ Nba, menilu kɛra kabilabatii ri Esawu bɔnsɔɔn ɔ, woilu le ten. A dence fɔl Elifasi dence woilu ɔ, menilu kɛra kabilatii ri, woilu le ten: Teman, Omar, Sefo, Kenasi, ¹⁶ Kore, Katamu a ni Amaleki. Kabilatii menilu bɔra Elifasi ɔ Edɔmu bɔnsɔɔn na jamana ɔ, woilu le le tɛɛ nin di. Esawu la muso Ada bɔnsɔɔn de woilu ri.

¹⁷ Esawu dence Reweli dence menilu kɛra kabilabatii ri, woilu le ten: Nahati, Seraki, Sama a ni Misa. Kabilatii menilu bɔra Reweli ɔ Edɔmu bɔnsɔɔn na jamana ɔ, woilu le tɛɛ nin di. Esawu muso Basimati bɔnsɔɔn de woilu ri.

¹⁸ Esawu muso Olibama dence menilu kɛra kabilabatii ri, woilu le ten: Jesi, Jalamu a ni Kore. Esawu muso Olibama dence menilu kɛra kabilatii ri, woilu le tɛɛ nin di. Olibama tɛɛ Ana denmuso le ri.

¹⁹ Nba, woilu le Esawu dence ri, a ni kabilatii. Edɔmu bɔnsɔɔn de woilu ri.

Seyiri denceilu

²⁰ Nba, Esawu ka Hori Seyiri denceilu menilu tɛɛn Edɔmu bɔnsɔɔn na jamana ɔ, woilu le ten Lotan, Sobali, Sibeyɔɔn, Ana, ²¹ Disɔɔn, Eseri a ni Disan. Seyiri denceilu le woilu ri, menilu kɛra Horilu la kabilabatii ri Edɔmu bɔnsɔɔn na jamana ɔ. ²² Lotan denceilu le tɛɛ Hori ni

Hɛman ri. Lotan doomuso le tɛɛ Tima ri. ²³ Sobali denceilu le ten: Aliban, Manahati, Ebali, Sefo a ni Onamu. ²⁴ Sibeyɔɔn denceilu le tɛɛ Aja ni Ana ri. Ana wo tɛɛ ye a fa la falilu gbenna tuma mɛn na, ale le fɔlɔlɔlɔ ka ji kaliman yen ɔ duu ɔ wula kɔɔn ye. ²⁵ Ana dence le tɛɛ Disɔɔn di. A denmuso tɛɛ Olibama ri. ²⁶ Disɔɔn denceilu le ten: Hɛmedan, Esiban, Itiran a ni Keran. ²⁷ Eseri denceilu le tɛɛ Bilan ni Saban ni Akan di. ²⁸ Disan denceilu le tɛɛ Usi ni Aran di.

²⁹ Nba, Horilu la kabilabatii le ten: Lotan, Sobali, Sibeyɔɔn, Ana, ³⁰ Disɔɔn, Eseri a ni Disan. Menilu kɛra Horilu la kabilabatii ri Seyiri la jamana ɔ, woilu le tɛɛ nin di.

Edɔmu mansailu

³¹ Sani mansa ye a sii Isirayelika kun na, mansa menilu tɛɛ ye mansaya la Edɔmu bɔnsɔɔn na jamana ɔ, woilu le nin di. ³² Beyɔɔri dence Bela kɛra mansa ri Edɔmu bɔnsɔɔn na jamana kun na. A siini tɛɛ so mɛn na, wo le tɔɔ ko Dinhaba. ³³ Bela sani, Seraki dence Jobabu kɛra mansa ri a ɔ ɔ. Wo siini tɛɛ so mɛn na, wo le tɔɔ ko Bɔsira. ³⁴ Jobabu sani, Usamu siira mansaya la a ɔ ɔ. Ale bɔra Temanka jamana le ɔ. ³⁵ Usamu sani, Bedadi dence Hadari siira mansaya la a ɔ ɔ. Wo le ka Madiyan bɔnsɔɔn kɛle Mowabu bɔnsɔɔn na jamana ɔ ka se alu la. A siini tɛɛ so mɛn na, wo le tɔɔ ko Abiti.

³⁶ Hadari sani, Samula siira mansaya la a ɔ ɔ. Ale bɔni Masirekan de. ³⁷ Samula sani, Sawuli le kɛra mansa ri a ɔ ɔ. Wo bɔra Rehoboti, mɛn ye ba da la. ³⁸ Sawuli sani, Akibori dence Bahali Hanani siira mansaya la a ɔ ɔ. ³⁹ Akibori dence Bahali Hanani sani, Hadari siira mansaya la a ɔ ɔ. Ale siini tɛɛ so mɛn na, wo le tɔɔ ko Pawu. A muso tɔɔ le ko Matabeli. Matabeli tɛɛ Matiredi denmuso le ri. A benba le tɛɛ Masabu le ri.

⁴⁰ Nba, kabilabatii menilu bɔra Esawu denilu ɔ, woilu tɔɔ le nin di, a bɛɛ ni a la mɔɔn, a bɛɛ ni a la duu. Alu tɔɔ le ten: Tima, Aliba, Jeteti, ⁴¹ Olibama, Ela, Pinon, ⁴² Kenasi, Teman, Misari, ⁴³ Madiyeli a ni Iramu. Woilu le kɛra kabilabatii ri Edɔmu bɔnsɔɔn na jamana ɔ, a bɛɛ ni a la duu. Esawu le kɛra Edɔmu bɔnsɔɔn bɛɛ benba ri.

Yusufu la siboilu kan

37 Nba, Yakuba ka i sii Kanaan jamana ɔ, a fa siini tɛɛ dinkira mɛn ɔ kɔɔn. ² Yakuba denceilu la ko le nin di.

Yusufu sɔɔn ka san tan ni wɔɔnwula ɔ tuma mɛn na, a tɛɛ ye saai ni bailu gbenna a kɔɔceilu fɛ. A tɛɛ ye a fa la jɔɔnmusoilu Bilaha ni Silipa denceilu demenna. Dence woilu tɛɛ ye ko benbali menilu kela la, Yusufu tɛɛ ye wo bɛɛ nafɔla a fa yɛ.

³ Yusufu duman tɛɛ Isirayeli yɛ ka tamin a den tɔ bɛɛ la ka a masɔɔn a ka Yusufu sɔɔn a la cemɔɔnbaya waati le ɔ. Wo ɔ, Yakuba ka durukiba numa manɛɛnman do di Yusufu ma. ⁴ Yusufu kɔɔceilu ka a yen ko a du-

man alu fa ye ka tamin alu to be la. Wo ro, Yusufu gboyara alu ye foo alu ka alu ban kuma numa fola a ye.

⁵ Lon do ro, Yusufu sibora. A ka wo nafu a kawoceilu ye tuma men na, do lara a la gboyare kan. ⁶ A ka a fo alu ye ko: «Ai ye i tolo maln na sibo kan na! ⁷ N sibora an be ye sene ro. An tere ye suman kala ka a lasidi. Wo yoroni be, n ta sumansidi ka i wuli ka i lo. Ai la sumansidilu nara n ta laminin ka i majii a kawo.» ⁸ A kawoceilu ka a jabi: «A ye di? A loo ye i la ka i sii an kun na ka ke an na mansa ri wa?» A gboyara alu ye iko tuunni ka tamin foloman na a la sibo ni a la kumailu koson.

⁹ Yusufu sibora iko. A ka wo fanan nafu a kawoceilu ye. A kan ko: «Ai la tolo maln na. N da sibo iko tuun. N ka tele yen a ni karo ni lolo tan ni kelen. Wo be ka i majii n kawo.»

¹⁰ A ka sibo nafu a fa ni a kawoceilu ye tuma men na, a fa jamanda a ma ko: «Sibo su numan de wo ri? I ye a fende ni i na ni i kawoceilu be ye na an majii i kawo wa?»

¹¹ A la ko nangboya ka a kawoceilu mira, koni a fa tere ye i mirila sibo wo ma waati be ro.

Yusufu kawoceilu ka a san

¹² Nba, lon do ro Yusufu kawoceilu wara alu fa la kolofenilu gben diya Sikemu. ¹³ Isirayeli ka a fo Yusufu ye ko: «I kawoceilu ra wa kolofenilu gben diya Sikemu. N ye a fe i ye wa bo ye.» Yusufu kan ko: «Ale le wo ri.»

¹⁴ Yakuba ka a fo a ye ko: «Wa bo alu fe. Ni alu kende, ni ko te kolofenilu fanan na, i ye na wo fo n ye.» Wo ro, a ka Yusufu lawa ka bo Heburon kenegbe ro.

A se men keni Sikemu, ¹⁵ a tere ye a mataamala wula kond. Ce do ka a teren ye ka a mapininka ko: «I ye nfen nininna?» ¹⁶ Yusufu kan ko: «N ye n kawoceilu le nininna. Alu ye kolofenilu gbenna. I ka alu diya lon wa?» ¹⁷ Ce kan ko: «Alu ra bo yan. N ka alu kan men ko alu wat Dotan.» Yusufu bo ra ye ka wa alu ko. A ka alu teren Dotan. ¹⁸ A kawoceilu ka a natola yen foo koro jan. Sani a ye se alu ma, a kawoceilu ka janfa don a ma ko alu ri a faa. ¹⁹ Alu ka a fo i kono ye ko: «Ai na lo, sibotii wo nat la le ten! ²⁰ An ye an wuli ka a faa. An ye a lafili kolon jaran kond ka a fo ko wara juu le ka a faa ka a damun. A la sibo ri ke men di wo ro, an di wo yen.»

²¹ Ruben ka kuma wo men tuma men na, a loo tere ye a la ka Yusufu kisi alu ma. A kan ko: «An kana a faa.

²² Ai kana a jeli labo. Ai ye a lafili kolon jaran nin kond wula kond yan, ai kana ko ke a la.» Ruben ka wo fo kosa a ri wa alu kofe ka Yusufu layele kolon do ka wa a di a fa ma.

²³ Nba, Yusufu se men keni alu ma, alu ka a la durukiba numa mannenman wo bo a kan na. ²⁴ Alu ka a mira ka a lafili kolon do kond. Kolon wo jani le tere, ji tun te a kond. ²⁵ Alu siini tere damununna tuma men na, alu ka alu na lo ka jula doilu tamintola la yen. Woilu tere ye Isumayila konson de ri. Alu kond Kiliyadi ka wa Misiran. Wusulan ni tulu suma duman ni latikolon tere ye alu la jomailu la donin do.

²⁶ Yahuda ka a fo a badenmailu ye ko: «Ni an ka an dooce faa ka a dokon, an di kond su numan kawo wo la?» ²⁷ An ye a san Isumayila konson julailu ma. An jere kana a faa. An dooce le. An be ye badenma le ri.» A badenmailu kond wo ma.

²⁸ Wo ro, Madiyan konson julailu tamintola, Yusufu kawoceilu ka a layele kolon kond, ka a san Isumayila konson woilu ma wodigbe muwan na. Woilu ka a san ka wa a ri Misiran.

²⁹ Nba, Ruben nara kolon da la alu kofe, koni a ma Yusufu teren kolon kond. Wo gbara a la kojuuya foo a ka a la duruki rafarafara. ³⁰ A wara a dooceilu teren ye ka a fo alu ye ko: «Kanberen te kolon kond ye butun! N ye wala di?»

³¹ Wo ro, alu ka baakoro do faa ka Yusufu la durukiba ta ka a bila wo jeli ro. ³² Alu wara durukiba di alu fa ma ka a fo ko: «An ka durukiba nin teren wula ro. I ye a ragbe ni i dence ta le.»

³³ Yakuba ma fili a ma. A kan ko: «N dence la duruki le jo. Wara juu ra a faa ka a damun. Ee, n dence Yusufu! Wara ra a rafarafara.»

³⁴ Yakuba ka a la duruki rafarafara jusukasi koson, ka landa faanin bila a kan na ikomin landa faanin. A ka tele siyaman ke kasila kojuuya a dence la saya ko ro.

³⁵ A denceilu ni a denmusoilu tere ye nala ko alu ye alu fa jusu sumala. Koni a ma kon a jusu suma ko ma. A kan ko: «N kasimant ro to n dence la ko la haan n di faa.» Yusufu fa kasira ten de a la saya ko ro.

³⁶ Nba, Madiyan konson julailu sera Misiran ka Yusufu san Ferawuna nemkon Potifari ma. Potifari tere Ferawuna la kandalilailu la kuntii le ri.

Yahuda ni Tamari la ko

38 Nba, a ma men bake, Yahuda bo ra a badenmailu tema, ka wa a sii Adulamuka do kawo men kond ko Hira. ² Yahuda ka Kanaan konson sunkurun do yen ye, men fa kond ko Suwa. A ka sunkurun wo furu. Alu denda. ³ Muso ka kond ta ka dence kawo Yahuda ye. Yahuda ka den wo kond la ko Eri. ⁴ A ka kond gbereta, ka dence kawo. A ka wo kond la ko Onan. ⁵ A ka kond gbereta iko tuun ni, ka dence kawo. A ka wo kond la ko Sela. Den wo kawonda ka Yahuda teren Akesibu so kond.

⁶ Waati wo taminni ko, Yahuda ka muso do furu Eri ye, a dence kolon nin. Muso wo kond le tere ko Tamari. ⁷ Koni, Eri kera kon juu le ri Allabatala pana. Wo ro, Allabatala ka a faa.

⁸ Yahuda ka a fo a dence Onan ye ko: «I ye i numkon-muso ta, i kawo muso konin. Ai ye den, sa den di kawo i kawo ye, sa i kawo konson kana tunun.»

⁹ Koni Onan ka a yen ko ni den wo kawonda, a te jate ale ta ri, fo a kawo ta ri. Wo ro, Onan ni muso wo wa den, a te konna a siji ye don a ro. A ri wo be ke duu ma, kosa a kana konson di a kawo ma. ¹⁰ Onan tere ye men kela, wo ma diya Allabatala ye. Wo ro, Allabatala ka ale fanan faa.

¹¹ Yahuda ka a fɔ Tamari ye ko: «I kana sii ce gberɛ kun. I wa, to i fa wara fo n dence Sela wa se i furu ma.» Yahuda ka wo fɔ ka a masɔɔn a silanni ka Tamari di Sela ma, baa Sela kana faa ikomin a kɔɔɔɔɔɔ faara ja men ma. Tamari wara a fa wara wo ɔ.

¹² Waati wo taminni ɔ, Yahuda muso sara, Suwa denmuso kɔnin. Yahuda la jusukasi sumara tuma men na, a wara Timaha, mɔɔɔɔɔɔ tɛɛ ye a la saailu si malila dinkira men ɔ. A dupɔɔɔɔɔɔ Adulamuka Hira wara a fɛ. ¹³ A fɔra Tamari ye ko a birance Yahuda watɔ a la saailu si mali diya Timaha. ¹⁴ Tamari ka a lɔn ko a numɔɔɔɔɔɔ Sela ra se furu ma, kɔni a birance Yahuda ma sɔn a ye sii wo kun. Wo ɔ, Tamari ka a la landa faanin ɔ a fari ma, ka a la bitiran birin a kun na, ka a ja latunun. A wara ka a sii a jere ma Enayimu so donda la, Timaha sila la ye.

¹⁵ Yahuda tamintɔ ka Tamari siini yen. A ka a jate jatɔ-muso le ri, ka a masɔɔɔn Tamari tun da a ja matunun. ¹⁶ Yahuda filira a ma fewu! A ma a lɔn ko a biranmuso le. A wara a fɔ a ye ko: «N ye a fɛ ka n la i fɛ.» Tamari kan ko: «Ni n dipɛra, i ri nfen di n ma?» ¹⁷ Yahuda ka a jabi: «N di badenni kelen ɔ n na bailu ɔ ka a lana i ma.» Tamari kan ko: «I ri nfen bila a kun kɔɔ sani i ye ba lana n ma?» ¹⁸ Yahuda kan ko: «N ye nfen di i ma?» Tamari ka a jabi: «I ɔɔɔɔɔɔ masere ye fen men kan, i ye wo ni a julɔ di n ma, ka i la gbeleke la woilu kan.» Yahuda ka wo bɛɛ di a ma. Alu denda. Wo ɔ, Tamari ka kɔn ta Yahuda fɛ. ¹⁹ Tamari ka a kɔseyi a wara. A ka bitiran ɔ a kun na ka a la landa faanin bila a kan na ikɔ.

²⁰ Yahuda ka badenni lawa muso ma a dupɔɔɔɔɔɔ Adulamuka bolo, kosa a ka fen menilu di muso ma, a dupɔɔɔɔɔɔ ye woilu mira ka na. Cɛ wo wara, kɔni a ma muso yen. ²¹ A ka cɛ doilu maɔininka Enayimu ko: «jatɔmuso men tɛɛ ye a siila sila la yan so donda la, a ye mi?»

Alu ka a jabi: «An ma jatɔmuso si yen yan fɔɔ.»

²² Cɛ ka a kɔseyi ka a fɔ Yahuda ye ko: «N ma muso wo tɛɛn ye. Ye cɛilu kan ko alu ma jatɔmuso si yen ye fɔɔ.» ²³ Yahuda kan ko: «Baasi tɛ wo ri. Fen woilu ye to a bolo. An kana an jere lamaloya a pininna. Kɔni n ka baden nawa a ma. Ni i ma a yen, a ma ban?» ²⁴ Nba, karo sawa taminni ɔ ɔ, a fɔra Yahuda ye ko a biran-muso Tamari ra jatɔya kɛ. Ko sisen, ko a ra kɔn ta. Yahuda ka kuma wo men tuma men na, a kan ko: «Ai ye wa a labɔ kenema ka a janin!»

²⁵ Mɔɔɔɔɔɔ wara Tamari mira. Alu ye a labɔɔ kenema tuma men na, a ka kela lawa a birance ma ko: «Men ka kɔn la n na, a la fenilu le pin di. I ye ɔɔɔɔɔɔ fen pin ni a julɔ ragbɛ, ka gbeleke fanan dagbɛ ni i ka woilu tii lɔn.»

²⁶ Yahuda ka wo fenilu ragbɛ ka a yen ko a ta le. A kan ko: «Muso pin telenni ka tamin nde la, baa n tun ka kan ka a di n dence Sela le ma ka a kɛ a muso ri, kɔni n ma sɔn wo ma.» Yahuda ma a la Tamari fɛ wo ɔ.

²⁷ Nba, a moyi waati sera tuma men na, den kɛra filani ri. ²⁸ A moyitɔla, den kelen ka a bolo labɔ. Tinkɔɔɔsilali ka a bolo mira ka kari wulen do sidi a la ka a fɔ ko: «Nin de ye fɔɔ ri.» ²⁹ Kɔni den ka a bolo ladon ikɔ tuunni. A filani-kɔn ɔ. Tinkɔɔɔsilali le kan ko: «Ile le ra sila ɔ!» Wo ɔ, a ka wo ɔɔ la ko Pɛɛsi †.

³⁰ A doomanin ɔɔra a ɔ, kari wulen sidini wo bolo la. Alu ka wo ɔɔ la ko Seraki ††.

Yusufu sanda Potifari ma

39 Nba, Isumayila kɔnɔn jula woilu wara Yusufu ri Misiran ka a san Ferawuna la jɛmɔɔ Potifari ma. Potifari tɛɛ mansa la kandalilailu la kuntii le ri. ² Allabatala tora Yusufu fɛ ka a la ko bɛɛ sabati. A tɛɛ ye baarala a tii Potifari la bon na, Misiranka wo kɔnin.

³ A tii ka a yen ko Allabatala ye Yusufu fɛ ko bɛɛ ɔ, baa a wa a bolo bila fen fen ɔ, Allabatala di wo bɛɛ sabati. ⁴ Yusufu diyara a tii ye. Wo ɔ, a ka Yusufu kɛ a jere demenba ri, ka a lasii a la mɔɔɔɔɔɔ bɛɛ kun na, ka a kɛ a la nanfulu kunnasiiba ri. ⁵ Kɛbi Misiranka cɛ wo ka Yusufu lasii a la nanfulu ni a la mɔɔ bɛɛ kun na, Allabatala ka jumaya kɛ a ye ka ko bɛɛ sabati a wara ka a masɔɔɔn Yusufu la ko ɔ. Allabatala ka Potifari bolofen bɛɛ jumaya, menilu ye so kɔndɔ, a ni menilu ye sene ɔ.

⁶ Potifari ka a la ko bɛɛ to Yusufu bolo. A ma a jere ɔɔ foyi la fo a tɛɛ ye menilu damunna.

Yusufu tɛɛ ye kanberen kepanin de ri. A fari dafanin a kan. A pada fanan kepi.

Potifari muso nabɔra Yusufu la

⁷ Lon do ɔ, Potifari muso nabɔra Yusufu la. A ka a fɔ Yusufu ye ko: «Na, i la n fɛ.» ⁸ Yusufu ma sɔn fewu. A ka a fɔ muso wo ye ko: «I ja lɔ. N tii tɛ a jere ɔɔ foyi la a wara yan ka a masɔɔɔn n ye yan. A ra a bolofen bɛɛ karifa n na. ⁹ A la fanka ni n ta bɛɛ ka kan a wara yan. N sawo ye fen bɛɛ ɔ lu ma yan fo ile, baa i ye a muso le ri. N ti se kojuu su wo kela, ka haramu kɛ Alla pana.»

¹⁰ Hali wo, muso wo ma a boloka wo si ɔ. Lon lon a tɛɛ ye Yusufu madiyahala, kɔni Yusufu ma sɔn ka i la a fɛ.

¹¹ Lon do ɔ, Yusufu wara baara diya bon na. Wo ka a tɛɛn bonkɔndɔ jɔn si tun tɛ ye. ¹² Muso ka Yusufu mira a la duruki ma, ko a ye a la a fɛ. Kɔni Yusufu ka a bori a ye ka ɔ bon na ka a la duruki to muso bolo.

¹³ Muso ka a yen tuma men na ko Yusufu borimantɔ ra ɔ bon na ka a la duruki to a bolo, ¹⁴ a ka a kan nabɔ bonkɔndɔ jɔnilu ma. Woilu nani, a ka a fɔ alu ye ko: «Ai la ragbɛ. N cɛ ka Heburu cɛ men nana an ma, wo ra an dooya. A ra don n kan ko a ye i lala n fɛ. Kɔni n kulera fanka la. ¹⁵ A ka n kule kan men tuma men na, a borimantɔ ɔɔra bon na ka a la duruki to n dafɛ yan.»

¹⁶ Muso ka duruki wo lamara a dafɛ ka Yusufu tii Potifari makɔnɔ. ¹⁷ Wo nani, muso ka dantɛɛli bɛɛ kɛ a cɛ ye

† Pɛɛsi kɔɔ ye le ko a gberɛnda †† Seraki kɔɔ ye le ko kari wulen

na kelen wo ma ko: «I ka Heburu jɔnce men nana an ma, wo ra don n kan ka n dooya. ¹⁸ Kɔni n kulera tuma men na, a borimantɔ bɔra bon na ka a la duruki to n dafɛ yan.»

¹⁹ Nba, a ka a muso la kuma men Yusufu la ko ɔ tu-ma men na, a jusu bɔra kojuuya. ²⁰ Wo ɔ, a wara Yusufu mira ka a bila kaso la, mansa la kasodeni bilani dinkira men. Yusufu tora kaso la ye.

²¹ Kɔni Allabatala tora Yusufu fɛ. A ka numaya kɛ Yusufu ye. Wo ɔ, a ka Yusufu demen ka a la ko diya kaso bon kuntii ye. ²² Wo ɔ, kaso bon kuntii ka Yusufu lasii kasoden tɔ bɛɛ kun na kaso bon na. Yusufu le tɛɛ ko bɛɛ janabɔla ye. ²³ Kasobon kuntii ka ko men bɛɛ to Yusufu bolo, a ma hamin wo si la butun baa Allabatala tɛɛ ye Yusufu fɛ. A ka fen fen kɛ, Allabatala ka wo bɛɛ sabati.

Yusufu ka siboilu kɔɔ fɔ

40 Waati wo taminni kɔ, Misiran mansa la minninfendila ni a la burugbasila ka kojuu do kɛ a la.

² Ferawuna jusu bɔra mɔɔba fila woilu kanma, a la minninfendilailu la kuntii ni a la burugbasilailu la kuntii kɔnin. ³ A ka alu mira ka alu bila kaso la, Yusufu bilani dinkira men dɔ. Kaso wo tɛɛ ye kasoden kandalila kuntiiba la bon dafɛ. ⁴ Kasoden kandalila kuntiiba ka alu karifa Yusufu la, ko a ye kɛ alu demenba ri. Alu mɛnda kaso la.

⁵ Lon do ɔ, mansa la minninfendila ni a la burugbasila sibora su ɔ. Wo ka a tɛɛn alu ye kaso la fɔɔ. Alu fila sibora, kɔni sibo kelen tun tɛ. Alu kɔɔilu tun tɛ kelen di fanan. ⁶ Wo duusa gbɛ, Yusufu ka a yen ko hamin ba ye alu la. ⁷ A ka mansa la nɛmɔɔ mapininka ko: «Nfen keni ai sewani tɛ bi?» ⁸ Alu ka a jabi: «An fila ra sibo, kɔni mɔɔ tɛ yan men di sibo woilu kɔɔilu fɔ an ye.» Yusufu kan ko: «Sibo kɔɔ la nba tɛ Alla le ri wa? Ai ka menilu yen sibo ɔ, ai ye woilu nafa n ye.»

⁹ Wo ɔ, mansa la minninfendilailu la kuntii ka men yen, a ka wo fɔ Yusufu ye. A kan ko: «N siboni le, n ka rɛsenju do yen n nɛ. ¹⁰ Bolo sawa ye a la. A fira wa bɔ damira, a ri a fɛɛn ka den ka kɛ rɛsen mɔɔnɛnilu ri i kɔɔ. ¹¹ Misiran mansa la minninfen tɛɛ ye n bolo. Wo ɔ, n ka rɛsen mɔɔni woilu kadi, ka alu rabirin mansa la minninfen kɔɔɔ, ka a di a ma.»

¹² Yusufu kan ko: «Wo kɔɔ le pin di. Bolo sawa wo ye tele sawa le ri. ¹³ Tele sawa wa tamin, mansa ri i bɔ kaso la, ka i bila i la baara kɔɔ la. I ri a la minninfen don a bolo iko i darini a kɛla nɛ men ma kɔɔman. ¹⁴ I wa hɛɛ wo sɔɔ tuma men na, i jaandi, i kana pɛna n kɔ. I ka kan ka numaya kɛ n ye baa n ka i demen. I ye n na ko fɔ Ferawuna ye wo ɔ, kosa a ri n nabɔ kaso la, ¹⁵ baa mɔɔilu ka n mira fanka le la ka n nabɔ Heburuila la jamana ɔ. Kɛbi alu ka n nana yan, n ma kojuu kɛ, mɔɔ ri mɔɔ bila kaso la men dɔ.»

¹⁶ Nba, burugbasilailu la kuntii ka a yen ko Yusufu ka a dupɔnce la sibo kɔɔ fɔ ka a diya. Wo ɔ, ale ka a fɔ

Yusufu ye ko: «N fanan sibora. N ka seye sawa yen n kun ma. ¹⁷ Seye men tɛɛ ye sanfɛ, buru su bɛɛ tɛɛ ye wo kɔɔɔ. Wo bɛɛ rabenni tɛɛ Ferawuna ye, kɔni kɔɔilu tɛɛ ye jiila a ma ka fen woilu damun seye kɔɔɔ n kun dɔ ma.» ¹⁸ Yusufu kan ko: «Sibo wo kɔɔ le pin di. Seye sawa wo fanan ye tele sawa le ri. ¹⁹ Tele sawa wa tamin, Ferawuna ri i bɔ kaso la, ka i kun tɛɛ a la ka i suu dun jiri la. Kɔɔilu ri na i sobo damun.»

²⁰ Nba, tele fila a sawana, wo kɛra Ferawuna sɔɔɔ lon sankunben tolon di. Wo ɔ, Ferawuna ka tibili ba kɛ a la jamana mɔɔbailu ye. A ka minninfendilailu la kuntii ni burugbasilailu la kuntii labɔ kaso la ka alu lana mɔɔbailu ye bɛɛ nana. ²¹ A ka minninfendilailu la kuntii bila a la baara kɔɔ la, kosa a ri Ferawuna la minninfen don a bolo iko. ²² Kɔni Ferawuna ka burugbasilailu la kuntii wo dun jiri la iko Yusufu ka a fɔ na men ma.

²³ Minninfendilailu la kuntii ma a miri Yusufu ma wo kɔ. A pinara a kɔ fewu.

Misiran mansa la siboilu

41 San fila taminnin kɔ ɔ, Misiran mansa sibora ka a jɛɛ lɔni yen Nili ba dala. ² A lɔnin tora ye tuma men na, nisi tɔɔ kɔɔwula bɔra ji ɔ ka na bin damun diya ba dala. ³ A ma men bake, nisi barani kɔɔwula fanan bɔra Nili ba ji ɔ. Woilu nara alu kɔ nisi tɔɔ woilu kɔɔɔ ba dala. ⁴ Nisi barani kojuuyani woilu ka nisi nɛma tɔɔ kɔɔwula woilu damun ka ban. Wo keni, mansa kunura sunɔɔ ɔ.

⁵ A sunɔɔ iko ka sibo gbɛɛ fanan la. A ka sumantɔɔ kɔɔwula yen. Wo bɛɛ kɔni sumangbala kelen de la. Alu kɛɛ bɛɛ kunba. Alu ka pi. ⁶ A ma men bake, sumantɔɔ kɔɔwula gbɛɛ bɔra. Woilu kɛɛ misenman. Alu keni iko fɔɔ ba wa suman janfɔ a gban na. ⁷ Sumantɔɔ menilu kiseni misenman, woilu ka suman nɛma kɔɔwula woilu damun, menilu kɛɛ kunba. Wo keni, mansa kunura ka a yen ko sibo le tɛɛ.

⁸ Wo duu sa gbɛni, mansa jusumakasara. Wo ɔ, a ka Misiran jamana fɛlɛlɛlailu bɛɛ ni a hankilimailu bɛɛ kili. A ka men yen sibo ɔ, a ka wo nafa alu ye, kɔni wo si ma se ka a la sibo kɔɔ fɔ a ye. ⁹ A la minninfendilailu la kuntii kumara a ye ko: «Mansa, n hankili ra bila n na kojuu keni ɔ sisen. ¹⁰ I mɔɔnɛra an, i la jɔnilu ma tuma men na wo lon, i ka nde ni i la burugbasilailu la kuntii bila kaso la kasoden kandalila kuntiiba la nala kaso la. ¹¹ An mɔɔ fila bɛɛ sibora su kelen dɔ. Sibo woilu kɔɔilu tun tɛ kelen di. ¹² Heburu kanberen do tɛɛ ye an fɛ kaso la. Kasoden kandalila kuntiiba la jɔn de tɛɛ. An mɔɔ fila ka men yen sibo ɔ, an ka wo nafa a ye. A ka woilu kɔɔilu fɔ an ye. ¹³ A ka a kɔɔ men fɔ, a kɛra wo nɛ le ma! I ka nde laseyi n na baara kɔɔ la, ka ban ka burugbasilailu la kuntii dun jiri la.»

Yusufu ka Misiran mansa la sibo kɔɔ fɔ

¹⁴ Mansa ka kɛla lawa ko Yusufu ye na. Mɔɔilu borimantɔ wara Yusufu labɔ kaso la. Yusufu ka a bonbosi li

ka a la faanin mayeleman, ka wa i la Misiran mansa nakwɔ. ¹⁵ A seni ye, mansa ka a fa a ye ko: «N da sibo le ke. Mɔ si ma se ka wo kɔ kɔ fa n ye. A fɔra n ye ko i ri se sibo kɔ kɔ fɔla.» ¹⁶ Yusufu ka mansa jabi: «Mansa, nde ti se, kɔni Alla ri a kɔ kɔ numa di i ma.»

¹⁷ Mansa ka a fa a ye ko: «N sibora ka n lɔni yen Nili ba dala. ¹⁸ N lɔni tora ye tuma men na, nisi wɔkɔnwula bɔra ji rɔ ka na bin damun diya ba dala. Alu ka pi kosebe. Alu kɔkɔni. ¹⁹ A ma men, nisi wɔkɔnwula gberɛ fanan bɔra ji rɔ. Woilu barani tere kojuuya. Alu kejuuyani ka tamin. Sobo kɔnkɔn tun tɛ alu la. N tun ma nisi gberɛ kejuuyani woilu kɔnkɔn yen fɔlɔ munun Misiran jamana muume rɔ yan. ²⁰ Nisi barani woilu, menilu kejuuyani kɔnkɔn, woilu ka nisi kɔnkɔnwula wo damun, menilu kɔnkɔn bɔra ji rɔ. ²¹ Hali alu ka woilu damun, mɔ ti se wo lɔn na, ka a masɔkɔ alu fari barani tere na men ma fɔlɔ, a ye na kelen wo ma munun. Wo keni, n kunura sunkɔ rɔ. ²² N sunkɔra iko ka sibo. N ka sumantɔnkɔn numa wɔkɔnwula yen. Woilu kɔnkɔni sumangban kelen de la. Alu bɛɛ kise kunba. ²³ A ma men bake, sumantɔnkɔn wɔkɔnwula gberɛ bɔra. Woilu tun kiseni tɛ kɔnkɔn. Alu bɛɛ kise misenman. Alu keni iko fɔnkɔ ba wa suman janfa a gban na. ²⁴ Sumantɔnkɔn misenman woilu ka Sumantɔnkɔn numa wɔkɔnwula wo damun. Nba, n ka wo bɛɛ fa n na felelailu ye, kɔni woilu si ma se wo kɔ kɔ fɔla n ye.»

²⁵ Yusufu ka a fa mansa ye ko: «I la sibo fila bɛɛ ye kɔ kɔ kelen de ri. Alla natɔ men kɛla, a ra wo le yiraka i la. ²⁶ Nisi numa wɔkɔnwula wo misaliya ye san wɔkɔnwula le ri. Sumantɔnkɔn numa wɔkɔnwula wo fanan misaliya ye san wɔkɔnwula le ri. Sibo fila wo bɛɛ ye kɔ kɔ kelen de ri. ²⁷ Nisi barani kejuuyani wɔkɔnwula men bɔra ji rɔ kɔ fe, wo ye san wɔkɔnwula le ri. Sumantɔnkɔn misenman wɔkɔnwula wo, fɔnkɔ ka menilu ja, wo fanan ye san wɔkɔnwula kɔnkɔ le ri. ²⁸ Mansa, n ka a fa i ye na men ma, a ye wo na le ma. Alla ketɔ men kɛla, a ra wo le yiraka i la. ²⁹ San wɔkɔnwula menilu natɔ, suman di sɔn a na jere jere ma Misiran jamana fan bɛɛ rɔ. ³⁰ San woilu wa tamin, kɔnkɔ ri na ka san wɔkɔnwula ke. Mɔkɔni ka suman ba men sɔkɔn san diyani wɔkɔnwula woilu kɔ kɔ, alu ri pɔna wo bɛɛ kɔ, kɔnkɔ ri juuya jamana bɛɛ rɔ. ³¹ Kɔnkɔ ri juuya kosebe. Mɔkɔni ka suman men sɔkɔn san diyani wɔkɔnwula wo rɔ, wo bɛɛ ri pɔna alu la fewu. ³² Mansa, i ka sibo nin ke sɔna fila. Wo kɔ kɔ le ko Alla ra ban wo ko lateɛ la. Alla ri wo ke lakaliyali bolo ma.

³³ «Wo rɔ, mansa, i ye mɔ hankiliman do ninin, men ka ko kɔ kɔ lɔn, ka wo lasii Misiran jamana kun na. ³⁴ I ye mɔkɔba doilu lasii jamana kɔnkɔ, sa mɔkɔ woilu wa suman men sɔkɔn, mɔkɔba woilu ye a tala looluna lamara. Alu ye a ke wo na jamana fan bɛɛ rɔ san diyani wɔkɔnwula bɛɛ rɔ. ³⁵ I ye a fa alu ye ko ie ye suman woilu bɛɛ laden wo na le ma san woilu kɔ kɔ, ka wo bɛɛ laden jamana soilu la i kɔ kɔ ka a kɔnkɔn. ³⁶ Sa san wɔkɔnwula kɔnkɔ ba don Misiran jamana rɔ tuma men

na, suman lamarani woilu ri ke jamana mɔkɔni la balo ri.»

Misiran mansa ka Yusufu lasii jamana kun na

³⁷ Yusufu ka men fa, wo diyara Misiran mansa ni a la mɔmɔkɔni bɛɛ ye. ³⁸ Mansa ka a fa a la mɔmɔkɔni ye ko: «An di mɔkɔ Misiran yan, Alla la Nin ye men do ikomin ce pin?»

³⁹ Mansa ka a fa Yusufu ye ko: «Alla ra wo bɛɛ yiraka i la. Wo rɔ, mɔ si tɛ yan, men hankili ka bon i ta ri, men ka ko kɔ kɔ lɔn ile ri. ⁴⁰ N di i lasii n na jamana kun na. I ba men fa, n na mɔkɔni ri wo ke. Mansaya dɔkɔn de ri ke i ni nde tɛma. ⁴¹ N da i lasii Misiran jamana bɛɛ kun na.»

⁴² Mansa ka a la bolola koyini bɔ a bolo la, a la mansaya tɔmasere ye men kan, ka wo don Yusufu bolo la. A ka faanin numa numa di a ma, ka kanna nɛɛ saninnaman bila a kan na. ⁴³ A ka a la sowontoro filana don Yusufu bolo. Mɔkɔni wara sowontoro wo nɛ ka alu kan nabɔ ko: «Bɛɛ ye alu majii!» Misiran mansa ka Yusufu lasii Misiran jamana bɛɛ kun na wo na le ma.

⁴⁴ Mansa ka a fa Yusufu ye ko: «Nde le Misiran mansa ri, kɔni mɔkɔni kana foyi ke Misiran jamana rɔ butun fo ile wa sɔn men ma.» ⁴⁵ Mansa ka Yusufu kɔ kɔ la ko Safinatti Paneya, ka Potifera denmuso Asanati di a ma ka a ke a muso ri. Potifera wo tere ye ɔni so mɔkɔni la joo sarakalasele le ri.

Nba, Yusufu kera Misiran jamana kunnasiila ri wo na le ma. ⁴⁶ A ka baara wo damira Ferawuna ye ka a tɛren a sɔkɔn da san bisawa bɔ. A bɔra mansa dafɛ, ka wa Misiran jamana rataama.

⁴⁷ Awa, san wɔkɔnwula kera, suman ye sɔnkɔ a na jere jere ma. ⁴⁸ San san, Yusufu ri suman naden suman ka waati la Misiran jamana fan bɛɛ rɔ a so misen a ni a so kunba. Suman kanin kɔkɔ a ka suman namara wo kɔkɔ kelen de bɛɛ rɔ. ⁴⁹ Wo rɔ, Yusufu ti se a jatela butun baa a tere ka siya kojuuya ikomin ba kɔnkɔ.

⁵⁰ Sani san wɔkɔnwula kɔnkɔ ye don jamana kɔnkɔ, Yusufu muso Asanati ka dence fila sɔkɔn a ye. Asanati wo tere ye ɔni so mɔkɔni la joo sarakalasele Potifera denmuso le ri. ⁵¹ Yusufu ka a dence fɔlɔ kɔ kɔ la ko Manase, baa a kan ko Alla ra a lapina a la kɔkɔya bɛɛ kɔ kɔ, ka a hankili bɔ a fa wara rɔ.

⁵² A ka a dence filana kɔ kɔ la ko Efirayimu, baa a kan ko Alla ka a ke, a tɔkɔni tere jamana men do, a ra jiri ye.

⁵³ San diyani wɔkɔnwula wo dafara Misiran tuma men na, ⁵⁴ san wɔkɔnwula kɔnkɔ donda iko Yusufu ka a fa na men ma. Kɔnkɔ donda jamana gberɛilu bɛɛ rɔ, kɔni suman namarani tere fan bɛɛ rɔ Misiran. ⁵⁵ Kɔnkɔ sera Misirankailu ma tuma men na, alu wara Misiran mansa madiya ko a ye suman di alu ma. Mansa ka alu jabi: «Ai ye wa Yusufu tɛren ye. A wa men fa ai ye, ai ye wo ke.»

⁵⁶ Kɔnkɔ juuyara ka se Misiran jamana kɔkɔ bɛɛ rɔ, tuma men na, Yusufu ka suman namara bondonilu da laka, ka suman san Misirankailu ma. ⁵⁷ Mɔkɔni bɔra ja-

mana bɛɛ ɾ ka na suman san diya Yusufu ma Misiran, baa kɔnkɔ gbɛleyara dunuɲa fan bɛɛ ɾ.

Yusufu kɔɾɔɔeilu wara suman san diya Misiran

42 Nba, a fɔra Yakuba ye ko suman ye sɔɾɔɔnna Misiran tuma menna, a ka a fɔ a denceilu ye ko: «Nfenna ai siini ai kɔnkɔ dagbɛla yan ten? ² N da a mɛn ko suman ye sɔɾɔɔnna Misiran. Ai ye wa do san an ye, sa an kana faa kɔnkɔ bolo yan.» ³ Wo ɾ, Yusufu kɔɾɔɔeilu mɔɔ tan wulira ka wa suman san diya Misiran, ⁴ kɔni Yakuba ma sɔn Yusufu dooɔɔ Beniyaminu ye wa a kɔɾɔɔeilu kɔfɛ, baa Yakuba silanni tɛɛ ko kojuu kana a sɔɾɔɔn sila la.

⁵ Isirayeli denceilu ni mɔɔ gbɛɛeilu wara suman san diya Misiran, baa kɔnkɔ tɛɛ ye Kanaan bɔnɔnɔn na jamana ɾ. ⁶ Wo ka a tɛɛn, Yusufu ye jamana kuntiia la Misiran. Ale le tɛɛ suman sanna mɔɔ bɛɛ ma. Wo le ka a kɛ, a kɔɾɔɔeilu nara Yusufu ma, ka alu majii a kɔɾɔɔ, ka alu kun majii. ⁷ Yusufu ka a kɔɾɔɔeilu yen tuma mɛn na, a ma fili alu ma, kɔni a ka a kɛ ikomin a ma alu lɔn. A jamanda alu ma ka a fɔ ko: «Ai bɔni mi?» Alu ka a jabi: «An bɔni Kanaan bɔnɔnɔn na jamana le ɾ, ka na suman ninin diya yan.»

⁸ Yusufu ma fili a kɔɾɔɔeilu ma, kɔni woilu filira ale ma. ⁹ Yusufu hankili bilara a la siboilu ɾ, a ka a kɔɾɔɔeilu yen sibo ɾ ɲa mɛn ma. A ka a fɔ alu ye ko: «Ai nani jamana lakɔɾɔsi diya le, sa ai ri a lɔn ai ri se an na ɲa mɛn ma.» ¹⁰ Alu ka a jabi: «An tii, wo kuma tɛ! Ande, i la jɔnilu nani suman san diya le dɔɾɔɔ. ¹¹ An bɛɛ ye ɔɔ kelen den de ri. Mɔɔ telenilu le ande ri. An tɛ jamana si lakɔɾɔsila.» ¹² Yusufu kan ko «ɛɛn de! Ai nani jamana lakɔɾɔsi diya le.» ¹³ Alu kan ko: «An ye i la jɔnilu le ri. An bɛɛ ye fa kelen de la. An fa siini Kanaan bɔnɔnɔn na jamana le ɾ. A denceilu tɛɛ mɔɔ tan ni fila le ri. An dooɔɔ ye an fa dafɛ ye bi. A tɔ kelen da sa.» ¹⁴ Yusufu kan ko: «N ka a fɔ ɲa mɛn ma, a ye wo ɲa kelen de ma jɔ! Ai nani jamana lakɔɾɔsi diya le! ¹⁵ N di alu la kuma fɛsɛfɛsɛ ɲa mɛn ma, wo le ye ɲin di. Ni ai dooɔɔ doomani ma na yan, ai tɛ bɔ yan fewu. N ye n kali la wo la Misiran mansa tɔɔ le ɾ. ¹⁶ Ai mɔɔ kelen ye wa ai dooɔɔ ta ka na a ri. Ai tɔɔilu ri wo makɔɔ kaso la yan. Wo ɾ, n di ai la kuma fɛsɛfɛsɛ. Ni ai ka tɲa le fɔ, n di wo lɔn. Ni wo tɛ, ai ma na foyi kanma, fo ka an na jamana lakɔɾɔsi dɔɾɔɔ. N ye n kalila wo ɾ Misiran mansa tɔɔ le ɾ!»

¹⁷ Wo ɾ, a ka alu bila kaso la. Alu ka tele sawa kɛ ye.

¹⁸ A tele sawana, Yusufu ka a fɔ alu ye ko: «Nba, n silanni Alla ye. Wo ɾ, n ye mɛn fɔla ai ye, ai ye wo mira, sa ai ri kisi. ¹⁹ Ni mɔɔ telenilu le ai ri, mɔɔ kelen ye to kaso la yan ai bɛɛ ɾ ɾ. Ai tɔɔilu ye wa suman di ai la denbaya kɔnkɔto ma, ²⁰ kɔni a fɛɛ tɛ fo ai ye na ai dooɔɔ doomani ri yan. A wa na, n di a lɔn ko ai ka tɲa le fɔ n ye, sa ai kana faa.» Alu sɔnda wo ma.

²¹ Alu ka a fɔ i kɔnkɔ ye ko: «Sika tɛ a ɾ, kɔɾɔɔya ɲin da an sɔɾɔɔ Yusufu le kɔnkɔ. Wo lon, a tɔɾɔɔ an ɲakɔɔ. A

ka an madiya ko an ye hina a la, kɔni an ka an ban a ɾ. Wo le kɔnkɔ kojuu ɲin da an sɔɾɔɔ bi.»

²² Rubɛn ka a fɔ alu ye ko: «N ma a fɔ ai ye ko ai kana kojuu kɛ den na wa, kɔni ai ma sɔn n na kuma ma? Nba, a jeli ɲininkali le ɲin ka a hake bɔ an dɔ.»

²³ Alu ma a lɔn ko Yusufu tolo ye alu kan na, baa alu ni Yusufu wa kuma, kan nataminna ri alu kan natamin i kɔnkɔ ma. ²⁴ Yusufu ka a mabɔ alu la ka wa kasi. A kɔseyi mɛn keni, a kumara alu ye, ka ban ka Simeyɔn bɔ alu ɾ ka a bolo sidi alu ɲana.

Yusufu kɔɾɔɔeilu ka i kɔseyi Kanaan bɔnɔnɔn na jamana ɾ

²⁵ Yusufu ka a fɔ a la mɔɔcilu ye ko alu ye a kɔɾɔɔeilu la bɔɔɔcilu lafa suman na, ka alu kelen kelenna bɛɛ la wodi bila ei la kɔɾɔɔ woilu kɔndɔ, ka suman fanan di alu ma ka a kɛ ei sila fanda ri. Alu ka wo bɛɛ kɛ ikomin Yusufu ka a fɔ ɲa mɛn ma. ²⁶ Alu ka bɔɔɔcilu la alu la falilu kɔ kan, ka sila mira ka wa.

²⁷ Su kora alu ma tuma mɛn na, alu ka alu lɔ kɔɾɔɔ do ɾ ka sii ye. Mɔɔ kelen ka a la kɔɾɔɔ da laka ko a ye damunun dila a la fali ma. A ka a la wodi yen kɔɾɔ kɔndɔ. ²⁸ A ka a fɔ a badenmailu ye ko: «N na wodi a ra laseyi n ma. A ye n na kɔɾɔ kɔndɔ yan.» Alu kɔndafilira kojuyaya. Alu kɔndakaliyara ka a fɔ alu kɔnkɔ ye ko: «Alla ra nfen de kɛ an na ɲin de ten?»

²⁹ Nba, alu se mɛn keni alu fa Yakuba wara Kanaan bɔnɔnɔn na jamana ɾ, ko mɛn ka alu sɔɾɔɔ, alu ka wo bɛɛ dantɛɛli kɛ a ye. Alu kan ko: ³⁰ «Misiran jamana kuntii jamanda an ma kɔsɛbɛ! A ka an jalaki ko an wani alu la jamana lakɔɾɔsi diya le. ³¹ An ka a jabi an ye mɔɔ telenilu le ri, ko an ma jamana si lakɔɾɔsi fɔlɔ habadan. ³² An kan ko an bɛɛ ye fa kelen de la, ko an mɔɔ tan ni fila le tɛɛ an fa bolo. Ko kelen da sa. Ko an dooɔɔ doomani ye an fa dafɛ ye Kanaan bɔnɔnɔn na jamana ɾ, ³³ kɔni jamana kuntii wo kan ko a ri a lɔn ko an ye mɔɔ telenilu ri ɲa mɛn ma, ko wo le ye ɲin di. Ko an ye mɔɔ kelen to a bolo ye, ka na suman di an wara mɔɔcilu kɔnkɔto ma. ³⁴ Ko an ye wa an dooɔɔ doomani ri a ma. Wo wa kɛ, ko a ri a lɔn ko an ma wa jamana lakɔɾɔsi kanma, ko a ri a lɔn ko an ye mɔɔ telenilu le ri, kosa a ri an badenma bɔ kaso la. Ko a ri jamana bɛɛ labila an ye.»

³⁵ Nba, alu ka suman nabɔ alu la bɔɔɔcilu kɔndɔ tuma mɛn na, alu bɛɛ ka alu la wodi bila bɔɔɔnɔnɔn sidini yen suman bɔɔɔcilu kɔndɔ. Alu ni alu fa ka wodi sidini wo yen tuma mɛn na, alu bɛɛ silanda.

³⁶ Alu fa Yakuba ka a fɔ alu ye ko: «ɛɛ! Ai ye n denilu bɔla n bolo. Yusufu tɛ yan butun. Simeyɔn fanan tɛ yan butun. Sisen ai ye a fɛ ka Beniyaminu fanan mira ka wa wo ri. ɲin kɔɾɔɔya bɛɛ ye nde le kan.»

³⁷ Rubɛn ka a fɔ a fa ye ko: «I ye Beniyaminu karifa nde la. N di a laseyi i ma. Ni n ma na Beniyaminu ri, i ye n dence fila bɛɛ faa Beniyaminu ɾ ɾ.» ³⁸ Yakuba kan ko: «ɛɛn de! N dence tɛ wala ai kɔfɛ! A kɔɾɔɔɔ Yusufu-

fu ra sa ka wo kelen pe to. Sisen n da ƙɔƙɔ. Ni ko ka ale fanan ƙɔƙɔ taama ƙɔ, n di faa jusumakasa bolo.»

Yusufu ƙɔƙɔcɛilu wara Misiran iko

43 Nba, ƙɔƙɔ juuyara jamana ƙɔƙɔ. ² Yakuba denceilu nara suman men di ka ƙɔ Misiran, wo bantɔla le tere. Wo ƙɔ, Yakuba ka a fa alu ye ko: «Ai ye wa suman do san an ye Misiran.»

³ A dence Yahuda ka a jabi: «Ce wo ka a fa an ye le ka a magbeleya kosebe ko an te a yen butun fo an dooce wa ke an kofe. ⁴ Ni i sonda an dooce Beniyaminu ye wa an kofe, an di wa ka suman san i ye. ⁵ Ni i ƙɔnin ma sɔn, an te wa ye, baa ce wo ka a fa an ye ko an te a yen butun fo an dooce wa ke an kofe.»

⁶ Isirayeli kan ko: «Ai ra kojuu ke n na de! Nfenna ai ka a fa ce wo ye ko ai dooce ye ai koma?»

⁷ A denceilu ka a jabi: «Ce wo ka nininkali siyaman ke an kun, ka an mapininka an na ko ma, a ni an na denbaya la ko ma. A kan ko: «Ai fa kende wa? Ai dooce ye ye? An ka a jabi ten tuun. An ma wo lɔn ko a ri a fa an ye ko an ye wa an dooce ri.»

⁸ Yahuda ka a fa a fa Isirayeli ye ko: «N fa, i ye n dooce karifa n na, sa an di wa i ƙɔƙɔ. Wo wa ke, ƙɔƙɔ te ile ni ande a ni an denilu faa yan. ⁹ Nde jere ri n lɔ den kunko la. Ni ko ka a sɔƙɔ, i ye nde mapininka. Ni n ma na a ri i ma, ka a lalɔ i ƙaƙɔƙɔ, wo jalakili te ƙɔ n kan habadan. ¹⁰ Ni an ƙɔnin tun ma lanƙɔƙɔ yan, sa an da wa ka na sija fila.»

¹¹ Alu fa Isirayeli kan ko: «Nba, diyagboya le. Wo ƙɔ, ai ye an na jamana fen numa doilu bila ai la ƙɔƙɔcɛilu ƙɔƙɔ ka jamana kuntii wo sanba. Ai ye tulu do ta, a ni li ni wusulan ni latikɔlɔn ni jiriden doilu, pisitasi ni amande ƙɔnin. ¹² Ai wara wodi men di ƙɔƙɔ, ai ye wo ƙɔƙɔ fila ta, baa wodi men bilani tere ai la ƙɔƙɔcɛilu ƙɔƙɔ, fo ai ye ai koseyi wo ri. Ai ri a sɔƙɔ, alu pinanin de. ¹³ Nba, ai ye ai dooce ta ka wa ce wo teren ye sisen. ¹⁴ Alla Sebestii ye ai la hina don a ƙɔ, kosa a ri Beniyaminu ni Simeyɔn naseyi ai ma, ƙɔni ni n ƙɔƙɔra n deni la, n di ƙɔƙɔ wo ƙɔ kosebe.»

¹⁵ Wo ƙɔ, alu ka Beniyaminu ta, a ni sanba fenilu, a ni wodi wo ƙɔƙɔ fila, ka sila mira ka wa Misiran. Alu se men keni ye, alu wara Yusufu ƙɔƙɔ, ka alu lɔ a ƙaƙɔƙɔ. ¹⁶ Yusufu ka Beniyaminu yen alu fe tuma men na, a ka a fa a la bon kunnasiila ye ko: «Wa ƙɔƙɔ pinilu ri n na bon na, ka kolofen do faa ka a tibi. Alu ketɔ telerɔ damunun kela nde le fe bi.»

¹⁷ Ce wo ka alu malɔ Yusufu la bon na iko Yusufu ka a fa a ye na men ma.

¹⁸ Alu watɔla Yusufu la bon na, wo ka alu masilan. Alu kan ko: «An da lana yan wodi ko le ƙɔ, wodi men bilara an na ƙɔƙɔcɛilu ƙɔƙɔ an na ko ƙɔƙɔ. Alu ketɔ bela an kan de, ka an na falilu ta, ka an mira ka an ke jɔnilu ri.»

¹⁹ Wo ƙɔ, alu ka i madon Yusufu la bon kunnasiila la bonda la ka kuma a ye. ²⁰ Alu kan ko: «An fa, hake to an ye. Waati taminni, an nara suman san diya yan. ²¹ An

ƙɔ men keni yan, an ka an lɔ an sii diya. An ka an na ƙɔƙɔcɛilu da laka ka wodi bilani yen ƙɔƙɔcɛilu ƙɔƙɔ. An na wodi beɛ le tere, an ka men san suman na. Wodi wo nani an bolo ka a laseyi ai ma. ²² Suman sankɔ fanan nani an bolo, ƙɔni men ka wodi do wo bila an na ƙɔƙɔcɛilu ƙɔ wo lon, an ma wo lɔn.»

²³ Bon kunnasiila ka alu jabi: «Ai kana hamin wo la. Ai kana silan. Ai Maari Alla a ni ai fa Maari Alla, wo le ka wodi wo bila ƙɔƙɔcɛilu ƙɔƙɔ ai ye. Ni wo te, ai ka suman sankɔ men ƙɔ, n ka wo sɔƙɔ.»

Wo ƙɔ, ce wo wara Simeyɔn ta ka na a di alu ma, ²⁴ ka alu beɛ ladon Yusufu la bon na. A ka ji di alu ma ko alu ye alu sen mako. A ka damunun di alu la falilu fanan ma. ²⁵ Alu nara sanba fen menilu ri, alu ka woilu labɔ ka Yusufu makɔƙɔ, baa a fɔra alu ye ko a ri na telerɔ damunun diya alu fe ye.

²⁶ Yusufu sera a wara tuma men na, alu nara a la sanbailu di a ma bon na ka alu majii a ƙɔƙɔ. ²⁷ Yusufu ka alu fo ko: «Tana te ai la? Wo lon, ai ka ai fa la ko fa n ye ko a ra ƙɔƙɔya. Ale don? A kende faɔ?»

²⁸ Alu ka Yusufu jabi: «Tana si te an fa la, i la jɔnɛ ƙɔnin. A kende.» Alu ka alu kun majii Yusufu ƙɔƙɔ.

²⁹ Yusufu ka a panakalan ka a dooce Beniyaminu yen, a jere na la den. A kan ko: «Ai ka ai dooce men na ko fa, wo le ye pin di wa?» Alu kan ko: «Ƙɔƙɔ, ale le.» Yusufu ka a fa a ye ko: «N den, Alla ma here kera i ye.»

³⁰ Beniyaminu hina donda Yusufu la kosebe. Wo ƙɔ, a kasitɔla le tere. A ka ƙɔ alu ƙɔƙɔ i ƙɔƙɔ ka wa a jere la bon ƙɔƙɔ ka kasi. ³¹ A ka ban kasila tuma men na, a ka a na lako, ka wa alu teren ye. A ka a jere mira ka a fa a la ƙɔƙɔcɛilu ye ko alu ye na balo di alu ma. ³² Alu ka Yusufu la balo ƙɔ a la a dan na, ka a badenmailu ta ƙɔ a dan na. Misiranka menilu tere ye, alu ka woilu fanan ta ƙɔ a dan na, baa Misirankailu ti sɔn ka damunun ke Heburuilu fe. Alu tana le wo ri. ³³ Yusufu ka a badenmailu lasii a ƙaƙɔƙɔ, ka alu tuun i ƙɔƙɔ na ka ben alu si kasabiya ma, ka a damira ƙɔƙɔmamɔ ma ka wa se doomamɔ ma. Alu ka alu siɔna wo yen tuma men na, alu ka i ƙɔƙɔ dagbe ka kabannakoya. ³⁴ Balo men tere ye Yusufu ƙɔƙɔ, a la ƙɔƙɔcɛilu ka a badenmailu beɛ sɔ wo le ƙɔ. Beniyaminu ka men sɔƙɔ, wo kera a ƙɔƙɔcɛilu ta ƙɔƙɔ loolu le ri. Alu ka damunun ke ka alu min, ka sewa Yusufu la kosebe.

Yusufu ka a ƙɔƙɔcɛilu ƙɔƙɔ

44 Nba Yusufu ka a fa a la bon kunnasiila ye ko: «Alu la ƙɔƙɔcɛilu lafa suman na. Alu la falilu di se donin men ƙɔƙɔ, i ye wo jate di alu ma. I wa ƙɔƙɔcɛilu lafa, i ye alu kelen kelenna beɛ la wodi la suman kan alu la ƙɔƙɔcɛilu ƙɔƙɔ. ² I ye n na wodigbe minnifen bila doomamɔ la ƙɔƙɔ ƙɔƙɔ a la wodi kan.» Bon kunnasiila ka wo beɛ ke ikomin Yusufu ka a fa a ye na men ma.

³ Wo duu sa gbeni jona Yusufu ka sila di alu ma. Alu ka alu la doninilu la alu la falilu ƙɔ kan, ka wa. ⁴ Ka a teren alu ma janfa so la ƙɔƙɔ, Yusufu ka a fa a la bon

kunnasiila ye ko: «Wa alu kɔ! I wa se alu ma tuma men na, i ye a fɔ alu ye ko: «Nfenna ai ka kojuma sara kojuu la? ⁵ Nfenna ai ka n tii la minninfen sonya? A ye a minna wo le la, a ye papinin kela wo le la. Ai ra kojuu ba le ke jin di de!»

⁶ Bon kunnasiila wara se alu ma tuma men na, a kumara alu ye ikomin Yusufu ka a fɔ a ye na men ma.

⁷ Alu ka a jabi: «An tii, nfenna i ye an jalakila ten? An te ko su wo kela fewu! ⁸ I jere ka a lon ko an nani wodi ri an na bɔɔɔɔɔɔ wo lon, ka bɔ Kanaan jamana rɔ ka na wodi wo di i ma. A ye di? An di wodigbe wala sanin sonya i tii la bon na wo rɔ wa? ⁹ An tii, ni i ka minninfen yen an si kunma, wo tii ri faa. Ka a la wo kan fanan, an tɔilu ri ke i la jɔnilu ri.»

¹⁰ Bon kunnasiila kan ko: «Ale le wo ri, n da diɲe wo ma, kɔni minninfen wa yen mɔɔ men kunma, wo ri ke n na jɔn di. Ai tɔilu te jalakili.»

¹¹ Wo kɔɔ wo rɔ, alu ka alu la bɔɔɔɔɔɔ lajii duu ma ka alu da laka. ¹² Bon kunnasiila ka bɔɔɔɔɔɔ ragbe. A ka a damira kɔɔmɔmɔ ta ma, ka wa se doomamɔɔɔɔ ta ma. A ka minninfen yen Beniyaminu la bɔɔ kɔɔɔɔɔɔ.

¹³ Wo le rɔ, alu ka alu la durukilu rafara alu kan na jusukasi bolo ma. Alu ka alu la bɔɔɔɔɔɔ la falilu kɔ kan, ka alu kɔseyi so kɔɔɔɔɔɔ. ¹⁴ Yahuda ni a badenmailu sera Yusufu wara ka a teren a ye ye fɔɔ. Alu ka alu la duu ma a kɔɔ. ¹⁵ Yusufu ka a fɔ alu ye ko: «Ai na nfen ko kela jin ten? Ai ma a lon ko nde jɔɔ di papinin ke ka koilu lon wa?» ¹⁶ Yahuda kan ko: «N tii, an ti se foyi fɔɔ. Kuma te an bolo butun. An ti se an bɔɔ ko jin dɔ. Alla jere le ra an sonjuu labɔ gbɛ rɔ. An bɛɛ ye i la jɔnilu le ri sisen, minninfen yenni men kunma, a ni an tɔilu bɛɛ.» ¹⁷ Yusufu ka a jabi kɔnin ko: «Ka alu bɛɛ jalaki ten, n te ko su wo kela fewu! Minninfen yenni men kunma, wo le ketɔ n na jɔn di. Ai tɔilu ye wa here rɔ ai fa wara.»

Yahuda ka Yusufu madiya Beniyaminu la ko rɔ

¹⁸ Yahuda ka a madon Yusufu la, ka a fɔ a ye ko: «N tii, i jaandi, i ye diɲe n ye kuma i ye. N ka a lon ko i ni Misiran mansa bɛɛ ka kan. I kana mɔne n ma. ¹⁹ N tii, an na ko fɔɔ yan, i ka an mapininka an fa ni an badenmailu ma. ²⁰ An ka i jabi an fa ye ye, ko a ra kɔɔya kosebe. Ko an dooce doomani fanan ye ye, an fa kɔɔyanin ka men sɔɔɔ. Doomamɔɔ wo kɔɔɔ ra faa, ka a kelen pe to. Dogbere te ye butun, a ni men ye na kelen na. A la ko duman an fa ye kosebe. ²¹ I ka a fɔ an ye ko an ye na a ri yan, kosa i na ri la a kan. ²² An ka a fɔ i ye wo lon ko den ti se bɔ la an fa tɔɔɔ. Ni a bɔra a tɔɔɔ an fa ri faa, ²³ kɔni, an tii, i ka an jabi ni an dooce ma na an kɔɔ yan, ko an te i yen butun.

²⁴ «Wo rɔ, an ka an kɔseyi an fa wara tuma men na, an ka i la kuma lase a ma. ²⁵ Lon do rɔ, an fa ka a fɔ ko an ye na suman do san ikɔ. ²⁶ An ka a jabi an ti se nala suman san diya fo an dooce wa na an kɔɔ, baa ce wo kan ko an te a yen butun fo an dooce wa ke an kɔɔ.

²⁷ An fa ka a fɔ an ye ko an ka a lon ko a muso Raseli ka

dence fila-pe le sɔɔɔ a ye. ²⁸ Ko kelen da tunun a ma. Ko a miri rɔ, ko wara juu le ka a mira ka a rafarafara. Ko kebi wo lon, a ma a yen butun. ²⁹ Ko ni an wara do jin fanan di don? Ni ko ka a sɔɔɔ taama rɔ, ko a kɔɔyani ri faa ninnafin dɔ. An fa kan ten.

³⁰ «Nba, ni n ka n kɔseyi i la jɔnce, n fa, ma sisen ka den to n kɔ yan, wo te ben. Den wo le ye n fa la ko bɛɛ ri. ³¹ N fa wa a yen tuma men na ko den wo ma a kɔseyi an fe, a ri faa. An fa kɔɔyani ri faa jusumakasa rɔ, wo le rɔ an di ke wo sababu ri. ³² Ka a la wo kan, n ka n lon den na kunko la. N ka a fɔ n fa ye ko ni n ma kɔseyi den di a ma, n fa hake ri to nde kan kadawu. ³³ I jaandi, i ye n ke i la jɔn di den rɔ rɔ, kosa den di a kɔseyi a kɔɔɔɔɔɔ kɔ fe. ³⁴ N ye n kɔseyila n fa ma di, ni den te n bolo? N te i se n fa jusumakasani yenna fewu.»

Yusufu ka a jere yiraka a badenmailu la

45 Nba, Yahuda banni kumala, Yusufu ma se a jere mirala a la jɔnilu pana. A ka alu jamari ko alu bɛɛ ye bɔ. Mɔɔ gbere si tun te ye tumana men na, fo Yusufu ni a badenmailu, Yusufu ka a jere yiraka alu la. ² A kasira kosebe, fo Misirankailu ka a kasi kan men kɔkan. Wo ko fɔra mɔɔɔɔɔɔ pana Misiran mansa wara.

³ Yusufu ka a fɔ a badenmailu ye ko: «Yusufu le nde ri! N fa kende wa?» Yusufu badenmailu ma se a jabila, baa alu silanni tere kojuuya. ⁴ Yusufu kan ko: «Ai ye i madon n na.» Alu ka i madon a la tuma men na, a kan ko: «Ai badenma Yusufu le nde ri, ai ka men san Isumayila bɔnsɔɔ julailu ma men ye taala Misiran. ⁵ Ai jusu kana a lafin. Ai kana mɔne ai jere ma n san ko rɔ. Alla le ka n nana ai je yan sa n di ke sababu ri ka mɔɔɔɔ kisi kɔɔɔ ma. ⁶ Kɔnkɔ san fila le jamana kɔɔɔ jin. A ra to san loolu le ma, senekelailu ti nala foyi sɔɔɔnna sene rɔ. ⁷ Alla le ka n lon ai je yan ka an to yan an fa bɔnsɔɔnilu kisibaya kanma, sa ai bɔnsɔɔ kana tunun dunuya ma. ⁸ Ai le ma n nana yan de. Alla le ka n nana yan ka n ke Misiran mansa lalila ri, ka n nasii mansa la bon kun na, ka n nasii Misiran jamana bɛɛ kun na. ⁹ Ai ye ai kaliya ka i kɔseyi n fa ma. Ai ye a fɔ a ye ko a dence Yusufu kan ko Alla ra a lasii Misiran jamana bɛɛ kun na. Ko a ye a kaliya ka na n teren yan. ¹⁰ Ko a ri a sii Koseni jamana rɔ, ka to n tɔɔɔ yan. Ko a ye na, a ni a la denilu ni a la mamarenilu ni a la kolofenilu ni a bolofen bɛɛ. ¹¹ Ko n di alu balo, baa kɔnkɔ ri san loolu ke fɔɔ. Sa a ni a la mɔɔ bɛɛ kana bolokolonya kojuuya.»

¹² Yusufu kan ko: «Nba, ai na yen n na sisen. N dooce Beniyaminu fanan na yen n na. Ai ra a yen ko Yusufu jere le kumala ai ye. ¹³ Mɔɔɔɔɔɔ ye n bonyala na men ma Misiran yan, ai ye wo fɔ n fa ye. Ai ra fen fen yen ai na la yan, ai ye wa wo bɛɛ fɔ a ye, ka ban ka na a ri jona.»

¹⁴ Nba, Yusufu ka a ton a dooce Beniyaminu kan ka kasi. Beniyaminu fanan ka a ton a kan ka kasi. ¹⁵ Yusufu kasimantɔ ka a ton a kɔɔɔ kelen kelenna bɛɛ kan

ka alu sunbu. Wo le ka a ke, a kɔɔɔcɛilu ka kuma damira a fe.

Misiran mansa kan ko Yakuba ye na Misiran

¹⁶ Nba, Yusufu badenmailu na ko fɔra Ferawuna wara tuma men na, wo diyara mansa ni a la nɛmɔɔ bɛɛ ye.

¹⁷ Mansa ka Yusufu kili ka a fɔ a ye ko: «A fɔ i badenmailu ye ko alu ye alu doninilu la alu la falilu kɔ kan ka alu kɔseyi Kanaan jamana rɔ. ¹⁸ Alu wa se ye, alu ye alu fa ni alu la mɔɔ bɛɛ ta ka na alu ri n ma. N di duu puma di alu ma, men ka ni duu bɛɛ ri Misiran. Alu ri an na jamana balo puma damun. ¹⁹ I ye a fɔ i badenmailu ye fanan ko alu wa ke wala, alu ye wontoro doilu ta Misiran yan. Alu wa se alu fa wara, alu ri alu musoilu ni alu denilu ni alu fa lasii wontoro woilu kɔndɔ ka na woilu ri yan. ²⁰ Ni alu bolofen doilu tora alu kɔ ye, alu kana hamin woilu la, baa Misiran fen numajumailu le dito alu ma yan.»

²¹ Nba, Misiran mansa ka men fɔ Isirayeli denilu ye, alu ka wo ke. Yusufu ka wontoroilu di alu ma, ka ben mansa la kuma ma. A ka sila fanda suman fanan di alu ma.

²² A ka faanin kura di alu kelen kelenna bɛɛ ma, kɔni a ka wodigbe keme sawa ni faanin kura loolu di Beniyaminu ma. ²³ A ka a fa sanba falice tan ni falimuson tan na. A ka falice woilu donin Misiran fen numailu la, ka falimusoilu donin sumankise ni buru ni damunfen gberɛilu la, menilu ri a fa balo taama rɔ. ²⁴ A ka sila di a badenmailu ma wo rɔ ka a fɔ alu ye ko: «Ai kana silan de!»

²⁵ Alu bɔra Misiran ka wa alu fa Yakuba tɛren Kanaan jamana rɔ. ²⁶ Alu seni ye, alu ka a fɔ a ye ko: «Yusufu kende le! Ale le jere siini Misiran jamana bɛɛ kun na sisen.» Kuma wo bararɔ Yakuba rɔ fo ka a dan natamin. A ma la a la fewu.

²⁷ A denceilu ka Yusufu la kuma bɛɛ lase a ma tuma men na, Yakuba ka wo bɛɛ men ka wontoroilu yen fanan, Yusufu ka menilu lana a ta kanma. Wo le rɔ, a sewara ka a naalen. ²⁸ A kan ko: «N dence Yusufu kende fɔ! Nde te foyi nininna butun ka tamin wo kan. N di wa n na la a kan sisen sani n ye sa.»

Yakuba watɔla Misiran

46 Wo rɔ, Isirayeli ka a bolofen bɛɛ ta ka sila mira ka wa Misiran. A sera Beri Seba, a ka saraka bɔ ka a di a fa Isiyaka Maari Alla ma.

² Su wo rɔ, Alla ka Isirayeli kili ko: «Yakuba, Yakuba!» A ka jabi: «Naamun.» ³ Alla kan ko: «N ye i fa Maari Alla le ri. I kana silan Misiran taa ko rɔ, baa n di i bɔnɔnɔ siyaya ye kosebe kosebe. ⁴ N jere di wa i kɔfe Misiran. N jere le ketɔ i bɔnɔnɔ nanala yan fanan. I sa tuma wa se, Yusufu jere ri i pakise latunun.»

⁵ Wo rɔ, Yakuba wulira ka bɔ Beri Seba. A denceilu ka a ladon wontoro kɔndɔ, Misiran mansa ka men nana a ta kanma. Alu ka alu denilu ni alu musoilu fanan

nadon wontoroilu kɔndɔ. ⁶ Alu ka alu la kolofenilu fanan ta, a ni alu bolofenilu bɛɛ, alu ka menilu sɔɔn Kanaan bɔnɔnɔ na jamana rɔ. Yakuba ni a la denbaya bɛɛ wara Misiran wo na le ma. ⁷ A denceilu bɛɛ wara a kɔfe, a ni a denmusoilu, a ni a mamarenilu, a la denbaya bɛɛ kɔnin. Woilu bɛɛ wara Misiran Yakuba kɔfe.

⁸ Nba Isirayelika menilu wara Misiran, Yakuba ni a la denceilu kɔnin, wo tɔɔilu le pin di.

Yakuba dence fɔɔɔ le ko Ruben. ⁹ Ruben denceilu le ten: Henɔki, Palu, Hesirɔn a ni Karimi.

¹⁰ Simeyɔn, wo denceilu le ten: Yemuweli, Yamini, Owadi, Yaken, Sokari, Sawuli. Sawuli na tere Kanaan bɔnɔnɔ do le ri.

¹¹ Lebi, wo denceilu le Kerisɔn ni Kohati ni Merari ri.

¹² Yahuda, wo denceilu le ten: Eri, Onan, Sela, Peresi a ni Seraki, kɔni Eri ni Onan sara Kanaan jamana rɔ. Peresi denceilu le Hesirɔn ni Hamuli ri.

¹³ Isakari, wo denceilu le ten: Tola, Puwa, Yɔbu a ni Simirɔn.

¹⁴ Sabulon, wo denceilu le Seredi ni Elɔn ni Jalɛli ri.

¹⁵ Leya ka dence menilu sɔɔn Yakuba ye Padani Aramu, woilu le woilu ri. A ka denmuso do fanan sɔɔn a ye ye, men tɔɔ ko Dina. Yakuba bɔnɔnɔ menilu bɔni Leya rɔ, wo bɛɛ ladenni kera mɔɔ bisawa ni mɔɔ sawa le ri.

¹⁶ Kadi, wo denceilu le ten: Sefɔn, Haki, Suni, Esibɔn, Eri, Arɔdi, a ni Arelɛ.

¹⁷ Aseri, wo denceilu le ten: Imina, Isiba, Isibi a ni Beyira. Aseri denmuso tɔɔ ko Sera. Beyira denceilu le Keberi ni Malikiyeli ri. ¹⁸ Silipa wo tere jɔnɔmuso le ri, Laban ka men di a denmuso Leya ma. Yakuba bɔnɔnɔ menilu bɔni Silipa rɔ, wo bɛɛ ladenni kera mɔɔ tan ni wɔɔɔ le ri.

¹⁹ Yakuba muso Raseli denceilu le Yusufu ni Beniyaminu ri. ²⁰ Asanati ka dence fila sɔɔn Yusufu ye Misiran. Do tɔɔ ko Manase. Do tɔɔ ko Efirayimu. Asanati tere Potifera denmuso le ri, men tere ye ɔni so mɔɔɔilu la joo sarakalasele ri. ²¹ Beniyaminu denceilu le ten: Bela, Bekeri, Asibeli, Jera, Naman, Ehi, Rɔsi, Mupimi, Hupimi a ni Aridi. ²² Raseli ka dence menilu sɔɔn Yakuba ye, woilu le woilu ri. Yakuba bɔnɔnɔ menilu bɔni Raseli rɔ, wo bɛɛ ladenni kera mɔɔ tan ni naanin le ri.

²³ Daan, wo dence le Husimu ri.

²⁴ Nefitali, wo denceilu le ten: Jaseli, Kuni, Jeseri, a ni Silɛmu.

²⁵ Bilaha ka dence menilu sɔɔn Yakuba ye woilu le woilu ri. Bilaha wo tere jɔnɔmuso le ri, Laban ka men di a denmuso Raseli ma. Yakuba dence menilu bɔni Bilaha rɔ, wo bɛɛ ladenni kera mɔɔ bɔɔɔwula le ri.

²⁶ Mɔɔ menilu wara Misiran Yakuba kɔfe, menilu bɔni ale rɔ kɔnin, woilu bɛɛ ladenni tere mɔɔ biwɔɔɔni mɔɔ kɔɔ le ri. A biranmusoilu ma jate. ²⁷ Yusufu ka dence fila sɔɔn Misiran. Nba, Yakuba la mɔɔ menilu nara Misiran, wo bɛɛ ladenni kera mɔɔ biwɔɔɔwula le ri.

Yakuba sera Misiran

²⁸ Nba, Yakuba ka Yahuda lawa a ɲe Misiran, ka wa a fɔ Yusufu ye ko alu ye i ɲɔɲɔ ben Koseni jamana ɔ.

Yakuba ni a la mɔɔɔɔɔ sera Koseni tuma men na, ²⁹ Yusufu donda a la sowontoro kɔɔɔɔ ka wa a fa kun-ben Koseni. A ka a fa yen tuma men na, a ka a fa laben ka a ke a kɔɔɔɔɔ ka kasi. A menda kasila kosebe.

³⁰ Yakuba ka a fɔ Yusufu ye ko: «Hali ni n sara bi, wo te baasi ri, baa n da i yen, ka a lɔn ko i kende le.»

³¹ Yusufu ka a fɔ a badenmailu ni a fa la tɔɔɔɔ ye ko: «N di wa a fɔ mansa ye ko n badenmailu ni n fa la mɔɔɔɔɔ bɛɛ ra bɔ Kanaan bɔɔɔɔɔ na jamana ɔ ka na n ma. ³² N di a fɔ a ye ko ai bɛɛ ye kolofen kɔɔɔɔɔɔɔɔɔ le ri, ko ai la baara le kolofen namara ri. N di a fɔ a ye ko ai ra na ai la kolofen bɛɛ ri, a ni ai bolofenilu bɛɛ.

³³ Wo ɔ, ni mansa ka ai kili ka ai la baara mapininka, ³⁴ Ai ye a jabi: «An tii, an ye kolofen namarala le ri kebi an na deniya tumana. An benbailu bɛɛ ka wo baara le ke.» Ni ai ka a jabi wo ɲa men ma, a ri sɔn ai ye ai sii Koseni jamana ɔ, baa kolofen kɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ ma di Misirankailu ye muume.»

Yusufu ka a la mɔɔɔɔɔ yiraka Misiran mansa la

47 Wo ɔ, Yusufu wara a fɔ Misiran mansa ye ko: «N fa ni n badenmailu ra na ka bɔ Kanaan bɔɔɔɔɔ na jamana ɔ. Alu nani alu la kolofenilu ri, a ni alu bolofen bɛɛ. Alu ye Koseni sisen.» ² Yusufu ka a badenma loolu yiraka mansa la, a ka menilu lana wo kanma mansa wara. ³ Mansa ka woilu mapininka ko: «Ai la baara ye nfen di?» Alu ka mansa jabi: «An tii, an ye kolofen kɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ le ri, iko an benbailu tere ye ɲa men ma. ⁴ An nani sii diya ɲininna i wara yan, ka a masɔɔɔɔ kɔɔɔɔ ra gbeleya an kan Kanaan bɔɔɔɔɔ na jamana ɔ. Kolofenilu la damunun te ye butun. Wo ɔ, an tii, an ye i madiyala, i jaandi, i ye diɲe an ye an sii Koseni jamana ɔ.»

⁵ Mansa ka a fɔ Yusufu ye ko: «I fa ni i badenmailu ra na i ma. ⁶ An na jamana Misiran ye i ta le ri. Wa i fa ni i badenmailu lasii ɔɔɔɔ ɲumapuma ɔ, ɔɔɔɔ men ka ɲi a tɔ bɛɛ ri. Alu ye alu sii Koseni. Ni i ka doilu ɔɔɔɔ alu ɔ, menilu kusan kolofen marala kosebe, i ye n na kolofen fanan don woilu bolo.»

⁷ Yusufu ka a fa Yakuba lana ka a yiraka mansa la. Yakuba duwara mansa ye. ⁸ Mansa ka Yakuba mapininka ko: «N fa, i ɔɔɔɔ da san yeli ɔɔ?» ⁹ Yakuba kan ko: «N da san keme ni san bisawa ɔɔɔɔ n na dunuparatɛ bɛɛ ɔ, wo bɛɛ ɔ, n si ma siya a ni n da ɔɔɔɔ siyaman ɔɔɔɔ. N si ma siyaya ikomin n failu ka si ɔɔɔɔ alu la dunuparatɛ ɔ ɲa men ma.»

¹⁰ Yakuba duwara mansa ye iko ka wa.

¹¹ Yusufu ka duu di a fa ni a badenmailu ma ka alu lasii Misiran jamana ɔ iko mansa ka a fɔ a ye ɲa men ma. Duu wo tere ye Ramesisi le. ɔɔɔ wo ka ɲi jamana

ɔɔɔ tɔ bɛɛ ri. ¹² Yusufu ka a fa ni a badenmailu ni a fa la mɔɔ balo, bɛɛ ni a la denbaya.

Kɔɔɔ juuyara

¹³ Nba, kɔɔɔ juuyara kosebe, ka a masɔɔɔ suman tun te ɔɔɔɔna fan si. Mɔɔɔɔɔ fanka tere ye desela kɔɔɔɔ bolola Misiran jamana ni Kanaan bɔɔɔɔɔ na jamana ɔ.

¹⁴ Misirankailu ni Kanaankailu ka alu la wodi bɛɛ san Yusufu ma suman na. Yusufu ka wodi wo mira Misiran mansa ye ka wa a di a la bon na. ¹⁵ Wodi banda Misirankailu ni Kanaan bɔɔɔɔɔ bolola tuma men na, Misiranka bɛɛ nara Yusufu teren ka a fɔ a ye ko: «Suman di an ma. I kana sɔn an ye faa i ɲana ten. An na wodi bɛɛ ra ban fewu.»

¹⁶ Yusufu ka alu jabi: «Ni ai la wodi banda, ai ye na ai la kolofenilu ri, ka wa woilu falɔn suman na.»

¹⁷ Wo ɔ, alu nara alu la kolofenilu ri Yusufu ma. Soilu ni saailu ni bailu ni nisilu ni falilu, alu nara wo bɛɛ ri. Yusufu ka kolofen wo bɛɛ falen suman na, ka mɔɔɔɔ balo san kelen wo ɔɔɔ.

¹⁸ San wo taminni, alu nara Yusufu teren iko, ka a fɔ a ye ko: «An fa, i ka a lɔn ko an na wodi ra ban. An na kolofen bɛɛ ra ke i ta ri fanan. Foyi ma to an bolo fo an jere ni an na duu. ¹⁹ I jaandi, i kana sɔn an ye faa i ɲana ten, sa an na duu rakolon kana to. I ye an ni an na duu san suman na. An di ke mansa la ɲɔɲɔ ri. An na duu ri ke a ta ri. I ye suman di an ma, sa an di balo. I ye si di an ma, sa an na seneilu lakolon kana to.»

²⁰ Wo ɔ, Yusufu ka Misiran duu bɛɛ san mansa ye. Misirankailu bɛɛ ka alu la seneilu san, ka a masɔɔɔ kɔɔɔ ra juuya foo ka a dan natamin. Jamana duu bɛɛ kera mansa ta ri ɲa wo le ma. ²¹ Ka bɔ jamana kun do la, ka wa bila a kun do la, Yusufu ka jamana mɔɔɔɔ ke ɲɔɲɔ ri. ²² A ka duu bɛɛ san, fo duu men tere ye mɔɔɔɔ la joo ɔɔɔɔɔɔɔ bolo, baa mansa tere ye mɔɔɔɔ la joo ɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ suman na tuma bɛɛ. Suman wo kera woilu balo ri. Wo le kɔɔɔ woilu ma alu la duu san.

²³ Yusufu ka a fɔ mɔɔɔɔ ye ko: «N da ai ni ai la duu san mansa ye bi. Nba, ai ye si ɲin ta ka wa a foyi ai la seneilu ɔ, ²⁴ kɔni ai wa suman men ka, ai ye wo tala loolu ri, ka tala kelen di mansa ma. A tɔ naanin, ai ta le wo ri. Ai ye do ke si ri, ka do ke balo ri, sa ai ri ai jere ni ai denilu ni ai wara mɔɔɔɔ bɛɛ balo.» ²⁵ Alu ka Yusufu jabi: «An fa, i ra kopuma ke an ye ka an kisi kɔɔɔ ma. An di ke mansa la ɲɔɲɔ ri.»

²⁶ Yusufu ka sariya sii Misiran jamana ɔ ko mɔɔɔɔ wa suman men ka, wo ye tala loolu ri, ka tala kelen di mansa ma. Sariya wo siini ye ɔɔɔ haan bi. Mɔɔɔɔ la joo sarakalaselailu la duu le ɔɔɔ ma ke mansa ta ri.

²⁷ Nba, Isirayeli la mɔɔɔɔɔ ka alu sii Koseni jamana ɔ Misiran. Alu ka nanfulu ɔɔɔɔ ye ka jiri kosebe.

²⁸ Yakuba si bɛɛ ladenni kera san keme ni san bi-naanin ni san ɔɔɔɔwula le ri. A ka san tan ni ɔɔɔɔwula ke Misiran jamana ɔ. ²⁹ A sa waati sudunyanin tumamen na, a ka a dence Yusufu kili ka a fɔ a ye ko: «Ni

n duman i ye, i ye i bolo la n woro kɔɔ ka lahidi ta n ye ko i ka kan ka numaya men ke n ye, i ri wo ke ka kanke-lentiya ke n ye n na saya kɔɔ, ko i te n suu don Misiran jamana rɔɔ yan fewu. ³⁰ N ye a fe i ye n suu don n benbailu suu don diya. I ye n suu ta ka bɔ Misiran ka wa a don diya wo rɔɔ.» Yusufu kan ko: «N di a ke ikomin i ka a fɔ na men ma.»

³¹ Yakuba kan ko: «I kali n ye.» Yusufu ka a kali a ye. Wo rɔɔ, Yakuba ka i birin a la lafen kun na ka Alla bato.

Yakuba duwara Yusufu denceilu ye

48 Waati wo taminni a fɔla Yusufu ye ko a fa ma kende. Wo rɔɔ, a ka a dence fila ta, Manase ni Efirayimu konin, ka wa a fa tuwa. ² A fɔra Yakuba ye tuma men na ko a dence Yusufu ra na, a ka a raja ka i wuli, ka i sii a la lafen kan. ³ Yakuba ka a fɔ Yusufu ye ko: «Ala Sebetii bɔra gbɛ rɔɔ n ye Lusi so dafɛ Kanaan jamana rɔɔ, ka numaya ke ka baraka don n na kɔɔ. ⁴ A ka a fɔ n ye ko: «N di i jiri, ka i bɔnɔn siyaya ka a ke jama siyaman ba ri. N di jamana nin di i bɔnɔn ma i kɔma rɔɔ, ka a ke alu ta ri kadawu.» ⁵ Yakuba ka a fɔ Yusufu ye ko: «I ka i dence Efirayimu ni i dence Manase sɔɔ Misiran yan ka a tɛren n tun ma na i tɔɔfɛ fɔl, kɔni sisen, n da woilu ke n denilu ri. Efirayimu ni Manase ra ke n ta ri sisen ikomin Ruben ni Simeyɔn ye n ta ri na men ma. ⁶ Ni i ka den menilu sɔɔ woilu kɔ, woilu ri ke i ta ri. Woilu bɔnɔn di duu sɔɔ Efirayimu ni Manase bɔnɔn ta ni rɔɔ. ⁷ N bɔra Padani Aramu rɔɔ ka n kɔseyi n fa wara tuma men na, Raseli sara ka n ninnafin kojuyaya. A sara sila la Kanaan bɔnɔn na jamana rɔɔ, ka a tɛren an tun da sudunya Efirata so la. N ka a suu don Efirata sila la ye.» Efirata men tɔɔ bi ko Betlehemu.

⁸ Isirayeli ka Yusufu denceilu yen tuma men na, a kan ko: «Yon de ninilu ri?» ⁹ Yusufu ka a fa jabi: «Alla ka dence fila men di n ma yan, woilu le nin di.» Yakuba kan ko: «Alu lana n ma yan, sa n di duwawu ke alu ye.» ¹⁰ Isirayeli na lafinni tɛɛ. A tun tɛ fen nasala kosebe butun. Yusufu ka a denceilu madon a la tuma men na, Isirayeli ka a ton alu kan ka alu sunbu. ¹¹ A ka a fɔ Yusufu ye ko: «N ma a lɔn fewu ko n di i yen butun, kɔni Alla ra a ke n da i denceilu fanan yen sisen.» ¹² Yusufu ka a denceilu ta ka alu bɔ a fa sen kan, ka a majii, ka a kun majii a fa kɔɔ. ¹³ A wulira ka a denceilu madon a fa la, ka Efirayimu lasii a fa bolomaran fe, ka Manase lasii a fa bolokinin fe. ¹⁴ Hali wo, Isirayeli ka a bolo latamin a tɔɔ kɔ rɔɔ. A ka a bolokinin natamin ka a la Efirayimu kun dɔ, ni a ye doomamɔɔ ri. A ka a bolomaran natamin ka a la Manase kun dɔ, wo men ye den fɔl ri. ¹⁵ Wo rɔɔ, a duwara Yusufu ye ko:

«N benba Iburahima ni n fa Isiyaka tɛɛ ye taamala ka ben Alla men kan ma, wo ye numaya ke den ninilu ye. Alla men ka a lɔ n tɔɔ ka a damira n sɔɔn waati ma haan ka se bi ma, wo ye numaya ke den ninilu ye.

¹⁶ Alla men nara n ma iko meleka, ka n kisi kojuu beɛ ma,

Wo ye numaya ke den ninilu ye. Denilu sababu la n tɔɔ kana tunun, A ni n benba Iburahima tɔɔ ni n fa Isiyaka tɔɔ. Ka alu bɔnɔn siyaya a na jɛɛ jɛɛ ma duukolo kan, Alla ma wo kɛra.»

¹⁷ Yusufu ka a yen tuma men na ko a fa ra a bolokinin la Efirayimu kun dɔ, wo ma diya Yusufu ye. A ka a fa bolo mira ka a bɔ Efirayimu kun dɔ, ka a la a dence fɔl Manase kun dɔ. ¹⁸ A ka a fɔ a fa ye ko: «N fa, i filinin de. Den fɔl le Manase ri. I bolokinin la wo kun dɔ.»

¹⁹ A fa, kɔnin, ma sɔn wo ma. A kan ko: «N dence, n ye men kɛla, n ka wo lɔn jɔ. Manase bɔnɔn fanan di siyaya ka ke kabila ba ri. A ri bonya, kɔni a dooce ri bonya ka tamin a kan. A dooce bɔnɔn di ke jama siyaman di.» ²⁰ A duwara alu ye wo lon. A kan ko: «Isirayelika di duwa mɔɔilu ye ai tɔɔ le rɔɔ ka a fɔ ko: «Alla ma i kɛra iko Efirayimu ni Manase ye na men ma.»

Wo rɔɔ, Yakuba ka Efirayimu bila Manase nɛ. ²¹ A ka a fɔ Yusufu ye ko: «N satɔ le, kɔni Alla ri to ai fe. A ri ai laseyi ai fa wara Kanaan jamana rɔɔ iko. ²² N di i sɔ ka tamin i badenmailu kan, ka Sikemu koyinkɛma yɔɔ di i ma. N ka Amɔrikailu kele n na fanmuru ni kalabiye la ka yɔɔ puma wo mira alu la.»

Yakuba ka men fɔ a satɔla la

49 Yakuba ka a denceilu kili ko: «Ai ye na ai laden n tɔɔfe. N ye a fe ka koilu lase ai ma, menilu ketɔ alu la sini natɔ konin. ² N denceilu, ai ye na ai tolo malɔ nde ai fa Yakuba la, a ye fola n ma ko Isirayeli. ³ Ruben, ile le n dence fɔl ri. I fɔl le kɛra n na cɛya ni n na fanka fɔl ri. Bonya ni sebaaya ye i bolo ka tamin i dooceilu kan, ⁴ kɔni i ye ikomin ji ba woyetɔ, men ti se a jɛɛ mirala. I ti nala kɛla bonkun ri fewu, baa i ra i la i fa la lafen kan ka si a muso fe. A ka a la n na lafen kan ka a manɔɔ. ⁵ Simeyɔn ni Lebi miriya ye ko kelen de ri. Alu ka ie la fanmuruilu ta ka wa tinannin ke. ⁶ Alu wa kuma gbundu rɔɔ, n tɛ sɔn ka n sen bila wo rɔɔ. Alu wa laden ke, n di n ban wala, baa alu mɔnɛra ka mɔɔilu faa. Alu juuyara ka nisilu sen fasailu tɛɛ. ⁷ Alla ye tɔɔya la alu kan alu la mɔnɛ wo kosɔn, baa alu la mɔnɛ ka juu, a ni alu la penikejuuya wo kosɔn, baa alu la penikejuuya ka alu ke hinabaliilu le ri. N di alu bɔnɔn datala Yakuba bɔnɔn na jamana rɔɔ. N di alu lajensen Isirayelika la jamana yɔɔ beɛ rɔɔ. ⁸ Yahuda, i badenmailu ri ile le tando. I ri se i juuilu la. I faludenmailu ri alu majii i kɔɔ. ⁹ Yahuda ye ikomin yara kanberen de,

men di wa sobo faa ka wo damun,
ka na i rasomɔn ka i la.
Yon di a lawuli?
¹⁰ Faamaya gbeleke tɛ ɔ Yahuda bolo.
Mansaya gbeleke ri to a bɔnsɔn bolo
fo mansaya tii wa na,
dunupa bɛɛ ri i majii mɛn kɔɔ.
¹¹ A ri a la fali sidi rɛsɛnju la,
ka a la faliden sidi rɛsɛnju numa numa la.
A ri a la faanin ko rɛsɛnji la,
ka a la durukiba ko rɛsɛnji la, mɛn wulenni ikomin jeli.
¹² A ri rɛsɛnji min fo ka a jai lu lafin.
A ri kɔnɔ min fo ka a ni gbɛ.
¹³ Sabulun di i sii kɔɔji da la.
Kulunbailu ɔ diya ri kɛ a wara ri.
A la duu ri wa foo Sidɔn so fan fɛ.
¹⁴ Isakari ye ikomin fali, fanka ba ye mɛn na.
A ri a la a la donin bɔɔɔilu tɛma.
¹⁵ Ni a ka a yen tuma mɛn na
ko jamana wo ka ni,
ko kɔɔ wo duman kosebɛ,
a ri a kɔ rabɛn donin ta kanma
ka kɛ jɔn di ka diyagboya baara kɛ.
¹⁶ Daan di a sii a la mɔɔɔilu kun na ka alu la kiti tɛɛ,
a ri kɛ ikomin Isirayeli kabila tɔɔilu fanan.
¹⁷ Daan ye ikomin sa, mɛn lani sila dafɛ,
ikomin fɔnfɔnni, mɛn ye sila misenilu la.
A ri so cin a sen ma,
ka so tii labe a kɔ kan.»
¹⁸ Yakuba kan ko: «ƐƐ Allabatata, n ye i makɔnɔla, i ye
n kisi.»
¹⁹ A kan ko:
«Benkanninnailu ri na be Kadi kan,
kɔni a ri alu gbɛn ka alu kɔsaran kojuuya.
²⁰ Asɛri ri suman duman kɔɔɔɔ;
a ri damunun fen duman di mansailu ma.
²¹ Nefitali a la fɛrɛnin ikomin minanmuso, mɛn ye a
jɛrɛ ma,
mɛn ye den numailu kɔɔɔnna a jɛrɛ ma.
²² Yusufu ye ikomin jiri mɛn ye a denna kosebɛ,
jiri mɛn lɔni kɔ dafɛ,
mɛn bolo ye janyanna foo ka tamin dandan kun na.
²³ Kalabinetiilu wulira a kanma kojuuya.
Alu ka biɔɔɔilu lafili a ma ka a kɔɔ kosebɛ,
²⁴ kɔni Yusufu la kala ma yɛyɛyɛ.
A boloi lu ka fanka kɔɔɔnɔn Alla Sebɛɛtii bolo,
mɛn ye Yakuba demɛnna.
Wo le ye kɔɔ latankala le ri,
mɛn ye Isirayeli lakandala,
mɛn barakani ikomin farakolo.
²⁵ I fa Maari ye i demɛnna.
Alla Sebɛɛtii ye numaya kɛla i yɛ.
A ri fen numailu di i ma ka bɔ san ma.
A ri ji di i ma ka bɔ duu kɔɔɔ.
A ri i denilu ni i la kolofenilu siyaya.
²⁶ Fen numailu ye bɔla koyinkɛ kɔɔɔilu la,

nanfuluilu ye bɔla fɔɔɔ tindilu la,
kɔni Alla ka numaya menilu kɛ i fa yɛ, woilu ka bon
woilu bɛɛ ri.

Alla ye wo kɔɔn kɛ Yusufu yɛ.

Alla ye a kɛ, numaya woilu ye mɛn Yusufu fɛ,
mɛn jɛnematɔɔnɔni ka bɔ a badenmailu kɔ.

²⁷ Beniyaminu fadima ikomin wara.

Sɔɔma a ye sobo mirala ka do damun.

Wura la, a ri a tɔ ratala.»

²⁸ Nba, Isirayeli kabila tan ni fila le woilu ri. Alu fa
duwara alu ye tuma mɛn na, a ka kuma woilu fɔ. A
duwara alu kelen kelenna bɛɛ ye, bɛɛ ni a la duwa.

Yakuba la saya

²⁹ Nba, Yakuba ka a fɔ a denceilu ye ko: «N satɔla le ka
la n benbailu kan. Ni n sara, ai ye wa n suu don n ben-
bailu dafɛ falan na, falan mɛn ye Hetika Efurɔn na sɛnɛ
kɔ. ³⁰ Falan wo ye Makipela, Mamere telebɔ fan fɛ
Kanaan bɔnɔnɔn na jamana kɔ. N benba Iburahima ka
dinkira wo le san Hetika Efurɔn ma, ka a kɛ a la suu
don diya ri. ³¹ N benba Iburahima ni a muso n ma
Saran suu don diya ye ye le. N fa Isiyaka ni a muso n
na Rebeka fanan suu don diya ye ye le. N ka Leya suu
don ye le fanan. ³² Duu wo ni falan bɛɛ sanda Hetika de
ma.»

³³ Nba, Yakuba banni kumala, a ka a la a la lafen kan
ka sa, ka la a benbailu kan.

50 Yusufu ka a ton a fa suu kan ka a sunbu ka kasi.

² Nba, Yusufu ka a fɔ a la dandalilailu ye ko alu
ye a fa fure rabɛn ka baara kɛ kosa a kana toli, ka ban
ka a mamininminin. Alu wara Isirayeli fure rabɛn. ³ Alu
ka tele binaanin kɛ baarala. Alu la fure rabɛn ja le wo
ri. Misirankailu ka tele biwɔɔɔnwula kɛ a saya kasila.

⁴ Saya kasi waati wo taminni, Yusufu ka a fɔ Misiran
mansa la mɔɔɔbailu ye ko: «Ni n na ko diyara ai ye ai ye
wa kuma mansa yɛ. Ai ye a fɔ a ye ko ⁵ n fa ka kuma do
fɔ n ye a sa tumana la. A kan ko n ye n kali a ye ko ni a
sara, ko n di wa a suu don Kanaan bɔnɔnɔn na jamana
kɔ. Ko a ka suu don diya mɛn dabɛn a jɛrɛ yɛ, ko n ye
wa a suu don dinkira wo kɔ. N fa kan de wo ri. Wo kɔ, n
ye mansa madiyala, a ye sɔn n ye wa n fa suu don. N
wa ban, n di na.»

⁶ Ferawuna ka jabi: «Wa i fa suu don iko i ka i kali a ye
ja mɛn ma.»

⁷ Wo kɔ, Yusufu wara a fa suu don diya. Misiran
mansa la jɛmɔɔ bɛɛ wara a malɔ, a ni mansa wara
mɔɔɔbailu ni Misiran jamana mɔɔɔbailu. ⁸ Yusufu wara
mɔɔ bɛɛ fanan wara, a ni a kɔɔɔɔɔɔɔɔ ni a dooɔɔ ni a fa
wara kɔɔ bɛɛ. A den ni ala kolofenilu le tora alu kɔ ma
Koseni. ⁹ Sowontoro tiilu ni so tiilu fanan wara Yusufu
malɔ. A kera jama siyaman ba le ri.

¹⁰ Alu sera Atadi la gberema Juriden ba da waati mɛn
na, alu bɛɛ ka san kasi kɛ ye, ka kule kan ba labɔ. Yusu-
fu ka tele wɔɔɔnwula kɛ san kasila ye. ¹¹ Ye duurenilu,
Kanaan bɔnɔnɔn kɔnɔn, woilu ka wo yen tuma mɛn na

alu kan ko: «Misirankailu ra saya kasi ba le ke ten de!»
Wo le koson dinkira wo to lara ko Abela Misirayimu,
joko men ye Juriden ba da la.

¹² Nba, Yakuba satola ka men fo a denceilu ye, alu ka
wo ke. ¹³ Alu wara a suu ri Kanaan jamana ro, ka a suu
don falan na Makipela, Mamere telebo fan fe, falan a ni
duu men Ibrahima ka san Hetika Efuron ma, ka a ke a
la suu don diya ri. ¹⁴ Yusufu banda a fa suu donna tu-
ma men na, a ka a koseyi Misiran. A badenmailu ni
menilu bee wara a fe a fa suu don diya, woilu bee ka alu
koseyi a fe.

¹⁵ Nba, Yusufu kokocailu ka a yen ko alu fa Yakuba te
alu fe butun. Wo ro, alu ka a fo i joko ye ko: «An ka ko-
juu men ke Yusufu la, ni an gboyara a ye don? A te wo
julu sara an na wa?» ¹⁶ Wo le ro, alu ka kela lawa Yusu-
fu ma ko: «Sani i fa ye sa, a ka kuma do fo. ¹⁷ A kan ko
an ye a fo i ye. Ko i jaandi, i ye i kokocailu la hake ni alu
la juluman yafa alu ma, alu ka men ke i la. An fa kan de
wo ri. Wo ro, an ye i madiyala, i ye yafa an ma an na
kojuuilu ro, ande menilu ye i fa Maari la joni ri.» Kela
wo fira Yusufu ye tuma men na, a kasira.

¹⁸ A kokocailu jere nara alu majii a koko duu ma, ka a fo
a ye ko: «Ande ye i la joni le ri.» ¹⁹ Yusufu ka a fo alu
ye ko: «Ai kana silan. N ye Alla ko le ro wa? ²⁰ Men kera
n na, ai ka wo ke kojuu ke kanma, koni Alla ka wo ke

kojuma le ke kanma, kosa koko siyaman di kisi n bolo-
la yan bi. ²¹ Wo ro, ai kana silan. N di n janto ai ro, ai ni
ai denilu bee.» Yusufu kumara alu ye kaninteya la, ka
alu jusu suma.

Yusufu la saya

²² Nba, Yusufu ni a fa la kokoilu tora Misiran. Yusufu si
bee ladenni kera san keme ni san tan de ri. ²³ A ka a
tolomirailu yen, a dence Efirayimu ni a dence Manase
mamarenilu konin. Manase dence Makiri, † wo ka de-
nilu kokon tuma men na, alu nara a la Yusufu sen kan.

²⁴ Lon do ro, Yusufu ka a fo a badenmailu ye ko: «N
satola le, koni Alla ri a janto ai ro ka ai ta ka ko jamana
jin do ka wa ai ri lahidi jamana ro, baa a ka kali an ben-
ba Ibrahima ni an benba Isiyaka ni an fa Yakuba ye
ko jamana wo ri ke alu ta ri.» ²⁵ Yusufu ka a fo a baden-
mailu ye ko: «Ai ye i kali n ye ko Alla wa na ai demen ka
ai labo Misiran yan, ko ai ri wa n koloilu ri.»

²⁶ Yusufu sara Misiran ka a teren a kokon tun da san
keme ni san tan ko. Misirankailu ka a suu raben ka
baara ke sa a kana toli. Wo banda men ke, alu ka a
mamininminin ka a la suu balankari kondoko Misiran.

† Yusufu le ka Makiri la den nabalo

Luka

Kitabu men sebeni Nabi Luka bolo

1 Ko ba doilu dafanin an tema yan. Wo bolo ma, mɔɔ siyaman da wuli ka wo kibaro mafene ka a sebe damira. ² Menilu ka wo bee keni yen ie na la ka sereya kebi a damira waati la, a ni menilu kelayani wo kibaro lasela, woilu ka a bee lase an ma. Alu ka a lase na men ma, a sebebailu ye a sebela wo na le ma. ³ N terice numa Teyofili, n fanan da ko wo bee fese fese kebi a damira waati. Wo le ro, n da a yen ko n ka kan ka a bee sebe kopuma ka a lawa i ma, ⁴ kosa i ri a lon ko i karanni ko men na, wo ye tun jere jere le ri.

Meleka ka Yaya roko ko fo

⁵ Waati wo ro, Herodi tere ye Jude maratiiyala. Wo tuma, sarakalasele do tere ye, men ro ko Sakariya. A tere ye Abiya la sarakalasele dekuru le ro. A muso, Elisabeti, fanan tere sarakalasele kuntiiba Haruna konson de ri. ⁶ Sakariya ni a muso, alu fila tere ye mɔɔ telenin de ri Alla pakoro. Alu tere ye Maari Alla la sariyailu ni jamari bee bonyala. ⁷ Koni den tun te ie bolo, baa Elisabeti tere ye denskonbali le ri. Alu fila tun da koro. ⁸ Lon do ro, dakun sera Sakariya la sarakalasele deku-ru ma ko alu ye wa sarakalasele diya Allabatobonba la. ⁹ Ka ben ie la namun ma, Sakariya suwandira ko a ye don Allabatobonba la ka wusulan janin koro seniman koro. ¹⁰ Wusulan wa ke janinna waati men na, jama ba ye Alla matarala kene ma Allabatobonba koma. ¹¹ Wo tuma, Maari Alla la meleka nara i lakenemaya Sakariya pakoro. Meleka wo ka i lo wusulan saraka bo diya bolokinin fe. ¹² Sakariya ka meleka yen tuma men na ka a magban. A silanda kojuuya. ¹³ Koni meleka ka a fo a ye ko: «Sakariya, i kana silan. I ra men pinin matarali ro, Alla ra wo men. I muso Elisabeti ri dence roko i ye. I ye den roko la ko Yaya. ¹⁴ Den wo ri i diya kosebe. A wa roko, mɔɔ siyaman di sewa bake wo, ¹⁵ baa den wo ketoro ko ba le ri Maari pakoro. A te resenji wala roko su su min habadan. Kebi a na roko ma ye a la Alla la Nin Seniman ye a fe. ¹⁶ A ri ke sababu numari, men di Isirayeli mɔɔ siyaman laseyi Maari Alla ma. ¹⁷ A ri wa Maari jefe, ka Alla la baara ke. A la hankili ni a la fanka ye ikomin Nabi Eli fanan tere ye na men ma. Wo ro, a ri deni ni ie failu te raben, ka mɔɔ muruntini yeleman ka ke mɔɔ sebe ri, ka Alla la mɔɔ ilu raben ka ie bila sila bere kan.»

¹⁸ Sakariya ka meleka mapininka ko: «N di la wo la na numan de ma? I ma a lon ko n da koro wa? N muso fanan da koro.» ¹⁹ Meleka ka Sakariya jabi: «Jibirila ye nde ri. N ye n lo Alla dafa. Ale jere ra n kelaya i ma ko n ye na kibaro numa nin lase i ma. ²⁰ Awa n da kelaya men fo i ye, i ma la wo la. Wo ro, i ketoro bobo ri fo n na kela wa ban dafala lon men na. Wo lon wa se, kela wo ri dafa fewu!»

²¹ Nba, mɔɔ ilu tere ye Sakariya makoro la kene ma. Alu kondafilira ka a masoro a tun da men koro seni-man koro. ²² Sakariya bo men keni kene ma, a ma se kumala ie ye. Alu ka a yen ko Sakariya ra fen do yen koro seniman koro, baa a tere ye kuma koromasereyala a bolo le la jama pana, koni a menda boboya ro.

²³ Sakariya la baara waati banda tuma men na, a ka koseyi a wara. ²⁴ A ma men bake wo ro, a muso ka roko ta. Wo ro, Elisabeti ka karo loolu ke a ma bo a la wara. ²⁵ A ko: «A ragbe! Maari ka ko men ke n ye waati men-na, a ka miriya ta ka maloya bo n na mɔɔ ilu pana.»

Meleka ka Isa roko ko fo

²⁶ Elisabeti la koromaya karo koroma, Alla ka meleka Jibirila kelaya Nasareti so la, Kalile mara ro. ²⁷ A wara se sunkurun do ma ye, men roko ko Mariyamu. Mariyamu wo tun ma ce roko. A mamirani tere ye ce do bolo la, men roko ko Yusufu. Yusufu tere ye Mansa Dawuda konson de ri.

²⁸ Meleka donda Mariyamu kan ka a fo a ye ko: «N na tuwali ye i ye, ile, barakaden. Alla ye ile fe.» ²⁹ Tuwali kan wo ka Mariyamu kondafilira kosebe. A ma a roko. ³⁰ Meleka ka a fo a ye ko: «Mariyamu, i kana silan. I la ko ra diya Alla ye. ³¹ Awa i ri roko ta ka dence roko. I ye a roko la ko Isa. ³² A ri ke mɔɔ ro. Mɔɔ ilu ri a fo ale ma ko Alla korotaninba Dence. Maari Alla ri a benba Mansa Dawuda la mansaya di a ma. ³³ A ri i sii Yakuba konson kun na foo habadan. A la mansaya ti ban fewu!»

³⁴ Mariyamu ka meleka mapininka wo ma ko: «Wo ri se kela di, baa ce si ma se n ma roko?» ³⁵ Meleka ka a jabi: «Alla la Nin Seniman di jii i ma. Alla korotaninba sebe ri birin i kun na. Wo bolo ma, i ye dence men roko a ye den seniman de ri, a ri kili ko Alla Dence. ³⁶ I badenma muso Elisabeti ra harijee dence la a la musokorobaya waati ro. Ale tun da jate denskonbali le ri, koni a roko karoro koroma le ten. ³⁷ Alla bali ko sa ye.» ³⁸ Mariyamu ka jabili ke ko: «N ye Maari la jon de ri. I ra a fo na men ma, Alla ye a ke wo na.» Meleka bo ra Mariyamu wo pana le ma ka wa.

Mariyamu wara Elisabeti fo diya

³⁹ A ma men bake wo ƙo, Mariyamu ka a raben ka a kaliya ka wa so do la Jude mara koyinke yƙo ƙo. ⁴⁰ A se men keni ye, a donda Sakariya la bon na ka Elisabeti tuwa. ⁴¹ Elisabeti ka Mariyamu tuwali kan men tuma men na, a den ka a lamaa bake a ƙo ƙo. Wo tuma, Alla la Nin Seniman jiira Elisabeti ƙo. ⁴² Elisabeti ka a kan nabo wo baraka ƙo ka a fo Mariyamu ye ko: «Alla ra jumaya ke i ye ka tamin muso bee la. I harijeene den men na, Alla ra jumaya ke wo fanan ye!» ⁴³ Elisabeti ka a fo iko tuun ko: «Nde ye mƙo su numan de ri fo n Maari na jere ra nabo n fe yan? ⁴⁴ I ma a yen? N ka i tuwali kan men tuma men na, n den sewara ka a lamaa bake n ƙo ƙo. ⁴⁵ Maari Alla ka men fo i ye wo lon, i lani a la ko wo ri dafa. Wo bolo ma, muso barakanin de ile ri.»

Mariyamu ka Alla tando

⁴⁶ Mariyamu ka a ko:
«N ye Maari bonyala n solome ƙo.
⁴⁷ N nin da sewa ka paalen n Kisiba Alla ko ƙo.
⁴⁸ A sonda ka a janto n do, a la jnmuso fanmajiini. Wo bolo ma, ka damira bi haan ka wa, mƙo ri a fo n ma ko barakaden,
⁴⁹ baa Alla Sebeetii ra ko ba ke n ye. A ƙo seniman de!
⁵⁰ Alla ri kininkinin mƙo ƙo ma menilu ka a bonya, a ni ie denilu ni ie mamarenilu.
⁵¹ A ra ko ba siyaman ke a la fanka ƙo. A ra doilu gben a ƙo, menilu ye jeredaba ri.
⁵² A ra mansaya ko mansailu bolo, ƙo ni a ka mƙo fanmajiininilu ƙo ƙo.
⁵³ A ra ƙo ƙo ƙo ƙo damunun numa ƙo foo ka iwasa, ƙo ni a ka nanfulutiilu gben ka ie lawa bolokolonya ƙo.
⁵⁴ A ma pina a la kininkinin mƙo ƙo. Wo ƙo, a ra a la jnko demen, Isirayeli mƙo ƙo ƙo.
⁵⁵ A tun ka wo lahide ta an benba Iburahima ni a ƙo ƙo ye foo ka wa kadawu.»
⁵⁶ Nba, Mariyamu menda Elisabeti ƙo ye. A ka karo sawa ƙo ke, ka ban ka wa a wara.

Yaya ƙo ƙo

⁵⁷ Nba, Elisabeti moyi lon sera. A moyira dence la. ⁵⁸ A sijnko ni a badenmailu ka a men ko Maari Alla ra kininkinin a ma ka ko ba ke a ye. Alu bee sewara. ⁵⁹ A ƙo tele seyin, alu bee nara ka den kojiiya ke. Alu tere ye a fe ka a ƙo la a fa Sakariya la. ⁶⁰ Ƙo ni a na ka ie jabi: «Wo te ben. A ƙo le ko Yaya.» ⁶¹ Alu ka a ƙo ko: «Ai badenmailu ƙo mƙo si ƙo te Yaya.» ⁶² Alu ka kuma Sakariya ye ie bolo la, ka a manininka den ƙo ma. ⁶³ Sakariya ka ie jabi a la kuma la a bolo la ko alu ye walan do don a bolo. Alu ka do don a bolo. A ka a ta ka sebeli ke a kan ko: «Den ƙo le Yaya.» Alu bee ka wo yen ka kabannakoya. ⁶⁴ I ƙo ye, Sakariya da lakara. A sera kumala iko tuun. A ka Alla tando bake.

⁶⁵ Wo ka ye mƙo ƙo masilan. Mƙo ƙo tere ye a barola ko jinilu kan Jude koyinke yƙo wo fan bee ƙo. ⁶⁶ Menilu ka kibaro wo lamen, woilu tere ye i mirila ko: «Den wo ri ke mƙo su numan di?» Baa, alu ka Alla la baraka yen den kan.

Sakariya ka Alla tando

⁶⁷ Alla la Nin Seniman jiira Sakariya ƙo, ka kelaya ko:
⁶⁸ «Tandoli ye Isirayelikailu Maari Alla ye, baa a ra na ka a la mƙo ƙo ƙo.
⁶⁹ A ra Kisiba di an ma ka ko a la jn Mansa Dawuda ƙo ƙo do.
⁷⁰ A ra wo ke iko a la nabinuma senimanilu ka a fo na men ma kebi waati jan.
⁷¹ Kisiba wo ri an kisi an juuilu ma, ka an ko an ƙo ƙo ƙo.
⁷² A ra hina an failu la, baa a ra a janto a la teriya seniman do,
⁷³ a ka men sidi an benba Iburahima ye ƙo ƙo.
⁷⁴ A ko, ko a ri an kisi an juuilu fanka ma. Kosa an kana silan mƙo ƙo ƙo, fo ka Alla bato
⁷⁵ seniya ƙo, a ni telenbaya ƙo. An di baara ke a nana wo na ma, haan ka an si tele bee ban.»

⁷⁶ «N den, mƙo ƙo ri i kili ko: «Alla ƙo ƙo ƙo la nabinuma.» Ka a mƙo ƙo i ri wa Maari n, ka a la sila raben a ye.
⁷⁷ A ri kisi ko ƙo ni a la mƙo ƙo ma, tuma men na alu julumun ye a makotola,
⁷⁸ baa an na Maari Alla ye kininkinin tii le ri. Wo bolo ma, a ri ke ƙo labo an ye ikomin tele ƙo ƙo.
⁷⁹ Sa menilu ye Alla ƙo ƙo dibi ƙo, a ni menilu silan-ni saya dibi ye, woilu ri ko dibi wo bee ƙo. Sa an di se ka jusu suma sila taama.»
⁸⁰ Nba, den wo bonyara ka ke mƙo ƙo ri, ka se ƙo ƙo a nin do. A wara to wula ƙo ƙo foo a ka a jere yiraka Isirayeli mƙo ƙo la lon men.

Isa ƙo ƙo

² Nba, lon do ƙo, Rmu mansa ba Jjusi ka a fo ko a la mansaya yƙo ƙo bee mƙo ƙo ye wa ƙo sebeli diya. ² Kirinisi le tere ye jamanatiiya la Siri waati wo la, wo ƙo sebeli ƙo. ³ Ka ben ƙo sebe ko ma, mƙo bee wara a fa so ƙo do. ⁴ Wo ƙo, Yusufu ko Nareti, men ye Kalile mara ƙo, ka wa Jude mara ƙo. A wara Betilehemu, Mansa Dawuda la so ƙo ƙo, ka a mƙo ale ye Mansa Dawuda ƙo de ri. ⁵ Mariyamu wara a ƙo, men mamirani a bolo la. Alu fila wara ie ƙo sebeli diya Betilehemu. Wo tuma, Mariyamu ƙo le tere. ⁶ Ka ie to Betilehemu, Mariyamu moyi lon sera. ⁷ A moyira a dence ƙo la. A ka faanin minimin den

ɲɛrɛnni ma ka a la kolofen na damunun ke fen kɔndɔ, baa alu tun ma jiya diya sɔɔɔn lɔndan jiya bon na.

Meleka ka Isa sɔɔɔn ko fɔ saagbengbenna doilu ye

⁸ Wo tuma, saagbengbenna doilu tere ye Betilehemu so da la. Alu tere ye sila ie nana waa rɔ ye, ka ie janto ie la saa kuruilu rɔ. ⁹ Su wo rɔ, Maari Alla la meleka do ka a jere yiraka woilu la. Maari Alla nɔɔɔn melenda ka ie laminin, ka ie masilan kojuuya. ¹⁰ Kɔni meleka ka a fɔ ie ye ko: «Ai kana silan, baa n nani kibaro numa fɔla ai ye, men di ai la jamana mɔɔɔlu bee lasewa kosebe. ¹¹ Kisiba ra sɔɔɔn ai ye bi, Mansa Dawuda la so kɔndɔ. Ale le Maari ri, Alla la Mɔɔɔn Nenematɔɔɔnin kɔnin. ¹² N ye tɔɔ-masere men yirakala ai la: Ai ye wa den ɲɛrɛnni sɔɔɔn, a mamini faanin dɔ, a lani soboilu la damunun ke fen kɔndɔ.» ¹³ I kɔɔɔn wo rɔ, wo kɔɔɔn kelen dɔ, meleka siyaman ba bɔɔa ka na la meleka fɔɔɔman wo kan. Alu bee ladenni ka Alla tando ko: ¹⁴ «Gbiliya ye ke Alla ye men ye sankolo rɔ. Jusu suma ye ke mɔɔɔlu ye duukolo kan, mɔɔɔn menilu duman a ye kɔnin.»

Saagbengbennailu wara den ɲɛrɛnni mafene diya

¹⁵ Melekailu koseyi men keni sankolo rɔ, saagbengbennailu ka a fɔ ipɔɔn ye ko: «An ye wa Betilehemu. Alla ra ko men lase an ma, an ye wa wo lakɔɔsi.» ¹⁶ Alu ka ikaliya ka wa Mariyamu ni Yusufu teren. Alu ka den ɲɛrɛnni lani teren kolofenilu la damunun ke fen kɔndɔ. ¹⁷ Alu ka den wo yen na men ma, alu ka wo bee dantɛeli ke mɔɔɔlu ye. ¹⁸ Menilu ka ie la dantɛeli kan namen, woilu bee kabannakoyara. ¹⁹ Kɔni Mariyamu ka wo bee to a jusu rɔ ka imiri wo ma kosebe. ²⁰ Saagbengbennailu wo ka ie koseyi waati men na, alu bee ka Alla gbiliya ka a tando, alu ka men bee lamen a ni alu ka men bee yen, a bee kera iko meleka ka a fɔ ie ye na men ma.

Den sɔɔɔnbailu wara a ri Allabatobonba kɔndɔ

²¹ Den sɔɔɔn ka tele seyin bɔ tuma men, alu ka a la kojii ke. A tɔɔ lara ko Isa, meleka ka tɔɔ men fɔ Mariyamu ye, ka a teren a tun ma kɔɔn ta burun. ²² Alu seniya waati dafara tuma men, seniya waati men sebeni Nabi Musa la sariya rɔ kɔnin, Yusufu ni Mariyamu wara den di Jerusalemu. Alu wara a yiraka kanma Maari Alla la, ²³ baa a sebeni Maari Alla la sariya rɔ ko: «Ni i den fɔɔ kera ceman di, den wo ye a bila a dan na Maari Alla ye.» ²⁴ Maari Alla la sariya ka saraka men fɔ, ko kanba fila wala so kɔndɔ kanba fila, Yusufu ni Mariyamu ka wo bɔ.

Simeyɔn ni Ana ka den ɲɛrɛnni yen

²⁵ Wo tuma, ce do tere ye Jerusalemu ye, men tɔɔ ko Simeyɔn. Mɔɔɔn numa le tere; a silanni Alla ye a na jere jere ma. Alla tun ka kisiba lahidi men ta Isirayeli mɔɔɔlu ye, Simeyɔn tere ye wo dafa makɔɔɔla. Alla la Nin Seniman tere ye Simeyɔn kan. ²⁶ Alla la Nin Seniman tun da

a yiraka a la ko a te sa fewu foo a na wa ban lala Maari la Nenematɔɔɔnin kan.

²⁷ Nba, Alla la Nin Seniman ka Simeyɔn nana Allabatobonba kɔndɔ. Wo waati kelen, Yusufu ni Mariyamu nara den di ye ka sariya ko panabɔ. Alu don men keni Allabatobonba la, alu benda Simeyɔn na. ²⁸ Simeyɔn ka den ɲɛrɛnni ta ka Alla tando. A kan ko:

²⁹ «Sisen, n Maari Alla,

i ri i la jɔn boloka ka wa jususuma rɔ ka ben i la kumakan ma.

³⁰ N jere na ra la i la kisiba kan bi,

³¹ i ka men daben adamadenilu bee pana.

³² A keto kenebɔlan di,

men di i la sila yiraka siya gbereilu la.

A ri bonya di i la mɔɔɔlu Isirayeli ma.»

³³ Men fɔni Isa ma Simeyɔn bolo, wo ka a fa ni a na kabannakoya. ³⁴ Simeyɔn duwara ie ye, ka ban ka a fɔ Isa na Mariyamu ye ko: «I tolo malɔ! Den jɔn di Isirayeli mɔɔɔlu siyaman nabe, ka siyaman fanan kɔɔɔa. A ri ke Alla la tɔɔmasere ri, mɔɔɔn siyaman di iban men dɔ kɔnin. ³⁵ Wo rɔ, miriya menilu ye mɔɔɔn siyaman kɔndɔ, woilu ri bila gbe rɔ. Kɔni ile, i ri dunin ba sɔɔɔn i jusu rɔ. A ri ke iko fan wa i kɔɔɔn.»

³⁶ Wo ka Alla la nabipuma muso do fanan teren Allabatobonba kɔndɔ, men tɔɔ ko Ana. A fa, men kɔni Aseri bɔnɔn dɔ, a tɔɔ tere ye ko Fanuyeli. Ana ra kɔɔɔa bake. A sunkurunya waati, a furura a ce bolo ka san wɔɔɔn-wula ke. ³⁷ A furu san wɔɔɔn-wula, a ce sara ka a kelen to ye. Sisen, a sɔɔɔn tun da san biseyin a ni san naanin bɔ. A ye Allabatobonba kɔndɔ tuma bee, ka Alla bato su ni tele. A la baara ye sun don di, a ni Alla matara.

³⁸ Ana nara se Yusufu ni Mariyamu kɔfe. A ka baraka bila Alla ye kosebe, ka ban ka wo den na ko fɔ mɔɔɔlu ye, menilu jii lani Alla kan ko a ri Jerusalemukailu kɔɔɔa ka bɔ ie la tɔɔɔa rɔ.

Yusufu ni Mariyamu wara Isa ri Nasareti so kɔndɔ

³⁹ Fen fen fɔni Alla la sariya rɔ, Yusufu ni Mariyamu ka wo bee ke, ka ban ka ikoseyi Kalile mara rɔ. Alu wara isii ie jere la so la, Nasareti kɔnin. ⁴⁰ Denni kunbayara, ka fanka sɔɔɔn a fari rɔ. A walijiyara. Alla la ɲumaya ye a kan.

Isa wara Taminkunna Sali rɔ

⁴¹ San san Isa sɔɔɔnbailu tun di wa Taminkunna Sali ke Jerusalemu. ⁴² Ka ben Isirayeli mɔɔɔlu la namun ma, Isa ka san tan ni fila sɔɔɔn san men na, a fanan wara sali rɔ a sɔɔɔnbailu kɔfe. ⁴³ Sali ban men keni, Isa sɔɔɔnbailu ka sila ta ka wa so. Jaa, Isa ra to ie kɔma Jerusalemu ye, kɔni alu ma wo lɔn. ⁴⁴ Iko alu mɔɔɔn siyaman ba tere ye sila kan ka wa so, alu lara a la ko Isa ye ie taama jɔɔn do bolo jama tema ye. Wo bolo ma, alu ka tele wo muume ke taamala. Kɔni fitiri waati seni, alu ma Isa yen fewu! Alu ka a pinin ie wara mɔɔɔlu tema, a ni ie taama jɔɔn. ⁴⁵ Alu ma a yen. Wo rɔ, alu ka

ikoseyi ka wa a ninin Jerusalemu. ⁴⁶ A tele sawanan lon, alu donda Allabatobonba kɔndɔ ka Isa siini teren dina karanmɔɔilu tema. A tere ye a tolo mabla ie la ka nininkali ke ie kun ma. ⁴⁷ A la hankilimaya ni a la jabili ka woilu bee kabannakoya. ⁴⁸ A sɔɔnɔnbailu ka a yen tuma men, alu fanan kabannakoyara. A na ka a mapinin-ka ko: «N dence, nfenna i ra ko su jin ke an na? An haminni tere kojuyaya. An tun da i ninin fan bee ka kapa.» ⁴⁹ Isa ka a jabi: «Nfenna ai tere ye n nininna ten? Ai ma a lon ko n ye n fa la bon na wa?» ⁵⁰ Kɔni a sɔɔnɔnbailu ma wo kɔɔnɔnɔn.

⁵¹ Isa wara ie kɔfe Nasareti, ka to ie bolo ye. A tere ye ie kan mirala tuma bee ka bonya di ie ma. Ko menilu bee taminni, a na kɔnin ka woilu bee to a jusu ɔ. ⁵² Isa tora kunbayala a fari ɔ. A walijiyara. A diyara Alla ye, a ni mɔɔilu fanan ye.

Yaya ka kawandili ke

3 Nba, Rɔmu mansa ba Tiberi la mansaya san tan ni looluna, Ponse Pilate tere ye Jude mara kun na, ni Herodi tere ye Kalile mara kun na, ni a kɔɔɔɔɔ Filipe tere ye Iture ni Tirakoniti marailu kun na, a ni Lisaniyasi tere ye Abileni mara kun na. ² Anasi ni Kayi-fasi tere ye sarakalase la kuntiibaya la.

Wo tuma, Alla ka a la kuma lase Sakariya dence Yaya ma wula kɔndɔ. ³ Yaya wulira wo ɔ, ka wa kawandili ke Juriden ba fan ɔ. A ka a fɔ mɔɔilu ye ko alu ye sun ji ɔ tubi kanma, sa Alla ri yafa ie julumun ɔ. ⁴ Wo kera iko Nabi Esayi ka a sebe na men ma ko:

«Mɔɔ do ri na a kan nabɔ wula kɔndɔ
ka a fɔ mɔɔilu ye ko alu ye sila ba raben Maari ye,
ka ban ka sila denni bee latelen a ye.

⁵ Dinban kɔndɔla bee ye lafa.

Koyinke ni tindi bee ye rakanya.

Sila rakundunilu ye latelen.

Sila juu ye raben ka nunku.

⁶ Wo wa ke, adamadenilu bee ri Alla la kisi ko yen.»

⁷ Jama tere ye nala Yaya ma sun ji ɔ kanma. A ka a fɔ doilu ye ko: «Aileilu fɔnfɔnni, yon ka Alla la kititee nafa ai ye? ⁸ Ai ye kewali ke ikomin jiri den men da yiraka ko ai tubini. Ai kana a fɔ ai jere ye ko «Ibrahimia ye an fa le ri.» Baa n ye fɔla ai ye ko Alla ri se kaba jin kela Ibrahimia denilu di. ⁹ Sisen, tɛeran da wuli jiri lulu tee kanma. Jiri menilu te den puma kela, woilu ri tee ka lafilu ta ɔ.»

¹⁰ Mɔɔilu ka Yaya mapininka ko: «An ye nfen de ke wo ɔ?» ¹¹ Yaya ka ie jabi: «Duruki fila ye men bolo, wo ye feriyato sɔ duruki kelen na. Damunun fen tii, wo fanan ye mɔɔ ɔ wo na ma.» ¹² Nisɔnɔkmiralu doilu fanan nani sun ji ɔ kanma. Alu ka Yaya mapininka ko: «Karanmɔɔ, an ye nfen de ke wo ɔ?» ¹³ A ka a fɔ ie ye ko: «Ai ka kan ka jate men mira mansa ye, ai ye dan wo ma. Ai kana foyi la wo kan.» ¹⁴ Sorodasi doilu fanan nara a mapininka ko: «Andeilu don? Andeilu ka kan ka nfen de ke wo ɔ?» A ka ie jabi: «Ai kana mɔɔ bolofen si

mira a la fanka la. Ai kana maborili ke wuya la fanan. Ai ye ai wasa don ai sara ɔ.»

¹⁵ Alu bee tere ye imirila ie jusu ɔ ko: «Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin men ko fɔni, Yaya le wo ri wo ɔ wa?» Baa, mɔɔilu tere ye wo kisiba makɔɔla. ¹⁶ Ka ben ie miriya wo ma, Yaya ka a fɔ ie ye ko: «Nde ye ai sunna ji ɔ, kɔni ɔɔgbere nato n ɔ, men fanka ka bon n ta ri. Hali ka n birin ka a la sanbara julu fuli a ye, wo ka bon nde ma. Ale nato ai sunna Alla la Nin Seniman ɔ, a ni ta! ¹⁷ A la fere ye a bolo, a ri a la sene suman bu ni a fofo ni a kise ɔ a ɔɔnɔn ɔ fere men na. A wa wuli wo baara kanma, a ri suman kise ni a bu ɔɔnɔn ɔ. A ri suman kise ke bondon kɔndɔ, ka ban ka bu bee janin ta la. Ta wo ye ta sabali ri, men te ban habadan.» ¹⁸ Yaya ka fen siyaman fɔ ie ye, ka ie kawandi, ka Alla la kibaro puma lase ie ma.

¹⁹ Yaya ka jamanatii Herodi jalaki fanan, ka a masɔɔnɔn a tun da a kɔɔɔɔ muso Herodiyasi mira a la. Yaya ka Herodi jalaki kojuu siyaman ɔ. ²⁰ Jalakili wo gbara Herodi la, foo ka Yaya mira ka a bila kaso la. Herodi ka kojuu ke wo ɔ, ka wo fanan la a la kojuu tɔilu bee kan.

Isa sun ji ɔ ko

²¹ Mɔɔilu ye nala sun ji ɔ kanma tuma men na, Isa fanan nara a sun diya ji ɔ †. Ka Isa to Alla matarala sun ji ɔ diya ye, sankolo lakara. ²² Alla la Nin Seniman ka kanba fari kɔnɔn ta ka jii Isa kan. Kuma kan do kɔra sankolo ɔ ka a fɔ ko: «N ninkan dence le i ri. I duman n ye kosebɛ!»

Isa buruju

²³ Isa kɔra sun ji ɔ diya ka a la baara damira. Wo ka a teren a ra san bisawa kɔnɔn kɔnɔn. Mɔɔilu tere a jatela Yusufu dence le ri.

Yusufu tere Heli den de ri.

²⁴ Heli tere Matati den de ri.

Matati tere Lebi den de ri.

Lebi tere Meleki den de ri.

Meleki tere Janayi den de ri.

Janayi tere Yusufu den de ri.

²⁵ Yusufu tere Matatiyasi den de ri.

Matatiyasi tere Amɔsi den de ri.

Amɔsi tere Nahɔmu den de ri.

Nahɔmu tere Esili den de ri.

Esili tere Nakayi den de ri.

²⁶ Nakayi tere Maati den de ri.

Maati tere Matatiyasi den de ri.

Matatiyasi tere Semi den de ri.

Semi tere Joseki den de ri.

Joseki tere Joda den de ri.

²⁷ Joda tere Jowanen den de ri.

Jowanen tere Resa den de ri.

Resa tere Sorobabeli den de ri.

Sorobabeli tere Salatiyeli den de ri.

† Wo tuma, Yaya ma bila kaso la burun.

Salatiyeli tere Neri den de ri.
²⁸ Neri tere Meleki den de ri.
 Meleki tere Adi den de ri.
 Adi tere Kosamu den de ri.
 Kosamu tere Elimada den de ri.
 Elimada tere Eri den de ri.
²⁹ Eri tere Yosuwe den de ri.
 Yosuwe tere Eliyeseri den de ri.
 Eliyeseri tere Jorimu den de ri.
 Jorimu tere Matati den de ri.
 Matati tere Lebi den de ri.
³⁰ Lebi tere Simeyon den de ri.
 Simeyon tere Juda den de ri.
 Juda tere Yusufu den de ri.
 Yusufu tere Jonamu den de ri.
 Jonamu tere Eliyakimu den de ri.
³¹ Eliyakimu tere Meliya den de ri.
 Meliya tere Mena den de ri.
 Mena tere Matata den de ri.
 Matata tere Natan den de ri.
 Natan tere Mansa Dawuda den de ri.
³² Mansa Dawuda tere Jese den de ri.
 Jese tere Obedi den de ri.
 Obedi tere Bowosi den de ri.
 Bowosi tere Salimchon den de ri.
 Salimchon tere Nasun den de ri.
³³ Nasun tere Aminadabu den de ri.
 Aminadabu tere Adimen den de ri.
 Adimen tere Arini den de ri.
 Arini tere Hesirchon den de ri.
 Hesirchon tere Peresi den de ri.
 Peresi tere Juda den de ri.
³⁴ Juda tere Yakuba den de ri.
 Yakuba tere Isiyaka den de ri.
 Isiyaka tere Iburahima den de ri.
 Iburahima tere Tera den de ri.
 Tera tere Nakori den de ri.
³⁵ Nakori tere Seruki den de ri.
 Seruki tere Rakawu den de ri.
 Rakawu tere Faleki den de ri.
 Faleki tere Eberi den de ri.
 Eberi tere Sala den de ri.
³⁶ Sala tere Kanaan den de ri.
 Kanaan tere Arifasadi den de ri.
 Arifasadi tere Semu den de ri.
 Semu tere Nuhan den de ri.
 Nuhan tere Lameki den de ri.
³⁷ Lameki tere Metusalemu den de ri.
 Metusalemu tere Enoki den de ri.
 Enoki tere Yaredi den de ri.
 Yaredi tere Malaleli den de ri.
 Malaleli tere Kenan den de ri.
³⁸ Kenan tere Enosi den de ri.
 Enosi tere Seti den de ri.
 Seti tere Adama den de ri.
 Adama tere Alla den de ri.

Ibulusa ka Isa manee

⁴ Nin Seniman tora Isa fe. Awa, Isa tere ye bɔla Juriden ba da la tuma men na Alla la Nin Seniman lɔra a ɔɔɔ ka wa a ri wula kɔndɔ. ² A ka tele binaanin ke wula kɔndɔ ye, Ibulusa ye a magberen kɛla. A ma foyi si damun waati wo ɔɔɔ. Tele binaanin dafanin, kɔnkɔ gbara a la a na ma. ³ Wo ɔ Ibulusa nara ka a fa a ye ko: «Ni ile le ye Alla Dence ri, i ye a fa kaba wo ye ko wo ye yeleman ka ke buru ri.» ⁴ Isa ka Ibulusa jabi: «A sebeni Alla la kitabu kɔndɔ ko: «Mɔɔ ti se balola buru gbansan na.»»

⁵ Isa banni wo fɔla Ibulusa ye, Ibulusa ka a ta ka wa a ri san ma, ka dununa mansaya bee yiraka a la waati kelen na. ⁶ Ibulusa ka a fa a ye ko: «Jamana woilu bee dini nde ma. N wa sɔn mɔɔ men dɔ, n di a bee di wo ma. N di i lasii jamana woilu bee kun na sa i ri bonya ba sɔɔɔ. ⁷ Ni i ka nde bato, i ri woilu bee sɔɔɔ.» ⁸ Isa ka a jabi: «A sebeni Alla la kitabu kɔndɔ ko: «I ye i Maari Alla le bato ka ale kelen pe gbiliya.»»

⁹ Ibulusa ka Isa ta ka wa a ri Jerusalemu wo ɔ. A wara Isa labɔ Allabatobonba kun na, ka a fa a ye ko: «Ni ile le ye Alla Dence ri, i ye igban de ka bɔ yan. ¹⁰ Ka a masɔɔɔ a sebeni Alla la kitabu kɔndɔ ko: «Alla ri a fa a la melekaile ye ko alu ye i lakanda, ¹¹ ka i kɔɔɔ ie bolo la, sa i sen kana se kaba ma.» ¹² Kɔni Isa ka Ibulusa jabi: «A fɔra Alla la kitabu kɔndɔ fanan ko: «I kana i Maari Alla kɔɔɔ.»» ¹³ Ibulusa banda Isa maneeɛla, a kapara a ma tuma men na, a bɔra a kɔfe ka lon gberɛ makɔɔ.

Isa ka a la baara damira Kalile mara ɔ

¹⁴ Isa bɔra ye ka wa Kalile mara ɔ Nin Seniman na seebaya ɔ. A la ko fɔra mara wo fan bee ɔ. ¹⁵ A tere ye wala mɔɔɔ ilu karanna salibonilu la ye. Bee tere ye a ɔɔɔ numa fɔla.

Nasaretikailu ka iban Isa ɔ

¹⁶ Isa wara se Nasareti, a makɔɔɔ ɔɔɔ men dɔ. Nɔnɔnɔ lon seni, a wara salibon na, ikomin a darini a kɛla na men ma. A se men keni karan diya ye, a wulira ka ilo kitabu karan kanma. ¹⁷ Nabi Esayi la kitabu donda a bolo. A ka ɔɔɔ do pinin kitabu ɔ, ɔɔɔ men karan loo tere ye a la. A sebeni ɔɔɔ wo ɔ ko:

¹⁸ «Maari Alla la Nin Seniman ye n kan, ka a masɔɔɔ a ra nde penematɔɔɔ ko n ye wa kibarɔ numa fa fantanilu ye.

A ra n kelaya ko n ye a laseyi kasodenilu ma ko alu ra kanhɔɔɔɔ,

ko n ye a fa na fuyen ye ko ie na ri laka.

A ka n kelaya ko n ye mɔɔɔ kɔɔɔ ilu kanhɔɔɔɔ,

¹⁹ ko n ye a fa mɔɔɔ ilu ye ko Maari la san ba ra se, a la kininkinin di yiraka ie la san men na kɔnin.»

²⁰ A banni wo karanna, a ka kitabu datuun ka a don a lamara bolo ka isii. Mɔɔɔ ilu bee na lɔni tere a ɔ. ²¹ A ka a

fɔ ie ye ko: «N da ban kitabu ɔƔƔ men karanna, wo kuma ra dafa ai jana bi.»

²² Alu bɛɛ tɛɛ ye a ƔƔ nɔma fɔla, baa alu kaban-nakoyani a la kuma jɔmailu ɔ. Wo ɔ, alu ka kɔƔƔ ƔƔ ƔƔnininka ko: «Yusufu dence tɛ jɔn di wa?»

²³ Isa ka a fɔ ie ye ko: «Sika tɛ a ɔ, ai ri sanda jɔn la n ye ko: «Dandalila, i ka kan ka i jɛɛ lakendɛya fɔla.» Ai ri a fɔ n ye fanan ko: «I ka ko menilu kɛ Kapɛrinahumu, an ye woilu kalama. I ye woilu kɔƔƔ kɛ i jɛɛ fanan wara ɔ yan.» ²⁴ A ka a fɔ ie ye ko: «Tɔɔa le! Nabijuma si tɛ jatela a wara mɔɔilu bolo. ²⁵ N di misali doilu yiraka ai la. Nabi Eli la tele ɔ, san sawa ni karo kɔƔƔ dafara sancɛ ma se nala Isirayeli jamana duu kan. Wo le ka a kɛ, kɔƔƔ ba donda jamana kɔƔƔ. Wo tuma, ɔɛsamuso ka siya Isirayeli jamana ɔ yan. ²⁶ KɔƔni Alla ma Nabi Eli lawa wo si demenna. Alla ka Nabi Eli lawa ɔɛsamuso do wara Sarepita so kɔƔƔ, men ye Sidɔn mara ɔ. ²⁷ Ka la wo bɛɛ kan, Nabi Elise la tele ɔ, kunatɔ tun ka siya Isirayeli jamana ɔ yan. KɔƔni wo si ma kendɛya Nabi Elise bolo fo Naaman kelen Sirijeka.»

²⁸ Nba, wo ka menilu siini tɛɛn ye salibon na, woilu ka kuma wo men ka mone kojuuya. ²⁹ Alu bɛɛ wulira ka Isa gben ka labɔ so kɔƔƔ. Iko so wo lɔni tindi ba kan, alu ka Isa ta ka wa a ri tindi ba wo kun dɔ ko ka a lafilɛ, kosa a ri be ka faa. ³⁰ KɔƔni a taminda ie tema ka wa.

Isa ka jina gben

³¹ Nba, Isa wara Kapɛrinahumu, so men ye Kalile mara ɔ. JɔƔƔ lon sera, a wara mɔɔilu karan salibon na. ³² Alu kabannakoyara a la mɔƔ karan jana ma, ka a masɔƔƔ a tɛɛ ye mɔɔilu karanna kuma men na sebaaya ba tɛɛ ye wo ɔ. ³³ Wo ka kɛ jinatɔ do tɛɛ ye jama tema ye. Ka Isa to karanna, jinatɔ wo kulera fanka la ka a fɔ ko: ³⁴ «ɛɛ, Isa Nasaretika! I ye nfen kela andeilu tema yan? I nani an halaki kanma wa? I ye mɔƔ su men di, n ka wo lɔna. Alla la mɔƔ sɛniman de i ri.» ³⁵ Isa jamanda jina ma ka a fɔ a ye ko: «I makun! Bɔ ɔ wo fe!» Jina ka ɔ wo labɛ duu ma jama bɛɛ jana, ka ban ka bɔ a fe. Foyi si ma kɛ ɔ la. ³⁶ Mɔɔilu kabannakoyara a jana jɛɛ jɛɛ ma wo ɔ. Alu ka a fɔ kɔƔƔ ye ko: «Kuma su juman ye jɔn di? A ragbe! A ye jinailu jamarila fanka ni sebaaya la. A wa a fɔ ie ye ko alu ye kɔ, alu ri kɔ.» ³⁷ Wo ɔ, Isa tɛɛ ye men kela, wo kibaro fɔra fan bɛɛ kɔƔƔ wo laminin dɔ.

Isa ka Simɔn biran muso lakendɛya

³⁸ Isa bɔra salibon na ka wa Simɔn wara. A sera ye ka a tɛɛn Simɔn biran muso tɔƔƔni kosebɛ, a muso na kɔƔnɛ. A fari kalayani kojuuya. Simɔn wara mɔɔilu ka Isa madiya ko a ye muso demen. ³⁹ Isa wara se a fe, ka ilɔ a kun na. A ka fari makaliya makuma, ko a ye bɔ muso ɔ. A bɔra. Muso wulira ikɔƔ ye, ka damunun di ie ma.

Isa ka jankarɔto siyaman nakendɛya

⁴⁰ Fitiri waati se men keni, mɔɔilu nara jankarɔ tɔlu ri Isa ma. Jankarɔ su siyaman tɛɛ ye ie kan. Isa ka a bolo la a kelen kelenna bɛɛ kanma ka ie lakendɛya. ⁴¹ Jinailu bɔra mɔƔ siyaman fe fanan. Alu bɔ waati, alu kulera ka a fɔ Isa ma ko: «Alla Dence le ile ri.» KɔƔni Isa ka ie makuma ka ie makun! A ma sɔƔnɛ ie ye kuma, ka a masɔƔƔ alu ka a lɔn ko ale le ye Alla la MɔƔ Nene-matɔmɔnɛn di.

Isa wara kawandili kɛ Jude mara ɔ

⁴² Wo duusa gbɛ jona, Isa bɔra so kɔƔƔ ka wa wula kɔƔƔ. Mɔɔilu ka a jɔnin haan ka a sɔƔƔ wula kɔƔƔ ye. A loo tɛɛ ye ie la ka a laseyi ie wara, baa alu tɛ a fe a ye bɔ ye. ⁴³ KɔƔni Isa ka a fɔ ie ye ko: «A fɛɛ tɛ fo n ye wa Alla la mansaya kibaro juma lase mɔɔilu ma so ba gbɛɛilɛ la. N kelayani wo le la.» ⁴⁴ A tora Jude mara rataamala, wo ɔ, ka mɔɔilu kawandi salibonilu la.

Simɔn ka jɛɛilu mira Isa baraka ɔ

5 Nba, lon do ɔ, Isa lɔni tɛɛ Kenesareti Dala tɔƔƔɛ. Jama nara a laminin fan bɛɛ ɔ ka ie tolo mabɔ Alla la kuma la. ² A ka kulun fila lani yen ji dafɛ. Kulun tiilu tun da bɔ ji kan ka kulunilu to ye. Alu tɛɛ ye ie la jɔɔilu makola ji dala. ³ Isa wara don kulun wo kelen kɔƔƔ, men tɛɛ ye Simɔn ta ri kɔnɛn. A ka a fɔ Simɔn ye ko a ye a kulun mabɔ gbelemala la dooni. Isa ka isii kulun kɔƔƔ ka mɔɔilu karan, menilu lɔni gbelema.

⁴ A banni mɔɔilu karanna, a ka a fɔ Simɔn ye ko: «I ye kulun nawa ji kan bɛɛ kɛ ka ai la jɔɔilu bila ji ɔ, sa ai ri jɛɛ mira.» ⁵ Simɔn ka a jabɛ: «Karan mɔƔ, an da su muume kɛ jɛɛ jɔninna ka kɔna. An ma foyi sɔƔƔ. KɔƔni n di jɔɔilu kɛ ji ɔ ikɔ tuun i la kuma sababu la.» ⁶ Wo ɔ, Simɔn wara jɔɔilu kɛ ji ɔ. Nba, alu ka jɛɛ siyaman ba mira. Jɛɛ warara foo ka jɔɔilu farafara damira. ⁷ Alu ka ie baara jɔɔilu kili, menilu tɛɛ ye ji kan kulun gbɛɛ kɔƔƔ, ko woilu ye na ie demen. Alu nara ie la kulun dɔ. Kulun fila woilu bɛɛ fara jɛɛ la kojuuya, foo kulunilu jiitɔ tɛɛ ji kɔƔƔ. ⁸ Simɔn Piyeri ka wo yen tuma men, a ka imajii Isa sen kɔƔƔ ka a madiya ko: «Maari, i kana i madon na, baa kojuukela le ye nde ri.» ⁹ A ka wo fɔ ka a masɔƔƔ jɛɛ jate wo tun da Simɔn ni a la mɔɔilu bɛɛ kabannakoyara foo ka silan. ¹⁰ A baara kɔƔƔ menilu tɛɛ ye Sebede denceilu Yakuba ni Yuhana ri, woilu fanan kabannakoyara.

KɔƔni Isa ka a fɔ Simɔn ye ko: «I kana silan. I kusan jɛɛ jɔninna. KɔƔni ka damira bi haan ka wa, i ri mɔɔilu jɔnin ka ie kɛ Alla ta ri.» ¹¹ Alu bɔra ji kan tuma men na, alu ka kulunilu ni jɛɛ mira fen bɛɛ to ye ka bila Isa kɔ.

Isa ka kunatɔ do lakendɛya

¹² Nba, lon do ɔ, Isa tɛɛ ye Kalile mara ɔ. Ka a to so da la, a benda kunatɔ do ma. Kuna juu ba le tɛɛ ye a ma. A ka Isa yen ka a jankarɔ ben duu ma, ka a madiya

ko: «Maari, ni i sonda, a se ye i ye ka n fari seniya foo ka n nakendeya.»¹³ Isa ka a bolo maa a la ka a fɔ a ye ko: «N sɔnni. I ye seniya.» Kuna ka a bila ikɔɔ ye.¹⁴ Isa ka a fɔ a ye ko: «I kana a fɔ kɔɔ si ye. Wa i fari yiraka sarakalase la. Alla ka saraka men fɔ Nabi Musa la sariya ɔ, i ye wo bɔ i la seniyali kosɔn, ka ban ka i la sereya yiraka.»¹⁵ Kɔni hali wo, Isa tɔɔ tere ye fɔla ka jensen fan bɛɛ ɔ. Wo le ka a ke, jama tere ye nala ka ie tolo malɔ a la. Jankarɔtoilu tere ye nala kendeya ninina fanan.¹⁶ Kɔni Isa kelen tere ye wala Alla matara diya wula ɔ ko siyaman.

Isa ka kɔɔngbɔnɔn do lakendeya

¹⁷ Lon do ɔ, Isa tere ye mɔɔilu karanna bon do la. Farisilu ni sariya karanmɔɔilu siini tere ye. Woilu nani ka bɔ Kalile mara ni Jude mara so siyaman na, a ni Jerusalemu so kɔndɔ. Wo tuma, Maari Alla la sebaaya ye Isa kan ka mɔɔilu lakendeya.

¹⁸ Ka Isa to mɔɔilu karanna, mɔɔ doilu nara ce kɔɔngbɔnɔn do ri. A lani tere lafen kan. Alu tere ye don ko ɔ bon na, ko ka jankarɔto la Isa nakɔɔ. Alu ka fere bɛɛ ke ka a don na ninin.¹⁹ Kɔni jama warani tere kojuuuya. Wo ɔ alu ma don na kɔɔ. Wo le kosɔn, alu yelera bon kan ka kɔɔ do waranka. Alu ka kɔɔngbɔnɔn ni a la lafen ta ka a lajii woo wo la. Alu ka a lajii haan ka wa a la Isa nakɔɔ jama tema.²⁰ Isa ka wo bɛɛ ragbe ka a yen ko mɔɔ woilu lani ale la. Wo ɔ, a ka a fɔce kɔɔngbɔnɔn ye ko: «N duuɔnɔnɔ, i ra makoto i la kojuuilu la bi.»

²¹ Sariya karanmɔɔilu ni Farisi menilu tere ye ye, woilu ka imiri ko: «Yon de nin di men ye Alla tanama kuma fɔla ten? Yon di se mɔɔ makotola a julumunna ten, fo Alla kelen pe?»²² Isa ka ie la miriya nɔ. Wo ɔ, a ka a fɔ ie ye ko: «Nfenna miriya su wo ye ai jusu ɔ?»²³ A ye di? Ka a fɔ ce wo ye ko a ra makoto a la julumun na, wala ka a fɔ a ye ko a ye i wuli ka i taama, numan ke duman wo fila ɔ?»²⁴ N di a yiraka ie la, bi, ko a se ye n ye, Mɔɔ Dence kɔnɔn, ka mɔɔ makoto kojuuilu la, dunuɔnɔn dɔ.» Wo ɔ, a ka a fɔ kɔɔngbɔnɔn ye ko: «I wuli. I la lafen ta. I ye wa i wara.»²⁵ A wulira ikɔɔ ye jama bɛɛ nana ka a la lafen ta ka wa a wara. A watɔla, a tere ye Alla tandola kosebe.²⁶ Mɔɔilu bɛɛ kabannakoyara ka Alla tando ka ban ka silan. Alu kan ko: «Ee! An da ko bailu yen bi!»

Isa ka Lebi kili

²⁷ Wo ɔ, Isa kɔni ye, a ka nisɔnɔmɔɔmɔɔ do siini yen nisɔnɔmɔɔmɔɔ diya. A tɔɔ ko Lebi. Isa ka a fɔ a ye ko: «I ye bila n kɔ.»²⁸ Lebi wulira ka a la baara to ye ka bila Isa ɔ.

²⁹ Kɔfe, Lebi ka damunun ba raben Isa ye ka mɔɔilu kili a wara. Nisɔnɔmɔɔmɔɔ siyaman nara, a ni mɔɔ gberɛilu. Alu bɛɛ tere ye damunun kela inɔnɔn fe.³⁰ Farisi doilu ni sariya karanmɔɔ doilu nara ka ie bɛɛ siini teren kɔɔ kelen dɔ. Wo gboyara ie ye. Wo ɔ, alu ka Isa la

karandenilu mapininka ko: «Nfenna ai ra sɔn ka damunun ke nisɔnɔmɔɔmɔɔ miralailu fe, a ni kojuuukela gberɛilu?»

³¹ Isa ka ie jabi: «Mɔɔ menilu kende, woilu mako te dandalila la. Jankarɔtoilu mako ye dandalila la.³² N ma na mɔɔ teleninilu kili kanma. N nani kojuuukelailu le kili kanma, sa alu ri tubi.»

Fen kɔɔ ni fen kura te kelen di

³³ Doilu ka a fɔ Isa ye ko: «A ye di? Yaya la karandenilu ni Farisilu la karandenilu ye sun donna waati do la a ni alu ye Alla matara. Kɔni i la karandenilu ri damunun ke ka minnin waati bɛɛ.»³⁴ Isa ka ie jabi sanda do ɔ ko: «A ye di? Ni kɔɔ kura sera do wara, i ri se ka kɔɔ kura tii ni a terilu jamari ko alu kana damunun ke inɔnɔn fe wa? Wo ti se kela!»³⁵ Baa lon do natɔ, kɔɔ kura tii ri bɔ a terilu ɔ. Wo lon, nenɛsuma ri gba ie la. Wo ɔ, alu ri sun don wo lon.»

³⁶ Isa ka sanda do fanan la ie ye ko: «Mɔɔ te faanin kura kunkurun tee faanin kɔɔ raben kanma. Ni i ka wo ke, faanin kura ri tɔjan. Ka la wo kan fanan, i ri a teren faanin kura kunkurun wo ti se benna faanin kɔɔ ma.³⁷ Wo na kelen ma, mɔɔ te minnin fen fadiman kura ke foroko kɔɔ kɔndɔ. Ni i ka wo ke, minnin fen fadiman kura ri foroko kɔɔ wo te ka a tɔjan. Minnin fen bɛɛ ri bɔ. Foroko ni minnin fen bɛɛ ra tɔjan wo ɔ.³⁸ Wo le kosɔn, minnin fen fadiman kura ka kan ka ke foroko kura le kɔndɔ.³⁹ Ni mɔɔ kɔni darira minnin fen fadiman kɔɔ minna, a kura loo te gba a la fewu! A ri a fɔ ko: «Kɔɔman duman.»»

Isa ka men fɔ nɔnɔn lonna ko ɔ

6 Nɔnɔn lon do ɔ, Isa ni a la karandenilu taminto tere ye sene do tema. Ka ie to sene tema, Isa la karandenilu ka sene suman tonson do kɔɔndɔ ka a toto ka a damun. ² Wo kera Farisi doilu nana. Alu ka a fɔ karandenilu ye ko: «Ko men ma kan ka ke nɔnɔn lon ma, ai ye wo kela nfenna?»³ Isa ka ie jabi: «Kɔnka tere ye Mansa Dawuda ni a taama kɔnɔnɔn la, a ka men ke, ai ma wo karan wa?»⁴ A donda Allabatobonba kɔndɔ, saraka buru tere ye kɔɔ men. Ka ben sariya ma, mɔɔ si ma kan ka buru wo damun foo sarakalaselailu. Kɔni mansa Dawuda ka wo ta ka a damun, ka do di a taama kɔnɔnɔn ma.»⁵ Wo ɔ, Isa ka a fɔ ie ye ko: «Mɔɔ Dence le ye nɔnɔn lon tii ri.»

Isa ka ke bolo faanima do lakendeya

⁶ Nba, nɔnɔn lon gberɛ, Isa donda salibon do la ka mɔɔilu karan. Ce do tere ye, men bolokinin janin a la.⁷ Nba sariya karanmɔɔ doilu ni Farisi doilu fanan tere ye ye, menilu tere ye kɔɔsila kojuuuya, baa alu tere ye fere nininna ka Isa jalaki. Ni a ka bolo janinto wo lakendeya nɔnɔn lon, alu ri a jalaki sababu kɔɔ. ⁸ Kɔni Isa ka ie miriya nɔ. A ka a fɔ bolo sabatɔ ye ko: «Iwuli ka ilɔ an tema.» A ka ilɔ.⁹ Isa ka jama mapininka ko: «A ye di? A daani ka kopuma ke nɔnɔn lon, wa kojuu? Ka

ככ kisi, wa ka a faa?»¹⁰ A ka a na lo ie bεε rɔ, ka ban ka a fɔ cε wo ye ko: «I bolo rasɔmɔn!» A ka a bolo rasɔmɔn. Ikɔrɔ ye, a kɛndɛyara.¹¹ Farisilu ni sariya karanmɔkɔilu ka wo yen tuma mɛn, ie jusu bɔra kojuyaya. Alu wara ijɔnɔn yen ka a fɔ ko: «An ye nfen kε Isa la?»

Isa ka keladenba tan ni fila nenematɔmɔn

¹² Lon gberε, Isa wara Alla matara diya koyinkeilu rɔrɔ. A ka su muume kε Alla matarala.¹³ Duusa gbeni, a ka a la karandenilu bεε kili ka mɔkɔ tan ni fila nenematɔmɔn ie rɔ, ka kε a la keladenbailu ri.¹⁴ Wo mɔkɔ tan ni fila kɔ le nin: Simɔn, Isa ka mɛn kɔ la ko Piyeri, a ni a doocε Andere; Yakuba ni Yuhana; Filipe ni Bartɔlomi;¹⁵ Matiyu ni Tomasi; Alife dence Yakuba ni Simɔn, a ye fɔla mɛn ma ko Fabaden;¹⁶ Yakuba dence Judasi; a ni Judasi Sikariyɔti, mɛn ye a janfa mɔkɔ ri.

Isa ka jama ba karan ka jankarɔtoilu lakendɛya

¹⁷ Nba, Isa ni keladenba woilu jiira koyinke la ka wa se gbεkula do rɔ. Alu benda karanden siyaman di ye. Jama ba fanan tere ye ka bɔ kɔrɔ siyaman. Doilu bɔni Jerusalemu, doilu bɔni Jude mara rɔ. Doilu fanan bɔni kɔjɔ da la, so menilu kɔ ko Tiri ni Sidɔn. Alu bεε nani ka ie tolo mab Isa la, ka lakendɛya.¹⁸ Jinailu tere ye menilu bɔrɔla, woilu lakendɛyara fanan.¹⁹ Mɔkɔ bεε tere ye a na nininna ka i maa Isa la, ka a masɔrɔn fanka tere ye a la jankarɔtoilu bεε lakendɛya.

Menilu ye barakadenilu ri

²⁰ Isa ka a na lo a la karandenilu rɔ ka a fɔ ie ye ko:

«Aile barakaden menilu ye fantanya rɔ, baa Alla la mansaya ye ai ta le ri.

²¹ Aile barakadenilu, kɔkɔ ye aileilu mɛn na bi, baa ai ri fa.

Aile barakadenilu ai mɛn ye kasila bi, baa ai ri yeε.

²² Aile barakadenilu ni mɔkɔilu ka ai lagboyarε, ka iban ai rɔ, ka ai nanin, ka ai kɔ tinan mɔkɔ Dence kosɔn.²³ Ai ye sewa wo rɔ kosebe fo ka naalen, baa ai barayi ka bon harijeene rɔ. Menilu ri kojuu su wo kε ai la, woilu benbailu ka wo kɔnɔn kε Alla la nabijumailu fanan na.

²⁴ Gbalo ye ai ye, menilu ye nanfulutii ri sisen, baa ai ra ai la hεrε rɔrɔ ten.

²⁵ Gbalo ye ai ye, ai menilu ye damununna ka fa sisen. Ai ri kɔkɔ.

Gbalo ye ai ye, ai menilu yeεlela sisen. Ai ri kasi ka kasi.

²⁶ Gbalo ye ai ye, ni mɔkɔilu ka ai kɔ puma fɔ tuma bεε, baa woilu benbailu tere ye wuya nabijumailu bonyala wo na kelen ma.»

An ye an juuilu kanin

²⁷ Isa kan ko: «Ai, menilu tolo ye n kan na, ai ye ai juuilu kanin, ka kojuma kε ai lagboyarεbailu ye.²⁸ Mɔkɔ menilu ye ai dankala, ai ye duwa woilu ye. Mɔkɔ menilu

karagbeleman ai ma, ai ye Alla matara woilu ye.²⁹ Ni mɔkɔ ka i da fan kelen gbasi, i ye a kɔ kelen lo a ye fanan. Ni mɔkɔ ka i la durukiba bɔ i bolo, i kana a mabali i la duruki kɔrɔkɔbila fanan tala.³⁰ Ni mɔkɔ mɔkɔ ka i tara, i ye wo kɔ. Ni mɔkɔ ka fen do ta i bolo, i kana a fɔ a ye ko: «A di n ma.»³¹ Ai ye a fe mɔkɔilu ye ko mɛn kε ai ye, ai jere ye wo kɔnɔn kε mɔkɔilu ye.

³² «Ni ai ka ai kaninba rɔrɔn kanin, julu su puman de wo ri? Hali kojukelailu fanan ye mɔkɔ kaninna mɛn fanan ka ai kanin.³³ Ni ai ye mɔkɔ ladiyala mɛn ka ai ladiya fanan, julu su puman de wo ri? Hali kojukelailu ye wo kɔnɔn kεla.³⁴ Ni ai ka julu don julu saralailu rɔrɔn na, julu su puman de wo ri? Hali kojukelailu ye julu donna a sara ko le rɔ.³⁵ Ai kɔni ye ai juuilu kanin, ka kojuma kε ai ye. Ai ye julu don ie la, ka ban ka a sara ko to ye. Ni ai ka a kε ten, ai barayi ri wara; ai ri kε Alla kɔrɔtaninba denilu jere jere ri. Ka a masɔrɔn ale ka ni mɔkɔ bεε ma, hali fisiriwali ni mɔkɔ juuilu.³⁶ Ai ye kε hinaba ri, iko ai Fa Alla hinaba ri na mɛn ma.»

Ai kana mɔkɔilu jii kojukelailu ri

³⁷ Isa ka a fɔ ie ye ko: «Ai kana mɔkɔilu jii kojukelailu ri. Wo rɔ, ai fanan te jii kojukela ri. Ai kana mɔkɔ jalaki. Wo rɔ, ai fanan te jalaki. Ai ye mɔkɔilu makoto. Wo rɔ, Alla fanan di ai makoto.³⁸ Ai ye mɔkɔilu kɔ, ai fanan di kɔ. Ai ri kɔ iko mɔkɔ ye mɔkɔ sɔla suman na ka a wara na mɛn ma. A ri fe lafa, ka a juujuu, ka a madii, ka do fanan la a kan, fo ka bon. Ai ri kɔ ten. Ai wa mɔkɔilu kɔ na mɛn ma, Ai fanan di kɔ wo na ma.»

³⁹ Wo rɔ, Isa ka sanda doilu la ie ye, ko: «A ye di? Na fuyen di se ka na fuyen na gbeleke mira wa? Alu fila bεε te be denka rɔ wa?»⁴⁰ Karanden ti se taminna a karanmɔkɔ la, kɔni ni a ka iraja karanna kosebe, a ri kε a karanmɔkɔ kɔnɔn di.

⁴¹ «Namanin mɛn ye i badenma na ma, i ye wo mafenela nfenna, ka a teren feren mɛn ye i jere na ma, i te wo kɔrɔsila?»⁴² I ri se ka a fɔ i badenma ye di ko: «N badenma, namanin mɛn ye i na ma, n di wo bɔ i na ma», ka a teren feren ye i jere na ma? Filankafu! I ye feren wo bɔ i jere na ma fɔla. Kosa i jere na ri laka. Wo rɔ, i ri se ka namanin bɔ i badenma na ma.»

Jiri su ri lo a den fe

⁴³ Nba, Isa kan ko: «Jiri puma ti se den juu kεla. Jiri juu fanan ti se den puma kεla.⁴⁴ Jiri su ri lo a den fe. Toro den ni rεsen den, wo si te rɔrɔnna jiri wɔnɛnma la.⁴⁵ Kojuma ye bɔla mɔkɔ puma solɔmε rɔ. Kojuu ye bɔla mɔkɔ juu solɔmε rɔ. Mɛn ye mɔkɔ solɔmε rɔ, wo kuma ri bɔ a da rɔ.»

Bonɔla fila

⁴⁶ Isa ko: «Nfenna ai ye a fɔla nde ma «Maari, Maari» ka a teren ai te n na kumakan bonyala?»⁴⁷ Mɔkɔ mɔkɔ nani nde ma, ka a tolo mab n kan na ka wo mira, n di se ka wo la mɔkɔ mɛn ma, n di wo fɔ ai ye.⁴⁸ A ye iko bonɔla,

men ka duu sen ka a la bon ju birin farakolo kan. Sanci ba nara, ji bɔra. Ji woyora kojuyaya ka se bon wo ma. Kɔni a ma foyi si ke bon na, ka a masɔɔn bon lɔni farakolo kan. ⁴⁹ Mɔɔ men te n na kuma mirala, n di wo fanan la bonlɔla do ma. Bonlɔla wo ka a la bon lɔ kinɛ kan. A ma a juu sii farakolo kan. Sanci nara, ji bɔra. Ji woyo se men keni bon ma, bon bera kojuyaya ka tjanan fewu!»

Isa ka sofaden kuntii la jɔn nakendeya

7 Isa banni wo fɔla jama ye, a donda Kaperinahumu so kɔndɔ. ² Rɔmuka sofaden kuntii do tere ye so kɔndɔ, men diyana jɔn tun ma kende. Wo faato le tere jankarɔ bolo. ³ Sofaden kuntii wo ka Isa mankutu men waati men na, a ka Yahudiya mɔɔbailu kelaya ka Isa madiya, ko a ye na a la jɔn nakendeya. ⁴ Mɔɔbailu se men keni Isa ma, alu ka a madiya kosebe ka a fɔ a ye ko: «Sofaden wo la hakan de. I ka kan ka a demen, ⁵ baa an na jamana mɔɔkilu duman a ye kosebe. A jere ka an na salibon lɔ an ye.» ⁶ Wo rɔ, Isa wara ie kɔfe. Alu sudunyani sofaden kuntii wara, sofaden kuntii ka a teri doilu lawa Isa ma, ka a fɔ a ye ko: «Maari, i kana i jere tɔrɔ. N na hakan te i ye don n wara, ka a masɔɔn i ka bon nde ri paaɔn! ⁷ Wo bolo ma, n ma sɔn n jere ye wa i kunben, ka a masɔɔn wo ka bon nde ma. Kɔni ni i ka kuma kelen fɔ, n na jɔn di kendeya. ⁸ Ka a masɔɔn n ye do la fanka kɔrɔ, sofaden doilu fanan ye n na fanka kɔrɔ. N wa men kelaya, wo ri wa. N wa men kili, wo ri na. N wa a fɔ n na jɔn ye ko a ye ke ten, a ri a ke ten.» ⁹ Isa ka kela wo men waati men na, a kabannakoyara kosebe. A ka iyelɛman ka a na lɔ jama rɔ, jama men bilani a kɔfe, ka a fɔ ie ye ko: «N ye a fɔla ai ye ko hali Isir-ayelikailu rɔ n ma lemeniya wo kɔnɔ yen ye.» ¹⁰ Nba, keladenilu bɔra Isa kɔfe, ka ikoseyi sofaden kuntii wara. Alu wara a teren ye jɔn wo ra kendeya fewu!

Isa ka kanberen suu lakunun

¹¹ Wo kɔ, Isa bɔra Kaperinahumu ka wa so do la, men tɔɔ ko Nahini. A la karandenilu ni jama ba bilani tere a kɔ. ¹² A sudunyani so da la, a ka iɔnɔ ben suu la, alu ye wala a madon diya kaburu so la. Dence kelen pe wo le tere cesamusu bolo. So kɔndɔ mɔɔkilu siyaman ba le nara muso wo tɔrɔ. ¹³ Maari ka muso wo kasitɔ yen ka kininkinin a ma. A ka a fɔ muso ye ko: «I kana kasi.» ¹⁴ Ka ban ka imadon suu ta fen na ka a bolo maa a la. Suu talailu ka ilɔ. A ka a fɔ ko: «Kanberen, iwuli.» ¹⁵ Wo fɔni, suu kununda. A wulira ka isii ka kuma damira. Isa ka a di a na ma. ¹⁶ Mɔɔ bɛɛ silanda ka kabannakoya wo rɔ. Alu ka Alla tɔɔ bonya ka a fɔ ko: «Alla la nabijuma ba do ra na an tɛma.» A ni, «Alla ra na a la mɔɔkilu demen kanma.» ¹⁷ Nba, Isa kibaro jensenda Jude mara ni a laminin bɛɛ rɔ.

Yaya ka a la karandenilu lawa Isa ma

¹⁸ Yaya la karandenilu ka Isa la kibaro lase Yaya ma. Wo rɔ, a ka karanden fila kili ¹⁹ ka ie kelaya ko alu ye wa Maari Isa mapininka ko: «Alla la Mɔɔ Nene-matɔɔnin men natɔ, wo ye ile ri wa, wala an ye dɔgberɛ makɔrɔ?» ²⁰ Karanden fila woilu wulira ka wa Isa mapininka ko: «Maari, Yaya ra an lɔ i ma. A ko an ye na i mapininka ko: «Alla la Mɔɔ Nenematɔɔnin men natɔ, wo le ile ri wa, wala an ye dɔgberɛ makɔrɔ?»» ²¹ Wo tuma, Isa ye a kan ka mɔɔ siyaman nakendeya, jankarɔ a ni lanjiritɔilu, ka jinailu gben jinatɔilu fe, ka na fuyen siyaman na laka. ²² Wo rɔ, Isa ka keladen fila wo jabi: «Men da ke ai pana yan, men fanan da dantɛɛ ai pana, ai ye wa wo bɛɛ fɔ Yaya ye. Ai ye a fɔ a ye ko: Fuyenilu na ra laka. Senkelenilu ra taama kopuma. Kunatɔilu ra kendeya. Tologbedenilu tolo ra laka. Suilu ra kunun ka wuli. Kibaro puma ra lase bolokolonilu ma. ²³ Ni mɔɔ mɔɔ ma tɛɛ n dɔ, wo ye barakaden de ri.»

²⁴ Yaya la keladenilu kɔ men keni ye, Isa kumara jama ye Yaya la ko rɔ. A kan ko: «Ai wa men kɛra waa rɔ, ai wara nfen mafene ye? Ai wara bin de mafene wa, fɔnɔ ye men lamaala? Wo kuma tɛ! ²⁵ Ai wara ka nfen mafene sa? Faanin dagbelen tii wa? Wo kuma tɛ. Menilu ye faanin dagbelen donna, ka ie diyana koilu ke, woilu te sɔrɔnna waa rɔ, fo mansa wara. ²⁶ Ai wara nfen mafene diya waa rɔ? Ai ma wa nabijuma do mafene wa? Nabijuma le tere jɔ! Kɔni ale ka bon nabijuma ri paaɔn! ²⁷ A sebeni a la ko rɔ Alla la kuma rɔ ko: «A ragbe, n di n na keladen nawa i nɛ ka i la sila raben i nɛ.»

²⁸ A ragbe! Muso si ma den sɔrɔnɔ fɔlɔ, men ka bon Yaya ri. Kɔni mɔɔ mɔɔ ye Alla la mansaya rɔ, hali men ye a bɛɛ kɔrɔ, wo bɛɛ ka bon Yaya ri. ²⁹ Mɔɔ menilu ka Isa la kawandili kan namen, hali nisɔnɔmiralailu, alu bɛɛ ka Alla gbiliya, ka a masɔɔn alu tere ye sunna ji rɔ Yaya la sun ji rɔ kɔrɔ. ³⁰ Kɔni Farisilu ni sariya karanmɔɔkilu ka iban Alla sawo rɔ. Alu ma sɔn Yaya ye ie sunna ji rɔ.»

³¹ Isa ka a fɔ ikɔ tuun ko: «N ye bi mɔɔkilu la nfen ma? Alu ni nfen de munɔnani? ³² Alu kɔni denninilu la, menilu siini panatɛɛla lɔfe rɔ. Alu ye a fɔla ie dupɔnɔkilu ye ko:

«A ragbe. An ka fule fɔ ai ye
kɔni ai ma sɔn ka don ke.
An ka saya dɔnkili la ai ye,
kɔni ai ma kasi.»

³³ I ma a yen, Yaya nara, a ma damunun ke, a ma minnin fen fadiman min. Wo rɔ, ai ka a jate jinatɔ ri. ³⁴ Mɔɔ Dence ra na sisen. A ye damunun kela, a ye minnin kela. Wo rɔ, ai ye a fɔla a ma ko a ma foyi si lɔn fo kɔrɔ-maya a ni kɔlɔ min, ko nisɔnɔmiralailu ni kojukela gbɛɛilu duman a ye kojuyaya. ³⁵ Kɔni mɔɔ men ye Alla la walijiya gbiliyala, wo tii ye walijiya kelen wo yirakala ko a telenni.»

Kaninteya den de ye makoto le ri

³⁶ Lon do ɔ, Farisi ɛ do tere ye men ka Isa kili damunun kanma. Wo ɔ, Isa wara a wara. Alu ka damunun ke iɲɔɲɔ fe. ³⁷ Ka ie to damununna, muso donda bon na. Muso pin tere ye kojuukela le ri. Muso wo tun da a men ko Isa ra wa damunun diya Farisi ɛ wara. Wo ɔ, a wulira ka na daa alabasitari ri, men fani latikolon tulu la. ³⁸ A donda bon na ten. A taminda Isa †kɔfe ka i lo a sen kɔɔ ka kasi. Ka a to kasila, a ɲaji bɔra ka buruburu Isa sen kan ka ie suma. Wo ɔ, a ka Isa sen jɔsi a jere kungsi la ka ie sunbu, ka ban ka ie mamun latikolon tulu la.

³⁹ Farisi ɛ men ka Isa kili damunun kanma ka wo bee lakɔɔsi ka a fɔ a jere kɔndɔ ko: «Ni ɛ pin tun kera Alla la nabɪnɪma jere jere ri, a tun di muso suu pin lon, men da a bolo maa a la ten. A tun di a lon ko muso pin tere ye kojuukela le ri.» ⁴⁰ Isa ka a fɔ Farisi ɛ ye ko: «Simɔn, n ye a fe ka kuma do fɔ i ye.» Simɔn ka a jabi: «Karan-ɔɔ, i ye a fɔ.» ⁴¹ Isa ko: «Ce do la julɔ tun ye ɔɔɔ fila la. Kelen ta benni wodigbe keme loolu la. A tɔ kelen ta benni wodigbe biloolu la. ⁴² Wo fila si ma se julɔ sarala. Wodi tii wo hinara ie la, ka dɪɲɛ ka ie fila la julɔ to ye. A ye di? Alu fila ɔ, ɛ ri diya yon ye ka tamin?» ⁴³ Simɔn ka a jabi: «N hankili ɔ, men na julɔ tun ka bon, ɛ ri diya wo le ye ka tamin.» Isa ko: «Ale le wo ri ɲɔ!»

⁴⁴ Isa ka a ɲa lo muso ɔ, ka a fɔ Simɔn ye ko: «Simɔn, i ma muso pin yen wa? N nara i wara, i ma ji di n ma ka n sen mako. Kɔni a ka n sen suma a ɲaji la, ka a jɔsi a kungsi la. ⁴⁵ I ma n sunbu foli ɔ. Kɔni kebi n donda yan, ale ma n sen sunbu boloka. ⁴⁶ I ma n kun mamun tulu la, kɔni a ka latikolon mun n sen na. ⁴⁷ Tupa ka fisa. Muso pin da kojuu siyaman ke kɔɔɔman. Kɔni a la hake bee a labe ka a masɔɔn a la kaninteya ra wara. A ragbe! Mɔɔ men ma makotoli ba sɔɔɔ ten, a la kaninteya te ke ten.»

⁴⁸ Wo ɔ, Isa ka a fɔ muso ye ko: «I ra makoto i la kojuu bee la.»

⁴⁹ Menilu siini tere ye, woilu ka a fɔ ie jere kɔndɔ ko: «Ee! Yon ye nin di, men di mɔɔ makoto a la kojuu la?»

⁵⁰ Kɔni Isa ka a fɔ muso ye ko: «I ra ikisi bi i la lemeniya sababu la. Wa! Alla ye hera ke i ye!»

Muso menilu bilani tere Isa kɔ

8 Kɔfe, Isa tere ye iwala ka mɔɔɔilu kawandi so bailu ni so misenilu la. A tere ye Alla la mansaya kibaro numa lasela ie bee ma. A la keladenba mɔɔ tan ni fila tere ye a kɔfe. ² Musoilu fanan bilani tere ye a kɔ, Isa tun da menilu lakendeya. Doilu fanan tere ye ie fe, Isa ka jinailu gben ka bɔ menilu fe. Do tɔ tere ye ko Mariyamɔ Makidalaka. Isa tun ka jina wɔɔɔnwula gben ka bɔ ale kɔfe. ³ Ce men tɔɔ ko Cusa, wo muso fanan

† Waati wo la, Yahudiya tere ye isiila tabali majinin de la, ka ie sen dasama iɲɔɲɔ kɔ ma damunun diya. Wo ɔ muso ka a madon Isa sen na.

tere ye, men tɔɔ ko Yohani. Cusa wo tere ye Mansa Herodi la nanfulu kunnasiila ri. Muso men tɔɔ ko Susana fanan tere ye, a ni muso dɔɔɔberɛilu. Muso woilu bee tere ye Isa ni a la karandenilu mademenna ie bolofenilu la ko ɔ.

Si foyila la sanda

⁴ Mɔɔɔilu bɔra so siyaman na ka na Isa ma. A ka sanda do la jama ba wo ye. A ko: ⁵ «Senekela do bɔra ka wa si foyi diya a la sene ɔ. A seni ye, a ka si foyi. Si do bera sila dafe. Taminbatɔɔilu ka si wo radɔn ie sen na ka a tipan. Kɔɔɔilu nara a tɔ ta ka a damun. ⁶ Si do fanan bera farakoloma kɔɔ kan. Si wo ferenda, kɔni a ma men. A bee jara, ka a masɔɔn sumaya tun te kɔɔ wo ɔ. ⁷ Si do fanan bera kɔɔ do ɔ, bin wɔɔɔnmailu ye bɔla kɔɔ men. Si wo ferenda, bin wɔɔɔnmailu fanan ferenda. Kɔfe, bin wɔɔɔnmailu warara si ferennilu ma ka ie mabali bonyala. ⁸ Si do fanan bera duu duman dɔ. Si wo ferenda kopuma ka bonya ka den kosebe. Si jate men bera duu duman wo ɔ, wo kɔɔ keme sɔɔɔnda.» Isa banni sanda lala ka a kan nabɔ ko: «Tolo ye menilu kun ma, woilu ye ie tolo malɔ sanda pin na kosebe.»

⁹ A la karandenilu ka a mapininka ko: «Sanda wo kɔɔ ye nfen di?» ¹⁰ Isa ka a fɔ ie ye ko: «Alla la mansaya koilu suturani, aile ra famunyali do sɔɔ ie ɔ. Kɔni wo koilu ye fɔla mɔɔ tɔɔlu ye sandailu le ɔ. Wo ɔ, <alu ɲa ye ie la, kɔni alu kana fen yen; alu tolo ye ie la, kɔni alu kana fen famun.»

¹¹ «Nba, sanda wo kɔɔ le pin di. Si wo ye Alla la kuma munupa le ri. ¹² Si do bera sila dafe. Si men bera kɔɔ wo ye mɔɔ doilu munupa le ri. Mɔɔ woilu ra Alla la kuma men, kɔni Ibulusa ra na wo bɔ ie jusu ɔ. Kosa alu kana se lala Alla la kuma la ka kisi. ¹³ Si do men bera farakoloma kɔɔ kan, wo fanan ye mɔɔ doilu munupa le ri. Mɔɔ woilu ka Alla la kuma men ka a mira sewa ɔ. Kɔni kuma wo ma don ie jusu ɔ bere bere ke. Alu ri to lemeniya ɔ dooni. Gbeliya waati wa se ie ma, alu ri sila numa bila. ¹⁴ Si do men bera bin wɔɔɔnmailu kɔɔ ɔ, wo fanan ye mɔɔ doilu munupa le ri, mɔɔ menilu ka Alla la kuma men fewu! Kɔni dunuparatɛɛ hamin da wara ie ma, a ni nanfulu ko nata a ni ie jere diyana koilu. Wo bolo ma, Alla la kuma ri mabali ie jusu ɔ, ka ke iko sene fen, men jara ka a den kobali to ye. ¹⁵ Nba, si do fanan bera duu duman dɔ. A ferenda kopuma ka bonya ka den kosebe. Si men bera duu duman kɔɔ, wo ye mɔɔ doilu munupa le ri men da Alla la kuma lamɛn ka a mira. Alu jusu telenni ɔ, alu ye kankelentiilu ri. Wo mɔɔɔilu ye irajala ka Alla sawo ke kosebe waati bee.»

Fitina la sanda

¹⁶ Isa ka a fɔ ie ye iko tuun ko: «Mɔɔ si te fitina lamɛn, ka ban ka fen birin a kan na, wala ka a sii lafen kɔɔ. Alu ri a lamɛn ka a sii fen kɔɔtani kan. Kosa mɔɔ menilu ye donna bon na, woilu ri fitina mɛlen yen. ¹⁷ Nba, mɔɔɔilu ra fen fen dokon, wo bee ri yen. Alu

ra fen fen sutura, wo bæ ri ƙɔ gbe ƙɔ. ¹⁸ Alu ye a ke kunye ie la tolo malɔ ƙɔ! Baa ni fen do kera mɔ do bolo a ri do kura sɔɔ, ƙɔni ni fen sa men bolo wo ti fen fen sɔɔnna.»

Isa na ni a badenmailu

¹⁹ Isa na ni a dooceilu nara Isa ma, ƙɔni alu ma se ka imadon a la jama bolo la. ²⁰ Isa a labɔnira ko: «I na ni dooceilu lɔni da la, ko alu ye a fe ka i yen.» ²¹ Isa ka jabili ke ko: «Mɔ menilu ye ie tolo malɔla Alla la kuma la ka a mira, woilu le n na ni n badenmailu ri.»

Isa ka ƙɔ ba lab

²² Lon do ƙɔ, Isa ka a ƙɔ a la karandenilu ye ko: «An ye wa dala ƙɔma.» Wo ƙɔ, alu bæ donda kulun do ka wa. ²³ Ka alu to ji kan kulun do, Isa sunɔɔ. Wo ƙɔ, ƙɔ ba wulira ji kan ka kulun namaa fo ka ji don a ƙɔndɔ. Ji siyayara kulun ƙɔndɔ. Wo ƙɔ kulun jiiɔla tere ye ji ƙɔ. ²⁴ Alu ka ibori ka Isa lakunun ka a ƙɔ a ye ko: «Maari, Maari an tununɔ le ji ƙɔ.» A wulira ka ƙɔ ni ji maku-ma. Ƙɔ ni ji ka ilɔ ka masuma. ²⁵ A ka a ƙɔ ie ye ko: «Ai la lemeniya na le wo ri wa?» Alu bæ silanda ka kabanakoya, ka a ƙɔ jɔ ye ko: «E! Mɔ su puman de jin di? A ye ƙɔ ni ji marala, hali woilu bæ ye a kumakan mirala.»

Isa ka jina gben ka ƙɔ ce do fe

²⁶ Wo ƙɔ, Isa ni a la karandenilu ka dala tere ka se Jerasa mara ƙɔ. Dala wo tere ye Jerasa mara ni Kalile mara tema. ²⁷ Isa jii men keni ka ƙɔ kulun ƙɔndɔ, ce jinato do nara a laben. Kebi waati jan jinato wo tun te feriyabɔ donna muume. A tun te sɔna ka to so ƙɔndɔ. A tere ye sila kaburu wo le ƙɔ. ²⁸ A ka Isa yen tuma men na, a kulera bake. A nara ibe duu ma Isa sen ƙɔ, ka a kan nabo ko: «Ile Isa, Alla Ƙɔtaninba Dence! N bila! I nani an jakankata kanma wa?» ²⁹ A ka wo kuma ƙɔ, ka a masɔɔ Isa tun da jina jamari ko a ye ƙɔ a fe. Jina tun da wo mira siɔ siyaman ƙɔman. A wa a mira, so ƙɔndɔ kulun ri a bolo sidi ƙɔla la, ka a sen don nee la, ka ie janto a ƙɔ. Ƙɔni a ri ƙɔ ni nee kadi ka wa. Jina ri a gbengben fo wula jan.

³⁰ Isa ka a mapininka ko: «I ƙɔ di?» A ka a jabi: «An ƙɔ le ko jama ba, baa an ye ikomin kelɛden jama ba.» Wo ƙɔ le, jina siyaman tere ye a fe. ³¹ Jina woilu ka Isa madiya ko a kana ie lawa denka dun ba ƙɔ, jakankata ƙɔ ƙɔnin.

³² Wo tuma, kose kuruba tere ye damunun kela tindi kan ye. Jinailu ko Isa ye diɔe alu ye don koseilu ƙɔndɔ. Isa sɔnda alu ye wa. ³³ Jinailu ƙɔ jinato fe ka wa don koseilu ƙɔndɔ. Wo ƙɔ, koseilu ka ibori kosebe ka jii tindi la ka wa don ji ƙɔ. Alu bæ tununda ji ƙɔ. ³⁴ Nba, wo bæ kera kose gbengbennailu pana. Alu ka ibori ka wa a nafa so ƙɔndɔ kulun ye, a ni bonda la kulun. ³⁵ So ƙɔndɔ kulun ƙɔ ka wa ka wo mafene. Alu seni ƙɔ wo ƙɔ, alu ka jinato ƙɔ masumani siini yen Isa sen

ƙɔ. Jina si tun te a fe. Duruki tere ye a kan na. So ƙɔndɔ kulun silanda kojuuya wo ƙɔ. ³⁶ Jinailu gbenda menilu pana, woilu ka dantɛeli ke ƙɔ kulun ye. ³⁷ Jerasakailu bæ silanda a na jere jere ma, ka a ƙɔ Isa ye ko a ye ƙɔ ie la jamana ƙɔ. Awa Isa ni a la karandenilu donda kulun do ka ikoseyi. ³⁸ Isa wa tuma, jinato ƙɔ nara a madiya ko a ye a fe ka to Isa kofe, ƙɔni Isa ma sɔn fo ka a kelaya ko: ³⁹ «I ye wa i wara. Alla ra ko ba men ke i ye, i ye wo kibaro lase i wara kulun ma.» Isa tun da men ke a ye, a wara ka to wo kibaro lasela a so fan bæ ƙɔ.

Sunkurun faani a ni muso jankarɔ

⁴⁰ Isa koseyila, jama ba ka a laben baa alu tere ye a makɔla ⁴¹ Wo tuma, ce do nara se a ma, ka ila a sen ƙɔ. Wo ce, men ƙɔ ko Jayirusi, tere ye salibon kuntiya la. A ka Isa madiya ko a ye diɔe ka wa a wara, ⁴² baa a denmuso kelen pe faatɔ le. Den wo ra san tan ni fila sɔɔ. Wo ƙɔ, Isa ka Jayirusi wara sila ta. Ƙɔni a watɔla, jama warara a kofe kojuuya, fo ka a ragbeden ie tema.

⁴³ Muso jankarɔ do tere ye jama wo tema. Jigbe jankarɔ tere ye a la kebi san tan ni fila. Dandalilailu tun da a bolofen bæ damun, ƙɔni wo si ma se ka a lakendeya. ⁴⁴ A ka imadon Isa la ka imaa a la duruki ƙɔ la. A la jigbe ka ilɔ ikɔ ye. ⁴⁵ Isa ka nininkali ke kelendi ko: «Yon ka a bolo maa n na?» Bæ ka a ƙɔ ko: «Nde te.» Piyeri ka a ƙɔ ko: «N Maari, i ma jama warani yen fo ka i ragbeden ie tema.» ⁴⁶ Isa ka a jabi: «Jama ko te de! Mɔ kelen da imaa n na. N ye a kalama ko sebaaya ra ƙɔ n do ka ko ke do ye sisen!»

⁴⁷ Muso ka wo lakɔsi ka a yen ko a ti se ka idoon Isa ma. A yereyereni nara ila Isa sen ƙɔ. A ka imaa Isa la duruki ƙɔ la kun men na, a ni a kendeyara kelendi na men ma, a ka wo bæ nafa Isa ye jama bæ pana. ⁴⁸ Isa ka a ƙɔ a ye ko: «N denmuso, i ra ƙɔ jankarɔ ƙɔ ka kisi i la lemeniya sababu ƙɔ. I ye wa hera ƙɔ.» ⁴⁹ Ka Isa to wo ƙɔ, keladen nara ka ƙɔ salibon kuntii Jayirusi wara. Wo nara a ƙɔ Jayirusi ye ko: «I denmuso ra ban. I kana karanmɔ butun.» ⁵⁰ Isa ka kela wo men ka a ƙɔ Jayirusi ye ko: «I kana jiiɔe. I ye la n na ƙɔ. I denmuso ri kendeya.»

⁵¹ Isa se men keni Jayirusi wara, a ma sɔn ƙɔ si ye don a kofe bon ƙɔndɔ, fo Piyeri, ni Yuhana, ni Yakuba, a ni den fa ni a na. ⁵² Kulun tere ye kasila ka kule, ko den da faa. Isa ka a ƙɔ ie ye ko: «Ai kana kasi. Den ma faa. A ye sunɔ ƙɔ.» ⁵³ Alu ka Isa mayeɛ, baa alu bæ ka a lɔ fewu ko den da faa. ⁵⁴ Isa ni a la kulun donda bon ƙɔndɔ. A wara den mira a bolo ma ka a kan nabo ko: «Dennin, iwuli!» ⁵⁵ Dennin nin koseyira a ƙɔ. A wulira ka ilɔ kelendi. Isa ka a ƙɔ ko alu ye damunun di a ma. ⁵⁶ Den fa ni a na kabannakoyara, ƙɔni Isa ka ie jamari ko alu ra men yen bon ƙɔndɔ ye, alu kana wo ƙɔ ƙɔ si ye.

Isa ka a la keladenbailu kelaya

9 Wo ƙo, Isa ka a la keladenba tan ni fila kili. A ka fanka ni sebaaya di ie ma, kosa alu ri jinailu gben ka ƙo mƙƙilu fe, ka jankarƙoailu lakendeya. ² A ka ie kelaya ko alu ye wa Alla la mansaya ko lase mƙƙilu ma, ka jankarƙoailu fanan lakendeya. ³ A ka a ƙo ie ye ko: «Ai kana demen fen si ta taama nin ƙo, gbeleke wo, ƙoƙo wo, damunun fen wo, wodi wo, ai kana wo si ta. Hali duruki fila, ai kana wo ta. ⁴ Ai wa jiya ƙoƙo men ƙo, ai kana ƙo ye. Ai ye to ye fo ai ƙo tuma wa se so wo ƙoƙo. ⁵ Ni mƙƙilu ka iban ai jiyala, ai ye ƙo ie wara, ka ye gbangban ƙo ai sen ma. Wo ri ke sereya ri ye mƙƙilu ma, ko alu ka juu.» ⁶ Nba, alu ƙoƙo ye ka itaama ka se so siyaman ƙo. Alu ka kibaro puma lase ka jankarƙoailu lakendeya fan bee ƙo.

Isa la ko ka Herodi ƙondafili

⁷ Nba, ko ko keni tere ye Isa bolo, Mansa Herodi tere ye wo kibaro kalama. Wo kibaro ka a ƙondafili kosere, baa doilu tere ye Isa jatela Yaya le ri. Alu kan ko Yaya ra wuli ka ƙo saya ƙo. ⁸ Doilu tere ye Isa jatela Nabi Eli le ri. Alu kan ko Eli ra na iko tuunni. Doilu tere ye Isa jatela nabijuma gbereri, bi ma men ban. Alu kan ko wo ra ƙo saya ƙo ka na iko tuunni. ⁹ Herodi kan ko: «N ka mƙƙo ƙo Yaya kun tɛɛla a la. A ye di wo ƙo? N ye kibaro men sƙoƙonna nin, wo tii ye yon de ri wa?» Wo ƙo, a loo tere ye Herodi la ka a na la Isa kan.

Isa ka damunun di jama ma

¹⁰ Isa la keladenbailu ƙoƙo taama ƙo ka na dantɛɛli ke Isa ye. Alu tun da ko ko ke, alu ka wo bee ƙo a ye. Wo banni, Isa ka ie ta, ko ka wa ƙoƙo niya Betisayida so fan ƙo. ¹¹ Ƙoƙo mƙƙo siyaman kolonda ie wa ko ƙo, ka ibori ie ko. Isa ka ie bee ramira ƙoƙuma. A ka Alla la mansaya ko lase ie ma, ka ban ka jankarƙoailu lakendeya. ¹² Alu bee menda ye fo ka fitiri sudunya. Keladenba tan ni fila wo nara, wo ƙo, ka a ƙo Isa ye ko: «An Maari, i ye sila di jama ma. Sa alu ri wa si diya a ni damunun ninin yan laminin soilu la, a ni todailu la. I ma a lɔn, an ye waa le ƙo yan? Foyi te yan.» ¹³ Isa ka ie jabi: «Ai jere ye damunun di ie ma.» Keladenbailu ka a ƙo ko: «Buru kala loolu ni jee fila-pe ye an bolo yan. Nba, i ye a fe an ye wa damunun san jama nin bee ye wa?» ¹⁴ Jama wo ka siya ba le. Ce menilu ye a ƙo, woilu jate ri mƙƙo waa loolu ƙo.

Nba, Isa ka a ƙo a la karandenilu ye ko: «Ai ye jama lasii mƙƙo biloolu biloolu dekuruilu ƙo.» ¹⁵ Karandenilu ka jama laden ka ie lasii ten. ¹⁶ Wo banni, Isa ka buru kala loolu ni jee fila ta, ka a na lɔ san ma ka baraka bila Alla ye. A ka buru ni jee rakadikadi ka a di karandenilu ma, ko ka a rafara jama tema. ¹⁷ Mƙƙo bee ka damunun ke fo ka ie fa. Alu bee ban men keni damununna, karandenilu ka buru ni jee kunkundun tɔilu laden. Wo kunkundunilu ka seye tan ni fila lafa.

Piyeri ka men ƙo Isa ma

¹⁸ Lon do ƙo, Isa kelen tere ye Alla matarala ƙoƙo do ƙo. A la karandenilu tere ma jan ale baka. Isa ka ie manininka ko: «Mƙƙilu ye n jatela yon di?» ¹⁹ Alu ka a jabi: «Doilu kan ko i ye Yaya le ri. Doilu kan ko i ye Nabi Eli le ri. Doilu fanan kan ko nabijuma do ra ƙo saya ƙo ka na, bi ma men ban.»

²⁰ A ka ie manininka ko: «Ai don? Ai ye n jatela yon di?» Piyeri ka a jabi: «Alla la mƙƙo Nenematmƙonin de ile ri.»

²¹ Isa ka a ƙo ka a magbeleya ie ye ko alu kana wo kuma ƙo mƙƙo si ye. ²² A kan ko: «A fere te, fo mƙƙo Dence ye jakankata. Mƙƙobailu ni sarakalase la kuntuilu ni sariya karanmƙƙilu, alu bee ri iban a ƙo, ka a mira ka a faa. Ƙoƙo a faa tele sawana, a ri lawuli ka ƙo saya ƙo.»

²³ A banni wo fɔla a la karandenilu ye, a ka a fo mƙƙo ilu bee ye ko: «Ni mƙƙo ye a fe ka na n ma, wo ye ban a jere ƙo. Lon lon a ye a la gbongbɔn jiri ta ka bila n ƙofe.

²⁴ Nba, ni mƙƙo mƙƙo ka a si ƙoƙo gben a la dununarate ƙo, wo tii ti penemayala, ƙoƙo ni mƙƙo mƙƙo a si ƙo a la dununarate ƙo nde la ko ƙo a ri penemaya. ²⁵ A ye di? Ni mƙƙo do ka dununa fen bee ƙoƙo yan, ka wa ƙoƙo a nin ƙo sini, wo ƙoƙo ye nfen di? ²⁶ Men di maloya ka iban i lɔla n na ko ƙo, a ni n na kuma ƙo, mƙƙo Dence wa na lon men, a ri maloya wo tii la ko la fanan. Wo lon, a natɔ a la ƙoƙo ƙo, a ni a Fa Alla ta, a ni meleka senimanilu ta. ²⁷ Sika te a ƙo: doilu ye ai tema yan, menilu te sa fewu ni alu ma Alla la mansaya yen ƙoƙo.»

Isa fari yeleman ko

²⁸ Wo ƙo tele seyin ƙoƙo, Isa ka Piyeri ni Yuhana ni Yakuba ta ka wa Alla matara diya koyinke do kan. ²⁹ Ka Isa to Alla matarala, a ƙoƙo yeleman. A la faanin gbera fo ka melenmelen iko sanmelenmelen.

³⁰ Iƙoƙo ƙoƙo ce fila kumara a ye men ye Nabi Musa a ni Nabi Eli. Bi tere ma ce fila wo sa. ³¹ Alu lɔni tere ƙoƙo ba ƙo ka Isa baro. Alu barora Isa faa ko kan, a natɔ men dafala Jerusalemu. ³² Wo ka a teren Piyeri ni a dafɔƙoƙo ra sunƙo. Alu kununda ka Isa ƙoƙo yen, a ni ce fila wo. ³³ Ka ƙoƙo Nabi Musa ni Nabi Eli watɔ le tere, Piyeri ka a ƙo Isa ye ko: «Karanmƙƙo, yan benni an ma. An ye to yan. An di gba sawa lɔ, i ta kelen, Nabi Musa ta kelen, a ni Nabi Eli ta kelen.» Piyeri tere ye kumala tuun, ƙoƙo a ma wo ƙoƙo. ³⁴ Ka Piyeri to kumala, banda do jiira ka birin ie kun na, ka ie latunun, wo ƙo alu silanda a na ma. ³⁵ Wo tuma, kumakan do ƙoƙo banda ƙo ko: «N Dence le nin di, n da men Nene-matmƙon. Bee ye a tolo malɔ a la.» ³⁶ Kuma banni, karandenilu ma mƙƙo si teren ye fo Isa kelen pe. Alu bee ka imakun wo ko ma. Alu ka men yen, alu ma wo ƙo mƙƙo si ye.

Isa ka den jinato do lakendeya

³⁷ Wo duusa gbe, Isa ni karanden sawa wo jiira koyinke koro tuma men na, maa siyaman ka Isa laben. ³⁸ Nba, ce do tora jama wo tema ka a kan nabo ko: «Karanmaka, n ye i madiyala, i ye n dence demen. A kelen pe le n bolo. ³⁹ Jina ye a koro. A wa a mira, den di kule ikoro ye. Jina ri a lajerejere, fo ka a da kanfa ji labo. A ti son fewu ka den bila fo a wa ban a seela kojuuya. ⁴⁰ N nara ka i la karandenilu madiya ko alu ye jina gben. Alu ma se a la.» ⁴¹ Isa ka jabili ke ko: «Ai bi mawilu ka juu. Ai te la Alla la muume! N ye to ai tema haan waati puman ka ai la lemeniyabaliya mupun?» A ka a fo ce wo ye ko: «Na i dence ri yan.» ⁴² Den ka imadon Isa la waati men na, jina ka den wo labe duu ma, ka a yereyere kojuuya. Isa ka jina makuma ko a ye bo den fe. Jina bora, den kendevara. Isa ka den naseyi a fa ma. ⁴³ Mawilu bee kabannakoyara wo ro, ko Alla makabani ba le.

Isa ka a la saya ko fo iko tuun

Isa tere ye ko menilu kela, wilu ka ie bee kabanakoya. Ka alu to wo la, a ka a fo a la karandenilu ye ko: ⁴⁴ «Ai ye ai tolo mal kojuma kuma nin na. Janfa nato donna Maa Dence ma, sa a ri don maa juuilu bolo.» ⁴⁵ Karandenilu ma kuma wo payen. A koro dooni tere ie ma. Hali alu ma a famun, alu ma son ka Isa nininka a koro ma ka a masakon alu silanni kojuuya.

Yon ye nemako ri?

⁴⁶ Wo tuma, mawilo do wulira karandenilu tema, ko yon keto nemako ri ie dekuru ro? ⁴⁷ Isa ka ie miriya lon. Wo ro, a ka dennin do ta ka a labo a koro. ⁴⁸ A ka a fo karandenilu ye ko: «Maa men wa dennin nin koro damira kojuma nde koro, wo ra n jere ramira. Maa men wa nde ramira kojuma, wo ra n kelayaba ramira kojuma fanan, baa men di son ka a jere ke dooman maa ri ai tema, wo le ka bon a to bee ri.»

Men te ie juu ri, wo ye ie piin de ri

⁴⁹ Isa la karanden men maa ko Yuhana, wo ka a fo ko: «Maari, an ka ce do yen, a tere ye jinailu gbenna ka bo mawilu fe i koro. An ka a fo a ye ko a ye wo boloka, baa a te an na dekuru maa ri.» ⁵⁰ Isa ka a fo ie ye ko: «Ai kana a mabali wo la. Maa men te i kanma, wo ye i fe.»

Samarikailu ka iban Isa ro

⁵¹ Nba, ka a teren a waati tun da sudunya ka ikoseyi a Fa Alla wara, Isa ka a jusu latee ko a fere te fo a ye wa Jerusalemu. ⁵² A ka keladen doilu lawa a koro. Wilu wara don Samari so do la, ka jiya diya ninin a ye. ⁵³ Koni ye mawilu ma son ka Isa jiya, ka a masakon a wato Jerusalemu. ⁵⁴ Wo ro Yakuba ni Yuhana ka Isa mapinin-ka ko: «An te ta lajii ka bo san do ka ie janin wa?» ⁵⁵ Isa

ka iyelman ka ie makuma, ko alu jo te. ⁵⁶ Alu taminda ye, ka wa so gbera ninin.

Ka bila Isa ko

⁵⁷ Alu wato, maa do ka a fo Isa ye ko: «I wa ke wala fan fan, n di to i koro.» ⁵⁸ Isa ka a jabi: «Toro ye soyaninilu bolo. Naan ye mawilu bolo. Koni si diya si te Maa Dence bolo, a ri se ka koro men.»

⁵⁹ Isa ka a fo ce gbera ye ko: «I ye bila n koro.» Wo ka a jabi: «Maari, i ye dije n ye wa n fa suu don koro.» ⁶⁰ Isa ka a fo a ye ko: «Menilu faani, menilu ma nenema bere lon, i ye a to wilu ye ie koro suu don. Ie koro ye wa Alla la mansaya ko lase mawilu ma.»

⁶¹ Dogbera ka a fo Isa ye ko: «Maari, n ye a fe ka bila i koro. Koni, n ye wa n sara n wara mawilu la koro ko an ben maa.» ⁶² Isa ka a jabi: «Maa men wa nisi daba mira ka sene ke damira, ka ban ka to a koro mafenela, wo ti se Alla la mansaya baara koro.»

Isa ka keladen biwawulo ni fila kelaya

10 Wo koro, Isa ka maa biwawulo ni maa fila gbera kili ka ie kelaya. A ka ie maa fila fila lawa a koro. A jere wato koro menilu ro, a ka ie lawa a koro, koro wilu bee ro. ² A ka a fo ie ye ko: «Suman ka waati ra se. Suman ka siya. Koni wo baarailu ma siya. Ai ye Suman Fe Tii † madiya, kosa a ri do koro baarailu ma suman fe ro.

³ «Ai ye wa sisen. N ye ai kelayala ka ke iko saa dennin, men bilani mawilo tema. ⁴ Ai kana wodi bila ai kun. Ai kana koro ta. Ai kana sanbara gbera ta. Ai kana son foli ye ai la baara lanako sila la.

⁵ «Ai wa jiya koro men do, ai ye ye mawilu fo koro ko: «Jusu suma ye don bon nin na.» ⁶ Ni wo ka do teren ye, men ye jususuma nininna, ai la duwawu ri mira a ye. Ni wo te, ai la duwawu ri ikoseyi ai ma. ⁷ Menilu wa son ka ai jiya, ai ye to wilu bolo. Alu wa damunun fen fen di ai ma, ai ye wo damun. Alu wa minnin fen fen di ai ma, ai ye wo min. Baarden ni a sara ka kan. Ai kana ai jiya diya yelman.

⁸ «Ai wa don so fen fen koro, ni ye mawilu ka ai ramira ka na damunun fen do sii ai koro, ai ye a damun.

⁹ Jankaroto menilu ye so koro ye, ai ye wilu lakendeya. Ai ye a fo mawilu ye ko: «Alla la mansaya ra imadon ai la!»

¹⁰ «Koni ai wa don so fen fen koro, ka a teren ye mawilu ma son ai jiya, ai ye bo. Ai ye wa ilo sila tema, ka ai kan nabo ie ma ko: ¹¹ «Hali ai la so gbangban, men tere ye an sen ma, an da wo bo an sen ma. Wo ri ke koro masere ri ai kan yan, koni ai ye a lon ko Alla la mansaya ra imadon ai la.» ¹² N di a fo ai ye ko kiti lon wa se, jahadi juuman di la so wo kan ka tamin sokomu kan.»

† Suman Fe Tii wo ye Alla le ri.

So menilu ka iban lemeniya la

¹³ «Korasenkailu, gbalo ye ai ye. Betsayidakailu, gballo ye ai fanan ye. Ka a masɔɔn kabannako bailu kera ai tema. Ni woilu ɔɔn tun kera Tiri so kɔndɔ, wala Sidɔn so kɔndɔ, sa wo mɔɔn ra tubi kebi waati jan. Alu tun di isii buurigbe ɔɔn ka kasabɔn bila ie kan na, ka ke nimisa tɔɔmasere ri, ka tubi. ¹⁴ Wo le kɔɔn, kiti lon wa se, Tirikailu ni Sidɔnkailu la jahadi ri kɔɔya ka tamin ai ta kan. ¹⁵ Kaperinahumukailu ai don? Ai ri bonya haan ka se sankolo ɔɔn wa? Wo kuma te! Ai ri jii fo ka se jahana-ma kɔndɔ!»

¹⁶ Isa ka a fo a la karandenilu ye ko: «Mɔɔn men wa ai kumakan namen, wo ra n kan namen fanan. Mɔɔn men ma sɔn ai ɔɔn, wo ra iban n dɔ fanan. Men ka iban n dɔ, wo ra iban n kelayaba ɔɔn fanan.»

Keladenilu ka ie koseyi

¹⁷ Karanden biwɔɔnwula ni fila banni kela lasela, alu koseyi men keni, alu sewani ba nara dantɛli ke Isa ye ko: «Maari, hali jinailu silanni an ye ka an kan mira, i tɔɔn ɔɔn.» ¹⁸ Isa ka jabili ke ko: «N da Setana betɔ yen ka bɔ sankolo ɔɔn iko sanmelenmelen ye jiila na men ma. ¹⁹ A ragbe, n da sebaaya di ai ma, sa ai ri sailu ni kɔɔn radɔn, ka se ai juu Setana ni a fanka bɛɛ la. Foyi ti se ai la. ²⁰ Hali wo, ai kana sewa wo ɔɔn, ko jinailu ye imajila ai ɔɔn. Ai ye sewa men dɔ, wo le jin di: ai tɔɔn ra sebe harijeene ɔɔn.»

Isa sewara

²¹ Wo tuma, sewa ba le tere Isa la, sewa men bɔni Alla la Nin Seniman dɔ. Wo ɔɔn, a ka Alla tando ko: «N Fa Alla, sankolo ni duukolo tii, n ye i tandola, ka a masɔɔn a diyara i ye ka lonniya di denninilu ma, i ma men di hankilimailu ni lonniya bailu ma. ɔɔn, N Fa, i sawo le.»

²² Isa ka a fo mɔɔnlu ye ko: «N Fa ra fen bɛɛ karifa n na. Mɔɔn si ma Dence lon fo n Fa Alla. Mɔɔn si fanan ma n Fa Alla lon fo Dence kelen, men bɔra Alla ɔɔn. N wa n Fa yiraka menilu la, woilu fanan di se a lonna.»

²³ Wo ɔɔn, Isa ka iyelman ka a fo a la karandenilu ye ko: «Here ye na ye ai na men ka yen! ²⁴ Baa ai na ye men yenna, a loo tere ye nabipuma siyaman ni mansa siyaman na ka wo yen, kɔni alu ma fere sɔɔn ka ie na la a kan. Ai tolo ye men namenna, a loo tere nabi siyaman ni mansa siyaman na ka wo men. Kɔni alu ma fere sɔɔn ka ie tolo malɔ a la.»

Samarika ce puma

²⁵ Lon do ɔɔn sariya karanmɔɔn do ka ilɔ ka pininkali do ke Isa kun a kɔɔn kanma. A ka a fo ko: «Karanmɔɔn, n ye nfen ke, sa n di penemaya sɔɔn?» ²⁶ Isa ka a jabi: «Nfen de sebeni Alla la sariya ɔɔn? I ra nfen de famun wo ɔɔn?» ²⁷ A ka Isa jabi: «A sebeni sariya ɔɔn ko: «I ye i Maari Alla kanin i jusu bɛɛ ɔɔn, i solomɛ bɛɛ la, i fanka

bɛɛ la, a ni i miriya bɛɛ la.» Ka la wo kan, a kan ko: «I ye i siɔɔn kanin iko i ye i jere kaninna na men ma.» ²⁸ Isa ka a jabi: «I ra men fo, i jo wo ɔɔn. Ni i ka sila wo taama, i ri penemaya sɔɔn.» ²⁹ Kɔni a loo tere ye karanmɔɔn wo la ka jo di a jere kewalilu ma. Wo ɔɔn, a ka Isa mapininka ko: «N ye yon jate n siɔɔn di?»

³⁰ Isa ka a jabi sanda do ɔɔn ko: «Ce do bɔra Jerusalemu ka wa Jeriko. Ka a to sila kan, benkaninailu bera a kan ka a bolofen bɛɛ bɔ a bolo, hali a feriyabɔ bɛɛ. Alu ka a gbasi kojuuya. Dooni alu ma a faa. Alu bɔra ye ka a lani to sila tema. ³¹ A ma men wo kɔ, sarakalasele do nara sila wo kan. A ka madunbatɔ lani yen sila tema. A ka a ragbe, ka tamin a la ka wa. ³² Allabatobonba baaraden do nara sila wo kan. A nara madunbatɔ lani teren sila tema. A ka a ragbe, ka tamin a la ka wa. ³³ Wo kɔfe, Samarika do fanan nara sila wo kan. A nara madunbatɔ lani teren sila tema. A ka a ragbe, a kininkinin donda a ɔɔn. ³⁴ A ka imadon a la ka a la dailu basi ka woilu sidi. A ka madunbatɔ lawuli ka a lala a la fali kan, ka wa a ri lonɔn jiya bon do la. Alu se men keni jiya bon na, a ka a janto a ɔɔn. ³⁵ Duusa gbeni, a ka †wodi bɔ ka a di bon tii ma ka a fo a ye ko: «I janto madunbatɔ wo ɔɔn kosebe. A mako wa ke fen fen na, i ye wo di a ma. Ni wodi jin ma a bɛɛ bɔ, n wa n koseyi, n di i la wodi bɛɛ laseyi i ma.»

³⁶ «A ye di? Mɔɔn sawa woilu ɔɔn, yon kera madunbatɔ siɔɔn di?» ³⁷ Sariya karanmɔɔn ka Isa jabi: «Men hinara a la ka a demen.» Isa ko: «J! I ye wa wo ɔɔn ke.»

Isa wara Mariyamu ni Marita wara

³⁸ Nba, Isa ni a la karandenilu tere ye taamala Jerusalemu sila kan. Alu se men keni so do la, muso do ka ie jiya a wara. Muso wo tɔɔn ko Marita. ³⁹ Marita doomuso fanan tere ye, men tɔɔn ko Mariyamu. Mariyamu wara isii Maari Isa sen kɔɔn ka a tolo malɔ a la. ⁴⁰ Wo ka a teren, Marita pagbani gba donna kojuuya. Wo ɔɔn, a ka imadon Maari Isa la ka a fo a ye ko: «Maari, n mamuso ra n kelen to baarala ten. Wo te gbala i la wa? I ye a fo a ye ko a ye wuli ka n demen.» ⁴¹ Maari ka a jabi: «Marita, Marita. I haminni ko siyaman na fo ka i jere pagba. ⁴² Kɔni fen kelen pe le munafan ka bon fen tɔ bɛɛ ri. Mariyamu ra munafan fen wo penematɔɔn. Foyi te wo bɔ a bolo.»

Alla matara na

11 Lon do ɔɔn, Isa tere ye Alla matarala yɔɔn do ɔɔn. A banni, a la karanden do ka a fo a ye ko: «Maari, i ye an karan Alla matara la, iko Yaya ka a la karandenilu karan na men ma.» ² Isa ka a jabi: «Ai wa ke Alla matarala, ai ye a fo ko:

An Fa Alla, i tɔɔn seniman ye bonya.

I ye i la mansaya labɔ gbe ɔɔn.

³ I ye an na damunun di an ma lon lon.

⁴ I ye an makoto an na kojuuilu la,

† Ka wodi men di wo ye tele fila baara sara le ri.

baa menilu ra kojuu ke an na, an da woilu makoto. I kana an to an na miriya juuilu sila kan.»

⁵ A ka a fa la karandenilu ye ko: «Ni ai do wara i duntun wara duu tala ma, ka a la da makonkon ka i kan nabo ko: «N duntun, iwuli. I ye buru kala sawa di n ma. ⁶ N duntun ce bakula le taama r ka na jiya n wara sisen sisen. Damunun fen si te n bolo ka sii a kora.» ⁷ I duntun di to bon kondo ka jabili ke ko: «Ee, ee, i kana na n kora sa. N da n na da tuun ka a kora. N ni n na denilu bee ra ban an lala. N ti saka foyi di i ma sisen.» ⁸ Hali a ma saka buru di i ma ai la duntunya kosaka, i wa to a la da makonkon na fo ka a pagba, a ri wuli ka i mako bee na j! Baa, i ma saka a matara boloka.

⁹ «Wo r, n di a fola ai ye ai wa matara foyi la, ai ri wo saka; ai wa ninin, a ri a saka; ai ye da makonkon, a ri laka ai ye. ¹⁰ Ka a masaka kaka si wa matara a ri a saka; kaka wa fen ninin, a ri a saka; kaka wa da makonkon, a ri laka a ye.

¹¹ «Yon ye ai tema yan, ni i dence ka i matara jee la, i ri sa don a bolo wa? ¹² Wala, ni i dence ka i matara sisekili la, i ri kaka don a bolo wa? ¹³ Nba, ni ai, adamadenilu men ka juu, ai kusan fen numa dila ai denilu ma, wo gbenin de an Fa Alla men ye sankolo r wo ri se Nin Seniman dila a tarabailu bee ma.»

Isa ni Ibulusa la ko

¹⁴ Lon do r, Isa ka jina gben ka a bo bobo ce do fe. Jina bo men keni a fe, ce ka kuma damira. Wo ka jama kabannakoya kosebe. ¹⁵ Koni doilu ka a fa ko Isa tere ye jinailu gbenna †Belesebu baraka le r, men ye jinailu la kuntii ba ri. ¹⁶ Doilu ka Isa kaka, ko a ye tawakwase do ke ie pana, men di a yiraka ie la ko a la sebaaya koni Alla r.

¹⁷ Koni Isa ka ie bee miriya kon. Wo r, a ka a fa ie ye ko: «Mansaya kelen wa rafara fila ri ka jinka keke, mansaya wo tinanta le. Bon kelen wa rafara fila ri ka jinka keke, bon wo ri be. ¹⁸ A ye di wo r? Ni Setana la baardenilu rafarara fila ri ka jinka keke, a la mansaya te tinan wa? Ai kan ko n ye jinailu gbenna jina kuntii ba Belesebu le baraka r. ¹⁹ A ye di? Ni n ye jinailu gbenna Belesebu baraka r, ai la karandenilu ye jinailu gbenna yon baraka r? Ai la karandenilu ri ai la kititee, ko ai jo te wo r. ²⁰ Ni wo te, ni n ye jinailu gbenna Alla baraka le r, wo ra a yiraka ko Alla la mansaya ra se ai tema.

²¹ «Ai na! Fankama wa a raben keke ke muranilu la, ko ka a la bon kanda, wo bolofenilu kandani a numa la. ²² Koni ni fankama dogbere bera a kan, men fanka ka bon a ta ri, wo ri se a la. Wo ri a la keke ke muran bee ta, a jii lani tere menilu kan konin, ka ban ka a bolofen bee rafara mawilu tema.»

²³ Isa banda misali yirakala ka a fa ie ye ko: «Maka men te n fe, wo ye n juu le ri. Maka men te n demenna ka mawilu laden, wo ye baarala ka mawilu lajensen.»

Jina ka ikoseyi ka to ce fe

²⁴ Isa ko: «Jina wa gben ka bo ce do fe, a ri wa jinka diya ninin fo wula jan ka kana, ka ban ka a fa ko: «N di n koseyi ka wa n bo diya r.» ²⁵ A wa koseyi ce jinato kora ma, a ri a teren ko wo ra seniya, iko bon men firanni ka a kondo raben kopuma. ²⁶ Wo r, jina ri wa ka jina wawawula laden, menilu ka juu a jere ri. Alu bee ri na ka to ce wo fe. A laban, jinato la ko ri juuya ka tamin a foma kan.»

²⁷ Ka Isa to kuma la, muso do tora jama tema ka a kan nabo ko: «Muso men ka i kaka ta ka i kaka, ka ban ka a sin di i ma, muso wo kunnadiyani.» ²⁸ Isa ka a jabi: «Koni maka menilu ri ie tolo mab Alla la kuma la ka wo mira, woilu le maka kunnadiyani bailu ri.»

Yunusa takwasere jinka di ke bi mawilu ye

²⁹ Ka a teren jama warato le Isa laminin do, a ka ie karan ko: «Bi mawilu kawali ka juu. Ai ye kabannako ko r, men di ke takwasere ri, koni kabannako gbera si te ke ai pana, fo Yunusa ta jinka. ³⁰ Nabi Yunusa jere kera takwasere ri Ninibekailu bee pana na men ma, Maka Dence fanan nata kela takwasere ri bi mawilu pana wo na le ma. ³¹ Nba, kiti lon wa se, Seba jamana mansa muso ri wuli ka ilo ai jake ka ai jalaki, baa ale bora fo yoka jan ka na a tolo mab Mansa Sulemani la hankilimaya kuma la. Do ye yan bi, men ka bon Mansa Sulemani ri. ³² Kiti lon wo, Ninibekailu fanan di wuli ka ilo ai jake ka ai jalaki, baa Nabi Yunusa wara ie kawandi lon men, alu tubira. Do ye yan bi, men ka bon Nabi Yunusa ri.»

Fitina ni na kise la sanda

³³ Isa ka a fa iko tuunni ko: «Maka si te fitina lamelen ka a dokon, wala ka sumanifen do birin a kun na. Wo kuma te! Maka wa a lamelen, a ri a sii fitina sii fen kan, kosa menilu wa don bon kondo ri a melen yen. ³⁴ Maka na kise le a fari banku fitina ri. Ni i na kise ka ni, kene ri don a la, ka i kondo gbe. Ni i na kise ma ni, foyi si te don fo dibi. ³⁵ Wo le kosaka, ai ye ai jere lakwasi. Ai kana iban kene r, ka saka dibi r. ³⁶ Ni i kondo gbera kene bolo, ka a teren dibi te a yoka si r, i ra ke kene r fasayi. A ye iko fitina ra lamelen ka i bila kene r.»

Isa ka Farisilu ni sariya karanmawilu jalaki

³⁷ Isa banni kumala, Farisi ce do ka a kili ko a ye wa damunun ke a wara. Alu wara don a wara, ka isii damunun diya. ³⁸ Isa ma a bolo ko fola iko Farisilu ye a kela na men ma. Wo ka Farisi ce kabannakoya kosebe. ³⁹ Maari Isa ka a fa a ye ko: «Ai Farisilu ye daailu ni muranilu kakan makola ka gbe, ka ai kondo kaka ni to natabaya ni kojuu su bee la. ⁴⁰ Ai hankilitanilu! Men ka kokan ladan, wo le ma a kondola fanan dan wa? ⁴¹ Ai ye ai kondo r di fantanilu ma, wo wa ke bee ri seniya.

† Kerekika la miriya ye le ko Belesebu a ye jina mansaden de ri

⁴² «Gbalo ye ai Farisilu ye! Ai ye irajala ka jaka bɔ, hali ai la suma fira kelen kelenna bɛɛ ɔ. Ai ra telenbaya a ni Alla la kaninteya la bilani to. Ai ka kan ka wo ke fɔɔ ka a tɔ bɛɛ ladenni ke. ⁴³ Gbalo ye ai Farisilu ye! Ka a masɔɔn ai wa don salibon kɔndɔ, ai ye nɛmɔɔn sii diya nininna. Ai wa ke so kɔndɔ, ai ye a fe mɔɔnlu ye ai bonya ka ai fo. ⁴⁴ Gbalo ye ai Farisilu ye! Ka a masɔɔn ai ye iko kaburu, men ni duu bɛɛ ra ke kelen di. Mɔɔnlu ye taminna wo kan, kɔni alu ma a lɔn ko kaburu le.»

⁴⁵ Sariya karanmɔɔn do ka Isa jabi: «Karanmɔɔn, i la kuma ma dan Farisilu kelen ma de! I ye andeilu fanan dooyala kosebe!» ⁴⁶ Isa ka a jabi: «Gbalo ye ai sariya karanmɔɔnlu fanan ye! Ai ye donin ba siila mɔɔnlu kun ma, donin men ta gbeɛman kojuuya. Kɔni ai ti sɔn muume ka ie demen wo donin tala! ⁴⁷ Gbalo ye ai ye, ka a masɔɔn ai benbailu ka nabinuma menilu faa, ai ye woilu kaburuilu masidila. ⁴⁸ Ai ra sɔn ai benbailu la baara juu ma, ka a masɔɔn alu ka nabinumailu faa ka kaburu masidi ko to ai ma. ⁴⁹ Wo le kosɔn, Alla ka a fɔ a la hankilimaya ɔ ko: «N di nabinumailu lawa ie ma, a ni keladenbailu. Alu ri doilu faa ka doilu jakankata.»

⁵⁰ Wo ɔ, mɔɔnlu ra nabinuma fen fen faa kebi dunupa dan waati, Alla ri bi mɔɔnlu pininka wo kelen kelenna bɛɛ saya ko ma. ⁵¹ A ri damira Abila la saya ma, haan ka wa Nabi Sakariya la saya ma, men sara saraka bɔ diya a ni Allabatobonba tema. N di a fɔ ai ye, Alla ri bi mɔɔnlu pininka wo bɛɛ ma kiti lon. ⁵² Gbalo ye ai ye, ai sariya karanmɔɔnlu! Ai ra iban lonni bere ɔ, ka wo da tuun ka a sɔn. Ai jere ti don a ɔ. Ai ye mɔɔnlu labanna fanan, mɔɔn menilu ye don ko ɔ.»

⁵³ Isa ɔ men keni kɔn wo ɔ, sariya karanmɔɔnlu ni Farisilu ka a lapinin pininkali siyaman na. ⁵⁴ Alu ye a fe a ye jabili benbali do ke, men di ke a mira sababu ri.

Isa ka mɔɔnlu lali kuma siyaman dɔ

12 Wo tuma, mɔɔn waa siyaman ladenni Isa laminin dɔ. Alu warara haan ka ilɔn kɔn kan. Ka Isa to jama tema, a ka a la karandenilu karan. A ka a fɔ ie ye ko: «Ai ye ai jere latanka Farisilu la leben ma, ie la filankafuya kɔnin. ² Mɔɔnlu la ko si dokonni a ri bɔ gbe ɔ, lon do ɔ. Menilu suturani, woilu bɛɛ ri lɔn mɔɔnlu bolo. ³ Ai wa idoon ka fen fen fɔ mɔɔnlu ye dibi ɔ, woilu bɛɛ ri lamɛn kene ma. Ai wa fen fen fɔ mɔɔnlu tolo kɔn kan majii ɔ, hali ni a kera bon kɔndɔ sutura ɔ, woilu bɛɛ ri fɔ gbe ɔ, ka ke iko mɔɔn ra ilɔn bon kun na ka wo bɛɛ lase fan bɛɛ ɔ.

⁴ «N terilu, n di a fɔ ai ye ko mɔɔn menilu seni mɔɔn faala dɔn, ai kana silan woilu ye, baa woilu dan ye mɔɔn fari banku faa ri. Alu ti se ka tamin wo kan. ⁵ Ai ye silan men ye, n di wo yiraka ai la. Men di se ka mɔɔn faa, ka ban ka a fili jahanama kɔndɔ, ai ye silan wo ye.

⁶ «A ye di? Kɔn misen loolu te sanna wodi misen na wa? Kɔni Alla ka a kelen kelenna bɛɛ lɔn. ⁷ Alla ka ai lɔn kosebe, hali ai kungsi jate! Wo ɔ, ai kana silan fewu. Alla ye ai jatela ka tamin kɔnlu kan.

⁸ «N di a fɔ ai ye ko mɔɔn fen fen wa ilɔn n kɔn la mɔɔnlu pana, mɔɔn Dence fanan di ilɔn wo tii la Alla la melekailu pana. ⁹ Kɔni men di iban n dɔ mɔɔnlu pana, mɔɔn Dence fanan di iban wo ɔ Alla la melekailu pana. ¹⁰ Ni mɔɔn ka mɔɔn Dence mafɔ, a ri se a makotola. Kɔni mɔɔn wa Alla la Nin Seniman tanama kuma fɔ, a te makoto habadan!

¹¹ «Lon do ɔ, mɔɔnlu ri ai mira. Alu wa ai lana salibonlu nɛmɔɔnlu ma, wala kititeɛla su bɛɛ, ai ka kan ka kuma men fɔ ka ai jere lafasa, ai kana hamin wo la.

¹² Ka a masɔɔn ai ka kan ka men fɔ, Alla la Nin Seniman di wo kuma bila ai kɔndɔ wo waati kelen na.»

Nanfulutii hankilitan

¹³ Ce do tora jama ɔ ka a fɔ Isa ye ko: «An karanmɔɔn, i ye a fɔ n kɔn ye ko an fa sara ka ce men to, ko a ye ce wo rafara ka n ta di n ma.» ¹⁴ Isa ka a jabi: «Eɛ, ce! Yon de ka nde lasii, ka n ke ai la kititeɛla ri, wala ai la ce rafarala?» ¹⁵ Wo ɔ, Isa ka a fɔ jama ye ko: «Ai ye a ke kɔnma, ka ai jere mira natabaya ma. Ka a masɔɔn hali ni mɔɔn la nanfulu siyayara a na jere ma, wo ti se ka penemaya jere di a ma.»

¹⁶ Isa ka wo kɔn yiraka ie la sanda do ɔ. A kan ko: «Waati do kera, nanfulutii do la sene fenilu sɔnda kosebe. ¹⁷ Wo ɔ, a ka a jate mira a jere kɔndɔ ko: «N di nfen de ke sa? Suman mara diya si te n bolo, suman jate wo ri kun men dɔ.» ¹⁸ A ka imiri wo ma ka a fɔ ko: «N di n na bondon bɛɛ lawuya ka kurailu lɔ ka woilu wara. N di n na suman kise ni n na sene fen bɛɛ ke ie kɔndɔ ka a bɛɛ lamara ye. ¹⁹ Wo wa ban, n di a fɔ n jere ye ko: «Ce, i kɔn fewu! Suman siyaman ba marani i bolo, suman men di san siyaman ɔ. I ye damunun ke, ka minnin ke, ka sewa.» ²⁰ Alla ka a fɔ a ye ko: «Ie, kɔn gbeden. Bi su pin dɔ jere, i nin di mira i la. I ra men naden i jere ye, wo totɔ yon bolo sa?» ²¹ Mɔɔn men ye nanfulu pininna a jere ye, ka a ban Alla ɔ, wo betɔ ten de.»

An kana hamin

²² Wo ɔ, Isa ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Nba, n kan de, ai kana hamin ai nin na ai la dunparateɛ damunun ko ɔ, wala ai la fari banku la feriyabɔ ko ɔ. ²³ Ka a masɔɔn nin ka bon damunun fen di. Fari banku ka bon feriyabɔ ri.

²⁴ «Ai ye kɔn duwailu lakɔn si. Alu te sene kela, alu te suman kala. Suman mara diya su su te ie bolo. Kɔni Alla ye woilu balola. Ai munanfan ka bon kɔnlu munanfan di paaon Alla pana. ²⁵ A ragbe! Yon ye ai ɔ, men hamin di se do kafula a si ma, hali waati kelen? ²⁶ Ni ai la hamin ti se hali wo ko fitini la, nfenna ai ye haminna ko tɔnlu bɛɛ la? ²⁷ Ai ye waa ɔ binilu lakɔn si. Bin woilu ye wulila ka feren ka na. Alu te baara kela, alu te feriyabɔ pininna. Kɔni hali Mansa Sulemani, men kera nanfulu ba tii ri, wo ma duruki si don, men ka kenyani bin feren kelen na. ²⁸ A ragbe! Bin menilu ye wulila bi woilu ri janin ta la sini. Hali wo, Alla ka ie feriyabɔ

fereñilu la. A ye di? Alla te ai demen fanan, ka ai feriyabo wa? Koni ai la lemeniya ka doo fewu!

²⁹ «Ai kana hamin ka a fo ko: «An di nfen damun ka nfen min?» ³⁰ Jamana men mako ma Alla lon dunuƙa ro bi, woilu le ye ko su wo nininna waati bee ro. Koni ai mako ye fen menilu la, ai Fa Alla ka woilu bee lon. ³¹ Wo le ro, ai ye Alla la mansaya ninin fola. Alla ri fen woilu fanan di ai ma.»

Nanfulu banbali

³² Isa ka a fo a la karandenilu ye ko: «N na dekuru jin, ai kana silan. A diyara ai Fa Alla ye ka a la mansaya di ai ma. ³³ Ai ye ai bolofenilu san ka mako bolokolonilu so wodi wo ro. Ai ye nanfulu mara koro ladan ai jere ye harijeene, nanfulu mara koro men te tjanan. Sa ai ri nanfulu bila ai ye harijeene, nanfulu men te dese habadan. Son si ti se koro wo sokona, jembera ni korikori si ti tjanani ke ye, ³⁴ baa i la nanfulu marani koro men, i solome ye koro wo le ro.»

Jon menilu rabenni

³⁵ Isa ka a fo ie ye ko: «Ai ye ai jere tesidi ka ai raben baara kanma. Ai ye ai la fitina lameleni to waati bee ro. ³⁶ Ai ye ke iko jon, menilu ye ie la kuntii makolala bon kondo. Ni kuntii bora koro mal diya ka na da makonkon, alu ri da laka a ye. ³⁷ Ni kuntii nara ka a teren jonilu ma sunko fewu, baraka ri don ie la ko ro. A ragbe! Kuntii ri a tesidi ka a jere raben ka jonilu kili. A ri ie bee lasii ka damunun sii ie koro. ³⁸ Wo le ro, ni kuntii nara duu tala waati, wala dondon kasi waati, ni a nara ka a teren jonilu ma sunko, baraka ri don ie la ko ro. ³⁹ «Ai tolo mal! Ni bon tii tun ye a kalama ko son nato le a wara a waati men na, a tun di a jere raben a ro ro. ⁴⁰ Wo na kelen ma, ai fanan ye ai raben. Ka a masokona mako Dence ri na waati do ro, ai hankili te waati men na.»

Jon numa ni jon juu

⁴¹ Piyeri ka Isa mapininka wo ro ko: «Maari, i ra sanda jin la andeilu dokona de ye, wala jama bee?» ⁴² Maari ka a jabi: «Yon ye jatela jon telenni ri, wala jon hankiliman? Kuntii ri jon wo lasii a wara bee kun na, ko a ye a janto jon jonilu ro, ka solo ko ka a di ie ma. ⁴³ Ni kuntii nara ka a teren jon wo ye baara kan, baraka ri don jon na ko ro. ⁴⁴ Kuntii ri a bolofenilu bee karifa jon wo la. Tuna le fewu! ⁴⁵ Koni, ni jon wo ka imiri ko: «N na kuntii ti nala jona». A ri jon jonilu koro ka ie gbasi, ce ni muso. A ri damunun ke kojuuya ka dok min haan ka a jere na laminin. ⁴⁶ Wo ko ro, a la kuntii ri na waati do ro, jon wo hankili te waati men na. A wa na, a ri a la jon koro ko kojuuya ka a ke ikomin Alla lonbali.

⁴⁷ «Jon men ka a la kuntii diyana ko lon, koni a kondoko bo ma soka ka a janto a ro, kuntii ri wo gbasi kojuuya ka jahadi la a kan kosobe! ⁴⁸ Jon men ma a la kuntii diyana ko lon, ni a filira ka baara juu do ke, men ye gbasili ko

ri, jon wo fanan di gbasi. Ale koni te gbasi kojuuya. Mako mako wa siyaman sokona, siyaman di ninin wo fe. Siyaman wa karifa fen fen na, siyaman di ninin wo fe fanan.»

Hera wala benbaliya?

⁴⁹ Isa ka a fo ie ye ko: «N da na ta su kanma duukolo kan. N da gbedenni ba le fo ta wo ye melen. ⁵⁰ Koni a fere te fo n ye n na jakankataye dafa. Yani n ye ban wo kela, n te jususuman sokona. ⁵¹ A ye di? A ye ai kondoko n da na ka hera ke duukolo kan wa? Wo kuma te! N nani benbaliya bilala mako terna. ⁵² Ka damira bi ma, ni mako loolu kera denbaya kelen ko, mako sawa ri ke mako fila kanma, wala mako fila ri ke mako sawa kanma. ⁵³ Ce dence ri bila a la, ce fanan di bila a dence la. Muso denmuso ri bila a la, muso fanan di bila a denmuso la. Muso a dence muso ri bila a la, muso fanan di bila a dence muso la.»

Bi mako ka kan ka waati jin lakokosi

⁵⁴ Isa ka a fo jama ye ko: «Ni ai ka banda finni yen tele be ro, ai ye a fola ko sancin nato le. Sanji di na iko ai ka a fo na men ma. ⁵⁵ Ni ai ka a yen koro ye bala tele kankan bolo maran fan fe ai ye a fola ko: «Tara ri ko.» Tara ri ko ikomin ai ka a fo na men ma. ⁵⁶ Sokomasere menilu ye kela sankolo ni duukolo kan, ai kusan woilu faranfasila. Koni Alla ye ko menilu kela bi mako terna, nfenna ai ma kusan woilu fanan faranfasila? Ai filankafuili! ⁵⁷ Nfenna ai te a fe ka ko telennilu jate mira ai jere ma ka woilu ke?

⁵⁸ «A ragbe! Ko wa ke i ni mako do terna, ni wo ye a fe ka i lana kiti diya, yani ai ye se ye, i ye fere bee ke ka a madiya sani ai ye se kitite diya. Ni wo te, kititeela ri i don tasidilu bolo. Polisi ri i bila kaso la. ⁵⁹ Ni i donda kaso la, i ti ko fewu fo i wa ban wodi wo bee sarala. Tuna le fewu!»

Mako ye ikoseyi Alla ma

13 Nba, waati wo ro, mako tere ye nala Isa ma ka a fo a ye ko men keni Kalilekailu la Pilate bolo. A ka Kalilekailu jeli ni saraka sobo jeli basan ipokona na. ² Isa ka ie jabi: «A ye di? Ai hankili ro, Kalileka menilu faani ten, woilu tun da kojuu le ke ka tamin Kalileka to bee kan wa? Alu faara wo sababu la wa? ³ Wo kuma te! Koni ni ai ma tubi, ai fanan di halaki. ⁴ Waati taminni, Silowe sankaso jan bera mako tan ni seyin kan ka woilu faa Jerusalem so kondo. Wo te ai miri ro, mako tan ni seyin wo, woilu la kewalilu tun ka juu ka tamin Jerusalemukailu to bee ta kan wa? ⁵ Ene, de! Wo kuma te! Koni ni ai ma tubi, ai bee fanan di halaki.»

Jiri denbali

⁶ A ka misali di ie ma sanda ro, ko: «Toro ju kelen tere ye ce do bolo a la sene ro. Lon do ro, a wara toro den ninin. A ma foyi sokona a la. ⁷ A ka a fo a la baarden ye

ko: «N da san sawa ke, n ye toro den nininna n na toro ju la. Haan bi, n ma foyi rɔɔn a la munun. Wo rɔ, i ye a tɛɛ, ka a bɔ ye. Ɔɔn tɛ a la. A kana to ten ka n na duu tɔjan.»⁸ Baarden ka a madiya ko: «Faama, i ye a to ten san kelen jin na munun. N di duu sen a Ɔɔn ka Ɔɔn ke a fe.⁹ Sando ni a ka den ke, ale le wo ri. Ɔɔn ni a ma den ke, i ri a tɛɛ ka a bɔ ye.»

Isa ka muso do lakendeya Ɔɔn lon

¹⁰ Lon do rɔ, Isa tɛɛ ye mɔɔilu karanna Alla la salibon do la. Ɔɔn lon de tɛɛ.¹¹ Muso jankarɔ do tɛɛ ye, jinailu ra dan ba bila men Ɔɔn kan. A ra san tan ni seyin bɔ, a ma se a Ɔɔn lawulila.¹² Isa ka muso wo yen ka a kili. A ka a fa ye ko: «N badenma muso, i ra Ɔɔn i la jankarɔ rɔ ka bɔ a rɔ fewu.»¹³ A ka a bolo la muso kan. Muso kendeyara iƆɔn ye ka a Ɔɔn latelen, ka ban ka Alla tando.

¹⁴ Ɔɔn salibon kuntii ka wo bɛɛ lakɔɔni ka diminya. A monɛra Isa ma ka a masɔɔn a ka lakendeyali ke Ɔɔn lon. Kuntii wulira ka a fa jama ye ko: «Tele Ɔɔn ye an bolo ka baara ke. Ai ye na kendeya ninin tele Ɔɔn wo Ɔɔn. Ai kana na Ɔɔn lon fewu!»¹⁵ Maari ka salibon kuntii jabi: «Ai ye filankafuile ri. I na! Ni nisi wala fali kɛra ai bolo, ai tɛ wa ie furen ka ie mayeleman ka ie lamin Ɔɔn lon wa?»¹⁶ Ni ai ye wo kɛla, a ye di? Muso jin ye Iburahima Ɔɔn de ri. Setana ra a sidi jankarɔ la kebi san tan ni seyin. N ma kan ka wo furen ka a lakendeya Ɔɔn lon wa?»¹⁷ Wo jabili ka Isa juuilu bɛɛ maloya. Ɔɔn jama bɛɛ sewara Isa la kosebɛ, ka a masɔɔn a tɛɛ ye kabannako bailu kɛla.

Alla la mansaya ye lala nfen ma?

¹⁸ Wo rɔ Isa ka pininkali ke ko: «Alla la mansaya ni nfen mununni? N di se a ni nfen lala a Ɔɔn ma?»¹⁹ Alla la mansaya ye iko sebeni fira kise. Cɛ do ka wo ta ka wa a lan a la nako rɔ. Kise wo ferenda, ka bonya ka ke jiri ju ri. Ɔɔn ka ie naan la jiri wo bolonilu la.»

²⁰ Isa ka pininkali ke ko: «N ye Alla la mansaya lala nfen ma iko tuun?»²¹ A ye iko leben. Ni muso ka wo ta ka dooni ke fareni muu siyaman dɔ, a ri fareni muu bɛɛ funu.»

Kisi sila ye iko lu kɔndɔ danin

²² Wo Ɔɔn, Isa watɔla Jerusalemu, a tɛɛ ye mɔɔilu karanna sila la so bailu ni so misennilu la.

²³ Do ka Isa mapininka ko: «Maari, mɔɔn gbensenin ri kisi wa?» Isa ka ie jabi: ²⁴ «Ai ye iraja ka don da doomanin na. Ka a masɔɔn n di a fa ai jana, mɔɔn siyaman di don diya ninin ka kapa.²⁵ Maari, men ye bontii ri, ni a wulira ka bon da latuun, ai ri to kɛnɛ ma. Ai ri da makonkon ka a fa ko: «Maari, i ye da laka an ye.» Bontii ri jabili ke ko: «N ma a Ɔɔn i Ɔɔn mɔɔn men dɔ.»²⁶ Ai ri a fa ko: «Maari, an bɛɛ ka damunun ke ka an min Ɔɔn kelen. I ka an karan an na soilu la.»²⁷ Maari ri a fa ai ye

ko: «Ai kojuukelailu, n ma ai Ɔɔn, n ma ai bɔ diya Ɔɔn. Ai ye bɔ yan!»

²⁸ «Wo lon, ai wa Iburahima ni Isiyaka ni Yakuba ni nabinumailu bɛɛ yen Alla la mansaya rɔ, ka a tɛɛn ai lafilini Ɔɔn. Ai ri kasi ka mɔɔn fo ka ai jin makin.

²⁹ Mɔɔn ri bɔ dunuƆa fan bɛɛ rɔ ka na isii Alla la mansaya rɔ ka damunun ke.³⁰ Nba, doilu ye Ɔɔn-mamɔɔn ri bi, menilu ri ke mɔɔn ri sini. Doilu fanan ye mɔɔn ri bi, menilu ri ke Ɔɔn-mamɔɔn ri sini.»

Isa ni Jerusalemukailu

³¹ Wo waati kelen, Farisi doilu nara Isa lali ko: «I ye yan bila ka wa Ɔɔn gbɛɛ rɔ, baa Mansa Herodi ye i faa ko rɔ.»³² Isa ka ie jabi: «Ai ye wa a fa Ɔɔn wo ye, Herodi Ɔɔn, ko n ye jina gbenna ka bɔ mɔɔn fe, ka jankarɔtoilu lakendeya. Bi ni sini, n ye wo baara kan. A tele sawana, n na baara ri dafa.³³ A fɛɛ tɛ fo n ye n daja ka n taama bi, a ni sini a ni sini kendɛ, baa nabijuma kana faa Ɔɔn si fo Jerusalemu.»

³⁴ Isa ka a kan nabɔ ka fa ko: «Jerusalemu, Jerusalemu. Ai ye nabijumailu faala a ni menilu yon ai kawandi la, ai ye woilu bon kaba la ka ie faa. Sija siyaman, n tɛɛ ye a fe ka ai laden iko sise ba ri a denilu laden na men ka ie dokon a Ɔɔn. Ɔɔn ai ma Ɔɔn wo ma.»³⁵ Wo rɔ, ai la bon nafilinin de tɛɛ. Ai na tɛ la n kan butun, fo ai wa a fa lon men ko: «Kunnadiya wo men nani Maari Alla Ɔɔn.»

Isa ka jankarɔ do lakendeya Ɔɔn lon

14 Ɔɔn lon do rɔ, Isa wara damunun diya Farisilu la mɔɔn do wara. Menilu siini tɛɛ damunun na ye, woilu bɛɛ tɛɛ ye a lakɔɔn sila kojuuya.² Jankarɔ do tɛɛ ye Isa jana jama tema ye. Jankarɔ tun da a fari Ɔɔn doilu mafunufunu.³ Isa ka sariya karanmɔɔn ni Farisilu mapininka ko: «A ye di? Ka mɔɔn lakendeya Ɔɔn lon, wo benni an na sariya ma, wala wo benni tɛ?»⁴ Alu ka imakun. Wo rɔ, Isa ka a bolo la jankarɔ kan ka a lakendeya, ka ban ka sila di a ma.⁵ A bɔ men keni, Isa ka ie mapininka ko: «Ni ai la den, wala ai la nisi bera Ɔɔn, yon ye ai tema yan, men di iban wo layelela Ɔɔn lon? Ai ri a labɔ jona, wo tɛ?»⁶ Alu ma se Isa jabila.

Nemɔɔn sii diya pininnailu

⁷ Ka Isa to damunun diya ye, a ka mɔɔn lakɔɔn, menilu kilini damunun kanma. Alu nani mɔɔn sii diya tala ie jɛɛ ye. Wo rɔ, a ka sanda do la ie ye. A kan ko: ⁸ «I wa kili ka wa Ɔɔn malɔɔn diya rɔ, i kana wa isii mɔɔn sii diya rɔ, baa wo ri a tɛɛn tumado mɔɔn do kilini ye, men ka bon i ri.⁹ Ni wo nara ka i siini tɛɛn mɔɔn sii diya, i maloyatɔ le. Men ka ai fila bɛɛ kili, wo ri na ka a fa i ye ko: «Wuli ka sii diya wo di mɔɔn ma.» I ri wuli maloya rɔ ka Ɔɔn-mamɔɔn sii diya ninin jama kɛɛ.

¹⁰ «Nba, i wa kili Ɔɔn malɔɔn diya rɔ, i ye wa isii Ɔɔn-mamɔɔn sii diya rɔ. Wo wa ke, men ka ai bɛɛ kili, wo ri

lakawosili ke ka a fo ko i ma kan ka isii ten. A ri sii diya gberε ninin i ye, men ka ni fɔlɔman di. A ri a fo i ye ko: «N teri, i ye na isii kɔmɔ sii diya rɔ.» I ri bonya ba kɔkɔ mawo bεε pana. ¹¹ A ragbe! Mɔ kɔkɔ wa a jεre bonya, Alla ri wo majii. Kɔni kɔkɔ wa a jεre fanmajii, Alla ri wo bonya.»

¹² Isa ka kuma do fo ce ye fanan, a kilini men bolo. A kan ko: «I wa ke mawo killila damunun kanma, i kana dan i terilu ni i badenmailu ma, a ni i siijɔnanfuluti-ilu, baa lon do rɔ, woilu fanan di a jɔkɔ ke i ye, ka i sara wo rɔ. ¹³ Ni i ka mawo kili sali damunun kanma, i ye fantanilu ni lanjiiritilu a ni na fuyenilu kili dumunun diya. ¹⁴ I ri barayi kɔkɔ wo rɔ, ka a masɔkɔ woilu ti se ka i la kopuma julu sara. Alla wa telenbailu suu lawuli, a ri wo baaraji di i ma.»

Menilu kilini damunun ko ma

¹⁵ Isa damunun kɔkɔ do ka a tolo malɔ wo bεε la, ka a fo a ye ko: «Men di damunun ke Alla la mansaya rɔ, a ri a kunnadiya kɔkɔ a la ko rɔ kosebε.» ¹⁶ Isa ka jabili ke sanda do rɔ. A ko: «Lon do rɔ, ce do tere ye a fe ka damunun ba raben ka kɔkɔ siyaman kili. ¹⁷ Damunun waati sera tuma men na, a ka a la jɔnce lo mawo kili la, ko alu ye na damunun ke. ¹⁸ Kɔni, alu bεε ka kɔkɔ ninin a bolo. A wara kɔkɔ men kili, wo ka a fo ko: «N da duu do san. A fere te fo n ye wa a mafene. I sabari ka yafa a ma. N ti se wala.» ¹⁹ Kɔni filana kan ko: «N da seneke nisi tan san. N watɔ woilu mafenela. I sabari ka yafa n ma.» ²⁰ Mɔ sawana fanan kan ko: «N ban san de muso furula. Wo le kosɔ, n ti se wala.» ²¹ Jɔnce wara wo nafa a la kuntii ye. A la kuntii duunyara kosebε, ka a fo jɔnce ye ko: «Ibori ka wa se so kɔndɔ fan bεε, tiritilu ni sila misenilu la. I wa fantan menilu yen, i ye ie kili, a ni lanjiiritilu. I ye ie bεε ta ka na ie ri yan.» ²² Jɔnce ka a fo a la kuntii ye ko: «I ka men fo, n da ban wo kela. Kɔni haan bi, i la bon ma fa munun.» ²³ Kuntii ka a fo a ye ko: «I ye kɔ so kɔndɔ ka wa kɔkan. I wa kɔkɔ tere silailu la ye, i ye ie kili. I ye fere bεε ke kosa alu ri na n na bon nafa a na ma. ²⁴ A ragbe! N ka so kɔndɔ mawo menilu fɔlɔman kili, menilu ka iban nde rɔ, alu te foyi si kɔkɔ n na balo rɔ.»

Ka Sankɔ Jate

²⁵ Lon do rɔ, jama ba bilani tere ye Isa kɔfe. A ka iyelε-man ka a fo ie ye ko: ²⁶ «Ni kɔkɔ men ye a fe ka bila n kɔfe, a ma kɔkɔ n na ko ye diya a ye ka tamin a fa la, ka tamin a na fanan na, ka tamin a muso la, ka tamin a denilu fanan na, ka tamin a doonilu ni a kawo ilu la, hali ka a tamin a jere nin na, wo ti se ka ke n na karanden jere jere ri. ²⁷ Men ma kɔkɔ a gbɔngbɔnjiri ta, ka bila n kɔfe, wo ti se kela n na karanden di.

²⁸ «A ye di? Yon de ye ai tema yan, ni a ye a fe ka sankaso lo, a te isii fɔlɔ ka jate mira ke? Kosa a ri a lo ni a ri se ka a lo ka a laban. ²⁹ Ni a ma wo ke fɔlɔ, a ri sankaso ju sii, ka ban ka kapa a lo ka a to ye. Wo wa

ke, mawo ri a mayeε wo rɔ. ³⁰ Alu ri a fo ko: «Han, ce wo! A kan ko a ri sankaso lo, kɔni a ra kapa fewu!»

³¹ «A ye di? Mansa numan di kɔkɔ ka kɔ mansa gberε keε kanma, ni a ma isii fɔlɔ ka jate mira ke. Kosa a ri a lo ni a la sofaden kɔkɔ waa tan di se wo la sofaden kɔkɔ waa muwan na. ³² Ni a ka a yen ko a ti se wo la, yani mansa wo ye sudunya a ma, a ri keladenilu lawa keε ban kanma. ³³ A ragbe! Ni i ma iban i jere rɔ, ka fen bεε to ye, i ti se kela n na karanden di.

³⁴ «I ka a lo, kɔkɔ ye fen numa ri. Kɔni ni a diya kɔkɔ a la, a ti se ladiyala ikɔ. ³⁵ Ni a diya kɔkɔ a la, a ti se ka duu diya sene rɔ, a ti se foyi nala sununkun na fanan. A ri lafili. Nba, men tolo ye menni kela wo ye a tolo malɔ misali nin na.»

Saa tununni le

¹⁵ Nisɔnkɔmirailu ni kojuukela gberεilu tere ye nala ka ie tolo malɔ Isa la. ² Farisilu ni sariya karanmawo ka wo yen ka a fo ie da kɔkɔ Isa ma ko: «A ragbe! Ce wo ye kojuukelailu ramirala, fo ka damunun ke fe kelen dɔ.» ³ Wo rɔ, Isa ka sanda la ie ye ko: ⁴ «Ni saa keme kera kɔkɔ kelen bolo ai rɔ yan, saa kelen wa tunun, yon te kɔkɔ ka saa bikɔkɔndɔ ni kɔkɔndɔ to waa rɔ, ka wa saa tununni kelen pe ninin diya haan ka a yen? ⁵ A wa saa tununni wo yen, a ri sewa. A ri a ta ka a la a kan ma ka na a ri. ⁶ A wa se a la lu ma, a ri a fo a terilu ni a siijɔnawo ye ko: «An ye sewa. N na saa tununni tere, kɔni n da a ninin ka a yen.»

⁷ «A ragbe! Wo na kelen ma, kojuukela kelen pe wa tubi, wo ye sewa ko ba le ri Alla wara. Wo sewa ka bon paaon, ka tamin telenba kɔkɔ bikɔkɔndɔ ni kɔkɔndɔ ta kan, menilu mako te tubi ko ma.»

Muso la wodigbe tununni le

⁸ Isa ko: «Ni wodigbe tan kera muso do bolo, kelen wa tunun a ma bon kɔndɔ, a ri nfen ke? A te wuli wa, ka fitina lamelen ka bon kɔndɔ firan, ka wodi wo ninin a na jere jere ma wa, haan ka a yen? ⁹ Ni a ka a yen, a ri a terilu kili, a ni a siijɔnawo, ka a fo ie ye ko: «An ye sewa. N da n na wodigbe yen, men tununni tere n ma.» ¹⁰ Isa ko: «A ragbe! Wo na kelen ma, kojuukela kelen pe wa tubi, Alla la melekailu ri sewa.»

Den kanberen fila

¹¹ Isa fanan ko: «Dence fila tere ye ce do bolo. ¹² Lon do rɔ, den doomanni ka a fo a fa ye ko: «N fa, i ye i la nanfulu bεε rafara, ka n ta fan di n ma sisen.» Ce wo ka a la nanfulu rafara a den fila tema, ka a dence doomanni ta fan di a ma. ¹³ Wo ce tun ma men bake, den wo ka a bolofen bεε ta ka wa taama rɔ jamana jan do rɔ. A se men keni ye, a ma foyi ke fo manamanaya. A tora wo la haan ka a bolofen bεε tijan.

¹⁴ «Nba, kɔfe, kɔkɔ fitina donda jamana wo rɔ, ka a tere kanberen na wodi ra ban fewu. A la damunun desera. Wo gbeleyara a ma kosebε. ¹⁵ Wo rɔ, a ka baara

ninin ye כֹּכּ do fε. Wo ka a ta ka a lawa waa כֹּכּ a la koseilu gbengben diya. ¹⁶ Ka a to waa כֹּכּ ye, כֹּכּ gbara a la kojuuya, haan ka koseilu la damunun fen כֹּכּ fara damun loo bila a la. Hali wo, כֹּכּ si ma a כֹּכּ damunun dɔ.

¹⁷ «Kɔfε sa, a ka imiri ka hankili כֹּכּ. A kan ko: «Baa-raden siyaman ye n fa bolo. Woilu bεε ye damunun כֹּכּ tuma bεε, haan ka fa ka a to to. Kɔni nde faato le כֹּכּ bolo yan.» ¹⁸ A kan ko: «Nba, n di n wuli ka wa n fa wara. N wa se ye, n di a fɔ a ye ko: «N fa, n da julumun כֹּכּ Alla la, ka hake כֹּכּ i fanan na. ¹⁹ I kana n jate i den di butun. Wo ka bon nde ma. I ye n ta ka n ke i la baarden di.» ²⁰ Wo כֹּכּ, a wulira ka wa a fa wara.

«Ka a to כֹּכּ jan, a fa ka a natɔla yen ka kininkinin a ma. A ka ibori ka wa a den nabɛn, ka iton a den kan ka a sunbu. ²¹ A den ka a fɔ a ye ko: «N fa, n da julumun כֹּכּ Alla la, ka hake כֹּכּ ile fanan na. I kana n jate i den di butun. Wo ka bon nde ma.» ²² Kɔni a fa ka a fɔ a la jɔnilu ye ko: «Ai ye ibori ka na duruki ba nɔma ri, ka a bila a kan na, ka ban ka bolola koyina don a bolo la, ka sanbara don a sen dɔ. ²³ Ai ye nisi den nɔma nɔma ta ka a kan natεε. An ye damunun ke ka sewa, ²⁴ ka a masכֹּכּ n den tun da sa, kɔni a ra kunun. A tun da tunun, kɔni bi a ra yen.» Alu bεε sewara a nɔ jεre jεre ma.

²⁵ «Wo ka a tεren, den כֹּכּ mamכֹּכּ ye sεnε כֹּכּ. A כֹּכּ men keni ye, a sudunyara a fa wara ka dɔnkili la kan men, a ni foli kan. ²⁶ A ka jɔn do kili ka a mapininka ko: «Nfen keni yan bi?» ²⁷ Wo ka a fɔ a ye ko: «I doocε ra na! I fa ra sewa ka nisi den nɔma nɔma faa a ye, ko a den kεnde ra na.» ²⁸ Den כֹּכּ mamכֹּכּ monεra kojuuya, fo ka iban donna lu ma. Wo כֹּכּ, a fa כֹּכּ lu ma ka wa a madiya. ²⁹ Kɔni a ka a fa jabi: «A ragbε! A ra san siyaman כֹּכּ, n ye baarala i ye. N da i kumakan bonya tuma bεε. Kɔni haan bi, i ma hali baadenni kelen di n ma, kosa n di n terilu kili ka tolon ke ka sobo damunun.

³⁰ Bari sisen, tuma men na i den da na, men wani tεre yכֹּכּ jan ka i la nanfulu tipan manamanaya כֹּכּ, i ra כֹּכּ ka nisi den nɔma nɔma faa wo ye.» ³¹ A fa ka a fɔ a ye ko: «N den, an fila ye yan tuma bεε. Fen fen ye n bolo, wo bεε ye i ta le ri fanan. ³² Kɔni an ka kan ka sewa ka nɔalen bi. I doocε tun da sa, kɔni a ra kunun. A tun da tunun, kɔni bi a ra yen.»

Nanfulu kunnasiila telenbali

16 Lon do כֹּכּ, Isa ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Nanfulutii do tεre ye, men ka a lamɛn ko a la nanfulu kunnasiila tεre ye a la nanfulu tipanna. ² A ka a kili ka a fɔ a ye ko: «A fɔra n nana ko i ye n na nanfulu tipanna. Wo ye di? I ra fen fen ke n na nanfulu la, i ye na wo bεε dantεε n nana. I ti nala kela n na nanfulu kunnasiila ri butun!» ³ Nanfulu kunnasiila ka a fɔ a jεre kɔndɔ ko: «N ye nfen ke sa? N na kuntii ketɔ n gbenna ka n bila baarabaliya כֹּכּ. Fanka tε n na ka sεnε ke. N di maloya כֹּכּ ni n ka tarali damira. ⁴ Nba, n da sila yen

sisen, n ka kan ka tamin men fε. Kosa, n na kuntii wa n gbɛn, כֹּכּilu ri hina n na ka n damira ie wara.»

⁵ «Wo כֹּכּ, a wulira ka כֹּכּilu kili, a la kuntii la julu tεre ye menilu la. A ka ie kelen kelenna bεε kili. Alu se men keni ye, a ka a כֹּכּ כֹּכּ mapininka ko: «Julu men ye i la, wo benni yeli ma?» ⁶ Wo ka a jabi: «Olibiye tulu palan nɔ kεmε seyin.» A ka a fɔ a ye ko: «I sii jona ka i la julu sebe yeleman. I ye palan nɔ kεmε naanin sebe wo כֹּכּ.» ⁷ A ka dɔgbere mapininka ko: «Julu men ye i la, wo benni yeli ma?» Wo ka a jabi: «Bile kise כֹּכּ kεmε loolu.» A ka a fɔ a ye ko: «I ye i la julu sebe yeleman ka ke כֹּכּ kεmε naanin di.»

⁸ «Nanfulutii ka a la nanfulu kunnasiila telenbali tando, ko a kiwoyani. A mafεnε! Alla lɔnbalilu kiwoyani. Alu ka jɔnכֹּכּ mira nɔ fasayi! Alu kiwoyani Alla lɔn-nailu ri. ⁹ N di ai lali. Ni dunyara nanfulu kεra ai bolo, ai ye a ke כֹּכּilu demenni fen di. Kosa, ai la nanfulu wa ban, ai ri ramira Alla wara, yכֹּכּ men tε ban habadan.

¹⁰ «Ni כֹּכּ men ye a telenna ka fen fitini lamara wo tii ri se a telenna ka fen kunba ba lamara fanan. Kɔni ni כֹּכּ men ma se a telenna ka fen fitini lamara, wo ti se a telenna ka fen siyaman lamara fanan. ¹¹ Dunyara nanfulu, ni ai ma isεbedon wo mirala, yon di nanfulu bere bere karifa ai la? ¹² Ni ai ma telen כֹּכּ la nanfulu lamarala, yon di nanfulu di ai ma ka ke ai jεre ta ri? ¹³ Jɔncε ti se ka baara ke kuntii fila ye waati kelen. Ni kuntii kεra fila ri jɔncε ri do kanin ka tamin do kan. A ri do kumakan bonya ka tamin do ta la. Wo כֹּכּ, ai ti se ai jii lala Alla ni nanfulu כֹּכּ.»

¹⁴ Farisilu ka kuma wo men ka Isa mayεε, ka a masכֹּכּ nanfulu ko duman ie ye kojuuya. ¹⁵ Isa ka ie jabi: «Ka ai jεre ke כֹּכּilu nana iko telenbailu, wo duman ai ye. Kɔni men ye ai jusu כֹּכּ, Alla ka wo bεε lɔn. Adamadenilu ye men jatela, wo gboman kojuuya Alla ye.

Alla la sariya tε ban

¹⁶ «Ka a tεren Yaya ma kawandili ke waati men na כֹּכּ, כֹּכּilu tεre ye Alla la sariya lataamala, a ni nabjɔn-mailu la kuma. Kεbi Yaya nara ka kawandili ke, Alla la mansaya kibaro nɔma ye lasela כֹּכּilu ma. Bεε ye irajala ka don wo mansaya כֹּכּ.

¹⁷ «Sankolo ni duukolo ban duman ka tamin Alla la sariya kelen pe ban na, hali sariyatombeli kelen.

¹⁸ «Mכֹּכּ כֹּכּ wa a la muso furusa ka dɔgbere furu, wo ra kaninke. Mכֹּכּ כֹּכּ wa muso furusanin ta, wo fanan da kaninke.

Nanfulutii ni Lasari

¹⁹ «Nanfulutii do tεre ye. Faanin dagbelen bilani tεre a kan na tuma bεε. Lon lon, a tεre ye damunun duman kela ka fa. ²⁰ Kɔni a la bonda lafantan do tεre lani ye men to ko Lasari, kudukudu ni da ye a fari fan bεε ma. ²¹ A tεre ye a fε ka nanfulutii la daatɔ damun, fen men

ye burunna tabali ƙoƙo. Wuluilu tere ye nala ka a lani teren bon da la ka a dailu maanen.

²² «Lon do ɗo, fantan ce wo sara. Melekailu ka a ta ka wa a ri harijeene, Iburahima dafɛ. Ƙoƙɛ, nanfulutii fanan sara. Mɔɔilu ka a suu don. ²³ Ka nanfulutii jakankatani to lakira, a ka a ɓa lɔ ka Iburahima yen yɔɔɔ jan. Lasari siini tere Iburahima dafɛ. ²⁴ Nanfulutii ka a kan nabɔ Iburahima ma ko: «N fa Iburahima. I ye hina n na ka n demen. I ye Lasari lɔ a bolo koyini sula ji ɗo, ka na a maa n nen na. N jakankatani ta ɗo yan koju- uya.» ²⁵ Ƙoni Iburahima ka a jabi: «N dence, i ye imiri kunun ma. Kunun, i dafanin tere a ɓa jere jere ma, ka a teren Lasari tɔɔni tere kojuuya. Bi, a sewani yan, ka a teren i jakankatani. ²⁶ Ka la wo kan, denka dun ba ye an ni ile tema, sa mɔɔ si kana bɔ yan ka wa ye, wala ka bɔ ye ka na yan.» ²⁷ Wo ɗo nanfulutii ka a jabi: «N fa Iburahima, n ye i madiyahala. I ye Lasari lawa duukolo kan n fa wara. ²⁸ N badenma mɔɔ loolu ye ye. I ye dijɛ Lasari ye wa ie lali. Kosa alu kana na jakankata diya yan.» ²⁹ Ƙoni Iburahima ka nanfulutii jabi: «Nabi Musa la sariya ni nabijuma tɔilu la kawandili ye ye. Alu ye wo mira.» ³⁰ Nanfulutii ka a sɔɔ ko: «N fa Iburahima, wo te a ɓa. Ƙoni ni mɔɔ kelen wulira ka bɔ suuilu tema ka wa ie ma, alu ri tubi.» ³¹ Iburahima ka a fɔ a ye ko: «Nabi Musa la sariya ni nabijumailu la kawandili kan ye ye. Ni alu ma sɔn ka wo bonya, alu ti sɔn kawandili kan si ma. Hali ni mɔɔ kelen wulira ka bɔ saya ɗo ka wa ie kawandi, alu ti sɔn a ɗo fewu.»»

Makotoli ni lemeniya

17 Isa ka a fɔ a la karandenilu ye, lon do ɗo, ko: «Si-ka te a ɗo, lafilu koilu ri na ka mɔɔilu lɔ kojuu kela. Ƙoni mɔɔ men wa lafilu koilu lana mɔɔilu ma, gbalu ye wo ye. ² Hali ni alu tun ka kabakurun ba sidi wo tii kan na ka a lafilu ƙoƙo ɗo, wo tun di fisaya wo ɗo, sa ni a ye ke sababu ri ka den kelen nafili. ³ Ai ye ai jere lakɔɔsi. Ni i badenma do ka hake ta, i ye a kili ka a lali. Ni a nimisara, i ye a makoto. ⁴ I badenma wa hake ta i la haan sija ƙoƙo wula tele kelen ƙoƙo, ni a nara wo kelen kelenna beɛ ɗo ka a fɔ ko a ra nimisa, i ye a makoto.»

⁵ Keladenbailu ka a fɔ Isa ye ko: «Maari, i ye do la an na lemeniya kan.» ⁶ Maari ka ie jabi: «Hali ni ai la lemeniya dooyara ka ke iko sebeni fira kise kelen, wo lemeniya jate baraka ɗo ai ri se a fɔla jiri luluma ba ye ko: «I ye bɔ yan ka wa turu fo ƙoƙo ɗo». Jiri wo ri i gbiliya.»

Jɔnɔlu ka kan ka men ke

⁷ Isa ka a fɔ ie ye ko: «A ye di? Ni i la jɔn do bɔra sene ke diya, wala kolofen gben diya, ka na lu ma, yon ye ai tema, men di sɔn ka a fɔ a ye ko «i ye na isii jona ka damunun ke fɔlɔ?» ⁸ Wo kuma te! I ri a jamari ko «i ye ikaliya ka tibili ke, ka i jere raben, ka na damunun sii n ƙoƙo. N di damunun ke ka fa ka ji min. Wo ƙo, i ri damu-

nun ke ka ji min». ⁹ Ni jɔn ka a la baara ke, a la kuntii ri baraka bila a ye wo ɗo wa? Wo kuma te! ¹⁰ A ye wo ɓa kelen de ma ai fanan fan fe. Baara men fɔni ai ye, fo wo ye ke. Bonya ko te a ɗo. Ni ai banda baara wo beɛ la, ai ye a fɔ ko: «An tara men kanma, an da wo ƙoƙo de ke. Bonya te an ye.»»

Kunato tan

¹¹ Isa tere ye sila kan ka wa Jerusalemu. A taminto tere ye Samari mara ni Kalile mara tema. ¹² A dontɔla so do ƙoƙo, kunato tan nara a laben. Alu lɔni tora ƙoƙo jan, ¹³ ka ie kan nabɔ Isa ma ko: «Isa, an na faama, i ye kininkinin an na ka an demen.» ¹⁴ Isa ka ie yen tuma men, a ka a fɔ ko: «Ai ye wa ai jere yiraka sarakalase-lailu la.» Wo bolo ma, alu bɔra ye ka wa. Alu watɔla, alu beɛ kendeyara. ¹⁵ Kelen ka a yen ko a ra kendeya. Ka a to Alla tandola kan ba la, a ka ikɔseyi ka na Isa ma. ¹⁶ A ka a ɓaƙoƙo ben duu ma Isa sen ƙoƙo ka baraka bila a ye. Samarika ie tere. ¹⁷ Isa ka a mapininka ko: «Mɔɔ tan ma kendeya wa? A tɔ ƙoƙo ye mi? ¹⁸ Mɔɔ si ma sey i ka na Alla tando fo ce kelen pe jin wa, men ye siya gberɛ mɔɔ ri?» ¹⁹ Isa ka a fɔ a ye ko: «Iwuli! Wa, i ra kendeya i la lemeniya sababu la!»

Alla la mansaya tɔɔmasereilu

²⁰ Farisi doilu ka Isa mapininka, lon do ɗo, ko: «Alla la mansaya ri na waati numan?» Isa ka ie jabi: «Alla la mansaya ti nala yenna ɓa la. ²¹ A ti nala a fɔla ko: «Alla la mansaya ye yan» wala «a ye ye». Ƙoni Alla la mansaya ye ai tema.»

²² A ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «A loo ri ke ai la, lon do ɗo, ka Mɔɔ Dence tele kelen yen, ƙoni ai ti se ka wo yen. ²³ Mɔɔilu ri a fɔ ai ye ko: «A fele, a ye ye» wala «a ye yan». Ƙoni ai kana ibori wo ƙo. ²⁴ I ɓa lɔ! Sanmelenin ye bɔla sankolo fan kelen na ka wa fan do fe ɓa ma, Mɔɔ Dence wa ke nala lon men, a natɔla ri ke wo ɓa kelen ma. ²⁵ Ƙoni yani wo ye dafa, a fere te fo bi mɔɔilu ye a tɔɔ kojuuya fɔlɔ ka iban a ɗo.

²⁶ «Yani Mɔɔ Dence ye na iko tuunni, ko menilu kera Nuhan tele ɗo, woilu ƙoƙo di ke. ²⁷ Nuhan tele ɗo, mɔɔilu tora damunun ni minnin na, ni muso furula, a ni ka ie denmusoilu furu. A tere ye wo ɓa fo Nuhan donda kulunba ƙoƙo. Wo lon kelen sancu ba ka nali damira. Sancu wo ma tɛɛ, fo ka a to gbiliyala a ɓa jere jere ma ka dunuƙa ƙoƙo beɛ latunun ka mɔɔilu beɛ halaki.

²⁸ «Men kera Luti tele ɗo, wo ƙoƙo fanan di ke. Luti tele ɗo, mɔɔilu tora damunun ni minnin na, ka to sannu kela, ka to sene ke ni bon lɔla. ²⁹ A tere ye wo ɓa haan Luti bɔra Sɔɔmu so ƙoƙo lon men. Wo lon kelen, ta ni tinbiriki bɔra sankolo ɗo ka jii Sɔɔmu so ƙoƙo iko sancu. Wo ka Sɔɔmu mɔɔilu beɛ halaki.

³⁰ «A ri ke wo ɓa ma Mɔɔ Dence bɔɔ gbɛ ma lon men. ³¹ Ni wo lon sera ka a teren do ra yeɛ bon bilikun sanfe ka a bolofenilu to bon ƙoƙo, wo ma kan ka jii a bolofenilu ta kanma bon ƙoƙo. Ni wo lon sera ka do teren

sene ɔ, wo ma kan ka ikoseyi a bolofenilu ta diya so kɔndɔ. ³² Ko men kera Luti muso la, ai ye ai hankili to wo ɔ. ³³ Mɔ men ye dunuɔarateɛ daha dɔɔ de pinina bi, wo ri kɔɔ sini. A tɛ penemaya banbali sɔɔ sini. Kɔni men wa sɔɔ ka kɔɔ dunuɔarateɛ daha ɔ bi, sini wo ri kisi ka penemaya banbali sɔɔ.

³⁴ «N ye fɔla ai la ko su wo ɔ mɔ filu ri sunɔɔ lafen kelen kan; mɔ kelen di ta ka kelen to ye. ³⁵⁻³⁶ Muso filu ri suman kise bunde iɔɔ fe, muso kelen di ta ka muso kelen to ye.» †

³⁷ Karandenilu ka Isa maɔininka ko: «Maari wo ri ke mi?» Isa ka ie jabi sanda ɔ ko: «Suu wa ke diya men ɔ, duwailu ri jii ye.»

Kititeɛla Juu

18 Nba, wo ɔ, Isa ka sanda do la ka a la karandenilu karan, ka a masɔɔ a ye a fe alu ye to Alla matara tuma beɛ. Alu kana jiiɛɛ ka wo boloka.

² A ko: «Kititeɛla do tere ye so do la. A tun tɛ silanna Alla ye, a tun tɛ mɔ bonyala. ³ Nba, cesamusu do tere ye men tere sela kititeɛla ma tuma beɛ ka a fɔ a ye ko: «I ye n na kiti tɛɛ, baa n juu ra kojuu ke n na.» ⁴ A menda, kititeɛla ma sɔɔ ka kiti wo tɛɛ. Kɔni, lon do ɔ, kititeɛla ka a fɔ a jere kɔɔ ko: «Tɔɔ le. N tɛ silanna Alla ye, n tɛ mɔ bonyala, ⁵ kɔni, muso nin da n ɔɔ kojuu. Wo bolo ma, a fere tɛ fo n ye kiti wo tɛɛ. Ni wo tɛ, a ri to n ɔɔ tuma beɛ fo ka n seɛ.»

⁶ Wo ɔ, Maari ka a fɔ ko: «Kititeɛla telenbali wo ka men fɔ, ai ye ai tolo malɔ wo la kosebe. ⁷ Ni Alla la mɔɔilu ka ie kan nabɔ ale ma ka kiti pinin a fe su ni tele, a tɛ ie demen ka ie la kititeɛilu ɔɔ wa? A tɛ iban ie ɔ. ⁸ Alla ri a kaliya ka kiti tɛɛ ie ye telenbaya la. A ye ten de! Kɔni hali wo, Mɔ Dence wa seyi dunuɔa kan waati men na, a ri mɔ tereɔ yan wa, men lani ale la?»

Farisi ni nisɔɔmirala

⁹ Mɔ doilu tere ye, menilu tere ye ie jere jatela mɔ telennilu ri. Alu lani a la ko alu ka ni mɔ ɔilu ri. Isa ka sanda do la woilu le ye.

¹⁰ A kan ko: «Mɔ filu wara Alla matara diya Allabato-bonba kɔɔ. Kelen tere ye Farisi ri. Kelen tere ye nisɔɔmirala ri. ¹¹ Farisi ce wo ka ilɔ ka Alla matara a jere la ko ɔ ko: «O Alla, n ye baraka bilala i ye, n tɛ iko mɔ mɔmailu, ka a masɔɔ n ti kɔɔ kela, n tɛ telenbali ri, n tɛ kaninkela ri, wala n tɛ ikomin nisɔɔmirala nin. ¹² N ye sun donna siɔa filu lookun kelen ɔɔ. Ka la wo kan, n wa fen fen sɔɔ, n di wo ja ɔɔ.» ¹³ Kɔni nisɔɔmirala wo ka ilɔ kɔɔ jan. A ma sɔɔ ka hali a ɔa lɔ sankolo fan ɔ. A ka a sisi magbasi ka ke a nimisa tɔɔmasere ri. A ka a fɔ ko: «Alla, i ye n makoto, baa kɔjuukela le nde ri.»

† Sebeli do fɔla ko: «Ni ce filu kera sene ɔ iɔɔ fe, ce kelen di ta ka kelen to ye.»

¹⁴ Isa kan ko: «N ye a fɔla ai ye ko nisɔɔmirala ka jo sɔɔ, kɔni Farisi ce wo ma jo sɔɔ. Baa mɔ mɔ wa a jere bonya, wo ri majii, kɔni mɔ mɔ wa a jere fanmajii, wo ri bonya.»

Isa duwara denninilu ye

¹⁵ Lon do ɔ mɔɔilu tere ye nala denninilu ri Isa ma ko a ye a bolo la woilu kan ka duwa ie ye. Isa la karandenilu ka wo yen ka mɔ woilu makuma. ¹⁶ Kɔni Isa ka denninilu kili ko alu ye na a ma. A ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Ai ye a to denninilu ye na n ma. Ai kana ie mabali, ka a masɔɔ Alla la mansaya ye ie kɔɔ le ta ri. ¹⁷ A ragbe! Mɔ men ma sɔɔ Alla la mansaya ma iko dennin sɔɔni Alla la mansaya ma ɔa men ma, wo tɛ don Alla la mansaya ɔ habadan. Tɔɔ le wo ri fewu.»

Isa ni nanfulutii do

¹⁸ Yahudiyailu la kuntii do nara Isa maɔininka ko: «Karanmɔɔ numa, n ye nfen ke sa n di penemaya sɔɔ, penemaya men tɛ ban?» ¹⁹ Isa ka a jabi: «I ra a fɔ n ma «karanmɔɔ numa» nfenna? Mɔ numa si tɛ ye fo Alla kelen pe. ²⁰ Alla ra men sebe a la sariya ɔ, i ka wo lɔ. A sebeni ye ko: «I kana kaninkeɔ ke. I kana mɔ faa. I kana sonyali ke. I kana wuya fɔ sereya ɔ. I ye i fa ni i na bonya.» ²¹ A ka Isa jabi: «Karanmɔɔ, kebi n deniya waati, n da sariya wo beɛ mira.» ²² Isa ka wo men waati men na, a ka a fɔ ce ye ko: «I ra dese ko kelen na butun. I ye wa i bolofen beɛ san ka wo wodi di fantanilu ma, sa nanfulu bere bere ri ke i bolo harijeene ɔ. Wo wa ban, i ye na bila n ɔ.» ²³ Ce ka jabili wo men waati men na, a jusu makasira, ka a masɔɔ nanfulu ba tere ye a bolo.

²⁴ Isa ka a ɔa lɔ ka a fɔ ko: «Nanfulutii don gbo-man Alla la mansaya ɔ de! ²⁵ Nanfulutii don Alla la mansaya ɔ, wo ka gbelen mɔ don di seyilan woo la.» ²⁶ Men ka wo men, woilu ka pininkali ke ko: «Yon di se kisila wo ɔ?» ²⁷ Isa ka ie jabi: «Ko menilu ti se kela mɔ bolo, woilu ri se kela Alla bolo.»

²⁸ Piyeri ka a fɔ Isa ye ko: «Andeilu don? An da fen beɛ to ye ka bila i kɔɔ.» ²⁹ Isa ka a fɔ ie ye ko: «A ragbe! Mɔ mɔ wa sɔɔ ka a la bon to ye, wala a muso, wala a badenmailu, wala a sɔɔbailu, wala a denilu, ka wa Alla la mansaya ninin, ³⁰ wo sara ri wara dunuɔa nin ɔ. Sini, penemaya fanan di di a ma, penemaya banbali kɔɔ.»

Isa ka a la saya ni a kunun ko fɔ

³¹ Wo ɔ, Isa ka a fɔ a la keladenba tan ni filu ye ko: «An watɔ Jerusalemu. Alla la nabinumailu ka fen fen sebe Mɔ Dence la ko ɔ, wo beɛ ri dafa ikomin a sebeni ɔa men ma. ³² Alu ri a mira ka a don siya gberɛ mɔɔilu bolo. Woilu ri a lafeya ka a mayeɛ, ka a nani, ka ie daji tu a kan. ³³ Alu ri a gbasi kojuu, ka ban ka a faa. Kɔni, a faa tele sawana lon wa se, a ri wuli.» ³⁴ Keladenbailu

ma foyi nayan a la kuma ƙ. Wo ƙƙƙ dooni tere ie ma. Alu ma famunyali si sƙƙƙ a ƙ.

Isa ka na fuyen do na laka

³⁵ Ka Isa ni a la mƙƙilu sudunyara Jeriko so la, alu ka na fuyen do teren ƙƙƙ wo ƙ. A siini tere ye taralila sila da la. ³⁶ Na fuyen wo ka jama mankan men, ka mapininkali ke ko: «Nfen keni?» ³⁷ A ƙƙƙ a ye ko Isa Nasaretika le tamintƙ. ³⁸ A ka wo men tuma men na, a ka a kan nabƙ ka a ƙ ko: «Isa, Mansa Dawuda mamaren ce, i ye kininkinin n ma.» ³⁹ Mƙƙ menilu tere ye jama nefe, woilu ka a makuma ka a ƙ a ye ko: «Imakun!» A ma sƙƙ imakunna, fo ka a kan nabƙ fanka la, ka a ƙ ko: «Isa, Mansa Dawuda mamaren ce, i ye kininkinin n ma!» ⁴⁰ Isa ka na fuyen kan men ka ilƙ, ka a jamari ke ko na fuyen ye lana a ma. Mƙƙilu wara a ta ka na a ri a ma. A se men keni Isa ma, Isa ka a mapininka ko: ⁴¹ «A ye di? I ye a fe n ye nfen ke i ye?» A ka jabili ke ko: «Maari, n ye a fe n na ye laka ikƙ tuun.» ⁴² Isa ka a ƙ a ye ko: «Ale le wo ri. I na ra laka. I ra lakendeya i la lemeniya sababu la.» ⁴³ A na lakara ikƙ ye. A bilara Isa ƙ ka to Alla gbiliyala. Mƙƙilu ka wo beƙ yen ka Alla tando baƙe.

Isa ni Sace

19 Isa donda Jeriko so ƙƙƙƙ ka a tamintƙ ka wa. ² Wo ka ce do teren ye, men ƙƙ ko Sace. Ale tere ye nisƙƙƙmirala la kuntii ri. Nanfulu ba tere ye a bolo. ³ A loo tere ye a la ka a na la Isa kan ka a lƙ. Ƙƙni, jama warani tere Isa laminin dƙ kojuuya. Wo bolo ma, Sace ma se a yenna, baa a kundiyani tere. ⁴ A ka ibori ka wa jama nƙ, wo ƙ, ka yeƙe toro ju la ka Isa makƙƙ, kosa a ri Isa tamintƙƙa yen, ka a masƙƙƙ Isa ka kan ka tamin dinkira wo ƙ. ⁵ Nba, Isa se men keni jiri ju wo ma, a ka a na layeƙe san ma ka a ƙ Sace ye ko: «Sace, ikaliya, i ye jii. N ye a fe i ye n jiya i wara bi.» ⁶ Sace jiira kaliya ƙ ka ƙ jiri la. A ka Isa ramira sewa ƙ ka wa a malƙ fo a wara. ⁷ Mƙƙilu ka wo yen tuma men na, alu ka Isa mafƙ ko: «A sƙƙni ka wa jiya kojuukela wara.» ⁸ Sace ka ilƙ Maari nana ka a ƙ a ye ko: «Maari, bi n di n na nanfulu tala ka fan kelen di bolokoloni ma. Ka la wo kan, ni a ka a teren n da mƙƙ do bolofen mira tƙƙli bolo ma, n di a ƙƙƙ naanin laseyi wo ma.» ⁹ Isa ka jabili ke ko: «Kisi ko ra se a wara bi baa a fanan ye Iburahima dence do ri. ¹⁰ Mƙƙ Dence ra na, mƙƙ tununnilu nininna ko ie ri kisi.»

Ƙƙ tan na ko

¹¹ Iko Isa sudunyani tere Jerusalemu so la, mƙƙilu hankili bilara Alla la mansaya ko ƙ. Alu lani a la ko mansaya wo ri ƙ gbe ƙ sisen sisen. Wo ƙ, Isa ka sanda do la ie ye. ¹² A kan ko: «Mansa la kabila ce do wara jamana jan dƙ, ko a ri mansaya sƙƙƙ ka na. ¹³ Sani a ye wa mansaba wara, a ka a la ƙƙ tan kili. A ka wodigbe kelen kelen di wo kelen kelenna beƙ ma, ka a ƙ ie ye

ko: «Ai ye wodi wo ke ai manankun di. Yani n ye n koseyi, ai ye do la a kan n ye.» ¹⁴ Ƙƙni, mansa la kabila ce wo la ko tun ma di a la jamana mƙƙ doilu ye. A ƙ men keni a la jamana ƙ, wo ƙ, alu ka kelaya mƙƙ lawa a kƙƙe ka a ƙ ko: «an te a fe ce wo ye ke an na mansa ri.»

¹⁵ «Hali wo, mansa la kabila ce wo ra mansaya sƙƙƙ. Wo bolo ma, a ka ikoseyi a la jamana ƙ. A se men keni ye, a ka ƙƙni kili, a tun ka wodi di menilu ma, ko a ye a fe ka a lƙ ƙƙƙ yeli ye ie bolo. ¹⁶ A ƙƙƙman nara ka a ƙ a ye ko: «Mansa, n da baara ke i la wodi ƙ ka a ƙƙƙ tan sƙƙƙ ka la a kan.» ¹⁷ Mansa ka a ƙ wo ye ko: «I ka wo ben! Ƙƙ numa le ile ri. Fen fitini le dira i ma, ƙƙni i ka a mira na lƙ. Wo ƙ, n di i lasii so tan kun na.» ¹⁸ Wo ƙ, a filana nara ka a ƙ mansa ye ko: «Mansa, n da baara ke i la wodi ƙ ka a ƙƙƙ loolu sƙƙƙ ka la a kan.» ¹⁹ Mansa ka a jabi: «I fanan di sii so loolu kun na.» ²⁰ Ƙƙ dƙgberƙ nara. Wo ka a ƙ mansa ye ko: «Mansa, n da na i la wodi ri. N ka a bila faanin dƙ ka a dokon ka a mara. ²¹ N silanda i ye, ka a masƙƙƙ ile ye mƙƙ kadagbelen de ri. I ma men bila, i ri wo ta. I ma men foyi, i ri wo ka.» ²² Mansa ka a jabi: «Ƙƙ juu le ile ri! N di i la kiti teƙ ka ben i da ƙ kuma ma, men ƙ sa i da ƙ pin. I ka a lƙ ko n ye mƙƙ kadagbelen di. I jere ka a ƙ ko n ma men bila, n ye wo tala. Ko n ma men foyi, n ye wo kala. ²³ A ye di wo ƙ? Nfenna i ma n na wodi don ƙƙƙƙ nininna bolo? Kosa n wa na, n di ƙƙƙƙ n na wodi la.»

²⁴ «Nba mansa ka jamarili di a la mƙƙilu ma men tere ye ye ko: «Ai ye a la wodi mira a la ka wo di ƙƙƙman ma, men ka a la wodi ƙƙƙ tan sƙƙƙ.» ²⁵ Alu ka mansa jabi: «Mansa, wodigbe tan ye ƙƙƙman wo bolo!» ²⁶ Ƙƙni mansa ka a ƙ ie ye ko: «N ka wo lƙ. N di a ƙ ai ye ko fen ye men bolo, do fanan di la wo ta kan. Ƙƙni foyi te men bolo, hali fitini men ye wo bolo, wo ri ta a bolo. ²⁷ Nba, n juu menilu tun te a fe n ye sii ie kun na, wa woilu mira ka na ie beƙ faa n ƙƙƙƙ yan.»

Isa ka karanden fila lƙ fali den ta la

²⁸ Isa banni sanda wo lala, a bilara jama nƙe ka wa Jerusalemu. ²⁹ A sudunyani so doilu la, Betifase ni Betani ƙƙni, a sera koyinke ƙƙƙ do ma, mƙƙilu ye a ƙla men ma ko Olibiye koyinke. A se men keni ye, a ka karanden fila lƙ kela diya. ³⁰ A ka a ƙ ie ye ko: «So men ye an nƙ, ai ye wa se ye. Ai wa don so ƙƙƙƙ, ai ri fali den bulan sidini teren ye, mƙƙ si ma isii men kan butun. Ai ye a fulen ka na a ri. ³¹ Ni mƙƙ ka ai mapininka ko: «Ai ye fali den fulenna nfenna?», ai ye wo jabi: «An Maari mako ye a la.» ³² Isa ka men lawa ie ka a teren ikomin a ka a ƙ na men ma. ³³ Alu tere ye fali den fulenna tuma men, a tiilu nara ka a ƙ ko: «Hen! Ai ye fali den fulenna nfenna?» ³⁴ Alu ka jabili ke ko: «An Maari mako ye a la.» ³⁵ Alu ka fali den ta, wo ƙ, ka wa a ri Isa ma. Alu se men keni Isa tƙƙƙe ye, alu ka ie la durukilu la fali den kan. Alu ka Isa ta ka a layeƙe fali kan. ³⁶ Isa watƙla, mƙƙilu ka ie la durukilu jensen sila kan a nƙ. ³⁷ Wo na ma, a sudunyara Jerusalemu la, ka na se Oli-

biye koyinke ma. A seni koyinke lajii diya, Isa la karan-denilu jama ba sewara ka ie kan nabɔ ka Alla tando Isa la kabannakoilu ko kosɔn.

³⁸ Alu tora a fɔla ko:

«Duwawu ye mansa ye,
men nani Maari Alla tɔɔ rɔ.
Hera ye ke sankolo rɔ.
Tandoli ba ye ke Alla ye.»

³⁹ Farisi doilu tora jama tema ka a fɔ Isa ye ko:

«Karanmɔɔ, a fɔ i la karandenilu ye ko alu ye makun.»

⁴⁰ Isa ka woilu jabi: «Ni alu beɛ ka imakun, hali kabakurun ninilu ri ie kan nabɔ ka Alla tando karandenilu rɔ rɔ. A ye ten de!»

⁴¹ Isa nara ka a na la Jerusalemu kan tuma men, a kasira a la ko la. ⁴² A ka a fɔ ko: «Ko men tun di jusu suma di ai ye, ni ai tun ka wo payen, sa ai ra jusu suma sɔɔɔn. Kɔni ai filira wo ma. Wo ra dokon ai ma sisen.

⁴³ Lon do natɔ, ai juuilu ri na ai kanma. Woilu ri so beɛ sansan kojuyaya, ka sila beɛ teɛ, ka so laminin fan beɛ rɔ, fo ka ai ragbelen. ⁴⁴ Ai juuilu ri so kɔndɔ mɔɔilu beɛ ratijan. Alu ri so beɛ te fo ka a kabakurunilu beɛ jensen. Ka a masɔɔn, Alla tun ye ai fe waati men na, ai ma wo jate fewu!»

Isa ka julailu gben

⁴⁵ Nba, Isa wara Allabatobonba kɔndɔ, ka a teren julailu warani ye. A ka ie gben ie labɔ, ⁴⁶ ka a fɔ ie ye ko: «A sebeni Alla la kuma rɔ ko: «N na bon di ke Alla bato diya ri,» kɔni ai ra a ta ka ke sonilu wara ri.»

⁴⁷ Wo kɔ, Isa tere ye mɔɔilu karanna lon lon Allabatobonba la. Sarakalasele kuntiilu ni sariya karanmɔɔilu ni jamana nemɔɔilu tere ye a faa na nininna, ⁴⁸ kɔni, alu ti se wo kela, ka a masɔɔn mɔɔ beɛ tere ye a la kuma mirala fewu.

Isa ye yon na fanka kɔɔ

20 Lon do rɔ, Isa tere ye mɔɔilu karanna ka kibaro numa lase ie ma Allabatobonba kɔndɔ. Sarakalasele kuntiilu, ni sariya karanmɔɔilu, ni mɔɔbailu wara a teren ye. ² Alu ka Isa mapininka ko: «I ye baara men kela pin, yon ka i lo wo la? I ye yon na fanka kɔɔ?» ³ Isa ka ie jabi: «N di ai mapininka kɔɔ: ⁴ Yon ka Yaya lo sun na ji kɔ? Alla le ka a lo a la, wa mɔɔilu?» ⁵ Alu wara iɔɔn ye ka wo jabili ninin. Alu kan ko: «Ni an ka a jabi: «Alla ka Yaya lo wo la», a ri a fɔ ko: «nfenna ai ma la Yaya la wo kɔ?» ⁶ Ni an ka jabili ke ko: «Mɔɔ ka Yaya lo,» kɔ beɛ ri wuli ka an bon kaba la, baa alu beɛ kan ko nabijuma do le tere Yaya ri.» ⁷ Wo rɔ, alu nara Isa jabi: «An ma Yaya kelayaba lo.» ⁸ Isa ka jabili ke ko: «Nba, n fanan ti sɔn ka n kelayaba tɔɔ fɔ ai ye, n ye men fanka kɔɔ kɔn.»

Baarala juuilu ka men ke

⁹ Ka Isa to ye, a ka sanda do la jama ye. A kan ko: «Ce do ka jirife labɔ a la sene rɔ, ka ban ka a karifa baarala

doilu la. A banni a karifala, a bɔra ye ka wa taama rɔ. A menda ye, a ma ikɔseyi. ¹⁰ Jiri den kadi waati sera tuma men, jirife tii ka jɔn do lawa jirife rɔ, ka a fɔ baaralailu ye ko alu ye a sɔ jiri den dɔ. Keladen se men keni ye, baaralailu ma sɔn ka a sɔ. Alu ka keladen mira ka a gbasi ka a gben. ¹¹ Jirife tii ka jɔn gberɛ lawa. A fanan seni ye, baaralailu ma sɔn ka wo fanan sɔ, fo ka a gbasi ka a nani ka a gben. ¹² Jirife tii ka jɔn sawana lawa ie ma. A se men kera ie ma, alu ka a mira ka a gbasi fo ka a madimin ka wa a lafili kɔkan.

¹³ «Wo rɔ, jirife tii ka a fɔ ko: «N ye nfen kela? Nba, n di n diyanan dence lawa ie ma. Alu ka kan ka ale bonya.»

¹⁴ Baaralailu ka den wo natɔla yen, ka a fɔ iɔɔn ye ko: «Den wo ri ke jirife tii ri a fa kɔ. An ye a mira ka a faa. Sa jirife ri ke an ta ri.» ¹⁵ Wo bolo ma, alu ka a mira ka a lafili kɔkan ka a faa.»

«A ye di? Jirife tii ri nfen ke baarala woilu la? ¹⁶ A ri na ka ie faa, ka ban ka jirife karifa dɔgbereilu la.» Jama ka sanda wo men ka a fɔ ko: «Ee! Alla ma an kisira ko su wo ma!» ¹⁷ Isa ka a na lo jama rɔ ka ie mapininka ko: «Nba, men sebeni Alla la kuma rɔ, wo kɔɔ ye nfen di? A sebeli ko:

«Bon loailu ka iban kabakurun men dɔ,
wo le kera bon ju sii kaba ri.»

¹⁸ «Mɔɔ men wa be kaba wo kan, wo ri madimin kosebe, kɔni kaba wo wa be mɔɔ men kan, wo ri mɔɔmɔɔ.»

¹⁹ Sariya karanmɔɔilu ni sarakalasele kuntiilu ka a yen ko Isa ka sanda wo la ie ma. Wo rɔ, alu wulira ka Isa mira na ninin damira. Kɔni alu silanda jama ye, ka a masɔɔn Isa duman tere ye jama ye kosebe.

Nisɔnko kɔ ko

²⁰ Wo bolo ma, alu tere ye Isa lakɔɔsila tuma beɛ. Alu ka janfateilu lawa a ma, menilu ka ie jere ke iko telenbailu Isa lapinin kanma. Woilu tere ye a fe kuma benbali do ye kɔ Isa da rɔ, men di se kela a mira sababu ri. Kosa alu ri wa a ri kiti diya fanma wara. ²¹ Wo bolo ma, janfateilu nara ka pininkali ke a kun ko: «Karanmɔɔ, an ka a lo ko i la kuma telenni le, a ni i la karan. I te mɔɔ dooyala mɔɔ do ye. Alla la sila ka kan ka taama na men, i ye mɔɔilu karanna wo la tupa jere jere rɔ. ²² Wo rɔ, an ye a fe ka i mapininka ko do la. A ye di? Ka nisɔnko kɔ ka a di Rɔmu mansaba ma, wo dani an ma, wa wo dani te?» ²³ Isa ka a lo ko a lapinin kuma le pin. Wo rɔ, a ka a fɔ ie ye ko: ²⁴ «Ai ye wodi banan kelen yiraka n na. Yon sawura ni yon kɔ ye wodi banan pin kan?» Alu ka a jabi: «Rɔmu mansaba.» ²⁵ Isa kan ko: «Nba, ai ye Rɔmu mansaba ta di Rɔmu mansaba ma. Ai ye Alla ta di Alla ma fanan.» ²⁶ Isa ka jabili ke kojuma jama beɛ pana ka janfateilu mabali. A la jabili ka ie kabannakoya fo ka ie makun.

so kɔndɔ butun, ²² ka a masɔɔn, wo lon di ke Alla la jahadi lon di, sa fen fen sebeni Alla la kitabu ɔ, wo beɛ ri dafa. ²³ Wo lon, gbalo ri la muso kɔnɔmailu a ni denbatiilu ka a dan natamin, baa jamana beɛ ri jakankata. Jahadi ri la mɔɔ beɛ kan. ²⁴ Doilu ri kɔɔ fan na ka faa. Doilu ri mira ka bila jɔnya ɔ dunuɔa fan beɛ ɔ. Wo tuma, siya gberɛ mɔɔilu ri don Jerusalemu. Alu ri don fan-ka jere jere la, ka to ye haan ka jahadi waati wo dafa.

Isa ri na ka bɔ sankolo ɔ

²⁵ «Tɔmasere ri ke tele ni karo ni loloilu la san dɔ. Dunuɔa kɔndɔ, ji kuru bailu ri wuli kɔɔji kan, ka ke mankan ba ri. Wo ri mɔɔilu kɔɔ ka ie kɔndafili. ²⁶ Ko menilu ketɔ dunuɔa ɔ, wo ri mɔɔilu masilan fo ka ie kidon a la, ka a masɔɔn hali san kɔndɔ fenilu ri lamaa ka bɔ ie ɔ. ²⁷ Wo tuma, alu ri Mɔɔ Dence natɔla yen banda sisi ɔ, sebaaya ba ni kɔɔ ba ɔ. ²⁸ Ni ai ka ko woilu ketɔla yen, ai ye ilɔ ka ai na lɔ san ma, ka a masɔɔn ai la kanhɔɔya waati ra sudunya.»

²⁹ Wo kɔ, Isa ka sanda do la ie ye ko: «Ai ye toro ju lakɔɔsi, wala jiri dɔgberɛ. ³⁰ A wa naron, ai ye a fɔla ko sanma donda ra sudunya. ³¹ Wo na ma, ko menilu fɔni ai ye bi, ai wa woilu ketɔ yen, ai ri a lɔn ko Alla la mansaya ra sudunya. ³² N di tuɔa fɔ ai ye. Yani nin ko beɛ ye ban kela, bi mɔɔilu tɛ ban sala. ³³ San ni dunuɔa ri ban ka tunun fewu, kɔni n na kuma tɛ ban habadan!

³⁴ «Ai ye ai jere la ko lakɔɔsi. Ai kana to ai diyani koilu kela, ka dɔɔ min ka ai na laminin, ka hamin dunuɔa sii na la. Lon wo kana ai mira a bolo ma ikomin miralifen ye sobo mirala na men ma. ³⁵ N natola ri ke ikomin miralifen, fen fen beɛ ye duukolo kan a ri a beɛ mira.

³⁶ Wo ɔ, ai ye to iɔena, ka Alla matara tuma beɛ; sa ai ri bɔ fanka sɔɔn kojoo nin kan, men ketɔ kɔnin; sa ai ri bɔ wo bolo; sa ai ri se ka ilɔ Mɔɔ Dence jana.»

³⁷ Nba, Isa tere ye mɔɔilu karanna Allabatobonba kɔndɔ lon lon. Ni su kora, a ri wa susi koyinke kɔɔ ɔ, men kɔ ko Olibiye koyinke. ³⁸ Sɔɔma jona, mɔɔilu ri iladen Allabatobonba kɔndɔ ka ie tolo malɔ a la.

Janfa donda Isa ma

22 Nba, Yahudiyailu la Buru Fununbali Sali tun da sudunya, ni doilu ra fɔ a ma ko Taminkunna Sali.

² Wo tuma sarakalaselailu la kuntiilu ni sariya karanmɔɔilu tere ye Isa faa na pininna, ka a masɔɔn alu silanni tere jama ne.

³ Wo ɔ, Setana donda Judasi Sikariyɔɔ ɔ a tere ye Isa la keladenba tan ni fila ɔ. ⁴ Wo ɔ, a wara se sarakalaselailu la kuntiilu ma, a ni Allabatobonba kandalila kuntiilu. A ka a fɔ ie ye ko a ri Isa mira na ninin ie ye. ⁵ Kuma wo diyara ie ye kosebe. Alu ka a fɔ Judasi ye ko alu ri wodi di a ma. ⁶ Judasi diɔera wo ma. A bɔni kɔɔ wo ɔ, a ka isɛbe don Isa mira na ninin ma, Isa ri se mirala jama kɔ ma na men ma kɔnin.

Karandenilu ka Taminkunna Sali raben

⁷ Nba, Buru Fununbali Sali lon sera. Wo lon Yahudiyailu ka kan ka saa san kelennin bɔ sarakaya la.

⁸ Isa ka Piyeri ni Yuhana kili ka ie lɔ kela la. A kan ko: «Ai ye wa sali damunun daben an ye.» ⁹ Alu ka Isa mapininka ko: «I ye a fe an ye wa a raben kɔɔ ju-man?» ¹⁰ Isa kan ko: «Ni ai donda so kɔndɔ, ai ri ben ce do ri. Ji ye a kun ma. Ai ye bila a kɔ. A wa don lu men ma, ¹¹ ai ye don ye ka a fɔ lutii ye ko: «Karanmɔɔ kan ko a jiya bon ye mi, ale ni a la karandenilu ri Taminkunna Sali damunun ke kɔɔ men?» ¹² Ce wo ri bon ba do yiraka ai la sankaso sanfe. Bon wo rabenni. Ai ri Taminkunna Sali damunun daben an ye kɔɔ wo ɔ.»

¹³ Piyeri ni Yuhana bɔra ye ka wa a tere iko Isa ka a fɔ ie ye na men ma. Alu ka Taminkunna Sali damunun daben ye.

Sali damunun kera

¹⁴ Damunun ke waati sera tuma men na, Isa ni a keladenba beɛ ka isii kɔɔ kelen. ¹⁵ Ka alu to damununa, Isa ka a fɔ ie ye ko: «Bi a loo ba ye n na ka sali damunun nin ke ai fe, yani n ye jakankata, ¹⁶ ka a masɔɔn n di a fɔ ai ye ko n tɛ a jɔɔn damunun kela butun fewu fo a waati wa se Alla la mansaya ɔ.»

¹⁷ A ka resenji sɔri fen do ta, men fani resenji la. A ka baraka bila Alla ye, ka ban ka a fɔ ie ye ko: «Ai kelen kelenna beɛ ye a ta ka do min a ɔ, ¹⁸ ka a masɔɔn n tɛ na resenji min butun fewu fo Alla la mansaya wa na lon men.» ¹⁹ Wo kɔ, a ka buru ta. A ka baraka bila Alla ye, ka ban ka buru rakadikadi ka a di ie ma. A ka a fɔ ie ye wo ɔ ko: «Buru nin ye n fari le ri, men dini ai kosɔn. Ai ye wo ke ka hankili bila n na ko ɔ.» ²⁰ Damunun banni tuma men, Isa ka ji sɔri fen ta. Resenji ye a kɔndɔ. A ka wo di ie ma ka a fɔ ie ye ko: «Alla ketɔ teriya kura sidila mɔɔilu ye n jeli baraka ɔ. Jeli wo munuɔa le nin di, jeli men di bɔ ai kosɔn. ²¹ Hali wo, men di janfa don n ma, wo siini n fe damunun diya yan. ²² Mɔɔ Dence ri faa iko a ra lateɛ na men. Sika tɛ fewu wo ɔ. Kɔni, gbalo ba a ri la ce wo kan men ka a don kɔɔ juuilu bolo.» ²³ Alu ka kuma wo men ka iɔɔn mapininka yon ye ie tema, men di sɔn ka ko su wo ke?

Yon ye jɔmɔɔ ri?

²⁴ Nba, wo tuma, sɔɔli wulira keladenbailu tema ko yon ka kan ka jate jɔmɔɔ ri ie la dekuru ɔ. ²⁵ Isa ka ie jabi wo ɔ ko: «Jamana mansailu ri ie la jamana denilu mara fanka la. Fanka ye menilu bolo, alu ye a fe mɔɔilu ye ie jate kɔɔ numailu ri. ²⁶ Ai kana ke ten. Men ye jɔmɔɔ ri ai tema, wo ye a jere ke iko dooman kɔɔ. Men ye kuntiia la, wo ye ke iko baaraden. ²⁷ A ye di? Baaraden men ye gba don na, a ni a la kuntii men siini ka damunun ke dɔɔn, yon ka bon wo fila ɔ? Men siini ka damunun ke, wo ka bon a la baaraden di paaɔn, wo tɛ? Kɔni i na lɔ! Nde ye ai tema yan iko baaraden.

²⁸ «Ƙƙoni ai ra imunun ka to n ƙƙo n na ƙƙoƙoƙo ko bee ƙƙo. ²⁹ Wo le kosƙo, n di Alla la mansaya labila ai ye, iko n Fa ka a labila n ye na men, ³⁰ sa ai ri damunun ke ka imin n dafɛ n na mansaya ƙƙo. Ai ri isii mansa la siifenilu ƙƙo ka Isirayelika tan ni fila la kiti tɛɛ.»

Piyeri ri a ƙƙo a ma Isa lɔn

³¹ Isa ka a ƙƙo Simƙo Piyeri ye ko: «Simƙo, Simƙo, i tolo malɔ n na. Setana ra fɛɛɛ pinin Alla fɛ ka ai ƙƙoƙo. ³² Ƙƙoni n da Alla matara ile ye, sa i ri iraja ka la nde la. I wa ikɔseyi n ma, i ye i badenmailu sɛɛɛɛ don.» ³³ A ka Isa jabi: «N di wa i ƙƙɛ kaso la. N di sa i fɛ.» ³⁴ Ƙƙoni Isa kan ko: «Piyeri, i na lɔ. Yani dondon ye kasi bi, i ri a ƙƙo mɔƙɔilu pana haan sija sawa ko i ma n lɔn.»

Keladenbailu ye ie jɛɛɛ raben

³⁵ Nba, Isa ka a la keladenbailu maɓininka ko: «A ye di? Ai wa men keni kawandili diya, wo tuma n ma a ƙƙo ai ye ko ai kana wodi bila ai kun, ko ai kana ƙƙo ta, ko ai kana sanbara ta? Wo tuma fen do dɛsɛra ai bolo wa?» Alu ka a jabi: «Ɛɛn dɛ! Foyi si ma dɛsɛ an bolo.» ³⁶ Isa ko: «Ƙƙoni sisen, wodi ye men bolo, wo ye a bila a kun. Ƙƙo ye men bolo, wo ye a ta. Ni fanmuru ti i bolo, i la faanin do majira ka fanmuru kelen san, ³⁷ ka a masƙoƙo n di a ƙƙo ai ye ko, men sebeni n na ko ƙƙo, a fɛɛɛ tɛ fo wo bee ye dafa. A sebeni n na ko ƙƙo ko: «A jatera kojuukɛla le ri.» Wo dafa waati ra sudunya sisen.» ³⁸ Alu ka a ƙƙo Isa ye ko: «Maari, a mafɛɛ. Fanmuru fila ye yan.» Isa kan ko: «Wo ri a ƙƙo.»

Isa ni karandenilu wara Olibiye koyinke kan

³⁹ Wo ƙƙo, Isa ƙƙo ye ka wa Olibiye koyinke la, iko a tɛɛɛ ye a kɛla na men ma tuma bee. A la karandenilu fanan bilara a ƙƙo. ⁴⁰ Alu se men keni ye, Isa ka a ƙƙo ie ye ko: «Ai ye Alla matara, sa ai kana manɛɛn ka bila kojuu ƙƙo.» ⁴¹ Wo ƙƙo ƙƙo, a ka a mabɔ ie la ka iƙƙoƙoƙo ka Alla matara ke. ⁴² A kan ko: «N Fa, ni i sƙoƙo, i ye jakankataya pin mabɔ n na. Ƙƙoni n jɛɛ sawo kana ke, fo i sawo.» ⁴³ Wo tuma, meleka do ƙƙo sanfɛ ka na Isa sɛɛɛɛ don, ⁴⁴ ka a masƙoƙo wo ko tun da gbeleya a ma kojuuya. A jusu makasini fo ka a dan natamin. Wo le ka a ke, a ka iraja Alla matarala a ni a la tara ji keni iko jeli, ka buruburun duu ma. ⁴⁵ A banni Alla matarala, a wulira ka wa se a la karandenilu ma. A nara ka ie tɛɛɛn sunƙoƙo. Jusu kasi tun da ie ƙƙo. ⁴⁶ A ka a ƙƙo ie ye ko: «Nfenna ai ye sunƙoƙo? Ai ye wuli ka Alla matara, sa ai kana manɛɛn ka bila kojuu ƙƙo.»

Yahudiyailu nara Isa mira diya

⁴⁷ Ka Isa to kuma wo la, alu ka jama ba natɔla yen. Jama wo bilani tɛɛɛ Judasi ƙƙɛ, men ye Isa la keladenba tan ni fila do ri. Jama se men keni Isa ma, Judasi ka imadon Isa la ka a sunbu. ⁴⁸ Yƙoƙo wo ƙƙo, Isa ka Judasi maɓininka ko: «Judasi, i ri janfa don Mƙo Dence ma masunbuli ƙƙo wa?» ⁴⁹ Karandenilu ka wo bee lakƙoƙo ka

a yen ko jama nani Isa kanma, ka Isa maɓininka ko: «Maari, an tɛ fan ta wa?» ⁵⁰ Karanden do ka fan ta kelendi, ka sarakalase la kuntii ba la jɔnce bolokininma tolo tɛɛ a la. ⁵¹ Isa ka a ƙƙo ko: «Ai ye a to ten!» A ka a bolo maa jɔnce tolo la ka a lakendeya.

⁵² Isa ka a ƙƙo sarakalase la kuntiilu a ni Allabatobonba kandalila kuntiilu a ni mɔƙoƙo ye ko: «Nfenna ai ra ƙƙo n kanma fanilu ni gbelekeilu ri, iko ƙƙo ye ƙƙo benkaninna kanma na men ma?» ⁵³ N tɛɛɛ ye ai fɛ lon lon Allabatobonba ƙƙoƙo, ƙƙoni ai ma sƙo ka n mira ye. Ƙƙoni ai la waati ra se, a ni dibi la fanka waati ra se.»

Piyeri ko a ma Isa lɔn

⁵⁴ Nba, alu ka Isa mira, ka wa a ri sarakalase la kuntii-ba wara. Piyeri bilara ie ƙƙɛ, ƙƙoni a ma imadon ie la. ⁵⁵ Mƙoƙo ka ta ladan lu ba ma ye, ka isii ta da la. Piyeri fanan nara ka isii ie tema.

⁵⁶ Baaraden muso do nara ka Piyeri siini tɛɛɛn ta da la. A ka Piyeri lakƙoƙo kosebe, ka a ƙƙo mɔƙoƙo ye ko: «Ƙƙo pin fanan tɛɛɛ ye Isa ƙƙɛ jɔ.» ⁵⁷ Piyeri ma sƙo ka ilɔ wo la. A ka muso jabi: «Muso, n ma a lɔn.» ⁵⁸ Wo ƙƙɛ dooni, mɔƙo gbeɛɛ nara Piyeri sƙo ye. Wo ka a ƙƙo a ye ko: «I fanan ye Isa la dekuru ƙƙo jɔ.» Piyeri ka wo jabi: «Ɛɛn dɛ! Nde sa a ƙƙo!» ⁵⁹ A ma men bake, dɔgbeɛɛ nara Piyeri ye. Wo ka a ƙƙo fanka la ko: «Sika tɛ a ƙƙo fewu, ƙƙo pin tɛɛɛ ye Isa ƙƙɛ. I ma a yen, Kalileka le.» ⁶⁰ Ƙƙoni Piyeri kan ko: «Ƙƙo, n ma i la kuma na yen.» Piyeri banni wo fɔla, dondon kasira iƙƙo ye. ⁶¹ Wo waati kelen na, Maari Isa ka iyeleman ka a na lɔ Piyeri ƙƙo. Piyeri hankili bilara Maari la kuma ƙƙo kelendi, ka a masƙoƙo Maari tun da a ƙƙo a ye ko: «Yani dondon ye kasi bi, i ri a ƙƙo mɔƙoƙo ye haan sija sawa ko i ma n lɔn.» ⁶² Piyeri ƙƙo lu ma ka wa kasi kojuuya.

Isa mirani Yahudiyailu bolo

⁶³ Nba, wo tuma Isa marabailu ka a lafeya, ka a gbasi damira. ⁶⁴ Alu ka a na lasidi ka a maɓininka ko: «Yon ka i gbasi? A tii ƙƙo ƙƙo an ye.» ⁶⁵ Alu ka a nani ka kuma juu siyaman ƙƙo a ma.

⁶⁶ Banda ka nin, sƙoƙo da la, Yahudiyailu la mɔƙoƙo ka laden ke, sarakalase la kuntiilu ni sariya karanmɔƙoƙo ƙƙoƙo. Isa marabailu nara a ri kiti diya. ⁶⁷ A se men keni ye, alu ka a ƙƙo a ye ko: «Ni Alla la Mƙo Nenematƙoƙoƙo le ile ri, i ye i lɔ a la.» Isa ka ie jabi: «Ni n ka n lɔ a la, ai tɛ la a la. ⁶⁸ Ni n fanan ka ai pininka, ai ri iban n jabila. ⁶⁹ Ƙƙoni ka ƙƙo bi ma, mɔƙo Dence ri lasii Alla Sebeɛɛti bolokinin ma.» ⁷⁰ Alu bee ladenni ka a maɓininka ko: «Alla Dence le ile ri wo ƙƙo wa?» Isa ka ie jabi: «Alu ye a fɔla ko n ye wo ri.» ⁷¹ Alu ka a ƙƙo wo ƙƙo ko: «An mako ti sereya si la butun. An da ban a kumakan menna, men ƙƙo a jɛɛ da ƙƙo.»

Alu wara Isa ri Pilate wara

23 Nba, na mɔƙoƙo bee ladenni wulira wo ƙƙo ka wa Isa malɔ Pilate wara. ² Alu se men keni Pilate ma,

alu ka imakasi Isa kan. Alu kan ko: «An da a lakɔɔsi ka a yen ko ɕe nin ye an na jamana mɔɔilu lafilila ka ie lamurunti. A ye a fɔla ie ye ko alu kana nisɔɔka bɔ ka a di Rɔmu mansa ba ma. A jere ko, ko ale le ye Alla la Mɔɔ Nenematɔɔnin di, men kɔɔ ye ko mansa.»³ Pilate ka Isa mapininka ko: «Ile ye Yahudiyailu la mansa ri wa?» Isa ka a jabi: «I ra wo fɔ.»⁴ Wo rɔ, Pilate ka a fɔ sarakalasela kuntiilu ni jama bɛɛ ye ko: «N ma kojuu si sɔɔɔ ɕe nin na ko rɔ, men di ke a jalaki sababu ri.»⁵ Kɔni alu ka ie sɛɛɛ don a fɔ a ma ko: «Ale le jama lawuli la ka ie karan ka ie lamurunti Jude mara fan bɛɛ rɔ, a ka a damira Kalile ka na haan yan.»

Alu wara Isa ri Herodi wara

⁶ Pilate ka kuma wo men ka ie pininka ko: «Isa ye Kalileka le ri wa?»⁷ Pilate ka a yen tuma men ko Isa bɔni Kalile mara rɔ, a ka a lawa Herodi ma, men siini Kalile mara kun na. Wo tun da na bɔ diya Jerusalemu.⁸ Isa se men keni ye, Herodi sewara koseɛɛ. A tere ye Isa la ko siyaman kalama. Keɓi waati jan, a loo tere ye a la ka Isa yen, ka a masɔɔɔ a ye a fe Isa ye kabannako do ke a pana.⁹ Wo rɔ, Herodi ka pininkali siyaman ke Isa kun, kɔni Isa ma jabili si di a ma.¹⁰ Sarakalasela kuntiilu ni sariya karanmɔɔilu bɛɛ lɔni tere ye. Alu jamanda ka Isa jalaki kɔseɛɛ.¹¹ Mansa Herodi ni a la sorodasilu ka Isa dooya ka a lafeya na bɛɛ ma, ka ban ka mansa duruki bila a kan na. Wo kɔɔ alu ka a laseyi Pilate ma.¹² Pilate ni Herodi tun ma di kɔɔman. Kɔni wo lon kelen, alu diyara iɔɔɔ ye koseɛɛ ka ke terilu ri.

Barabasi ye bila, ka Isa faa

¹³ Pilate ka sarakalasela kuntiilu ni jamana nɛmɔɔilu ni Yahudiya tɔilu laden.¹⁴ A ka a fɔ ie ye ko: «Ai nara ɕe nin di ka a fɔ ko a ye jamana mɔɔilu lamuruntila. N ka a mapininka, ka a fɛɛɛɛ ai bɛɛ pana. Kɔni n ka a yen ko ai ka fen fen fɔ a ma, ai jɔ te wo si rɔ.»¹⁵ Ai ma a yen? Herodi ra a laseyi n ma yan, ka a masɔɔɔ a fanan ma kojuu si tɛren a la ko rɔ. ɕe nin ma foyi ke, men ka kan ka ke a faa sababu ri.¹⁶ Wo le kosɔɔ, n di a gbasi biɛe la ka a bila.»

¹⁷⁻¹⁸ † Alu bɛɛ ladenni ka ie kan nabɔ ko: «I ye ɕe nin faa ka Barabasi bila!»¹⁹ Barabasi wo ye mɔɔ muruntini ri. Waati taminni, a tun ka keɛ ba lawuli jama tema so kɔɔɔ, ka mɔɔ do faa fanan. Wo le kosɔɔ, a mirara ka bila kaso la.

²⁰ Pilate tere ye Isa bila ko rɔ. Wo rɔ, a ka jama madiya ikɔ tuun.²¹ Kɔni alu jamanda ka ie kan nabɔ ko: «A ye gbɔngbɔn jiri kan, ka a faa. A ye gbɔngbɔn jiri kan, ka a faa!»²² Pilate ka ie mapininka a siɲa sawana la ko: «N ye a gbɔngbɔn nfenna? A ka kojuu su numan ke? N ma foyi sɔɔɔ a la, men di ke a faa kun di. N di a gbasi biɛe la ka a bila.»²³ Kɔni ie ma diɲe fewu, fo ka to ie kan nabɔla kojuu ya ko Isa ye gbɔngbɔn jiri kan. Ie ja-

† Sebeli do fɔla ko: Nba, Yahudiyailu la Taminkunna Sali waati wa se san san, Pilate ri kasoden kelen bila ka Yahudiyailu ladiya.

ma kan ka Pilate hankili yeɛman.²⁴ Alu tere ye men nininna, a diɲera wo ma.²⁵ Alu tun da kasoden men na ko fɔ, men tun ka mɔɔilu lamurunti ka mɔɔ faa, Pilate ka wo bila, kɔni a ka Isa to ie sawo rɔ.

Isa gbɔngbɔnda jiri kan

²⁶ Nba, ka alu to wala Isa ri a gbɔngbɔn diya, alu ben- da ɕe do ri men tɔɔ tere ye ko Simɔn Sirenika. A bɔɔ waa rɔ. Sorodasilu ka a mira ko a ye Isa gbɔngbɔn jiri ta ka bila a kɔ.²⁷ Alu watɔla, jama siyaman bilara ie kɔfe. Muso doilu tere ye kasila ka kule jama tema.²⁸ Isa ka iyɛman ka a fɔ ie ye ko: «Jerusalemu musoilu, ai kana kasi nde la ko rɔ. Ai ye kasi ai jere ni ai denilu la ko rɔ,²⁹ ka a masɔɔɔ jakankata waati natɔ Jerusalemu kan. Wo lon, ai ri a fɔ ko: «Muso densɔɔɔnbali, baraka ri don ie la ko rɔ. Muso men ma den ko lɔn, a ni men ma sin di den si ma, baraka ri don ie la ko rɔ.»³⁰ Wo tuma, mɔɔilu ri a fɔ koyinkeilu ye ko: «Be an kan.» Alu ri a fɔ tindilu ye ko: «Birin an kan ka an natunun.»³¹ baa ko men ketɔ n na, ni mɔɔilu ri wo su ke jiri kende la, nfen di ke jiri jaran na wo rɔ?»

³² Alu wara Isa ni kojukela fila malɔ gbɔngbɔn ni diya.³³ Alu wa se dinkira men tɔɔ ko Kunkolo, alu ka Isa gbɔngbɔn jiri kan, a ni kojukela fila wo. Kojukela kelen gbɔngbɔnda jiri do kan Isa bolokinin ma, a to kelen gbɔngbɔnda jiri kan a bolomaran ma.³⁴ Ka Isa gbɔngbɔn ni to jiri kan, a ka a fɔ ko: «N Fa, i ye ie makoto, ka a masɔɔɔ alu ra ko men ke, alu ma wo lɔn.» Wo tuma, sorodasilu ka kalaben ke ka a la faanin dafara.

³⁵ Jama ba lɔni tere ye wo bɛɛ ragbela. Yahudiya nɛmɔɔilu tere ye Isa dooyala kojuu ya. Alu kan ko: «A ka doilu kisi kɔɔman. Ni Alla la Mɔɔ Nenematɔɔnin de a ri, a ye a jere kisi sisen.»³⁶ Sorodasilu fanan ka Isa lafeya, ka a sɔ resenji kumun dɔ.³⁷ Alu ka a fɔ a ye ko: «Ni Yahudiyailu la mansa le i ri, i ye i jere kisi.»³⁸ Sebeli do tere ye walan kan Isa kun dɔ. A sebeni wo kan ko: «Yahudiyailu la mansa le nin di.»

³⁹ Kojukela menilu gbɔngbɔn ni Isa dafe, wo kelen fanan ka Isa lafeya. A kan ko: «I te Alla la Mɔɔ Nenematɔɔnin di wa? I jere kisi ka an fanan kisi.»⁴⁰ Kɔni a dupɔɔɔ ɕe jamanda a ma ka a jabi: «I te silan Alla ye wa? I ma a lɔn ko an bɛɛ gbɔngbɔn ni.»⁴¹ Andeilu ka kan ka kɔɔɔɔ nin sɔɔɔ, baa an ka kojuu men ke, wo sara le wo ri. Kɔni ale ma kojuu si ke.»⁴² A ka a fɔ Isa ye ko: «Isa, i wa don i la mansaya la, i ye i hankili to n dɔ.»⁴³ Isa ka a jabi: «N di tupa fɔ i ye. Bi jere i ri ke n dafe harijeene.»

⁴⁴ Midi waati seni, dibi donda jamana fan bɛɛ rɔ. A to- ra ten haan ka lansara waati magben.⁴⁵ Baa, tele ma bɔ fewu! Allabatobonba tɛtɛɛ faanin farara a tema.

⁴⁶ Isa ka a kan nabɔ, wo rɔ, ko: «N Fa, n da n nin don i bolo.» A banni wo fɔla, a ka a nin bila.

⁴⁷ Rɔmu sorodasi kuntii ka ko wo bɛɛ yenni tuma men na a ka Alla tando ka a fɔ: «Tupa ka fisa: ɕe nin telenni tere!»⁴⁸ Menilu lɔni tere ye ka wo bɛɛ lakɔɔsi, ka ban ka

ie sisi magbasi nimisali ni jusu makasi ƚ, ka ikɔseyi so kɔndɔ. ⁴⁹ Kɔni muso menilu tun da to Isa kɔ kebi a bɔ waati Kalile, a ni a lɔnba tɔilu bɛɛ, alu bɛɛ tora yɔƚ jan ka wo bɛɛ mafɛnɛ.

Isa suu don ko

⁵⁰⁻⁵¹ Nba, ɛɛ do tɛrɛ ye mɛn tɔk ko Yusufu. A bɔni Ari-mate, so mɛn ye Jude mara ƚ. Mɔkɔ numa le tɛrɛ a ri, a ni mɔkɔ telenni. A jii lani Alla la mansaya la. A tɛrɛ ye Yahudiyailu la nɛmɔkɔ dɛkuru ƚ, kɔni dɛkuru wo tun ka mɛn natɛɛ ka mɛn kɛ Isa la, wo ma diya a ye. ⁵² A wara Pilate mapininka Isa suu la ko ƚ. ⁵³ Yusufu wara Isa suu lajii ka bɔ gbɔngbɔnjiri kan a ka a kansanke ka wa a don kaburu ƚ. Kaburu wo le senni farakolo ƚ iko falan. Suu si tun ma la wo kɔndɔ ƚɔ. ⁵⁴ Nɔkɔnɔ lon narasii lon de tɛrɛ. Ni tele bera Nɔkɔnɔ lon di bɔ.

⁵⁵ Muso menilu tɛrɛ ye Isa kɔ kebi a bɔ tuma Kalile mara ƚ, woilu bilara Yusufu kɔ ka wa suu don diya. Wo bolo ma, alu ka kaburu yen, ka Isa suu don na fanan yen. ⁵⁶ Alu ka ikɔseyi so kɔndɔ. Alu ka tulu suman duman ni latikolon dabɛn Isa suu ye, ka ban ka iƚɔkɔnɔ. Ka bɛn sariya ma, alu ma baara si kɛ Nɔkɔnɔ lon.

Isa wulira saya ƚ

24 Nɔkɔnɔ lon taminni, Lahadi mɔkɔma dala jona, muso woilu ka tulu suman duman ni latikolon ta ka wa kaburu da la. ² Alu seni kaburu da la, kabakurun ba mɛn lani tɛrɛ kaburu da la ka da tuun, wo ra maku-rukuru ka bɔ ye. ³ Wo ƚ, alu donda kaburu kɔndɔ, kɔni alu ma Maari Isa suu tɛrɛn ye. ⁴ Ka alu to wo kɔndafili ƚ, alu ka ɛɛ fila yen, faanin gbɛ mɛlɛnmɛlɛnna tɛrɛ ye menilu kan na. ⁵ Musoilu silanda kojuuya, ka ie ƚakɔƚ bɛn duu ma. ɛɛ fila wo ka a ƚ ie ye ko: «Nfenna ai ye mɔkɔ penema pininna suuilu tɛma? ⁶ A tɛ yan. A ra wuli ka bɔ saya ƚ. A ka mɛn ƚ ai ye Kalile mara ƚ, ai kana ƚina wo la. ⁷ Wo tuma a ka a ƚ ai ye ko: «A fɛrɛ tɛ fo mɔkɔ Dɛnɛ ye don kojuukɛlailu bolo. Alu ri a ta ka a gbɔngbɔnjiri kan ka a faa. Tele fila a sawana, a ri lawuli ikɔ tuun.» ⁸ Wo ka musoilu hankili lajii Isa la kuma ƚ.

Musoilu wara dantɛli ke

⁹ Alu ka ibori ka wa wo na bɛɛ ƚ keladenba tan ni kɛlɛn ye, a ni ie dɛkuru tɔilu bɛɛ. ¹⁰ Mariyamu Makidala-ka, ni Yahani, ni Yakuba na Mariyamu, a ni ie dafɔkɔkɔnilu le tɛrɛ, menilu bɔra kaburu da la ka wa dantɛli kɛ keladenbailu ye. ¹¹ Kɔni keladenbailu ma dantɛli wo jate. Alu ma la a la fewu. ¹² Hali wo, Piyeri wulira ka ibori ka wa kaburu da la. A se mɛn kɛni ye, a ka imajii ka kaburu kɔndɔ mafɛnɛ. A ma foyi yen a kɔndɔ fo kansanke gbansan. A kɔndafilini ka ikɔseyi so kɔndɔ.

Karanden fila ni Isa ka iƚɔkɔnɔ yen Emayusi sila la

¹³ Nba, wo lon kelen na, karanden fila bɔra Jerusalemu ka wa so do la, mɛn tɔk ko Emayusi. Wo so ni Jerusalemu tɛ ri kilo tan ni kelen iƚɔkɔnɔ. ¹⁴ Ko menilu kɛni, alu tɛrɛ ye barola woilu kan. ¹⁵ Ka alu to barola, Isa nara ka imadon ie la. A ni ie wara iƚɔkɔnɔ fɛ. ¹⁶ Alu ka Isa yen ie na la, kɔni alu filiyara a ma.

¹⁷ Isa ka ie mapininka ko: «Ai tɛrɛ ye barola nfen de kan?» Alu ka ilɔ, alu fila nin nafinni ie ma. ¹⁸ Mɛn tɔk ko Kilopasi, wo ka Isa jabi: «Ile kelen de lɔndanyala Jerusalemu yan mɛn i ma a lɔn ko mɛn ye taminna yan tele pin dɔ?» ¹⁹ Isa ka ie mapininka ko: «Ko su numan de wo ri?» Alu ka a jabi: «Ko mɛn kɛra Isa Nasaretika la. A la kuma ni a la kɛwalilu yirakara an na ko Alla la nabijuma barakani le ale ri, Alla ƚana a ni mɔkɔ bɛɛ ƚana. ²⁰ Sarakalase la kuntuilu ni an na jamana nɛmɔkɔlu ka a mira. Alu wara a ri Rɔmu faama ɛɛ ma ko a ye a faa. Wo ƚ, alu ka a gbɔngbɔnjiri kan ka a faa. ²¹ An jii tɛrɛ ye a kan ko ale ri Isirayeli mɔkɔlu hɔkɔya, kɔni alu ra a faa. A faa tele sawanan de bi ri. ²² An na dɛkuru muso doilu nara kuma do ƚ an ye. Wo ka an kɔndafili kosebɛ. Alu ka a ƚ an ƚana ko alu wara kaburu da la bi mɔkɔma jona, ²³ kɔni alu ma a suu tɛrɛn kaburu kɔndɔ. Alu ka ikɔseyi ka a ƚ an ye ko alu ka mɛlɛka doilu yen, menilu ka a ƚ ie ƚana ko Isa ƚɛnema le. ²⁴ Wo le ka a kɛ, an dafɔkɔkɔnɔ doilu bɔra ye ka wa wo lakɔƚsi. Alu wara kaburu da la ka a bɛɛ tɛrɛn iko musoilu ka a ƚ na mɛn. Kɔni alu ma Isa jɛrɛ yen.»

²⁵ Isa ka ie jabi: «Ai hankilitanilu! Nabijumailu ka menilu ƚ, ai tɛ lala woilu la jona dɛ! ²⁶ Ni wo tɛ, nabijumailu ka a ƚ ko Alla la mɔkɔ Nenematɔkɔnin di tɔkɔya sɔkɔnɔ ten, ka ban ka don a la gbiliya jɛrɛ jɛrɛ ƚ. Kuma wo ma kan ka kanbali wa?» ²⁷ Wo ƚ, fen fen sebeni a jɛrɛ la ko ƚ Alla la kuma ƚ, ka damira Nabi Musa la sariya ƚ haan ka na se nabijuma tɔilu bɛɛ la sebelilu ma, a ka wo bɛɛ kɔkɔ ƚ ie ye.

²⁸ Alu ka so magben tuma mɛn, Isa ka a jɛrɛ kɛ taminbatɔ ri. ²⁹ Kɔni alu ka a madiya kosebɛ, ka a ƚ a ye ko: «I jaandi, i ye to an fɛ yan. Su kɔtɔ le, dibi ri don sisen.» Wo ƚ, a ni alu donda so kɔndɔ iƚɔkɔnɔ fɛ. ³⁰ Damunun waati seni, alu bɛɛ ka isii damunun kanma. Isa ka buru ta ka baraka bila Alla ye, ka a rakadikadi ie bɛɛ tɛma. ³¹ Waati kelen wo la, karanden fila bɛɛ na lakara ka a lɔn ko lɔndan ɛɛ wo ye Isa le ri. Kɔni Isa tununda ie ma kelen di. ³² Alu fila ka iƚɔkɔnɔ mapininka ko: «A ka Alla la kuma ƚ an ye sila kan tuma mɛn, an jusu ma bɔ wa?»

³³ Alu fila wulira kelendi ka ikɔseyi Jerusalemu. Alu se mɛn kɛni ye, alu ka keladenba tan ni kelen ni karanden tɔilu ladenni tɛrɛn yɔƚ kelen. ³⁴ Alu bɛɛ ladenni ka a ƚ mɔkɔ fila wo ye ko: «Tuna jɛrɛ jɛrɛ le. An Maari ra wuli ka bɔ saya ƚ. Simɔn jɛrɛ ra a yen.» ³⁵ Wo ƚ, wo fila ka ie ta fanan ƚ. Alu benda Isa ri sila la na mɛn ma, a ni alu ka Isa lɔn na mɛn buru rafara waati, alu ka wo bɛɛ dantɛɛ jama ƚana.

Isa ka a jere yiraka jama la

³⁶ Ka alu to kuma wo kan, Isa bɔra gbɛ ɔ ie tɛma. A kan ko: «Alla ye hɛra kɛ ai yɛ.» ³⁷ Alu bɛɛ barara ka silan kojuuya, baa alu tɛɛ ye a jatela suu jiya kɔɔ le ri. ³⁸ Isa ka a ɔ ie yɛ ko: «Ai silanni nfenna? Ai sikani nfenna?

³⁹ «Ai ye imadon n na ka n boloilu mafɛɛ, a ni n senilu. Nde jɛɛ le fasayi! Ai ye ai bolo maa n na. Bu ni kolo ye n na jɔ! Ni suu jiya kɔɔ le, ai ri bu ni kolo yen wo la wa?» ⁴⁰ Wo ɔ, a ka a boloilu ni a senilu yiraka ie la.

⁴¹ Wo kera sewa ko ba ri, kɔni alu kabannakoyani tɛɛ kojuuya, haan ka ie kɔndafili. Sika tɛɛ ye ie ɔ butun. Ka alu to miriya wo ɔ, Isa ka a ɔ ie yɛ ko: «Damunun fen tɛ ai bolo yan wa?» ⁴² Alu ka jɛɛ janinni do ta ka di a ma. ⁴³ A ka a ta ka a damun ie bɛɛ pana.

⁴⁴ Wo kɔ, a ka a ɔ ie yɛ ko: «Waati taminni, n tɛɛ ye a ɔla ai yɛ ko fen fen sɛbeni n na ko ɔ, wo bɛɛ ri dafa. Menilu sɛbeni Nabi Musa la sariya ɔ, a ni menilu sɛbeni nabijuma tɔilu la kuma ɔ, a ni menilu sɛbeni

Jaburi kitabu ɔ, woilu bɛɛ ri dafa fewu.» ⁴⁵ Wo ɔ, a ka hankili di ie ma, sa alu ri se ka Alla la kuma na yen. ⁴⁶ A ka a ɔ ie yɛ ikɔ tuun ko: «A sɛbeni Alla la kuma ɔ ko Alla la Mɔɔ Nɛnematɔɔnin di jakankata ka faa. Kɔni a faa tele sawana, a ri wuli ikɔ tuun. ⁴⁷ A ri ɔ mɔɔilu bɛɛ ye Alla la Mɔɔ Nɛnematɔɔnin kɔ ɔ ko alu ye tubi, kosa Alla ri ie makoto. A kibarɔ ri kɔ Jerusalemu yan ka jɛnsɛn jamana bɛɛ ɔ. ⁴⁸ Ai ri ko woilu sereilu ri. ⁴⁹ N Fa ka lahidi mɛn sisi ai yɛ, n di wo dafa lana ai ma. Wo ɔ, ai kana kɔ Jerusalemu so kɔndɔ fo sɛɛɛ wo wa kɔ sanfɛ ka jii ai kan.»

Isa yelera san ma

⁵⁰ Wo kɔ, a wara ie malɔ Betani so fan fɛ. A ka a bolo fila kɔɔta ka duwawu kɛ ie yɛ. ⁵¹ Ka a to duwawu la, a kɔɔtara ka kɔ ie tɛma ka wa sankolo ɔ. ⁵² Alu ka a ba to, ka ban ka ie koseyi Jerusalemu sewa ba ɔ.

⁵³ Nba, alu tɛɛ ye wala Allabatobonba kɔndɔ tuma bɛɛ ka to Alla batola.

Kalatikailu

Kalatikailu

Kumakan men ye Kitabu seniman nin kɔndɔ

Kitabu seniman ye sebeni Pɔli le bolo ka a lawa lemeninya mɔɔɔilu ma men ye Kalati. Wɔ bɛɛ sebeni kitabu Keladenilu la Kewali kɔndɔ suran 13 a ni suran 14.

Nba, Isa la baara damira waati, lemeninya mɔɔɔ siyaman tere ye Yahudiyailu le ri. ("Yahudiyailu" ni "Isirayeli" wo bɛɛ ye kɔɔ kelen de ri). Yahudiyailu men lemeninyara Isa ma ie ka lɔn kɔ mɔɔ Suwandini le, nabilu kumara a la kɔɔ. Alu ma Isa la karan lɔn ikɔmi dina kura le. Alu la miriya ye, Isa la karanya ma, a ye ie la dina le dafa la, ikɔmi Alla ka fɔ na men ma. Ka a ma sɔɔɔ, alu lemeninyara, kɔni alu ma ie la dina sariya sila si bila, Nabi Musa la Tawureta a ni Nabi Dawuda la Yabuur. Ie ma si bila. Alu ka lɔnni mi sɔɔɔ Isa fe, ie ka fanan la wo kan.

Kɔɔkɔɔfili si te wo kɔ ka a masɔɔɔ Alla la kumakan tere ye wala Yahudiyailu le ma. Kɔni Isa la karandenilu ka a la kumakan nase siya gberɛ mɔɔɔilu ma waati men na, kɔɔkɔɔfili ka siya gberɛ mɔɔɔilu mira. Siya gberɛ mɔɔ men lemeninyara Isa ma, alu ma sɔn Yahudiyailu la namun tala ka a la ie ka lɔnin kan, ie ka men sɔɔɔ Isa la, ka a masɔɔɔ Isa la karan ka woilu wasa.

Ka a masɔɔɔ wo fe, Yahudiya lemeninyamɔɔɔilu ma kuma kujɛ siya gberɛ mɔɔɔilu fe, ka a masɔɔɔ pinilu ma kɔjii ke. Yahudiya lemeninyamɔɔɔilu ka a fɔ ko lemeninyamɔɔ men ma kɔjii ke ma kisiba bere sɔɔɔ. Pɔli ka a men tuma men ai le ye kuma wo fɔla, a ka ie sɔɔ ka a fɔ ko ni an di kisi sɔɔɔ Isa la saraka sababu la, an mako sa kɔjii la kɔsa an di kisi sɔɔɔ. A ma a fɔ ko kɔjii ke a ma ni. A ka fɔ ko kɔjii ke ti an kisila; an ti se kisila sila si fe. Isa kelen pe la saraka le ri se wo kɛla.

Sɔɔɔli la men ye Yahudiya lemeninyamɔɔɔilu ni siya gberɛ lemeninyamɔɔɔilu tema wo ri se hankili dila an ma. Sariya doilu ye dina kɔ an di se woilu bonyala, kɔni a ti se an kisila. Namun doilu ye ye an di se bilala namun sila woilu kan. An ti se jatela ikɔmi a diya bɔyani kɔ an di kisi sɔɔɔ. A ka gbelen dooni ka bɛɛ nafɔ, kɔni Alla la kitabu seniman wo di se hankili dila an ma ka a payen.

Kebi Pɔli ka bataki lawa Kalati lemeninyamɔɔɔilu ma, a ri se an karanna ka bila lemeninya a kɔ. Lemenyamɔɔɔilu la sariya fɔlɔ le kaninteya ri. Nin Seniman ye lemeninya mɔɔɔilujusu kɔ, wo fanan ye sila yirakala ie la ka lɔ Alla ma. Wɔ le kɔɔ ye a la, ni wo te Setana ri bɔ fere su bɛɛ la ka ai la lemeninya tɔnan, ka ai lɔ sila gberɛ ma men ye kojuu sila ri. Alla ye an tanka wo ma. Amina!

¹ Sebe nin farani nde Pɔli le la, nde men ye keladen di. Mɔɔɔilu ma n suwandi baara wo kanma. Mɔɔ si ma n kelaya. Eɛn, n kera keladen de ri ka fara Isa Nenematɔɔɔnin de la, a ni an Fa Alla men ka a lawuli ka a bɔ saya kɔ. ² Nde ni an badenma menilu bɛɛ ye n tɔɔɔfe yan, an ye sebe nin nawala lemeniyamɔɔɔilu la dekuruilu le ma, menilu ye Kalati jamana kɔ. ³ An Fa Alla a ni Maari Isa Nenematɔɔɔnin ye numaya ke ai ye, ka jususuma di ai ma. ⁴ Isa Nenematɔɔɔnin de ka a jere ke saraka ri an na kojuuilu kɔɔɔ, sa a ri an bɔ dunuɔa juu nin fanka kɔɔ, baa an Fa Alla sawo tere ye wo kɔ. ⁵ A kɔ ye gbiliya kadawu. Amina!

Kibaro numa kelen pe le ye ye

⁶ N da kabannakoya kojuuya ka a masɔɔɔ Alla men ka ai kili ka fara Nenematɔɔɔnin na numaya la, ai ra ai

kɔdon wo la jona jona, ka wa kela gberɛ kɔ. ⁷ Kɔni kela gberɛ te wo ri de! Mɔɔ doilu le ye ai kɔndafilila ten. Alu ye a fe ka Nenematɔɔɔnin na kibaro numa yeleman. ⁸ Kɔni an ka kibaro numa men nase ai ma, ni fen fen ka kela gberɛ lase ai ma, men ni fɔlɔman wo te kelen di, danka ye wo tii kan, hali ni a kera andeilu ri, wala sankolorɔ meleka do ri. ⁹ An ka men fɔ ai ye kɔɔman, n di wo fɔ ikɔ ko ai sɔnda kibaro numa men ma, ni mɔɔ mɔɔ ka kela gberɛ lase ai ma, men ni fɔlɔman wo te kelen di, danka ye wo tii kan kadawu!

¹⁰ A ye di? N ye a nininna ka n jere diya mɔɔɔilu ye wa, wala Alla ye wa? N ye a nininna ka mɔɔɔilu hene wa? Wo kuma te! Ni n tere ye a fe ka mɔɔɔilu hene fɔlɔ, n tun tena kela Nenematɔɔɔnin na baarden di.

Alla ka Pɔli bila a la baara la ɲa men ma

¹¹ N badenmailu, n ye a fe ai ye a lon ko n ka kibarɔ ɲuma men nase ai ma, wo ma fara mɔɔ la. ¹² N ma a sɔɔn mɔɔ si la. Mɔɔ ma n karan a la fanan. Kɔni Isa Nenematɔɔnin jere le ka a yiraka n na.

¹³ N tere ye taamala Yahudiyailu la dina sila kan ɲa men ma fɔɔfɔɔ, ai ra wo men. N tere ye Alla la jama tɔɔla foo ka a dan natamin kojuuya. N tere ye a nininna ka a ratɲan fewu. ¹⁴ N jere siya mɔɔilu tema, n tere ye wala ɲefe Yahudiyailu la dina sila kan ka tamin n kanyanɔɔn ma fan ba kan, baa n benbailu la landailu tun ka gbelen n ma kosebe.

¹⁵ Kɔni ka a tere n ma sɔɔn fɔɔ, Alla ka n suwandi ka n bila a dan na. A ka n kili ka fara a la ɲumaya la. A diyara a ye tuma men na ¹⁶ ka a Dence yiraka n na sa n di a la ko fɔ siya gberɛ mɔɔilu ye, n ma hankili ninin mɔɔ si la. ¹⁷ N ma wa Jerusalemu ka hankili ninin keladen fɔɔbilu la. N wara Arabu jamana ɔɔ i kɔɔ. Wo ko ɔɔ, n ka n kɔseyi ka wa Damasi so kɔɔ.

¹⁸ San sawa taminni kɔ, n wara Jerusalemu, sa n ni Kefasi † ri kuma an ɔɔn fe. N ka tele tan ni loolu ke a tɔɔfe. ¹⁹ Kɔni n ɲa ma la keladen tɔilu si kan, fo Maari Isa dooce Yakuba.

²⁰ Nde ye men sebela ka a di ai ma, wuya te wo ri. N ye wo lasereyala Alla ɲana. ²¹ Wo ko ɔɔ, n wara Siri ni Silisi jamanailu ɔɔ.

²² Kɔni lemeniyamɔɔilu la dekurɔ menilu sidini Nenematɔɔnin ma Jude mara ɔɔ, woilu tun ma nde yen, alu tun ma n lon. ²³ Alu ka a men ten de dɔɔn ko: «Men tere ye an tɔɔla fɔɔfɔɔ, wo ye lemeniya ko lasela mɔɔilu ma sisen, a tere ye a nininna ka lemeniya ko men tɲan fɔɔfɔɔ.» ²⁴ Wo kera sababu ri alu ka Alla tando nde la ko kosɔn.

Keladen tɔilu sɔnda Pɔli ɔɔ

2 Nba, san tan ni naanin taminni kɔ, nde ni Barinabasi wara Jerusalemu iko tuun. N wara Tite fanan di. ² N na wa kun kera men di Alla le ka a fɔ n ye ko n ye wa. N seni ye, n ye kibarɔ ɲuma men nasela siya gberɛilu ma, n ka wo yiraka mɔɔbailu la ie la ɔɔnyen dɔ ka a ɲafɔ ie ye. N ka wo ke ka a masɔɔn n tun te a fe n na baara ye ke baara fuu ri, n tun ka men ke kɔɔman na, a ni n tere ye men kan wo waati la. ³ Ni wo te, hali n taamaɔɔn Tite men ye Kerekika ri, alu ma a diyagboya ko a ye kojiike. ⁴ Kuma wo kera ka a masɔɔn wuyafɔla doilu tun ka alu jere ke ikomin lemeniyamɔɔilu, ka alu dokon ka don an tema. Baa Isa Nenematɔɔnin ka an kanhɔɔya ɲa men ma, alu tere ye a fe ka wo lakɔɔsi bundu le ɔɔ. Alu tere ye a fe ka an ke jɔnilu ri iko tuun. ⁵ Kɔni an ma sɔn ie ɔɔ hali waatini, sa kibarɔ ɲuma ri to ai jusu ɔɔ, kibarɔ ɲuma men ye tɲa ri.

⁶ Kɔni mɔɔilu tere ye menilu jatela ɲemɔɔilu ri, woilu ma fosi la n na kibarɔ ɲuma kan, n ye men nasela

† Kefasi Simɔn Piyeri, kɔni.

mɔɔilu ma. Ni mɔɔilu ye ie jatela ɲemɔɔilu le ri, wo te n ɲana foyi ri, baa Alla te mɔɔ bɔla mɔɔ ɔɔ. ⁷ Kɔni alu jere ka a ɲayen ko Alla de ka baara karifa nde la ko n ye kibarɔ ɲuma lase kojiikebalilu ma, ikomin a ka baara karifa Piyeri la ɲa men ma ko a ye a lase kojiikelailu †† ma. ⁸ Baa Alla ka Piyeri ke kojiikelailu la keladen di ɲa men ma, a ka nde fanan ke siya gberɛilu la keladen di wo ɲa le ma. ⁹ Yakuba ni Kefasi ni Yuhana menilu tere ye jatela ɲemɔɔbailu ri, woilu jere ka a ɲayen ko Alla le ka ɲumaya ke n ye ka n kelaya. Wo le ɔɔ, alu ka ie bolo don Barinabasi ni nde bolo, ka a yiraka an na ko an beɛ ye baarakɔɔnɔɔ le ri. An benda a ma ko andeilu ye wa kibarɔ ɲuma lase siya gberɛilu ma, woilu fanan ye wa wo lase kojiikelailu ma. ¹⁰ Alu ka ko kelen ninin an fe ko an ye an hankili to fantanilu ɔɔ. N fanan tere ye n dajala ka wo ke tuma beɛ.

Pɔli ka Piyeri jalaki Antiyɔci

¹¹ Nba, Kefasi nara Antiyɔci so kɔɔn tuma men na, n ka a sɔɔn gbe ni gbe ɔɔ, baa a ka ko men ke, wo ma ben fewu. ¹² Ka a masɔɔn sani Yakuba la keladenilu ye na, Kefasi ni ye mɔɔilu tere ye damunun kela kelen di, badenma menilu ye siya gberɛilu ri. Kɔni Yakuba la keladenilu nara tuma men na, a ka a jere mabo siya gberɛ woilu la. A ma sɔn a ni woilu ye damunun ke kelen di wo ko, baa a silanda mɔɔilu ye, menilu kan ko siya gberɛilu ka kan ka kojiike. ¹³ Badenma ɔɔn ma menilu tere ye Yahudiyailu ri, wo tɔilu ka ie bila Piyeri ko a la filankafuya ɔɔ. Wo kera sababu ri hali Barinabasi ka a bila ie ko. ¹⁴ N ka a yen tuma men na ko alu te taamala ka telen kibarɔ ɲuma sila kan, men ye tɲa ri, n ka a fɔ Kefasi ye ai beɛ ɲana ko: «A ye di? Ile men ye Yahudiya ri, ni ile ka Yahudiyailu la landailu bila ka i ke ikomin siya gberɛilu, nfen de kosɔn i ye siya gberɛilu diyagboyalala ko alu ye Yahudiyailu la landa latelen?»

Mɔɔilu ye kisila lemeniya le ɔɔ

¹⁵ An ye Yahudiya jere wolo le ri. An te kojuukelailu ri siyailu tema. ¹⁶ Kɔni an ka a lon ko mɔɔ si ti se kela mɔɔ telenni ri ka fara Nabi Musa la sariya labatoli la. Eɛn, telenbaya ye kela ka a fara lemeniya ma Isa Nenematɔɔnin ma gbansan. Wo le kosɔn, an fanan lemeniyani Isa Nenematɔɔnin ma. Mɔɔ ri ke mɔɔ teleni ri ka fara lemeniya ma Isa Nenematɔɔnin ma, Nabi Musa la sariya labatoli te. Baa mɔɔ si te kela mɔɔ telenni ri ka fara Nabi Musa la sariya labato ɲa ma.

¹⁷ Nba, ni an ye telenbaya nininna gbe ɔɔ Nenematɔɔnin laden dɔ, an ye a yirakala wo ɲa kelen de ma ko an ye haketi le ri ikomin siya gberɛ mɔɔilu, wo ye a yirakala ye ko Nenematɔɔnin ye an sebe donna haketa ma wo ɔɔ wa? Wo kuma te! ¹⁸ N ka sariya men to ye, ni n ka n kɔseyi wo ma iko, n ye a yirakala ko n ye sariyatɲanna le ri. ¹⁹ Wo ɔɔ, sariya labatoli nde jere

†† kojiikelailu kojiike ko men ye sebe ɲin dɔ wo kuma ye fɔla Yahudiyailu la ko le ɔɔ.

sani sariya ƾ, wo ƾ n ye ƾenemaya ƾ Alla ye. Nde ni Nenematƾƾnin gbƾngbƾnda jiri kan kelen di. ²⁰ Nde sa n ninna butun, Nenematƾƾnin de ye a ninna n fari ƾ. N ye dunƾparatƾƾ men kela faribanku ƾin dƾ sisen, n ye wo kela lemeniya le ƾ Alla Dence ye, men ka n kanin ka a jere nin di n kosƾn. ²¹ N ti ƾn ka n ban Alla la ƾumaya ƾ. Baa ni ƾƾ ri se kela ƾƾ telenni ri ka fara sariya labatoli la, Nenematƾƾnin sani le wo ƾ gbansan!

Alla ye ƾƾ jatela ƾƾ telenni ri ka fara lemeniya le la

3 Ai Kalatikailu, ai ye ƾƾƾƾilulu ri! Yon de ka ai lafili? Isa Nenematƾƾnin ka saya men ke gbƾngbƾn jiri kan, nde ka wo yiraka ai la ka a gbƾ. ² N ye a fe ka ai ƾƾininka ƾininkali kelen ma: Ai ka Nin Seniman ƾƾƾ di? Ai ka wo ƾƾƾ ka a ƾƾƾƾ sariya labatoli le ma wa, wala ka a ƾƾƾƾ lemeniyala kibaro ƾuma le ƾ, ai ka men namen? ³ Nfenna ai kera ƾƾƾƾilulu di wo ƾ? Ai ƾ sila men taama damirala Nin Seniman na sebaaya ƾ. A ye di? Ai ye a fe ka a laban a jere le sebaaya ƾ wa? ⁴ Ai ka ko siyaman ƾunƾ ai ma. Wo kera ko fuu ri wa? Ni wo kera fuu! ⁵ Alla men ye Nin Seniman dila ai ma ka kabannakoilu ke ai tema, a ye wo kela ka a ƾƾƾƾ ai ye Nabi Musa la sariya labatola wa, wala ka a ƾƾƾƾ ai lemeniya kibaro ƾuma ma, ai ka men namen wa? ⁶ Nba, Iburahima don? «Iburahima lara Alla la ƾa men ma; wo le kosƾn, Alla ka a jate ƾƾ telenni ri,» ⁷ wo ƾ ai ye a ƾn ko men wa lemeniya wo le Iburahima den de ri. ⁸ A sebeni Alla la kitabu ƾndƾ ƾƾƾƾ ko Alla ri siya ƾilulu ke a jere ƾƾƾƾ ƾƾ telenilu ri ka fara ie la lemeniya le la. Wo le kosƾn, a sebeni ko a ka kibaro ƾuma lase Iburahima ma ƾƾ ko: «Siyailu beƾ ri Alla la ƾumaya ƾƾƾ ile le fe.» ⁹ Awa, ƾƾ ƾƾ wa lala Alla la ikomin Iburahima lara Alla la ƾa men ma, wo beƾ ri Alla la ƾumaya ƾƾƾ.

¹⁰ ƾƾ ƾenilu ra alu la lemeniya la sariya labatoli kan, woilu beƾ dankani. Baa a sebeni Alla la kitabu ƾndƾ ko: «ƾƾ ƾenilu te Alla la sariya sebenilu beƾ labatola, wo tiilu beƾ dankanin de.» ¹¹ A gbeni le ko ƾƾ si tena kela Alla ƾƾƾƾ ƾƾ telenni ri ka fara sariya labatoli la. Baa: «ƾƾ telenni a ye dunƾa rateƾla landanya le ƾ.» ¹² ƾƾni ka Alla la sariya labato, a ni ka lemeniya Alla ma, woilu te kelen di muume. Baa: «ƾƾ men ka sariyailu beƾ labato, wo ri ke ie la dunƾalateƾ kun di.»

¹³ Nenematƾƾnin ka an kunka danka le la, men ye ƾƾƾilulu kan sariya kosƾn. Danka wo ye a kan an na ƾ ƾ. Baa a sebeni ko: «ƾƾ ƾƾ dunni jiri la, wo tii dankani.» ¹⁴ Isa Nenematƾƾnin ka wo ke sa Iburahima la duwawu ri se siya gberailu ma, a ni an beƾ ri Nin Seniman ƾƾƾ landanya le ƾ.

Nabi Musa la sariya ni Alla la teriya

¹⁵ N badenmailu, n di misali di ka a ben an na landailu le ma. Ni ƾƾ do ka teriya sidi ka ban, ƾƾ si kana teriya wo lasa, ƾƾ si kana do la teriya wo kan.

¹⁶ Awa, Alla ka teriya sidi Iburahima ni a ƾƾƾƾ na. A ma seƾe ko «a ƾƾƾƾilulu» ikomin ƾƾƾƾ siyaman de ko. ƾƾn, a sebeni ko «i ƾƾƾƾ.» Wo ƾƾ le ko «i ƾƾƾƾ» kelen de ri, men ye Nenematƾƾnin di. ¹⁷ N ye a fe ka men ƾ, wo le ƾin di: Sariya men nara san keme naanin ni san bisawa Alla la teriya ƾƾman ti se ka Alla la lahidi ban. ƾƾni sariya wo ti se ka Alla la teriya lasa ka Alla la lahidi ƾƾ a ƾƾ ƾ. ¹⁸ Baa ni ƾƾa ye ƾƾƾƾna sariya labatoli le ƾ, a te ƾƾƾƾna lahidi ƾ butun. ƾƾni Alla ka wo di Iburahima ma lahidi wo sababu ƾ.

Sariya siikun ye men di

¹⁹ Nba, sariya kun ye mun di? A siira, sa an di sariya ƾinƾ koilu ƾn haan lahidi den wa ƾƾƾ waati men, lahidi men sidini. Melekailu ka sariya wo di ka a fara kumalataaminna le la ²⁰ Ni kumataaminina ye ye, ƾƾ kelenna ko te wo ri. ƾƾni lahidi la ko ƾ, Alla kelen pe le wo ri.

²¹ A ye di wo ƾ? Nabi Musa la sariya ye Alla la lahidilu ƾƾƾ le wa? Wo kuma te! Ni sariya dira ƾƾƾilulu ma, men tun di se ƾenemaya dila ie ma, ƾƾƾilulu tun di jate ƾƾ telenilu ri ka fara sariya wo la. ²² ƾƾni seƾeli kuma wo le ƾ an bilana kaso la an julumun dƾ, sa Alla ri a la lahidi dafa lemeniyamƾƾilulu ye ka fara ie la lemeniya la Isa Nenematƾƾnin ma.

²³ Sani lemeniya waati ye se, sariya teƾe ye an ƾƾƾƾbenna ka an ke ikomin kasodenilu. An tora ten haan ka lemeniya ƾƾƾ, men natƾ ƾƾ gbe ƾ. ²⁴ Wo ƾ, sariya wo kera ikomin an na ƾƾƾsiba foo Nenematƾƾnin na waati, sa an di jate ƾƾ telenilu ri ka fara lemeniya la.

²⁵ Lemeniya nala sisen, an te ƾƾƾsiba wo bolo butun.

²⁶ Baa ai beƾ ra ke Alla denilu ri ka fara lemeniya la, lemeniya men ye ai badila Isa Nenematƾƾnin ma.

²⁷ Ai men sunda jii ƾ Nenematƾƾnin ƾƾ ƾ, ai badini Nenematƾƾnin ma.

²⁸ Wo le kosƾn, faranfasi te Yahudiyailu ni siya gberailu tema butun, wala ƾn ilu ni hoƾƾilulu tema, wala ƾ ni muso tema. Baa ai beƾ ka kan Isa Nematƾƾnin ma. ²⁹ Ni ai ye Isa Nenematƾƾnin ta le ri, ai fanan ye Iburahima ƾƾƾilulu le ri. ƾƾa la le ile ri ikomin lahidi men taani.

4 Nba, n ye a fe ka men ƾ, wo le ƾin di: den de ye a fa ƾƾala ri. A fa la fen beƾ ri ke a ta ri. Hali wo, a denninya waati, a ni ƾn beƾ ka kan. ² Ka a to denninya ƾ, a teƾe ye a denmamiralailu ni a denmakololailu la fanka le ƾƾ foo ka wa se a fa la waati lateƾni ma. ³ An-deilu fanan teƾe ten de. An teƾe ye denninya ƾ tuma men na, an teƾe ye dunƾa koilu fanka le ƾƾ, ka ke woilu la ƾn ilu ri. ⁴ ƾƾni Alla la waati lateƾni sera tuma men na, a ka a dence lana. Muso le ka a ƾƾƾ. A ƾƾƾda Nabi Musa la sariya ƾƾ, ⁵ sa a ri ƾƾƾilulu kunka, menilu ye sariya ƾƾ. Wo ƾ, an kera ƾƾƾilulu ri, Alla ye menilu mirala ikomin a denilu.

⁶ ƾƾ, ikomin ai ye Alla denilu ri, a ka a Dence Nin nana an ma. Nin Seniman wo ye a kela, an ye Alla kilila

ko: «an Baba, an Fa!»⁷ Wo le ɔ, i tɛ jɔn di butun, i ye Alla den de ri sisen. Ikomin i ye Alla den di, a ra men dabɛn a denilu bɛɛ yɛ, i fanan di wo sɔɔn ale baraka ɔ.

Pɔli haminni Kalatikailu la ko ɔ

⁸ Ɔɔɔɔɔɔ, ka a tɛrɛn ai tun ma Alla ɔn ɔɔɔ, ai tɛrɛ ye jinailu la jɔnya le ɔ. Woilu tun tɛ batofen sebɛɛilu ri.

⁹ Ɔɔni sisen ai ka Alla ɔn; tɔɔa le Alla ka ai ɔn. Ai ye a fɛ ka wa dunɔɔa ko barakatanilu le ɔ ikɔ wo ɔ wa, wo menilu tɛ foyi ɔala ai ma? Ai ye a fɛ ka kɛ woilu la jɔnilu ri kokura wa? ¹⁰ Ai ye lon doilu jatela lon bailu ri ka woilu bonya, a ni karo doilu a ni waati doilu a ni san doilu. ¹¹ Aa! N da hamin ai la ko la, ko n ka baara men kɛ ka ai madɛmɛn, wo bɛɛ ri kɛ baara fuu ri.

¹² N badenmailu, n ye ai madiyala ko ai ye ai jɛrɛ kɛ ikomin nde ye ɔa men ma, baa n ka n jɛrɛ kɛ ikomin ai ye ɔa men ma. Ai ma kojuu si kɛ n na. ¹³ Ai ka a ɔn ko jankarɔ le ka a kɛ n sera ai wara ka kibaro ɔuma lase ai ma ɔɔɔɔɔ. ¹⁴ N na jankarɔ ka ai ɔɔɔ kɛsɛbɛ, ɔni ai ma n dooya, ai ma ai ɔɔdon n na. Ai ka n mira kɔɔuma, ikomin ai tun di Alla la mɛlɛka wala Isa Nenematɔɔɔnin jɛrɛ mirala ɔa men ma. ¹⁵ Ai sewani tɛrɛ kɛsɛbɛ. Sewa wo wani mi? N ye sereya di ko ni a se tɛrɛ ai ye wo lon, ai tun di ai ɔaden ɔɔ ka a di n ma. ¹⁶ Ai ye n jatela ai juu ri baa n ka tɔɔa ɔ ai ye wa?

¹⁷ Karanmɔɔ wuya ɔɔlailu ye alu rajala kɛsɛbɛ ai la ko ɔ, ɔni alu tɛ wo kɛla kun ɔuman na. Baa alu ye a fɛ le ka n ni ai fara ka an ɔɔ an ɔɔɔ na, sa ai ri ai raja ka wa ie ɔ. ¹⁸ Ni ai ka ai raja kɔɔuma kɛla tuma bɛɛ, wo ka ɔi. Ai kana wo kɛ n ɔana gbansan. ¹⁹ N denilu, n ye ɔɔɔla ai la ko ɔ kokura ikomin muso men ye tin ma. N di ɔɔɔ ten haan Nenematɔɔɔnin ye don ai ɔ tuma men na. ²⁰ A loo ye n na sisen ka kɛ ai tɛma, sa n di se kumala ai ye ɔa gbɛrɛ ma. Baa n da ɔɔndafilu ai la ko ɔ.

Saran ni Hajara la ko

²¹ Nba, ai menilu ye a fɛ ka ɔ Nabi Musa la sariya le ɔɔɔ, ai ye n jabi: Sariya wo ka men ɔ, ai ma wo ɔn wa?

²² Nba a sɛbɛni ko Iburahima ka dɛnɛ fila ɔɔɔ. Ɔɔn-muso ka kɛn ɔɔɔ a yɛ, hɔɔɔn-muso ka a ɔ kɛn ɔɔɔ a yɛ. ²³ Ɔɔn-muso den ɔɔɔnda ikomin ɛ ni muso ye den ɔɔɔnna ɔa men ma tuma bɛɛ. Ɔni hɔɔɔn-muso den ɔɔɔnda ka a kɛ lahidi den de ri, Alla tun ka lahidi men ta Iburahima yɛ.

²⁴ Misaliya gbɛrɛ fanan ye tariku wo ɔ. Nba, muso fila woilu ye teriya su fila yirakala. Teriya men sidira Sinayi koyinkɛ kan, Hajara ye wo le yirakala. Ale ye den menilu ɔɔɔnna, woilu ye jɔnilu le ri. ²⁵ Hajara le ye Sinayi koyinkɛ misali ri, men ye Arabu jamana ɔ. Hajara le ye Jerusalemu misali fanan, men ye ye bi. Baa Jerusalemu wo ni a la mɔɔɔlu ye jɔnya le ɔ. ²⁶ Ɔni Alla la Jerusalemu men ye sanma, wo hɔɔɔyani le ri. Ale le ye ikomin an na. ²⁷ Baa a sɛbɛni Alla la kitabu ɔɔɔndɔ ko: «Ile muso densɔɔɔnbali, ile men tɛ den ɔɔɔnna,

i ye sewa ka ɔaalen kɛsɛbɛ!

Ɔɔn, ile men ma tin ɔɔɔ ɔn,

i ye i sewakan ba labɔ!

Baa muso men da bila,

wo denilu ri siyaya ka tamin muso cɛtii ta kan.»

²⁸ Wo le ɔ, n badenmailu, ai ye lahidi denilu de ri, ikomin Isiyaka. ²⁹ Ɔn-muso den ɔɔɔnda ikomin ɛ ni muso ye den ɔɔɔnna ɔa men ma tuma bɛɛ. Hɔɔɔn-muso den ɔɔɔnda ikomin ɛ ni muso ye den ɔɔɔnna ɔa men ma, ɔni den farara Nin Seniman na. Nba, wo tuma ɔn-muso den ka hɔɔɔn-muso den wo ɔɔɔ. Hali bi a ye ten de. ³⁰ Ɔni a sɛbɛni Alla la kitabu ɔɔɔndɔ di? A sɛbɛni ko: «Ɔn-muso ni a dɛnɛ gbɛn, baa hɔɔɔn-muso dɛnɛ ri a fa ɛta. Ɔn-muso dɛnɛ sen tɛ a ɔ muumɛ.» ³¹ Wo le ɔɔɔn, n badenmailu, an tɛ ɔn-muso denilu ri; an ye hɔɔɔn-muso denilu le ri.

Nenematɔɔɔnin ka an hɔɔɔya

5 Nenematɔɔɔnin ka an hɔɔɔya, sa an di kɛ mɔɔ hɔɔɔyani jɛrɛ jɛrɛ ri. Wo le ɔ, ai ye ai rajala. Ai kana ɔn mɔɔɔlu ye ai bila sariya jɔnya ɔ kokura.

² Ai ye ai tolo malɔ! Nde Pɔli kan ko ni ai ɔɔnda mɔɔɔlu ye ai kojiikɛ, Nenematɔɔɔnin ka baara men kɛ ai yɛ, wo tɛ foyi ɔa ai ma. ³ N ye a ɔla ikɔ ko mɔɔ mɔɔ wa ɔn mɔɔɔlu ye a kojiikɛ ten, fo wo tii ye Nabi Musa la sariya bɛɛ labato; diyagboya le wo ri. ⁴ Ai menilu ye a ɔininna ka kɛ mɔɔ tɛlen ri ka fara Nabi Musa la sariya la, ai ra ai jɛrɛ fara Nenematɔɔɔnin na. Ai ra ai ɔɔdon Alla la ɔumaya la.

⁵ Ɔni andeilu, an jii ye a kan ko Alla ri an jate mɔɔ tɛlenni ri. Nin Seniman ye an dɛmɛna ka wo le makɔɔ ka fara an na lɛmɛniya la. ⁶ Baa ni mɔɔ sidini Isa Nenematɔɔɔnin ma, kojiikɛ tɛ foyi ri butun, kojiikɛbaliya fanan tɛ foyi ri butun. Men ye ko ba ri, wo ye lɛmɛniya le ri, lɛmɛniya men ye mɔɔ ɔla kɛwalilu kɛla kaninteya ɔɔɔn.

⁷ Ai tɛrɛ ye ai borila kɔɔuma! Yon ka ai la sila tɛɛ, ka ai mabali tɔɔa labatola? ⁸ Mabalili wo ma ɔɔ ale ɔ, men ka ai kili. ⁹ «Leben fitinin di buru siyaman nawuli ka a funun.» ¹⁰ Nba, n lani ai la ko ai la miriya a ni n na miriya a ri kanya, baa an bɛɛ sidini Maari ma. Ɔni mɔɔ men ye ai hankili ɔaaminna, wo tii ri a sara ɔɔɔn, a kɛra mɔɔ su su ri.

¹¹ N badenmailu, ni n ye mɔɔɔlu kawandila ɔɔ ko alu ye kojiikɛ, nɛnna mɔɔɔlu ye n ɔɔɔla? Ni n ye mɔɔɔlu kawandila ten, Nenematɔɔɔnin faa ko gbɔngbɔn jiri kan, wo tun tɛna gbala mɔɔ si la. ¹² Mɔɔ menilu ye ai lamaala, woilu ka kan ka ie jɛrɛ cɛya diya tɛɛ!

Lɛmɛniyamɔɔɔlu ka kan ka taama ɔa men ma

¹³ N badenmailu, Alla ka ai kili sa ai ri kɛ mɔɔ hɔɔɔyanilu ri. Ɔni ai kana hɔɔɔya ko wo kɛ sababu ri ka ai farikolo diyana koilu kɛ. Ɣɛn! Ai ye ai ɔɔɔn dɛmɛn, kaninteya ɔɔɔn. ¹⁴ Baa Alla la sariya bɛɛ ye ɔɔɔnna ɔin kuma kɛn de ɔɔndɔ ko: «I ye i mɔɔɔn kanin ikomin i

jere.»¹⁵ Ni ai ka ai cin ka ai rafarafara, ai ri ai jere tjan.

¹⁶ N ye a fola ai ye ko ai ye taama ka a ben Nin Seniman na sila ma, wo ɔ nata juu menilu ye ai fari ɔ, woilu te ai lo kojuu kela habadan. ¹⁷ Baa nata juu menilu ye ai fari ɔ, woilu ye Nin Seniman sɔɔɔ. Nin Seniman fanan ye woilu sɔɔɔ. Alu ye ie cin kelela. Wo ɔ, ai ye a fe ka men ke, ai ti se wo kela. ¹⁸ Kɔni ni ai ye taamala ka a ben Nin Seniman na sila ma, ai te Nabi Musa la sariya fanka kɔɔ butun.

¹⁹ Farikolo ye baarada men kela, wo le nin di, beɛ ka a lo: jatɔya ni ko cin ke ni malobaliya koilu ²⁰ ni joo sɔli ni subaaya ni lagboyane ni sɔɔɔ ni kelela ni jusu mangbɔya ni natabaya ni benbaliya ni kanintema le fara ie cin, ²¹ ni nata ni malamin ni manamana ko dan natamin kɔɔ, a ni wo cin gberɛ. N ye ai lalɔnina sisen ikomin n ka ai lalɔn na men lo ko cin menilu ye ko su woilu kela, woilu te nin cin kɔɔ Alla la mansaya ɔ.

²² Kɔni Nin Seniman ye a den men kela cin jusu kɔɔ, wo le nin di: kaninteya ni sewa ni jususuma ni mupunnin ni cin demennin ni numaya ni lemeniya ²³ ni sabari a ni senjerela. Sariya si te ko su woilu kanma. ²⁴ Cin menilu ye Isa Nenematɔnin ta ri, alu ra ie sawonan koilu ni ie nata juu bailu beɛ gbɔgbɔ jiri kan. ²⁵ Ni an da penemaya kura kɔɔ Nin Seniman na, an ka kan ka an taama ka a ben a la sila ma. ²⁶ An kana jeredabaya ke, an kana sɔli lawuli an ni an cin tema, an kana an cin kelela.

Lemeniyamkɔɔ ka kan ka i cin demen

6 N badenmailu, ni ai ka cin do yen kojuu kela, ai menilu ye taamala ka a ben Nin Seniman sawo ma, ai ye wo tii lali jususuma ɔ, ka a demen a kɔseyila sila numa kan. Kɔni i ye i janto i jere ɔ, sa i fanan kana manɛn ka kojuu wo cin ke. ² Ai ye i cin demen ai la doninilu tala sa ai ri Nenematɔnin na sariya labato a na ma. ³ Ni cin men ye a mirila ko ale ye cin ba ri, ka a teren a te foyi ri, wo tii ye a jere le lafilila. ⁴ Cin kelen kelenna beɛ ye a jere la kewalilu fɛfɛfɛ a ni ka a

jere bonya. A mako te a la ka a la kewalilu la cin gberɛ ta ma. ⁵ Baa beɛ ka kan ka a jere la kunko ta.

⁶ Karanden men da Alla la kumakan kɔɔ ka a karan, wo tii ka kan ka a la karan kɔɔ a la bolofen numailu ɔ.

⁷ Ai kana ai jere lafilila. Cin ti se mɛdona Alla ɔ wala ka a mayɛ. Baa kɔɔ wa si su su foyi sene ɔ, alu ri suman su wo kɔɔ. ⁸ Cin, cin men wa cin a jere farikolo nata juu ma ka kojuu ke, wo tii ri saya kɔɔ. Kɔni cin men wa cin Nin Seniman diyana koilu ma ka kojuma ke, wo tii ri penemaya banbali kɔɔ. ⁹ An kana kori kojuma ke ɔ, baa ni an ma jiteɛ ka a boloka, an di a cin kɔɔ a waati la. ¹⁰ Wo le kɔɔ, an wa fere kɔɔ tuma men na, an ka kan ka kojuma ke kɔɔ beɛ ye, ka teren te an badenma lemeniyamkɔɔ ma.

Kuma laban

¹¹ Nba, ai ye sebeden kunba pinilu ragbe. Nde ye woilu sebede n jere bolo le la ka a lawa ai ma. ¹² Cin menilu ye a fe ka ai diyagboya ko ai ye kojiike, alu beɛ ye a pininna ka diya kɔɔ ye tuun, baa alu te a fe kɔɔ ye ie cin Nenematɔnin faa gbɔgbɔ jiri kan wo kɔɔ. ¹³ Baa cin menilu kojiike la, woilu jere te Nabi Musa la sariya labatola. Kɔni alu ye a fe ai ye kojiike sa alu ri se alu jerebonyala ko alu ka a ke kojiike ɔ ra ke ai fari ma. ¹⁴ Nde kɔni, n tena n jerebonyala ko si ma, fo an na Maari Isa Nenematɔnin faa ko gbɔgbɔ jiri kan. A la saya kɔɔ gbɔgbɔ jiri wo kan, dunuɔ koilu ye n pana ikomin fen menilu faani. N fanan ye dunuɔ pana ikomin fen men faani. ¹⁵ Kojiike te foyi ri. Kojiikebaliya fanan te foyi ri, foo a ke danfen kura ri.

¹⁶ Menilu ye sila wo taamala a ni Isirayeli kɔɔ † fanan, Alla ye jususuma di wo beɛ ma, ka hina ie la.

¹⁷ Nba, sisen cin si kana n cin butun, baa cin cin menilu ye n fari ma, n ka woilu kɔɔ Isa le kɔɔ.

¹⁸ N badenmailu, an Maari Isa Nenematɔnin na numaya ye to ai fe. Amina.

† a la Isirayeli kɔɔ wo cin ye le cin menilu lemeniyani Maari Isa ma ko ale le ye an kisiba ri.

Yakuba

Kuma Kan Men ye Kitabu Nin Kɔndɔ

Kitabu nin ye bataki le ri men farani Yakuba la. A ka nin sebe Yahudiya lemeniyamɔɔilu le ma men ye jensenni jamana gberɛilu kɔndɔ kɔndanya la. Waati wo la, lemeniyamɔɔilu tere ye tɔɔya ɔ. Hali jamana nemɔɔilu tere ye ie tɔɔla. Alla la Nin Senaman jiira Yakuba ma, a ka kuma nin dafɔ damira a ni ka a sebe, ka lemeniyamɔɔilu fanka don sila men ye tupa ri, ka wa Alla ma.

Kitabu nin ye lalili siyaman de dila lemeniyamɔɔilu ma. A ye an karanna Alla tɔɔ fɔ pala an dagbolo la a ni ka Alla sariyailu bonya, wo ye ko fila le ri men tɛ kelen di. Lemeniya ti fɔyi ri ni i ma Alla la sariya sila latelen. Kitabu nin ye jusukolo le karanna a ni ka sila numa laka an tɔɔ fɛ. A ti se farala.

Kitabu nin ye kɔɔ lalila na gberɛ ma men ye an jusukolo lola sila bere mira la. An ma kan ka kɔɔ kɔ kɔ ɔ. A ye an mapininkala ka an ye an tɔɔ demen, an ye an tɔɔ bonya, an ye diya an tɔɔ ye. A ye an mapininkala an ye an nenkun mira, ka kumaba fɔto ye. An ye an mupun an na tɔɔyailu ma. An kana ke kɔɔ mɔɔema ri. An kana dunuɔa nata diya an ye. An ye an karifa Alla la, an na ko bee ɔ.

Alla ye an bee demen an ye a la sariya bee latelen ikomin a ka kan ka ke na men ma. Allama wo kera. Amina.

Yakuba la foli ɔ

1 Sebe nin farani Yakuba le la, men ye Alla la jɔn de a ni Maari Isa men Nenematɔɔnin na jɔn de ri. N ye a lawala †Isirayeli la kabila tan ni fila ma, menilu jensenni dunuɔa fan bee ɔ. N ye ai tuwala.

Alu ye sewa tɔɔya ɔ

2 N badenmailu, tɔɔya su su wa ai tɔɔ, ai ye wo mira ka a ke ai sewa ko ba ri, **3** baa ai ka a tɔn ko ai la lemeniya wa tɔɔ, wo ri ke sababu ri do ri la ai la mupunnin kan. **4** Ai ye tɔɔya bee mupun foo ka a ban, sa ai ri ke kɔɔ dafaninilu ri fewu. Foyi tɛ ai jen butun. **5** Kɔni ni famunyali ka ai do jen, a ye Alla matara. Wo ri famunyali di a ma, baa Alla ye kɔɔ bee sɔla ka a wasa. A tɛ alu jalakila fo ka alu ɔ. **6** Kɔni kɔɔ wo wa Alla tara, fo a ye ala lemeniya la Alla ɔ, a kana sika. Kɔɔ men ye sikasikala, wo tii ye ikomin kɔɔ jikuru ba, fɔɔ ye men namaala kojuuya. **7** Wo tii kana a miri ko a ri fen tɔɔ Maari bolo. **8** Filankafu le. A tɛ tola kan kelen si kan ala ko si ɔ.

Fantan ni nanfulutii

9 Lemeniya men ye fantan di, wo ka kan ka waso bake, baa a ka bonya tɔɔ Alla la. **10** Men ye nanfulutii ri, wo fanan ka kan ka waso bake, baa a ka dooya tɔɔ. Kɔɔ wo ri sa ka wa ikomin bin feren ye jala ka wa na men ma. **11** Ni tele bɔra ka a wuye ba labɔ, bin di

† Kuma nin ma fɔ ko kɔɔ wo ye sɔɔna Isirayeli la kabila tan ni fila kelen de ma, a fɔnin dunuɔa kɔɔ bee le ye men lanin Maari Isa la.

ja, a fereilu bee ri tunun. A dariya bee ri ban fewu. Nanfulutii fanan bantɔ ten de ka bɔ ala ko ketailu tema.

Alla tɛ kɔɔ manɛenna

12 Kunnadiya kɔɔ men ye a mupunna ala tɔɔya ɔ, wo kɔɔ wa ban tɔɔtɔɔ Alla bolo a ri penemaya banbali tɔɔ, Alla ka men lahidi ta a kanintemailu ye.

13 Kojuu ke loo wa kɔɔ mira a tɔɔya waati ɔ tuma men na, a kana a fɔ ko Alla le ye a manɛenna, baa kojuu ke loo tɛ Alla mirala. Alla fanan tɛ kɔɔ si manɛenna ten.

14 Kɔɔ bee ye manɛenna a jere la nata juu la ka a mira ikomin miralifen. **15** Kojuu loo wa an mira tuma men na a ri an ke kojuu kela ri, a ni kojuu wa fanka tɔɔ tuma men na, a ri an faa.

16 Nba, n kaninbailu, ai kana sɔn ai ye lafili. **17** Kɔɔ ri fen numa menilu tɔɔ, a ni fen dafanilu, woilu bee ye bɔla Alla fe san ma, men ka san dɔ kenɛɔlanilu dan. A tɛ yelemanna ka bɔ a na ma. Dibi kɔɔ si tɛ a la. **18** A ka penemaya kura lateɛ ka a di an ma ka fara ala kuma la, men ye tupa ri. A ka wo ke, sa a ri bɔdiya fɔɔ di an ma ala danninfenilu bee tema.

Fo ka Alla la kuma labato

19 Ai ye hankili bila nin dɔ, n kaninbailu, ai ka kan ka kaliya ka ai tolo malɔ ai tɔn na, ai kana da lakaliya kuma fɔla, ai kana mɔɔ jona. **20** Baa kɔɔ wa mɔɔ, a ti se telenbaya koilu kela. **21** Wo le kosɔ, ai ye kɔɔjuuya bee to ye, ka kojuu bee boloka. Ai ye ai fanmajii ka sɔn Alla la kuma ma, a ka men don ai jusukun dɔ. Kuma wo le ri se ka ai kisi.

22 Ai ye ai tolo malɔ Alla la kuma la ka a labato. Ai kana dan ai tolo malɔ a la. Ni wo tɛ, ai ri ai jere lafili.

²³ Baa ni ƙƙa ka a tolo malɓ kuma wo la, ƙƙni a ma ƙƙni wo labatola, a ye ikomin ƙƙ men ye a jere ƙƙ ragbela dubalen na kosebe. ²⁴ A wa ban a ƙƙ ragbela ka wa, a ƙƙ ye ƙƙ men ma, a ri ƙƙna wo ko i ƙƙ. ²⁵ Sariya dafanin di se mƙƙilu hƙƙyala. Mƙƙ men wa a raja a karanna tuma bee, Alla ri wo tii kunnadiya ala ko ketailu r. Wo ye mƙƙ le ri, men ye kuma wo labatola. A te ƙƙ ka a tolo malɓ a la gbansan.

²⁶ Ni mƙƙ ye a mirila ko a ye Alla la dina r, ka a teren a ti se a nen kun marala, wo tii ye a jere lafilila. A ye menilu jatela Alla la dina ri, woilu te foyi ri. ²⁷ Ka faratanilu ni cesamusoilu demen alu la tƙƙya waati, a ni ka an jere mabɓ dunupa ko mƙƙilu bee la, wo ye Alla la dina seniman ba le ri an Fa Alla ƙƙ.

Alu kana mƙƙ do lafisaya mƙƙ do ma

2 Nba, n badenmailu, ai ra lemeniya an na Maari Isa men Nenematƙƙnin ma, gbiliya ba ye men bolo, wo r ai kana mƙƙ do lafisaya mƙƙ do ma. ² N di misaliya di ai ma. Ni lon do r, mƙƙ do ri na don ai kan ai la laden diya, koyina saninnaman ye a bolo la, faanin numa ye a kan na, a ni wo waati kelen, fantan do fanan di don ai kan, faanin koron ye a kan na, ³ tumadɓ ai ri nabɓ faaninƙumattii wo la, ka a bonya, ka a f a ye ko a ye na a sii siifen numa r yan, ƙƙni ai ri a f fantan ye ko a ye a l wo ri, ni wo te, ai ri a f a ye ko a ye a sii duu ma ai sen ƙƙ. ⁴ A ye di wo r? Ni ai ka a ke ten, ai ma mƙƙ do lafisaya do ri ai tema wa? Ai ma na ke miriyajuutii ri ai la kititee diya r wa?

⁵ N badenma kaninbailu, ai tolo malɓ. Dunupa mƙƙilu ye menilu jatela fantanilu ri, Alla le ka woilu suwandi sa alu ri lemeniya kosebe. Alla ka alu suwandi fanan, sa alu ri se donna ala mansaya r, a ka men lahidi ta a kanintemailu ye. ⁶ Ƙƙni ai ye fantanilu dooyala! Nanfutiilu le te ai mirala karagbeleya la wa? Alu le te ai mirala ka wa ai ri kititee diya r wa? ⁷ Ai ye men ta ri, nanfulutii le te wo tanama kuma f wa?

⁸ A sebene Alla la kitabu ƙƙndɓ ko: «I ye i siijƙƙanin ikomin i ye i jere kaninna ƙƙ men ma.» Alla la mansaya sariya le wo ri. Ni ai ka sariya wo labato, ai ye ƙƙnuma kela. ⁹ Ƙƙni ni ai ka mƙƙ ƙƙ r, ai ra kojuu ke. Sariya ye a yirakala ko ai ye sariya tƙƙanbailu le ri wo r. ¹⁰ Ni mƙƙ ka sariya kelen pe tƙƙan ka a tƙƙilɓ bee latelen, a ye ikomin wo tii ra sariya bee tƙƙan. ¹¹ Baa Alla kan ko: «I kana kaninke ke.» A kan fanan ko: «I kana mƙƙ faa.» Awa, ni mƙƙ ka mƙƙ faa, wo tii ra ke sariya tƙƙanba ri, hali ni a ma kaninke ke. ¹² Alla ri ai la kititee ka a ben sariya le ma, sariya men ye mƙƙ hƙƙyala. Wo le kosƙ, ai ye ai kuma ni ai taama bee ke ka a ben miriya wo ma. ¹³ Hina ri se kititee ma.

Lemeniyamƙƙilu ka kan ka kewalijumailu ke

¹⁴ Nba, n badenmailu, ni mƙƙ do ka f ko lemeniya ye a bolo, ka a teren a te kewalijumailu kela, a ye di wo r? A tii ri se kisila wa? ¹⁵ Ni ai badenmace wala ai

badenmamuso mako ye feriyabɓ ni balo la don? ¹⁶ Tumadɓ ai do ri a f makotii wo ye ko, «Alla ye here ke i ye, ko i ye wa i maja, ka damunun ke ka i fa,» ƙƙni ni a ka wo le f ka a teren a ma fosi di a ma ka a mako ƙƙ, wo ye nfen de nala? ¹⁷ Wo ƙƙ kelen de ma, ni mƙƙ do kan ko a lemeniyani, ka a teren a te kewalijumailu kela, wo tii la lemeniya te foyi nala a ma. A ye ikomin fen faanin de.

¹⁸ Tumadɓ do ri a f ko: «Lemeniya ye i bolo, ƙƙni nde ye kewalijumailu kela.» Nba, ile men te kewalijumailu kela, i ye i la lemeniya yiraka n na ni kewalijumailu te. Nde fanan di n na lemeniya yiraka i la n na kewalijumailu sababu la. ¹⁹ I lani a la ko Alla kelen pe le ye ye. Wo ka ƙƙ! Hali jinailu lani wo la. Woilu silanni Alla ye foo ka alu yereyere. ²⁰ Mƙƙkuntan! I ye a fe n ye a yiraka i la wa ko lemeniya te foyi nala ni a ma mƙƙ lƙ kewalijumailu kela? ²¹ Alla ma an benba Ibrahima jate mƙƙ telenni ri ala kewalijumailu le kosƙ wa? Baa a ka a dence Isiyaka la sarakadiya kan ka a ke Alla la sarakafen di. ²² I ka a ƙƙayen wa? A lemeniyara Alla ma ka kewalilu ke. A ka kewali menilu ke, woilu le ka ala lemeniya dafa. ²³ Wo le r, men sebene Alla la kitabu ƙƙndɓ, wo dafanin. A sebene ko: «Ibrahima lara Alla la kuma la. Wo r, Alla ka a jate mƙƙ telennin di.» Ka a la wo kan, Alla ka Ibrahima kili ko a terice. ²⁴ Ai ka a ƙƙayen wo r ko Alla ri mƙƙ jate mƙƙ telennin di a tii la kewalilu kosƙ, lemeniya ko gbansan te.

²⁵ Wo ƙƙ kelen de ma, Alla ka sunkurunba muso Rahabu jate mƙƙ telennin di ala kewalijumailu le kosƙ. Baa Isirayelika ce fila menilu wara jamana lakƙƙi, Rahabu ka woilu ramira ƙƙnuma a wara, ka ban ka alu demen sila gberɓ ƙƙnna ka wa. ²⁶ Nba, ni nin te mƙƙ men faribanku r, mƙƙ wo sanin de. Wo ƙƙ kelen de ma, ni mƙƙ do kan ko a lemeniyani, ka a teren a te kewalijumailu kela, wo tii la lemeniya ye ikomin fen faanin de.

Fanka ye mƙƙ nen na

3 N badenmailu, ai siyaman ma kan ka ke karan-mƙƙilu ri, baa ai ka a lƙ ko andeilu menilu ye mƙƙilu karanna, an na kiti ri gbeleya ka tamin mƙƙ tɔilu ta la. ² An bee ye filila ƙƙ siyaman de ma. Ni mƙƙ men te filila a kuma r fewu, wo tii ye mƙƙ dafanin de ri. A ye senjerɓa mƙƙ le ri. ³ An wa karafe don so da r sa a ri wa an sawonan diya r, so la ko bee ri ke andeilu le bolo. ⁴ Ai ye jikan kulunbailu mafene. Alu ka bon kosebe. Fƙƙ ba wa tee, a ri alu ta ka wa alu ri. Ƙƙni kulun borilan fitini do ye alu la, men ye alu lawala kulunborila sawonan diya bee r. ⁵ Wo ƙƙ kelen de ma, nen ye mƙƙ faribanku fen fitini do le ri. Ƙƙni a ye waso ko bailu fɓa.

A ragbe! Ta fitina ri se tu ba mirala ka wo bee janin. ⁶ Mƙƙ nen fanan ye ikomin ta. Foyi te a la ni kojuu gbansan te! A ye mƙƙ faribanku ƙƙ do le ri, men di mƙƙ faribanku ƙƙ tɔilu bee lanƙ. A ye ikomin jahana-ma te le ye a r. A ri se mƙƙ la dunuparatɓ bee ratƙan-

na. ⁷ Adamaden ye nimafen su bæe kolola: waa ɔ soboilu wo, kɔnkɔilu wo, ji ɔ fenilu wo, nimafen mis-enilu wo, menilu ye taamala duu ma. Adamaden da wo bæe kolo, ⁸ kɔni mɔ si ti se a nen kolola! Fen juu le. Mɔ ti se a la. A keni ikomin a lafani baa le la. ⁹ Maari men ye an fa Alla ri, an ye wo tandola an nen de la, kɔni Alla ka mɔ menilu dan ka alu ke a jere mununa ri, an ye woilu dankala nen kelen wo le la. ¹⁰ Da kelen de ri duwawu ke a ri dankali fanan ke! N badenmailu, wo ma kan ka ke de! ¹¹ A ye di? Ji duman ni ji kunani fila bæe ri se bɔla ji bɔ diya kelen dɔ wa? ¹² A ye di, n badenmailu? Toroju ri se a denna olibiyedenilu la wa? Resenju ri se a denna torodenilu la wa? Wo kuma te! Nba, ji duman tena bɔla ji bu kɔɔ ɔ, kɔɔ ji ye bɔla men dɔ.

Famunyali men kɔni Alla ɔ

¹³ Nba, mɔ ye ai tema wa, men ye mɔ famunyali hankilima ri? Ni do ye ye, wo tii ye ala famunyali yiraka ala taama numa ɔ, a ni ala kewalilu ɔ, a ye menilu kela fanmajii men kɔni famunyali ɔ. ¹⁴ Kɔni ni keleya ye ai la kojuuya, a ni bensenkolonteya, ai kana ai jere bonya ko ai ye mɔ famunyanilu le ri. Ni wo te, ai ri wuya ɔ ka tɔna tɔjan. ¹⁵ Famunyali su wo ma bɔ Alla ɔ sankolo ɔ. A kɔni dununa le ɔ yan, a ni adamaden ni jina le ɔ. ¹⁶ Baa keleya ni bensenkolonteya ye kɔɔ men dɔ, kɔɔ fanan ka siya ye, a ni kewalijuu su bæe. ¹⁷ Kɔni famunyali men kɔni Alla ɔ sankolo ɔ, wo bɔ ye a tii kela mɔ seniman de ri, jususuma duman men ye. Wo tii ye mɔ sabarini de ri, men na ko ma gbelen. Wo ye hinala mɔilu la kosebe ka kopumailu ke alu ye. A te mɔ bɔ mɔ ɔ. Filankafuya te ala ko ɔ.

¹⁸ Mɔ men ye jususuma baara kela mɔilu tema wo la dununaratɛ ri ke telenbaya ri.

Ai ye ai madon Alla la

⁴ Nba, keɛ ni kɔɔ menilu ye ai ni i kɔɔ te, woilu kɔni mi? Alu ma bɔ ai la nata juuilu le ɔ wa, menilu ye keɛ kela ai la penemaya ɔ tuma bæe? ² Fen loo ye ai la, kɔni ai te a sɔɔna. Wo ɔ, mɔ faa loo ye ai mirala. Ai nata lani fen do kan, kɔni ai ti se wo sɔɔna. Wo ɔ, ai ye i kɔɔ, ka i kɔɔ keɛ. Ai ye men fe, wo te ai bolo, baa ai te a tarala Alla la. ³ Ni wo te, ai wa a tara, ai te fen sɔɔna, baa ai ye a tarala miriyajuuya le la. Ai ye a tarala ai jere la nata juuilu le nafa kanma. ⁴ Ai ye ikomin kaninkelailu! Dununa koilu duman men ye, Alla la ko ma di wo tii ye. Ai ma wo lon wa? Nba, mɔ men ye a fe ka ke dununa koilu kaninba ri, wo tii ye a jere kela Alla juu le ri. ⁵ Men fɔni Alla la kitabu kɔndɔ, ai ye ai mirila le ko wo fɔni le fuu wa? A kan ko: «Alla ka nin men bila an dɔ, wo duman a ye a na jere jere ma.»

⁶ Kɔni Alla ka baraka don an na ko ɔ haan ka tamin. Wo le kɔɔ, a fɔni Alla la kitabu kɔndɔ ko:

«Alla ye jeredabailu keɛla.

Kɔni a ye baraka donna mɔ fanmajiihilu ɔ.»

⁷ Wo le ɔ, ai ye ai fanmajii Alla ye ka a kan mira. Ai ye ai ban Setana ɔ. Wo ɔ, a ri a bori ka a mabɔ ai la. ⁸ Ai ye ai madon Alla la. Wo ɔ, Alla fanan di a madon ai la. Ai kojuukelailu, ai ye ai bolo bɔ kojuu la fewu. Ai filankafuilu, ai ye ai jusukun seniya. ⁹ Ai ye jusumakasa, ka kasi, ka kule! Ai ye yeɛ boloka ka a ke kasi ri. Ai ye sewa boloka, ka a ke jusukasi ri. ¹⁰ Ai ye ai fanmajii Maari pakɔɔ. Wo ɔ, a ri ai kun nawuli.

Lemeniyamɔilu kana i kɔɔ mafɔ

¹¹ Nba, n badenmailu, ai kana i kɔɔ kojuu ɔ. Mɔ men wa a badenma kojuu ɔ, ka a badenma jii kojuukela ri, wo tii ye Alla la sariya le kojuu ɔla, ka sariya wo jii fen juu ri. Ni mɔ don ka sariya jii fen juu ri, wo tii te sariya labatola fo ka a jere ke sariya jalakiba ri. ¹² A kelen pe le ye sariyasiiba ri. A kelen pe le ye kititeɛla ri. Ale le seni mɔ kisila, a seni mɔ halakila fanan. Kɔni ai mɔ gbansan, nfenna ai ye ai kɔɔ jii kojuukela ri?

Lemeniyamɔilu kana alu jeredabaya

¹³ Nba, ai ye ai tolo malɔ sisen. Ai kan ko: «An di wa so do kɔndɔ bi, ni wo te sini. An di san kelen ke ye, ka julaya ke ka kɔɔ.» ¹⁴ Ai kan ten, kɔni ai ma wo lon men di ke sini. A ye di? Aila dununaratɛ ye nfen di? Ai ye ikomin duuru, men di bɔ ka waatini ke, ka ban ka tunun. ¹⁵ Ai ka kan de ka a ɔ ko: «Ni Maari sɔnda, an kende ri to, an di ko jinilu ke.» ¹⁶ Kɔni sisen, ai ye ai wasola ka jeredabaya kumailu ɔ. Wo kɔɔ bæe ma ni le! ¹⁷ Wo ɔ, ni mɔ men ka a lon a ka kan ka kopuma men ke, kɔni a ma wo ke, wo tii ra julumun ke.

Nanfulutii paninkejuuilu

⁵ Nba ai nanfulutii, ai ye ai tolo malɔ! Ai ye kasi ka kule, baa kɔɔ ri na ai kɔɔ. ² Aila nanfulu ra tɔjan. Baabaanen da don ai la faaninilu ɔ. ³ Korikori ra ai la sanin ni ai la wodigbe mira. Korikori wo ri ai jalaki. A ri ai fari halaki ikomin ta. Ai ra nanfulu laden ai jere ye dununa laban waati jin dɔ. ⁴ Ai na! Baarden menilu ka ai la senesumanilu ka, ai ka woilu janfa. Ai ma sɔn alu sara dila alu ma. Sara wo ye kulekan bɔla ai kanma. Baardenilu kulekan ra se Maari Sebɛtii ma. ⁵ Ai ka ai la dununaratɛ ke fen duman gbansan de kan, ka ai diyana koilu gbansan de ke. Ai ra ai jere ke ikomin nisi kɔɔnilu, menilu ye alu kannatɛ lon makɔɔ. ⁶ Ai ra kiti labe mɔ telenni kan ka a faa, men te ai kɔɔ.

Lemeniyamɔilu ye alu munun

⁷ Wo le ɔ, n badenmailu, ai ye ai munun foo Maari ye na. Ai ma senekelailu kɔɔsi wa? Alu ye suman ka makɔɔ, alu ri men sɔɔ alu la sene ɔ. Alu ri alu munun foo sancu ye na, sancu bɔ ni sancu laban. ⁸ Ai fanan ye ai munun, ka jusu lasewa, baa Maari na lon da sudunya.

⁹ N badenmailu, ai kana ai makasi ai כִּכְתָּן kan, sa Alla kana kiti labe ai kan. Kititeela le a ri, men ma jan ai la. A ri na i כִּכְתָּן sisen. ¹⁰ N badenmailu, ai ye ai hankili to Maari la nabijumailu la kuma כִּכְתָּן, menilu kumara a כִּכְתָּן כִּכְתָּן. Woilu ka alu mupun i כִּכְתָּן כִּכְתָּן כִּכְתָּן men ma, ai ye ai mupun na wo le ma. ¹¹ Ai na לב! כִּכְתָּן menilu ka alu mupun כִּכְתָּן כִּכְתָּן, an ye a fɔla ko wo tii kunnadiyani Alla bolo. Ayuba ka a mupun na men ma, ai ka wo men. Maari ka men ke a ye a laban כִּכְתָּן, ai ka wo fanan לב, baa Maari la kininkinin ka bon, a ni ala kaninteya.

¹² Nba, n badenmailu, n ye men magbeleyala ai ye, wo le pin: ai kana ai kali. כִּכְתָּן, ai kana ai kali sankolo la, wala duukolo la. Ai kana ai kali foyi la. Ni ai כִּכְתָּן ko ma, ai ye a כִּכְתָּן כִּכְתָּן ko כִּכְתָּן. Ni ai ma כִּכְתָּן ko ma, ai ye a כִּכְתָּן כִּכְתָּן ko כִּכְתָּן. Ai ye dan wo ma, sa kiti kana be ai kan.

Fanka ye Alla tara כִּכְתָּן

¹³ Nba, ni כִּכְתָּן כִּכְתָּן ye ai tɛma, wo ye Alla tara. Ni כִּכְתָּן sewanin ye ye, wo ye kaliman כִּכְתָּן Alla ye ka a tando.

¹⁴ Ni jankarכִּכְתָּן ye alu כִּכְתָּן, wo ye lemeniyamכִּכְתָּן la dekur כִּכְתָּן כִּכְתָּן kili. Alu ye tulu ke a kun na Maari כִּכְתָּן כִּכְתָּן, ka Alla tara a ye. ¹⁵ Ni כִּכְתָּן ka ala lemeniya la Alla כִּכְתָּן ka a matara, jankarכִּכְתָּן ri kendeya. Maari ri a lawuli. Ni jankarכִּכְתָּן tun ka kojuu le ke, Maari ri woilu yafa a ma. ¹⁶ Wo le כִּכְתָּן, ai ra kojuu menilu ke, alu ye woilu כִּכְתָּן i כִּכְתָּן ye, ka Alla tara ai כִּכְתָּן ye, sa ai ri kendeya. Fanka ye te-lenba la tarali la a ye ko pala kosebe.

¹⁷ Nabi Eli fanan tere adamaden de ri ikomin andeilu, כִּכְתָּן a ka a raja Alla matarala ko sancu kana na. Wo כִּכְתָּן, sancu ma na san sawa ni karo כִּכְתָּן כִּכְתָּן. ¹⁸ Wo taminni כִּכְתָּן כִּכְתָּן, a ka Alla tara iכִּכְתָּן ko sancu ye na. Sancu nara. Duukolo jiri ni a sumanilu ka alu den.

¹⁹ N badenmailu, tumadכִּכְתָּן ai do ri fili ka tuɲa sila bila, כִּכְתָּן lemeniyamכִּכְתָּן do ri wo tii laseyi ka a bila tuɲa sila kan iכִּכְתָּן. ²⁰ Ni wo kera, ai ye la a la ko כִּכְתָּן men ka kojukela labכִּכְתָּן ala fili sila kan, wo tii ra kojukela ni kisi saya ma. A fanan di ke sababu ri, Alla ri kojuu siyaman ba yafa kojukela wo ma.